

Орсън Скот Кард

Рожби на съзнанието

Част четвърта от сагата за ЕНДЪР

ОРСЪН СКОТ КАРД РОЖБИ НА СЪЗНАНИЕТО

Превод: Марин Загорчев

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

АЗ НЕ СЪМ АЗ

Мамо... Татко... Правилно ли постъпих?

Последните думи на Хан
Цинджао
Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Сиванму пристъпи напред. Младият мъж на име Питър я хвана за ръката и я въведе в космическия кораб. Вратата се затвори след тях.

Сиванму седна на един от въртящите се столове в малкото помещение. Огледа се в очакване да види нещо странно и непознато. Ако не се броят металните стени, помещението приличаше на най-обикновен офис на планетата Път. Чисто, но не безупречно. С функционално обзавеждане. Тя беше виждала холограми на космически съдове: аеродинамичните бойни кораби и совалки, които постоянно се стрелкат през пространството; закръглените летателни апарати, постигащи скорости, близки до скоростта на светлината. Едните пронизваха космоса като игли; другите използваха голямата си инерция. От това помещение обаче не личеше какво движи кораба. Приличаше на най-обикновена стая. Къде беше пилотът? Трябваше да има пилот, защото младежът, седнал в другия край на стаята и мърморещ нещо на компютъра си, надали бе способен да управлява кораб, който се движи по-бързо от светлината.

И все пак той явно правеше точно това, защото в помещението нямаше врати, които да водят към други стаи. Отвън космическият кораб изглеждаше малък; стаята очевидно заемаше цялата му вътрешност. В единия ъгъл се намираха акумулаторите, съхраняващи енергията, която се събираше от слънчевите генератори на кораба. В

елин шкаф, изолиран като хладилник, сигурно се намираха храната и водата. Къде беше романтиката на съвременните космически полети, ако това бе всичко, необходимо за извършването им?

Тъй като в помещението нямаше нищо интересно, тя започна да наблюдава младия мъж на компютъра. Твърдеше, че се казва Питър Уигин. Като древния Хегемон, който за пръв път бе обединил цялото човечество под властта си — още по времето, когато хората са обитавали само един свят, представители на всички нации, раси, религии и философии, натъпкани като сардели на едно място, без възможност да ходят другаде освен в земите на съседите си, защото тогава небето е било като таван, а космосът — огромна пропаст, през която е било невъзможно да се прокара мост. Питър Уигин, властелинът на човешката раса. Този, разбира се, не беше същият и сам си го признаваше. Андрю Уигин го бе изпратил; Сиванму си спомняше думите на господаря Хан, че Андрю Уигин го създал по някакъв начин. Означаваше ли това, че великият Говорител на мъртвите е баща на Питър? Или този се явяваше брат на Ендър, не само кръстен на починалия преди три хиляди години Хегемон, а и негово въплъщение?

Питър спря да мърмори, облегна се назад и въздъхна. Разтърка очите си, след това се протегна и се прозина. Това бе твърде неприлично държание в компанията на непознатото момиче. Поведение, което може да се очаква от прост селяк.

Той като че усети неодобрението ѝ. А може би я беше забравил и сега изведнъж забеляза присъствието ѝ. Без да заеме по-прилична стойка върху стола си, той извърна глава към нея.

— Извинявай — изрече. — Забравих, че не съм сам.

Сиванму се изкушаваше да му каже нещо предизвикателно, макар че цял живот се беше държала смирено. Все пак той я бе предизвикал с обидните си думи, когато космическият му кораб изникна като гъба на поляната край реката и той излезе с единаединствена епруветка, съдържаща вируса, който щеше да излекува народа на родната ѝ планета, Път, от генетичното му заболяване. Тогава, преди петнайсет минути, той я погледна в очите и каза:

— Ела с мен и ще влезеш в историята. Ще правиш история.

И въпреки страха си тя склони.

Склони и сега седеше на въртящия се стол и бе принудена да търпи просташкото му държание, да се протяга и прозява като тигър пред нея. Това ли беше животното на сърцето му, тигърът? Сиванму бе чела „Хегемона“. Вярваше, че у онзи велик мъж е живял тигър. Но този? Това момче? По-голям от Сиванму, но тя не беше чак толкова малка, за да не познае незрелия характер, когато го види. Той щял да промени хода на историята! Да почисти Конгреса от корупцията. Да спре Лузитанската флотилия. Да направи всички колониални планети равноправни членове на Стоте свята. Това момче, което се протягаше като див котарак.

— Май не ме одобряваш — каза той.

Звучеше раздразнен и развеселен едновременно. А може би тя просто не разбираше добре жестовете му. Наистина трудна работа бе да четеш по изражението на човек с кръгли очи. Както лицето, така и гласът му говореха с потайни изразни средства, които тя не разбираше.

— Трябва да проумееш — продължи той. — Аз не съм аз. Сиванму говореше световния човешки език достатъчно добре, за да схване мисълта му.

— Не си ли добре?

Още докато изричаше тези думи обаче, тя Осъзна, че той не е имал предвид преносното значение на израза.

— Аз не съм аз — повтори той. — Аз всъщност не съм Питър Уигин.

— Надявам се — отбеляза Сиванму. — Четох за погребението му в училище.

— Все пак приличам на него, нали?

Той извика една холограма във въздуха над компютъра. Образът се обърна към Сиванму; Питър седна изправен и зае същата стойка.

— Има известна прилика — призна тя.

— Разбира се, аз съм по-млад. Защото Ендър не ме беше виждал, след като напусна Земята, когато беше... на колко, пет години? Противен дребосък, във всеки случай. Аз бях още юноша. Такъв си ме спомни, когато ме създаде от въздуха.

— Не от въздуха — поправи го тя. — От нищото.

— Е, не може да се каже, че е от нищото. Както и да е, създаде ме. — Той изкриви устни. — Мога да викам духове от дълбините на небитието.

Тези думи явно имаха някакво значение за него, но на нея нищо не ѝ говореха. На Път тя трябваше да работи като слугиня, затова не беше получила почти никакво образование. По-късно, в дома на Хан Фейдзъ, умствените ѝ способности бяха забелязани за пръв път от бившата ѝ господарка, Хан Цинджао, а сетне и от самия господар. И от двамата бе получила някакво образование, но доста стихийно. Учеха я повече технически неща, а литературата, с която се запозна, бе главно от Средното царство или от самия Път. Можеше да рецитира безброй стихотворения от великата поетеса Ли Цинджао, защото бившата ѝ господарка бе кръстена на нея. Нямаше представа обаче какво цитира той сега.

— Мога да викам духове от дълбините па небитието — повтори младежът; сетне, с малко променен глас, си отговори сам. — Е, аз също мога, всеки може. Въпросът е, като ги викаш, дали ще ти се отзоват?

— Шекспир? — опита да отгатне тя.

Той се усмихна. Като котка на мишката, с която си играе.

— Това винаги е най-доброто налучкване, когато някой европеец цитира нещо.

— Този цитат е смешен. Някой се хвали, че можел да вика мъртвите. Събеседникът му обаче казва, че майсторлъкът е не да ги викаш, а да ги накараш да дойдат.

Той се засмя:

— Имаш чувство за хумор.

— Този цитат означава нещо за теб, защото Ендър те е възкресил.

Той я изгледа изненадано:

— Откъде знаеш?

Сиванму се уплаши. Възможно ли беше?

— Не знаех. Искях да се пошегувам.

— Е, това не е вярно. Поне не в прекия смисъл. Той не ме е възкресил. Макар че без съмнение си мисли, че е способен да го прави, ако се наложи. — Питър въздъхна. — Само се заяждам. Цитатът просто ми хрумна. Не съм го мислил. Просто ми дойде наум.

— На човек може да му дойде нещо наум и да не го каже на глас.

Той завъртя очи:

— Не съм обучен на раболепие като теб.

Така, значи, възнамеряваше да се държи той, идващият от свят на свободни хора — да се подиграва на момичето, слугувало цял живот, макар и не по свое желание.

— Обучена съм да запазвам неприятните думи за себе си като израз на любезност — възрази тя. — На теб обаче това може би ти изглежда като раболепие.

— Както вече казах, Царствена майко от Запада, да се държа гадно, е в природата ми.

— Аз не съм Царствената майка. Това име е лоша шега...

— Само някой много злобен човек би ти се подигравал за него — ухили се Питър. — Аз обаче съм кръстен на Хегемона. Май и двамата носим неподходящо надути имена.

Тя замълча, замисли се дали това не е опит от негова страна да се сприятелят.

— Аз съм на този свят твърде отскоро — каза той. — От няколко седмици. Реших, че трябва да го знаеш.

Тя не го разбра.

— Знаеш ли как работи този космически кораб? — попита той.

Сега сменяше темите. Изпитваше я. Е, писнало ѝ беше да я изпитват.

— Очевидно вкарват някое бедно момиче вътре и някой злобар го подлага на кръстосан разпит — отвърна.

Той се усмихна и кимна:

— Каквото повикало, такова се обадило. Ендър ми каза, че не слугуваш на никого.

— Бях вярна и предана прислужница на Цинджао. Надявам се, че Ендър не те е излъгал за това.

Той поясни думите си, които тя бе разтълкувала толкова буквално:

— Имах предвид, че винаги отстояваш мнението си. Отново я изглежда изпитателно; това отново я смути, както при първата им среща край реката.

— Сиванму, аз не говорех метафорично, когато ти казах, че съм направен. Направен, не роден. И начинът, по който съм направен, е свързан в много отношения с начина, по който работи този космически кораб. Не искам да те отегчавам с обяснения за неща, които вече разбираш, но ти трябва да знаеш какво съм (не кой), за да разбереш

защо имам нужда от теб. Затова те питам отново: знаеш ли как функционира този кораб?

Тя кимна:

— Мисля, че да. Джейн, съществото, което живее в компютрите, пази в ума си съвършена картина на кораба и всичко, което съдържа той. Хората също пазят представата за себе си, за личността си. След това тя премества всичко от реалния свят в света на нищото, за което не е необходимо никакво време, и отново го връща в реалността на място, което си е избрала. За това също не се губи време. Така, вместо да лети с години между световите, корабът се пренася за миг.

Питър кимна:

— Много добре. Само трябва да разбереш, че докато е в Отвъдното, корабът не е заобиколен от нищо. Заобиколен е от безброй аюи.

Тя наклони глава.

— Знаеш ли какво е аюа?

— Това ще рече, че всички хора са съществували винаги. Че сме по-стари от най-старите богове.

— Е, нещо такова. Само че за аюите в Отвъдното не може да се каже, че съществуват, или поне не водят някакво смислено съществуване. Те просто... са там. Дори това не може да се каже, защото там няма пространство, няма къде да бъдат. Те просто са. Докато някое интелигентно същество не ги извика, не им даде име и не ги постави в някакъв ред — да им придаде форма.

— Елината може да се превърне в мечка, но не докато лежи студена и мокра на брега на реката.

— Точно така. Е, Ендър Уигин и още неколцина, които, ако имаш късмет, никога няма да се наложи да срещнеш, предприеха първото пътуване в Отвъдното. Те всъщност не възнамеряваха да ходят никъде. Целта на пътуването им беше да останат в Отвъдното достатъчно дълго, за да може една от тях — доста талантлива генетичка — да създаде нова, изключително сложна молекула по схемата, която носеше във въображението си. Или по-скоро схемата на модификациите, необходими за превръщането на съществуваща... добре де, така и така няма да разбереш. Както и да е, тя успя, създаде новата молекула, всичко тип-топ, само че проблемът е в това, че тя не беше единствената, създаде нещо този ден.

— Съзнанието на Ендър е създадо теб.

— Именно. Моята поява, ако мога така да се изразя, е ужасна грешка. Нежелан страничен ефект. Нека просто да кажа, че всички там създаваха разни неща като невидели. Виждаш ли, аюите в Отвъдното се стремят отчаяно да приемат някаква форма. Навсякъде наоколо изникваха призрачни кораби. Всякакви немощни, крехки, мимолетни творения се създаваха и разпадаха във всеки момент. Само четири от тези творения останаха стабилни. Едното е молекулата, създадена от Еланора Рибейра.

— Другото си ти, нали?

— Най-безинтересното, страхувам се. Най-малко обичаното и цененото. Един от хората на космическия кораб беше младеж на име Миро, който бе останал инвалид след трагичен инцидент. Мозъчна травма. Забавен говор, лоша координация на ръцете, куцане. Той пазеше в съзнанието си силния, скъпоценен образ на тялото си, каквото е било преди нещастията. И така много, много аюи се събраха, за да създадат точно негово копие не какъвто беше, а какъвто е бил някога и какъвто искаше да изглежда. Заедно с всичките му спомени — съвършен двойник. Толкова съвършен, че имаше същото презрително отношение към старото, осакатено тяло като него самия. И така... новият, съвършен Миро — или по-скоро копието на стария, здрав Миро, както и да е — се появи там като заместител на сакатия. И пред очите им онова старо, низвергнато тяло се разпадна на прах. Сиванму затаи дъх от това, което си представи.

— Умрял е!

— Не, това е номерът, не разбираш ли? Той продължи да живее. Това беше самият Миро. Собствената му аюа — не трилионите аюи, които изграждат атомите и молекулите на тялото му, а онази единствена, която ги контролира всичките, тази, която представлява него самия, волята му — аюата му просто се премести в новото и съвършено тяло. Това е истинската му самоличност. А старото тяло...

— ...е станало излишно.

— Нямаше какво да му придава форма. Разбираш ли, аз мисля, че телата ни се поддържат от любовта. Любовта на главната аюа към красивото, силно тяло, което ѝ се подчинява, благодарение на което Азът съществува. Дори Миро, въпреки цялата си омраза към това

осакатено тяло, трябва да е изпитвал някаква любов към жалките му останки. Докато не се сдоби с новото.

— И тогава се е прехвърлил в него.

— Без дори да осъзнава, че го прави. Последвал е любовта си.

Сиванму слушаше този невероятен разказ и знаеше, че сигурно е истина, защото бе чувала много пъти Хан Фейдзъ и Джейн да споменават за аюите в разговорите си. Сега разказът на Питър Уигин им придаваше смисъл. Трябваше да е вярно дори само защото космическият кораб наистина се беше появил от нищото на брега на реката зад дома на Хан Фейдзъ.

— Сигурно се чудиш — продължи Питър — как аз, отритнатият, лишен от всякаква любов, съм се появил.

— Нали вече каза — от съзнанието на Ендър.

— Най-яркият образ в ума па Миро беше този на по-младото му, по-здро, по-силно тяло. За Ендър обаче най-значимите образи бяха образите на по-голямата му сестра Валънтайн и на по-големия му брат Питър. Не такива, каквито бяха тогава, защото брат му Питър отдавна е мъртъв, колкото до Валънтайн — тя е придружавала или следвала Ендър при всичките му митарства през космоса, затова още е жива, но остаряла колкото него. Зряла жена. Реална личност. По време на престоя в Отвъдното обаче той създаде нейно по-младо копие. Младата Валънтайн. Горката стара Валънтайн! Тя не предполагаше колко е остаряла, докато не видя по-младото си копие, това съвършено същество, този ангел, обитавал извращения малък мозък на Ендър още от детството му. Трябва да призная, че тя е най-онеправданата жертва в тази драма. Да знаеш, че брат ти пази такъв идеализиран образ за теб, вместо да те обича такава, каквата си... е, можем да я разберем старата Валънтайн (тя мрази това прозвище, но сега всички мислят за нея по този начин, включително самата тя, бедното същество), личи си, че нервите ѝ вече не издържат.

— Ама ако истинската Валънтайн е още жива, коя тогава е младата Валънтайн? — попита объркано Сиванму. — Коя е тя всъщност? Ти можеш да бъдеш Питър, защото той отдавна е мъртъв и никой не използва името му, но...

— Доста заплетено, а? Въпросът е там, че мъртъв или не, аз не мога да съм Питър Уигин. Както казах вече, аз не съм аз.

Той се облегна назад и се взря в тавана. Холограмата над компютъра се обърна и го погледна, без да е натиснал нито един клавиш.

— Джейн е с нас — отбеляза Сиванму.

— Джейн постоянно е с нас. Тя е шпионката на Ендър. Холограмата заговори:

— Ендър няма нужда от шпиони. Нуждае се от приятели. Поне от съюзници.

Питър се пресегна спокойно и изключи компютъра. Холограмата изчезна.

Това много смути Сиванму. Сякаш беше ударил дете. Или прислужница.

— Джейн е много благородно същество, за да се отнасяш с такова неуважение към нея.

— Джейн е компютърна програма с вирус в протоколите за самоличност.

Той бе в мрачно настроение, това момче, дошло, за да я вземе на кораба си и да я отведе завинаги от Път. Тя обаче разбра причината за лошото му настроение.

— Не е така само защото ти си толкова млад, а холограмите на Питър Уигин Хегемона са на зрял мъж.

— Кое не е как?

— Разликата във външния вид между теб и Хегемона.

— Каква е тогава?

— Той изглежда... доволен.

— Той е завзел света.

— Значи, когато направиш същото, и ти ще придобиеш този самодоволен вид, така ли?

— Предполагам. Това май е целта на живота ми. Мисията, с която ме е натоварил Ендър.

— Не ме лъжи. На брега на реката ми говори за ужасните неща, които съм сторила заради амбициите си. Признавам — бях амбициозна, отчаяно се стремях да се издигна от кошмарното си обществено положение. Знам как изглежда амбицията, знам как мирише. И сега надушвам такава миризма. Като мърша в горещ ден. Ти смърдиш.

— Амбицията? Воняла?

— Аз самата кипя от амбиция.

Той се усмихна. Сетне докосна малкия кристал в ухото си:

— Не забравяй, Джейн слуша. И предава на Ендър всичко.

Сиванму замълча, но не от смущение. Просто нямаше какво да каже и затова не казваше нищо.

— Значи аз съм амбициозен. Защото чака си ме е представял Ендър. Амбициозен, гаден, жесток.

— Да, ама ти нали не беше ти. Очите му проблеснаха гневно:

— Точно така, не съм. — Извърна поглед. — Извинявай, Джебето, но не мога да бъда истинско момче. Нямам душа.

Името, което спомена той, не й беше познато, но тя разбра думата „душа“.

— Като дете все са ме възпитавали да бъда слугиня по природа. Да нямам душа. Един ден откриха, че имам. Засега не ми е носила щастие.

— Не говоря за някакво религиозно понятие. Имам предвид аюата. Аз нямам такава. Виж какво стана със сакатото тяло на Миро, когато аюата му го изостави.

— Ти обаче не се разпадаш, значи трябва все пак да имаш аюа.

— Не аз я имам, а тя има мен. Аз още съществувам, защото аюата, чийто неустоим повик ме създаде, продължава да си ме представя. Продължава да се нуждае от мен, да ме контролира, да е моята воля.

— Ендър Уигин ли?

— Брат ми, моят създател, моят мъчител, моят бог, моята същност.

— Ами младата Валънтайн? И нея ли управлява така?

— Да, но той я обича. Гордее се с нея. Радва се, че я е създал. Мен ме мрази. Мрази ме, но въпреки това всички гадни неща, които правя или казвам, са по негова воля. Когато се държа най-отвратително, не забравяй, че просто изпълнявам волята на брат си.

— О, като го обвиняваш...

— Аз не го обвинявам, Сиванму. Просто излагам фактите. Сега неговата воля контролира три тела. Моето, на невъзможно ангелоподобната ми сестра и своето изморено, застаряло тяло. Всяка аюа в мен изпълнява заповедите на неговата. Аз съм във всяко отношение Ендър Уигин. Той ме е създал, за да нося всичко, което той

мрази у себе си и от което се страхува. Неговата амбиция, да, когато надушваш моята, ти всъщност надушваш неговата амбиция. Неговата агресивност. Неговия бяс. Неговата злоба. Неговата жестокост. Неговите, не моите, защото аз съм мъртъв, пък и никога не съм бил такъв, какъвто ме е виждал той. Този човек, който стои пред теб, е чучело, подигравка! Аз съм плод на един болен мозък. Един кошмар. Аз съм звярът, който се крие под леглото. Той ме извика от хаоса, за да бъде неговият ужас!

— Недей да бъдеш. Ако не искаш, не бъди.

Той въздъхна и затвори очи:

— Като си толкова умна, защо не разбираш нито думичка от това, което казвам?

Тя обаче разбираше.

— Кое всъщност е твоята воля? Никой не я вижда. Ти не разбираш кога мисли тя. Знаеш само, че волята ти върви след теб, когато се обърнеш и видиш какво си направил.

— Това е най-ужасният номер, който ми изигра той — прошепна Питър. — Поглеждам назад и виждам само спомени, които той е пазил за мен. Той бе отделен от семейството ни, когато беше едва на пет. Какво знае той за мен и живота ми?

— Той е написал „Хегемона“.

— Онази книга. Да, въз основа на спомените на Валънтайн. И обществените документи за бляскавата ми кариера. И, разбира се, въз основа на няколко ансибални писма между Ендър и предишното ми аз, преди аз... преди той да умре. Аз съм само на няколко седмици, въпреки че мога да цитирам пасажии от „Хенри IV“. Оуен Глендауър се хвали пред Лудата глава. Хенри Пърси. Откъде мога да знам това? Кога съм ходил на училище? Колко време съм лежал буден по цели нощи, препрочитайки стари пиеси, докато запамята хиляда любими реда? Дали Ендър не е пресъздал по някакъв начин цялото образование на мъртвия си брат? Всичките му най-съкровени мисли? Ендър е познавал истинския Питър Уигин в продължение само на пет години. Това не са спомените на реалната личност. Това са спомените, които Ендър си мисли, че би трябвало да имам.

— Той мисли, че трябва да знаеш Шекспир, и ти го знаеш, така ли? — понита неубедено тя.

— Де да беше само Шекспир! Всички велики поети и философи. Де да бяха това всичките ми спомени...

Тя зачака да чуе кои са лошите спомени, но той само потрепери и не каза нищо.

— Значи, ако наистина Ендър те контролира, тогава... ти си той. Тогава това е твоята самоличност. Ти си Андрю Уигин. И имаш аюа.

— Аз съм кошмарът на Андрю Уигин. Аз съм това, което той мрази у себе си и от което се страхува. Това е моята роля. Това трябва да играя.

Той сви юмрук, след това разтвори пръсти като ноктите на хищник. Отново тигърът. За миг Сиванму изпита страх от него. Само за миг. Той отпусна ръце.

— Каква е моята роля в твоята пиеса? — попита тя.

— Не знам. Ти си много умна. По-умна от мен, надявам се. Макар че, разбира се, аз съм толкова суетен, че не би трябвало да приемам възможността да съществува някой по-умен от мен. Това означава, че имам особено голяма нужда от мъдри съвети, тъй като по принцип отказвам да приемам такива.

— Все едно и също говориш.

— Това се дължи на жестокостта ми. За да те измъчвам с безсмислен разговор. Може би обаче би трябвало да отида по-далеч. Може би трябва да те измъчвам и убия, както толкова ясно си спомням, че съм правил с катеричките. Може би трябва да те разпъна в гората, да закова крайниците ти за корените на някое дърво и да се заема да дера кожата ти малко по малко, докато мухите започнат да се събират и да снасят яйцата си в плътта ти.

Тя се отдръпна.

— Аз четох книгата. Знам, че Хегемона не е бил такъв изверг!

— Аз съм създаден не от Говорителя на мъртвите. Създаде ме уплашеното момченце Ендър. Аз не съм Питър Уигин, когото той толкова мъдро анализира в книгата си. Аз съм Питър Уигин от неговите кошмари. Онзи, който дереше катеричките живи.

— Виждал ли те е да го правиш?

— Не мен. И него не е виждал да го прави. Валънтайн му е разказала по-късно. Открила убита катеричка в гората близо до дома им в Грийнсбъро, Северна Каролина, на континента Северна Америка на Земята. Този образ така се загнездил в кошмарите му, че накрая го

предаде и на мен. В тези спомени живея аз. Вероятно истинският Питър Уигин изобщо не е бил жесток. Той е бил ученолюбив човек, самообучавал се е. Не е изпитвал състрадание към катерицата, защото не е гледал от сантименталната страна. Това е било само едно животно. Не по-важно от някоя зелка. Да я нарежеш на парчета, е не по-неморално, отколкото да си направиш салата. Не така обаче си го е представял Ендър и затова и аз не го помня по този начин.

— Как го помниш?

— Както е останало в предполагаемите ми спомени. Отстрани. Наблюдавам се как го извършвам с кръвожадно настървение. Всичките ми спомени преди момента на създаването ми при малкото пътуване на Ендър в Отвъдното, във всички тях се виждам през очите на страничен наблюдател. Много странно чувство, уверявам те.

— Как така?

— Сега изобщо не се виждам. Защото нямам самоличност. Аз не съм аз.

— Ама нали си спомняш! Имаш спомени. От този разговор например, вече си го запомнил. От мен. Трябва да имаш.

— Да. Запомнил съм те. И си спомням, че съм бил тук и съм те гледал. Само че зад очите ми не стои никакъв „аз“. Чувствам се уморен и глупав дори когато направя нещо изключително находчиво и умно.

Той се усмихна лъчезарно и сега Сиванму видя ясно разликата между Питър и холограмата на Хегемона. Беше точно както го казваше: очите на този Питър Уигин святкаха от вътрешен гняв. Той беше опасен. Виждаше се в изражението му. Когато го гледаш в очите, можеш да си представиш как планира да те убие.

— Аз не съм аз — повтори Питър.

— Казваш го, за да установиш някакъв контрол над себе си — предположи Сиванму, като в същото време бе сигурна, че е права. — това е своето заклинание, с което искаш да спреш да вършиш онова, което не желаш да вършиш.

Питър въздъхна и се наведе напред, опря глава върху компютъра, долепи ухо до студената пластмасова повърхност.

— Какво искаш? — попита тя със страх от онова, което можеше да чуе.

— Остави ме сам.

— Къде да отида? Този твой велик кораб има само едно помещение.

— Отвори вратата и излез навън.

— Да не искаш да ме убиеш? Да ме изхвърлиш в космоса, където ще замръзна, преди да имам време да се задуша.

Той се изправи и я погледна изненадано:

— Космос ли?

Неговото объркване я смути. Къде другаде можеха да се намират освен в космоса? Нали това правеха космическите кораби, летяха в космоса...

С изключение на този.

Той видя, че тя започва да разбира, и се разсмя:

— О, да, ти си най-умната. Затова направиха всички жители на Път с твоя интелект!

Тя не се поддаде на предизвикателството:

— Очаквах да има някакво чувство за движение. Или нещо по-особено. Преместили ли сме се някъде? Стигнахме ли вече?

— За един миг. Прехвърлихме се в Отвъдното и пак се върнахме в реалността на друго място, толкова бързо, че само компютър може да отчете времето на пътуването. Джейн го направи, преди да приключи разговора си с нея. Преди да заговорим с теб.

— Къде сме тогава? Какво има навън?

— Намираме се в някаква гора на планетата Божествен вятър. Въздухът може да се диша. Няма да замръзнеш. Навън е лято.

Тя се приближи до вратата и натисна дръжката за разхерметизиране. Вратата се отвори. В помещението навлезе слънчева светлина.

— Божествен вятър, чела съм за нея. Основана е като шинтоистка колония, както Път е трябвало да е даоистка. Древната японска религия в най-чист вид. Мисля обаче, че напоследък не е много чиста.

— Същественото е, че Ендър, Джейн и аз — доколкото мога да имам чувства, различни от Ендъровите — смятаме, че тук е центърът на властта на световите, управлявани от Конгреса. Тук са тези, които определят правилата на играта. Скрытата власт.

— Значи смяташ да ги детронираш и да поемеш властта в свои ръце, така ли?

— Смятам да спра Лузитанската флотилия. Поemanето на властта е малко по-назад в дневния ред. Лузитанската флотилия е, така да се каже, спешна задача. Имаме само няколко седмици, преди флотилията да използва „Докторчето“, ДМ устройството, и да превърне Лузитания в космическа прах. Междувременно, тъй като Ендър и всички останали очакват да се проваля, те строят такива корабчета като консервени кутии, за да евакуират колкото се може по-голяма част от населението на Лузитания — човеци, прасенца и бьгери — на други обитаеми, но още незаселени планети. Скъпата ми сестра Валънтайн — младата — и Миро — вече в новото си тяло — търсят нови светове с бясна скорост. Доста амбициозна задача. Всички залагат на моя — или по-скоро на нашия провал. Нека да ги разочароваме, какво ще кажеш?

— Да ги разочароваме ли?

— Като успеем. Нека да успеем. Да открием центъра на властта в човечеството и да убедим важните клечки да спрат флотилията, преди да е унищожила без нужда цял един свят.

Сиванму го изгледа подозрително. Да ги убедят да спрат флотилията? Това злобно, коравосърдечно хлапе? Как можеше той изобщо да убеди някого за нещо?

Питър сякаш отгатна мислите й.

— Сега разбираш защо те взех. Когато ме създаваше, Ендър не е отчел факта, че изобщо не ме е познавал през онзи период от живота ми, когато съм убеждавал хората, обединявал съм ги в съюзи и така нататък. Затова Питър Уигин, който създаде, е твърде злобен, силно амбициозен и безкрайно жесток, така че не може да убеди дори човек, когото го сърби задникът, да се почеше.

Тя отново отмести поглед.

— Виждаш ли? Аз продължавам да те обиждам. Погледни ме. Виждаш ли пред каква дилема съм изправен? Истинският Питър, той щеше да се справи със задачата, за която съм изпратен. Насън да го бутнеш, щеше да го направи. На мое място вече щеше да има план. Щеше да спечели хората на своя страна, да ги успокои, да се вмъкне под кожата им. Онзи Питър Уигин! Той може да убеди дори рояк оси да приберат жилата си. А аз? Съмнявам се. Защото, както виждаш, аз не съм аз.

Той стана от стола, избута я грубо и излезе на поляната пред малката метална кабинка, която ги прехвърляше от свят на свят. Сиванму го загледа от вратата как се отдалечава.

„Знам как се чувства — помисли си. — Знам какво е да подчиниш волята си на другото. Да живееш за него, сякаш той е главният актьор, а ти само дублираш. Аз бях робиня. През цялото време обаче знаех какво иска собственото ми сърце. Знаех какво наистина мисля, макар че постъпвах както ми заповядваха, за да взема това, което исках. Питър Уигин обаче няма представа какво наистина иска, защото дори примирението му с липсата на свобода не е негово, дори то идва от Андрю Уигин. Дори омразата към самия себе си е взета от Ендър и...“

И така в един омагьосан кръг, както сега обикаляше поляната.

Сиванму се замисли за господарката си — не, за бившата си господарка — Цинджао. Тя също описваше странни линии. Боговете я принуждаваха. Не, това е според стария начин на мислене. Правеше го заради obsесивно-компулсивното си разстройство. Да коленичи на йода и да проследява дървесинни жилки по всяка дъска. Да ти следва през цялата стая. Това беше безсмислено, но тя трябваше да го прави, защото с такова безсмислено, затъпяващо ума покорство можеше да си спечели малко свобода от подсъзнателните потребности, които я управляваха.

„Цинджао е тази, която винаги е била робиня, не аз. Защото нейният господар я управлява отвътре, чрез собствения ѝ разум. Докато аз винаги виждам господаря извън мен, така че съкровените ми мисли остават непокътнати.

Питър Уигин знае, че е обладан от страховете и страстите на един мъж със сложен характер, отдалечен на много светлинни години. Цинджао пък смяташе, че манията ѝ е причинена от боговете. Какъв смисъл има да си внушаваш, че това, което те контролира, идва отвън, когато всъщност го чувстваш само със сърцето си? Къде ще избягаш от него? Как ще се скриеш? Цинджао трябва вече да се е освободила, благодарение на вируса, който Питър донесе на Път и даде на Хан Фейдзъ. Но Питър — каква свобода може да има за него?

И въпреки това той трябва да живее, сякаш е свободен. Трябва да се бори за свободата, въпреки че тази борба е признак на робството.

Една част от него копнее да получи истинската си същност. Не, не своята същност. Някаква същност.

Каква е тогава моята роля във всичко това? Чудо ли очакват от мен, да му дам някаква аюа? Това не е в моята власт.

И въпреки това аз имам някаква власт.“

Трябваше да има някаква власт, иначе защо ще говори Питър толкова открито с нея? Въпреки че бяха двама непознати, той веднага бе излял сърцето си пред нея. Защо? Защото беше посветена в тайните му, да, по и заради още нещо.

А, разбира се. Можеше да говори свободно с нея, защото тя не познаваше Андрю Уигин. Може би Питър бе само частичка от същността на Ендър, всичко, от което Ендър се страхуваше и мразеше у себе си. Тя обаче никога нямаше да може да ги сравнява. Каквото и да беше Питър, каквото и да го управляваше, тя бе неговата довереничка.

А това отново я правеше нечия слугиня. Тя беше довереничка и на Цинджао.

Сиванму потрепери, опита се да отпъди мрачното чувство на състрадание.

„Не — каза си. — Не е същото. Защото този млад мъж, който обикаля безцелно сред полските цветя, няма никаква власт над мен, само споделя болката и надеждите си. Каквото и да му дам, ще му го дам по свое желание.“

Тя затвори очи и се облегна на вратата.

„Да, ще му го дам по собствена воля, но какво ще е то? Ами да, точно това, което иска той — приятелство, вяност, помощ във всичките му начинания. За да се съединя с него. И защо вече планирам да направя всичко това? Защото, колкото и да се съмнява в себе си, той има власт да печели хората за каузата си.“

Тя отвори очи и тръгна през високата до кръста трева към него. Той я забеляза и я изчака безмълвно да се приближи. Около нея бръмчаха пчели, пеперуди криволичеха като пияни из въздуха, избягваха я като по чудо в привидно некоординирания си полет. Тя хвана една пчела в шепата си, но преди насекомото да я ужили, го хвърли в лицето на Питър.

Той се стресна, размаха уплашено ръце срещу ядосаната пчела, приклезна, накрая отстъпи няколко крачки, преди тя да го загуби и да

отлети със сърдито бръмчене сред цветята. Той се изправи гневно пред Сиванму.

— Защо го направи?!

Тя се засмя — не можеше да се сдържи. Толкова смешно й изглеждаше.

— Е, добре, смей се. Виждам, че съм попаднал в „чудесна“ компания.

— Сърди се, като искаш, не ме е грижа. Само едно ще ти кажа. Мислиш ли, че някъде на Лузитания аюата на Ендър си е помислила: „О, пчела!“, и че тя те накара да подскачаш като палячо?

Той завъртя очи:

— О, голяма умница се извъди. Добре, Царствена майко от Запада, ти току-що реши всичките ми проблеми! Сега виждам, че винаги съм бил истинско момче. И тези рубинени обувки, о, те могат да ме заведат обратно в Канзас.

— Какво е Канзас? — попита тя и погледна обувките му; не бяха червени.

— Просто още един от спомените, които Ендър толкова любезно ми завеща.

Остана така, с ръце в джобовете, загледан в пея. Тя, на свой ред, стоеше със скръстени на гърдите ръце и също го гледаше.

— И така, с мен ли си? — попита накрая той.

— Трябва да опиташ да не се държиш грубо с мен.

— Обърни се към Ендър.

— Не ме интересува чия аюа те управлява. Ти имаш собствени мисли въпреки всичко и те са различни от неговите — уплаши се от пчелата, а той дори не си е мислил за насекоми в този момент, знаеш го. Така че, независимо какво те управлява и кое е истинското ти „аз“, ако ще работим заедно, искам да се държиш прилично с мен.

— Означава ли това, че няма да ми хвърляш повече пчели?

— Да.

— Добре. Защото, какъвто ми е късметът, Ендър сигурно ме е създал алергичен към пчелна отрова.

— За пчелата също няма да е приятно. Питър се усмихна:

— Ти май започваш да ми харесваш. А това никак не ми се нрави. — Тръгна към кораба и подвикна: — Хайде! Да видим каква

информация ще ни даде Джейн за планетата, на която смятаме да се развихрим.

ВТОРА ГЛАВА

ТИ НЕ ВЯРВАШ В ГОСПОД

*Когато проследявам пътя на боговете в дървото,
очите ми следят всяка извивка на дървесинната
жилка,
но тялото ми се движи над дъските,
затова, който ме наблюдава,
мисли, че пътят на боговете е прав,
докато аз се движа в свят, в който няма нищо право.*

Из „Божественият шепот на Хап
Цинджао“

Новиня не искаше да дойде.
Добрата стара учителка изглеждаше искрено смутена.
— Не е сърдита. Каза, че...
Ендър кимна, разбираше как учителката се разкъсва между
състрадание и честност.
— Можеш да ми предадеш думите ѝ. Тя ми е жена, ще го понеса.
Старата учителка завъртя очи:
— Аз също съм омъжена, както знаеш.
Разбира се, че знаеше. Всички в ордена „Деца на Христовия ум“
бяха женени. Такова беше правилото.
— Омъжена съм, така че много добре ми е известно, че жена ти е
единственият човек, който знае кои думи не можеш да понесеш.
— Нека се поправя тогава. Тя ми е жена, така че съм решен да
чуя думите ѝ, независимо дали мога да ги понеса, или не.
— Каза, че има да плеви, така че няма време за по-маловажни
борби.

Да, напълно в стила на Новиня. Твърдеше, че е влязла в лоното на Христа. Е, все пак точно Христос е прогонил фарисеите, Христос е наговорил всички онези жестоки и саркастични думи както на враговете, така и на приятелите си, не думи на любов и безкрайно търпение.

Ендър обаче нямаше навик да се отказва само защото чувствата му са наранени.

— Какво чакаш тогава? — попита. — Кажи ми къде мога да намеря мотика.

Старата учителка го изгледа продължително, сетне се усмихна и го въведе в градината. Скоро, с работни ръкавици и мотика в ръце, той застана в края на лехата, където работеше Новиня, но тя не вдигаше очи от Земята, подкопаваше бурен след бурен и ги обръщаше с корените нагоре, за да изсъхнат под безжалостните лъчи на палецето слънце. Така се приближаваше към него.

Ендър навлезе между неоплебените редове до този, в който работеше Новиня, и започна да разкопава с мотиката, движейки се към нея. Нямаше да се срещнат, само щяха да минат близо един до друг. Тя можеше да го забележи, а можеше и да не го види. Можеше да го заговори, можеше и да не продума. Тя все още го обичаше и се нуждаеше от него. А може би не. Независимо какво ще се случи обаче, в края на този ден той щеше да е плевил в същата градина, където и жена му, и така работата ѝ щеше да се облекчи, независимо дали ѝ се искаше да го види в тази роля.

Първия път, когато се разминаха, тя едва вдигна очи. Нямаше нужда да го гледа — би трябвало да се досети, че след като е отказала да се срещне със съпруга си, той ще дойде на полето при нея. Ендър бе сигурен, че се е досетила, но също така съзнаваше, че е твърде горда, за да го погледне и да му покаже, че е искала отново да го види. Щеше да продължи да се взира в плевелите, докато очите я заболят, защото Новиня никога не превиваше гръб по чужда воля.

Освен, разбира се, по волята на Христос. Това послание му бе изпратила, посланието, което го накара да дойде с твърдото намерение да говори с нея. Кратка бележка, написана на езика на църквата. Тя се отделяше от него, за да служи на Господ заедно с другите Деца. Чувстваше, че мястото ѝ е там. Освобождаваше го от всякаква отговорност към нея и той не трябваше да очаква от нея нищо, което

не би дала на всяко друго Дете на Господ. Съобщението звучеше хладно въпреки красивите фрази.

Ендър също не се огъваше лесно по волята на когото и да било. Вместо да се подчини на желанието ѝ, той дойде, решен да ѝ се противопостави. И защо не? Новиня далеч невинаги вземаше правилните решения. Всеки път щом решише да направи нещо за доброто на някого, действията ѝ бяха пълен провал. Като в случая с Либо, приятеля ѝ от детинство и таен любовник, баща на всичките ѝ деца по времето на брака ѝ с безплодния и жесток мъж, с когото бе живяла до смъртта му. От страх, че ще загине в ръцете на пекениносите като баща си, Новиня бе скрила от Либо жизненоважните си открития за биологията на планетата Лузитания, опасявайки се, че тези знания ще доведат до гибелта му. Точно незнанието обаче доведе до неговата смърт. Това, което бе направила за негово добро без знанието му, бе причинило края му.

„Човек би си помислил, че си е взела поука — размишляваше сега Ендър. — Тя обаче продължава все така. Взема решения, които разбиват живота на хората, без да се интересува от мнението им, без дори да се замисля, че те може би не искат да ги спасява от въображаемите опасности, от които си мисли, че ги избавя.“

Ето, ако се беше омъжила за Либо, той вероятно още щеше да е жив и Ендър никога нямаше да се ожени за вдовицата му и да ѝ помогне в отглеждането на по-малките ѝ деца. Това бе единственото семейство, което беше имал и което щеше да има. Колкото и неправилни да бяха решенията на Новиня, най-щастливото събитие в живота му бе станало възможно точно благодарение на една от най-смъртоносните ѝ грешки.

На второто им разминаване тя все още упорито отказваше да го заговори и както всеки път, Ендър се предаде пръв и наруши мълчанието:

— Всички Деца па Христовия ум са женени, както знаеш. Това е орден за семейни двойки. Не можеш да станеш пълноправен член без мен.

Тя спря. О гнусна мотиката върху пръстта, без да изтърва дръжката.

— Мога да насадя цвеклото и без теб — каза накрая. Сърцето му подскочи от радост, че най-сетне я е накарал да заговори.

— Не, не можеш — отвърна той. — Защото аз съм тук.

— Това са картофи. Не мога да те спра да ми помагаш с картофите.

И двамата се засмяха и тя се изправи с пъшкане, изпъна гръб, пусна дръжката на мотиката и хвана Ендър за ръцете, прекрасно докосване въпреки двата слоя дебел плат между дланите и пръстите им.

— Ако с докосването си те осквернявам...

— Не Шекспир. Не „устните, смутени странници, готови са един за друг“!

— Липсваш ми — каза той.

— Свиквай.

— Не се налага. Щом ти си сред Децата, аз също ще се присъединя към тях.

Тя се засмя.

Ендър се направи, че не забелязва насмешката.

— Ако един ксенобиолог е в състояние да се оттегли от света на безсмислено страдание, защо и един стар, пенсиониран Говорител на мъртвите да не може да го направи?

— Андрю, аз не съм тук, защото съм се отказала от живота. Тук съм, защото отворих сърцето си за Спасителя. Ти никога не можеш да го сториш. Твоето място не е тук.

— Мястото ми е там, където си ти. Нали сме дали обет. Свещен обет и Светата църква няма да ни позволи да го нарушим. В случай че си забравила.

Тя въздъхна и погледна небето зад стената на манастира. Отвъд този зид, зад няколко поляни, зад дървената ограда, нагоре към хълмовете, към горите... където голямата любов на живота й, Либо, бе отишъл, за да намери края си. Където Пипо, баща му, който беше и като неин баща, също бе загинал. В една подобна гора беше намерил смъртта си синът й Ещевао. Ендър знаеше, че когато гледа света зад тези стени, тя си спомня за всички преживени нещастия. Два от тях бяха станали преди идването на Ендър на Лузитания. Но смъртта на Ещевао... тя бе молила Ендър да го убеди да не отива на онова опасно място, където пекениносите говореха за война, за убийства на хора. Беше съзнавала, също както и Ендър, че да спре Ещевао, е все едно да го убие, защото той не беше станал свещеник, за да живее в

безопасност, а за да разпространява Божието слово сред този дървесен народ. Сигурно, докато е умирал бавно в прегръдката на дървото-убиец, той бе изпитвал същата радост, както първите християнски мъченици. Беше намерил покой на душата си, както те в часовете па великата си саможертва. Тази радост обаче не се споделяше от Новиня. Господ очевидно не даваше същия покой на най-близките му хора. И в скръбта и гнева си тя бе обвинила Ендър. Защо се е омъжила за него, като не може да я спаси от това нещастие?

Той никога не си позволи да каже очевидното — че ако трябва да се обвинява някой, това е самият Господ. Все пак Господ е този, който прави хората светци — е, почти светци, — като родителите ѝ, умрели при откриването на лекарство срещу вируса на Десколадата още в детството ѝ. И със сигурност Господ бе накарал Ещевао да отиде и да проповядва сред най-войнствените от пекениносите. В скръбта си обаче тя се обръщаше към Господ, а загърбваше Ендър, който винаги ѝ бе желал доброто.

Той никога не ѝ го каза, защото знаеше, че тя няма да иска да го чуе. И винаги бе пазил тези думи за себе си, защото знаеше, че тя вижда нещата по друг начин. Щом Господ ѝ е отнел родителите, Пипо, Либо и накрая Ещевао, значи Той я наказваше за греховете ѝ. Когато обаче Ендър не успя да предотврати самоубийствената мисия на Ещевао сред пекениносите, за нея той беше късоглед, своенравен, инатлив и не я зачиташе, защото не я обичаше достатъчно.

Той обаче я обичаше. С цялото си сърце. С цялото си сърце ли?

Поне така си беше мислил. И все пак, когато най-дълбоките му тайни се разкриха при онова първо пътуване в Отвъдното, не образът на Новиня бе създаден от сърцето му. Значи очевидно някой друг имаше по-голямо значение за него.

Е, той не можеше да контролира онова, което ставаше в подсъзнанието му. Имаше власт само над действията си и сега възнамеряваше да ѝ покаже, че независимо колко се стареа да го прогони тя, той няма да ѝ се подчини. Без значение беше какво мисли тя за отношенията му с Джейн и за отдадеността му на спасяването на човешката раса. Любовта му към нея бе най-силна, тя беше най-важна за него. Той бе готов да зареже всичко заради Новиня. Беше готов да се затвори в манастир заради нея. Да изкоренява непознати бурени под палещите слънчеви лъчи. Заради нея.

Дори това обаче не беше достатъчно. Тя искаше от него да го прави не заради нея, а заради Христос. Е, толкова по-зле. Той не беше женен за Христос, нито пък тя. Все пак Господ не може да осъди любовта па един мъж и една жена. Бог със сигурност очаква точно това от хората.

— Знаеш ли, аз не те обвинявам за смъртта на Куим — каза тя, използвайки рожденото име на Ещевао.

— Не знаех, но се радвам да го чуя.

— Отначало те обвинявах, но през цялото време съзнавах, че не е разумно. Той отиде, защото така искаше, и беше твърде голям, за да могат родителите му да му повлияят по някакъв начин. Щом аз не успях да го спра, как можех да очаквам ти да го направиш?

— Аз не исках да го спирам. Исках да отиде. Това беше смисълът на живота му.

— Дори и аз го осъзнавам сега. Така е. Трябваше да отиде, дори да умре, защото смъртта му имаше смисъл. Нали?

— Така спаси Лузитания от ксеноцид.

— И спечели много последователи на Христовата вяра. — Тя се засмя, както едно време, този звънък смях с насмешлива нотка, която той толкова обичаше. — Дървета християни. Кой би помислил?

— Вече го наричат свети Стефан Дървесни.

— Това е доста прибързано. Нужно е време. Първо трябва да го канонизират. На гроба му трябва да започнат да стават чудотворни изцеления. Повярвай ми, знам процедурата.

— Напоследък нямаме много мъченици. Ще го канонизират. Хората ще отправят молитви към него да се застъпи за тях пред Господ, и не без основание, защото, ако някой има право да бъде изслушан от Христос, това е синът ти Ещевао.

По лицето ѝ се застинаха сълзи, макар отново да се усмихваше.

— Родителите ми станаха мъченици и ще бъдат светци; синът ми също. Светостта пропусна едно поколение.

— О, да. Твоето поколение на егоистичните сластолюбци.

Най-сетне Новиня обърна лице към него, прашно, омазано със СЪЛЗИ, усмихнато, с искрящи очи, чийто поглед сякаш проникваше до сърцето му. Жената, която обичаше.

— Аз не се покайвам за прелюбодеянията си. Как ще ми прости Господ, като дори не съжалявам? Ако не бях се любила с Либо, децата

ми нямаше да се родят. Господ със сигурност не може да ме съди за това.

— Христос май е казал: „Господ ще прости на всички, па които простя аз, но от вас се иска да простите на всички човеци.“

— Нещо подобно. Не знам точния цитат. — Тя протегна ръка и докосна страната му. — Толкова си силен, Ендър. Но изглеждаш уморен. Как може ти да се умориш? Спасението на човечеството още тежи върху плещите ти. Ако не спасението на всички човеци във вселената, то поне — на жителите на тази планета. Трябва да спасиш тоя свят. Но си уморен.

— Дълбоко в себе си — да. И ти ми отне последната живителна сила.

— Колко странно! Мислех си, че те освобождавам от най-тежкото ти бреме.

— Ти не преценяваш особено правилно какво искат хората от теб и от какво се нуждаят, Новиня. Никой не го умее. Ние всички по-скоро причиняваме болка, отколкото помагаме.

— Затова дойдох тук, Ендър. Омръзна ми да взимам решения. Първо се доверявах на собствената си преценка. След това на теб. Доверявала съм се на Пипо и Либо, на родителите си, на Куим и всички ме разочароваха или изоставяха, или... не, знам, че ти не ме изостави, знам, че не ти... чуй ме, Андрю, чуй ме! Проблемът не е бил в хората, на които съм се доверявала, проблемът е в това, че никое човешко същество не беше в състояние да ми осигури онова, от което се нуждаех. Нуждаех се от освобождаване. От изкупление. А това не беше по силите ви... ти ми даде повече от необходимото, Андрю, но въпреки това не можеше да ми осигуриш онова, от което имах нужда. Само Спасителят, само той може да ми го даде. Разбираш ли? Единственият начин да направя живота си смислен е като се отдам на Него. Затова съм чук.

— И плевиш.

— Отделям добрия плод от гнилия. Хората ще имат по-хубави картофи, защото съм отстранила бурените. Сега няма нужда да върша велики дела, за да се чувствам удовлетворена. Ти обаче, ти идваш и ми напомняш, че дори когато съм щастлива, аз наранявам някого.

— Не, не е така. Защото аз идвам с теб. Ще се присъединя към „Децата“. Това е орден на семейни двойки, а ние сме съпруг и съпруга.

Без мен ти не можеш да се присъединиш към тях, а имаш нужда от това. С мен обаче можеш. Какво по-просто от това?

— По-просто ли? — Тя поклати глава. — Първо, ти не вярваш в Господ...

— Със сигурност вярвам в Господ — възрази Ендър.

— О, може би допускаш съществуването Му, но не това имах предвид. Имах предвид в онзи смисъл, когато майката казва на сина си: „Аз вярвам в теб.“ Тя не иска да каже, че вярва, че той съществува — какъв смисъл от това?, — иска да каже, че вярва в бъдещето му, че той ще постигне най-доброто в живота си. Ти не вярваш в Христос по този начин, Андрю. Ти вярваш най-вече в себе си. В другите хора. Ти изпрати своите малки заместници, онези свои деца, които извика при краткото си пътуване до ада — може сега да си с мен, между тези зидове, но сърцето ти скита по далечни планети и опитва да спре една флотилия. Ти не оставяш нищо в Божиите ръце. Ти не вярваш в Него.

— Извинявай, но ако Господ искаше сам да свърши всичко, защо ни е създал?

— Е, да, сега си спомням, че един от родителите ти май е бил еретик.

Това бе стара шега между тях, но сега никой от двамата не се засмя.

— Вярвам в теб — каза Ендър.

— Да, но се допитваш до Джейн.

Той бръкна в джоба си, извади нещо и разтвори длан, за да ѝ го покаже. Кристал, оплетен с тънки жички. Като крехко същество, изтръгнато от жизнената му среда на морското дъно. Тя го погледна неразбиращо, след това осъзна какво е и се взря в ухото му, където го бе носил, откак го познаваше. Кристалът го свързваше с Джейн, компютърната програма — живо същество, която бе неговата най-стара, най-скъпа, най-доверена приятелка.

— Андрю... не, не си го направил заради мен, сигурна съм.

— Не бих могъл да кажа честно, че сърцето ми е между тези стени, ако Джейн постоянно ми шепне. Говорих с нея. Обясних ѝ. Тя разбира. Все още сме приятели, но вече не сме неразделни.

— О, Андрю. — Новиня плачеше; притисна се до него. — Да беше го сторил преди няколко години, преди няколко месеца...

— Може да не вярвам в Христос, както вярваш ти, но не е ли достатъчно, че вярвам в теб, за да вярвам и в него?

— Твоето място не е тук, Андрю.

— Мястото ми е тук повече, отколкото където и да било другаде, щом ти си тук. Аз не съм се уморил от света, Новиня, уморен съм от самия себе си. Омръзна ми да взимам решения. Омръзна ми да се занимавам с проблеми.

— Ние тук също опитваме да разрешаваме проблеми — отдръпна се тя.

— Тук обаче можем да бъдем не умът, а децата на ума. Можем да бъдем краката и ръцете, устните и езикът. Можем да изпълняваме, без да взимаме решения.

Ендър коленичи и седна на земята, младите филизи го загъделичкаха. Той вдигна мръсните си ръце и избърса веждите си с тях, като си даваше сметка, че само размазва прахта.

— О, замалко да ти повярвам, Андрю, толкова си убедителен! Какво, нима си решил да престанеш да бъдеш главният герой на собствената си сага? Или зова е поредният ти план? Да служиш на всички, за да бъдеш най-велик сред нас?

— Знаеш, че никога не съм се стремял към величие, нито съм го постигнал.

— О, Андрю, толкова си сладкодугмен, че сам вярваш на приказките си...

— Моля те, Новиня, позволи ми да заживея с теб тук. Ти си ми съпруга. Животът ми няма да има смисъл, ако те загубя.

— Можем да живеем като съпруг и съпруга, но няма... знаеш какво няма...

— Знам, че Децата се придържат към пълно полово въздържание. Аз съм твой съпруг. След като не мога да се любя с никоя друга, какъв е проблемът да не се любя и с теб? — изкриви лице Ендър.

По устните на Новиня се плъзна тъжна усмивка.

— Аз вече не се интересувам от собствения си живот. Разбираш ли? Единственият живот, за който ме е грижа, е твоят. Ако те загубя, какво ще ме задържа на този свят?

Не знаеше какво иска да каже с това. Думите сами излязоха от устата му. Съзнаваше, че ги е изрекъл не от самосъжаление, а като

честно приемане на истината. Не че мислеше за самоубийство, изгнание или други отчаяни мелодраматични постъпки. Чувстваше по-скоро, че тлее. Че губи опора. Лузитания му се струваше все по-малко реална. Валънтайн, скъпата му сестра и приятелка, още бе тук, но тя сякаш не бе реална, защото не се нуждаеше от него. Пликт, неговата доброволна последователка, тя може би имаше нужда от Ендър, но не от истинското му присъствие, а от представата за него. Кой още? Децата на Новиня и Либо, които бе отгледал и обичал като свои. Продължаваше да ги обича, но те бяха вече възрастни, не се нуждаеха от грижите му. Джейн, която навремето едва не беше унищожил по невнимание, тя също вече нямате нужда от него, защото имаше връзка с Миро чрез един кристал в ухото му, а чрез друг — с Питър...

Питър. Младата Валънтайн. Откъде се бяха появили? Бяха откраднали душата му и я бяха отнесли със себе си. Те вършеха това, което иначе щеше да прави той. Докато той чакаше тук, на Лузитания и... тлееше. Това искаше да каже. Ако изгуби Новиня, кой щеше да поддържа тялото му, което се носеше из вселената от хиляди години?

— Не мога да реша — каза Новиня.

— Можеш. Ти ще решиш дали искаш да остана с теб като едно от Децата на Христовия ум. Ако пожелаеш, ще съм способен да мина през всички препятствия.

Тя се изсмя подигравателно:

— Препятствия ли? Пред хора като теб няма препятствия. Само камъчета.

— Хора като мен ли?

— Да, хора като теб. Само защото не съм срещала други; защото, независимо колко обичах Либо, той никога не е бил толкова жизнен като теб; защото, когато заобичах теб, за пръв път се влюбих в зрял мъж; защото ми липсваш повече от всичките ми деца, повече от родителите ми, повече от всички, които съм обичала някога; защото сънувам само теб; това не означава, че няма други като теб. Вселената е безкрайна. Не може да си толкова единствен. Нали?

Той се пресегна над картофените филизи и нежно докосна крака ѝ.

— Значи още ме обичаш, така ли?

— О, затова ли дойде? За да разбереш дали те обичам? Той кимна:

— Отчасти.

— Обичам те.

— Значи мога да остана, така ли?

Тя избухна в сълзи. Заплака с глас. Отпусна се на земята; той протегна ръце да я прегърне, без да се интересува, че ще смачка младите растения. След като постояха прегърнати известно време, тя спря да плаче, обърна се към него и го притисна до себе си толкова силно, колкото той притискаше нея.

— О, Андрю — прошепна с прегракнал от плач глас. — Обича ли ме достатъчно Господ, за да пи събере отново, когато имам такава огромна нужда от теб?

— Ще съм твой до края на дните си.

— Знам. Но се моля па Господ да ми позволи да умра преди теб.

ТРЕТА ГЛАВА

МНОГО СМЕ

*Нека ви разкажа най-красивата приказка, която знам.
Един човек имал куче и много го обичал.
Кучето ходело навсякъде с него,
но човекът не можел да го научи на нищо полезно.
Кучето не искало да носи или посочва нищо,
не искало да се надбягва,
да пази или да стои на стража.
То просто седяло и го гледало
все с едно и също загадъчно изражение.
„Това не е куче, това е вълк“ -казала жената на човека.
„Само то ми е вярно“ — отвърнал той
и тя повече не посмяла да засегне темата.
Един ден човекът взел кучето на частния си самолет.
Летели над високи снежни върхове,
двигателят отказал
и самолетът се разбия сред дърветата.
Човекът лежал
целият в кръв, коремът му бил разпран от отломките,
вътрешностите му изпускали пара в студения въздух,
но единственото, за което си мислел,
било вярното му куче.
Дали е оцеляло? Дали е ранено?
Представете си радостта му, когато то се появи
и го погледнало със същия настойчив поглед.
След час кучето подушило разпрания корем на човека,
сетне започнало да дърпа
черва, далак, черен дроб и да ги ръфа,
без да сваля очи от лицето на господаря си.
„Слава на Бога — казал човекът. —
Поне единият от нас няма да умре от глад.“*

Из „Божественият шепот на Хап
Цинджао“

От всички свръхсветлинни кораби, които сновяха между Отвъдното и реалността под командването на Джейн, само този на Миро приличаше на истински космически кораб — представляваше совалка, която навремето бе прекарвала пътници и товари от големите космически кораби, които се установяваха на орбита около Лузитания. Сега, когато новите апарати можеха да се пренасят мигновено от повърхността на планетата на друга, те нямаха нужда от провизии, нито дори от гориво. И тъй като Джейн пазеше образа на кораба в паметта си, колкото по-просто устроени бяха, толкова по-добре. Всъщност те надали можеха да се нарекат превозни средства. Представляваха кабинки без прозорци, почти без обзавеждане, голи като примитивни класни стаи. Хората от Лузитания наричаха пътуването в космоса „ensaixarse“, което на португалски означава „влизам в кутия“ или буквално „опаковам се“.

Миро обаче имаше изследователска цел — търсеше нови обитаеми планети за трите разумни вида на Лузитания: човеци, пекениноси и царици на кошери. Затова имаше нужда от по-традиционен космически кораб, защото, макар че пак се пренасяше от планета на планета с помощта на Джейн, не можеше да разчита, че все ще попада на светове с годна за дишане атмосфера. Всъщност Джейн винаги го пренасяше на орбита около поредната планета, за да му даде възможност да наблюдава, измерва, анализира и да каца само на най-обещаващите, за да установи окончателно дали са използвани.

Той не пътуваше сам. Твърде трудно щеше да е за сам човек да изпълни всички задачи, а и се налагаше да проверява по два пъти изследванията. Неговата работа бе най-опасната, защото не знаеше какво го очаква, когато отвори люка. Миро отдавна гледаше на живота си като на нещо, което може да жертва. В продължение на няколко дълги години, в плен на осакатеното си тяло и увредения си мозък, неведнъж бе желал смъртта; сетне, когато първото му пътуване в Отвъдното му позволи да възстанови тялото си в съвършената му форма от младостта, той гледаше на всеки миг, всеки час, всеки ден от

живота си като на незаслужен дар. Нямахте да го хвърлите напразно, но и нямаште да се поколебае да го рискува за доброто на други. Кой обаче споделяше тази склонност да се подлага на опасности?

Младата Валънтайн, изглежда, му бе сестра по съдба във всяко отношение. Миро я беше видял да се появява на белия свят в същото време, в което и собственото му ново тяло. Тя нямаше минало, нямаше родители, нямаше връзки със света освен чрез Ендър, чийто ум я беше създал, и Питър, другото подобно творение. О, можеше да се приеме, че е свързана и с първата Валънтайн, „истинската Валънтайн“, както я наричаше младата Вал, но старата Валънтайн без съмнение не желаше да прекара и една секунда в компанията на тази красива девойка, която дори само със съществуването си я правеше за посмешище. Освен това младата Вал бе създадена от представата на Ендър за съвършена добродетел. Тя не само че нямаше близки, ами и искрено желаше доброто на другите и бе готова да се жертва за тях. Така Миро се сдоби с компания, с надеждната си помощничка, с постоянната си поддръжничка.

Не и с приятел обаче. Защото Миро много добре знаеше кой всъщност е младата Вал: един преоблечен Ендър. Не жена. И нейната любов и вярност към него бяха всъщност Ендъровите любов и лоялност, наистина надеждни, но не нейни собствени. У нея нямаше нищо нейно. Затова, въпреки че свикна с компанията ѝ и се смееше и шегуваше с нея по-свободно, отколкото с всеки друг досега, Миро не си позволяваше по-дълбока привързаност. Дори да забелязваше тази липса на топлина в отношението му, тя не го показваше; дори да се чувстваше обидена, не ѝ личеше.

Това, което изразяваше, бе радостта от успехите им, и настояваше да работят още по-усилено.

— Нямаме възможност да губим по цял ден за всяка планета — бе казала от самото начало и го доказваше, като се грижеше винаги да се вметват в график от три пътувания на ден.

След всеки три планети се връщаха на Лузитания, вече заспали; спяха на кораба и говореха с останалите само когато трябваше да ги предупредят за възможни проблеми пред колонистите на някой от новите светове. По три пътувания на ден правеха само ако посетените планети предоставяха някакви възможности за живот. Когато Джейн ги пренесеше на светове, които очевидно не бяха подходящи — например

покрити само с вода или с негодна за дишане атмосфера, — те веднага се преместваха, за да проверят следващия свят, сетне друг. През тези обезкуражителни дни, когато нищо сякаш не се получаваше, обикаляха по пет-шест такива планети. Младата Вал настояваше да работят още и още, докато достигнат границата на издръжливостта си, ден подир ден, и Миро приемаше водачеството ѝ, защото знаеше, че е необходимо.

Истинската му приятелка не беше човешко същество. Живееше в кристала в ухото му. Джейн — шепотът в съзнанието му, когато се събудеше сутрин, тази, която чуваше всичките му мисли, която знаеше нуждите му, преди сам да ги забележи. Джейн, която споделяше сънищата му, която го беше придружавала през най-тежките години като инвалид, която го бе прехвърлила в Отвъдното, за да може да се възстанови. Джейн, най-вярната му приятелка, която скоро щеше да умре.

Това всъщност ги ограничаваше. Джейн щеше да умре и в този момент пътешествията в космоса щяха да станат невъзможни, защото никое друго същество нямаше достатъчно памет, за да прехвърли каквото и да било в Отвъдното и след това да го върне в реалността. Смъртта на Джейн щеше да дойде не по естествени причини, а защото Междузвездният конгрес бе открил съществуването на тази подривна програма, способна да контролира или поне да прониква във всичките му компютри, и изключваше систематично и прочистваше цялата си мрежа. Тя вече чувстваше липсата на изключените системи, до които нямаше достъп. Скоро сигналът за пълното ѝ унищожаване щеше да бъде предаден. И тогава всички, които не бъдат евакуирани от Лузитания на други светове, щяха да останат в капан, в очакване на Лузитанската флотилия, която все повече се приближаваше е намерението да ги унищожи.

Мрачна перспектива, при която, въпреки всички усилия на Миро, най-скъпата му приятелка щеше да умре. Това, осъзнаваше той, бе една от причините да не иска да се сприятели истински с младата Вал — защото нямаше да е справедливо за Джейн, да научи в последните дни на живота си, че ѝ е намерил заместник.

И така животът на Миро се беше превърнал в едно безкрайно монотонно ежедневие на постоянно умствено напрежение, на изследване резултатите от апаратурата на совалката, на анализиране на

снимки от космоса, на спускане на совалката към несигурни, непознати места за кацане и накрая — не достатъчно често — на отваряне на люка и вдишване първа глътка от чуждоземния въздух. В края на всяко пътуване не оставаше никакво време за радост или разочарование, никакво време за почивка: той затваряше, даваше команда и Джейн ги пренасяше отново в Лузитания, за да започнат отначало.

При това връщане на родната планета обаче имаше нещо различно. Миро отвори вратата и завари не втория мъж на майка си, не пекениносите, които приготвяха храна за него и младата Вал, не предводителите на колонията, чакащи отчет за свършената работа, а братята си Олядо и Гrego, сестра си Еланора и Ендървата сестра Валънтайн. Старата Валънтайн да дойде на място, където неизбежно щеше да срещне омразната си млада двойница? Веднъж Миро бе видял как младата Вал и старата Валънтайн се взират една в друга, без да се погледнат в очите, все едно не искаха да се виждат. Това ли беше? Младата Вал отбягваше погледа на старата Валънтайн, за да не обиди по-възрастната жена. Без съмнение, ако можеше, младата Вал щеше да потъне вдън земя. И тъй като това беше непостижимо, тя правеше възможно най-доброто в тази ситуация — гледаше да привлече най-малко вниманието в присъствие на старата Валънтайн.

— Какво има? — понита Миро. — Да не би мама да се е разболяла?

— Не, не, всички са добре — отвърна Олядо.

— Освен умствено — добави Гrego. — Не ни стига мама, ами сега и Ендър се е чалнал.

Миро кимна, сетне се намръщи:

— Чакайте да позная. Присъединил се е към „Децата“. Гrego и Олядо веднага погледнаха кристала в ухото му.

— Не, не ми го каза Джейн — побърза да уточни Миро. — Просто познавам Ендър. Той гледа на брака много сериозно.

— Да. Е, тук се получи един вид управленски вакуум — отбеляза Олядо. — Не че хората не си вършат добре работата. Тъй де, системата функционира и всичко е тип-топ, но Ендър беше този, който казваше какво да правим, когато нещата забуксуват. Ако ме разбираш.

— Разбирам те. И можеш да говориш спокойно пред Джейн. Тя знае, че ще умре веднага щом Междузвездният конгрес приведи

планове си в действие.

— Нещата са по-сложни — намеси се Гrego. — Повечето хора не подозират за опасността, надвиснала над Джейн — всъщност повечето дори не знаят, че съществува. Могат обаче да смятат достатъчно добре, за да изчислят, че не е възможно всички хора да бъдат евакуирани преди пристигането на флотилията. Да не говорим за пекениносите. Така че знаят, че ако флотилията не бъде спряна, някой ще трябва да остане и да умре. Някои вече се изказват открито, че сме изгубили достатъчно време за пренасянето на дървета и бръмбари.

„Дървета“, разбира се, означаваше пекениносите, които всъщност не можеха да пренесат дърветата-бащи и дърветата-майки. „Бръмбари“ се отнасяше за Царицата на кошера, която също заемаше място на космическите кораби, като изпращаше от своите работници. На всяка планета, която заселваха, се установяваха голям брой пекениноси и поне една царица с малко работници, които да ѝ помагат да се нагоди. Нищо че цариците на всеки нов свят започваха бързо да дават живот на много работници, осигуряващи работната ръка за започването на стопанска дейност; нищо че тъй като не пренасяха дървета, поне един мъжки и един женски пекенинос трябваше да бъдат „посадени“ — да умрат бавно и мъчително, за да дадат началото на едно дърво-баща и едно дърво-майка и така да затворят жизнения цикъл на вида. Всички знаеха — и най-вече Гrego, защото наскоро го беше изпитал лично, — че под привидната търпимост се крие жестока конкуренция между отделните видове.

И това не важеше само за хората. Докато на Лузитания пекениносите все още надвишаваха по брой човеците, на новите колонии беше обратното.

— Ако флотилията дойде да унищожи Лузитания — казваше Човек, водачът на дърветата-бащи — и дори всички човеци на планетата да загинат, човешкият вид ще продължава да съществува. За Царицата на кошера и нас обаче това е въпрос на оцеляване на вида. Въпреки това ние разбираме, че на новозаселените планети трябва за известно време да оставим ръководната роля у човеците, защото вашите знания, умения и техника все още са недостижими, тъй като имате голям опит в колонизирането на други светове и защото можете да изпепелявате горите ни.

Това, което Човек казваше толкова предпазливо, други пекениноси изразяваха доста по-директно:

— Защо трябва да позволим на тези човешки нашественици, които ни докараха всички злини на света, да се спасят почти всички, докато повечето от пас трябва да умрат?

— Омразата между видовете не е ново явление — каза Миро на посрещачите си.

— Да, но досега Ендър я потискаше — отбеляза Гrego. — Пекениносите, Царицата на кошера и повечето човеци гледаха на Ендър като на посредник, на когото могат да се доверят. Знаеха, че докато той се грижи за нещата, докато гласът му се чува, интересите им ще бъдат защитени.

— Ендър не е единственият организатор на това преселение.

— Това е въпрос на доверие, не на качества — намеси се Валънтайн. — Нечовеците знаят, че Ендър е Говорителя на мъртвите. Никой друг човек не е говорил от името на друг вид по този начин. Човеците пък го познават като Ендър Ксеноцида — когато човешката раса бе заплашена от чуждоземен враг преди неизброими поколения, той пое нещата в свои ръце и спаси вида си от, както се опасяваха те, унищожение. Няма човек с такъв авторитет, който да го замести.

— Какво ме засяга това? — тросна се Миро. — Тук никой не се интересува от мнението ми. Нямам връзки. Със сигурност не мога да заема мястото му, а пък в момента съм уморен и ми се спи. Вижте младата Вал, капнала е от умора.

Това бе вярно; тя едва се държеше на крака. Миро протегна ръка и тя с благодарност се облегна на нея за опора.

— Не те караме да заемаш мястото на Ендър — каза Оля-до. — Не искаме никой да заема мястото му. Искаме той да заеме мястото си.

Миро се изсмя:

— И мислите, че мога да го убедя? Сестра му е тук! Изпратете нея!

Старата Валънтайн се намуси:

— Не иска да ме види.

— Какво те кара да мислиш, че ще поиска да говори с мен?

— Н-Не с теб, Миро. С Джейн.

Миро ги изгледа объркано:

— Искаш да кажеш, че Ендър е свалил своя кристал? В ухото му прозвуча гласът на Джейн:

— Бях заета. Не сметнах за нужно да те уведомя.

Той разбра, че когато Ендър е прекъснал връзката между тях, това е съсипало Джейн. Тя имаше други приятели, да, но това не означаваше, че го приема леко.

Старата Валънтайн продължи:

— Ако можеш да отидеш при него и да го накараш да поговори с Джейн...

Миро поклати глава:

— Той е свалил кристала си — не разбирате ли, че това е окончателното му решение? Той иска да се откъсне от света заедно с мама. Ендър никога не променя решенията си.

Всички знаеха, че това е така. Знаеха, че са дошли при Миро не с надеждата той да промени нещо, а като последен израз на отчаяние.

— Значи оставяме нещата на съдбата — заключи Гrego. — Ще гледаме как всичко се превръща в хаос. И след това, разгара на междувидова война, ще загинем покрити със срам, когато дойде флотилията. Джейн е късметлия; вече ще е мъртва, когато това стане.

— Предай му благодарностите ми — каза Джейн на Миро.

— Джейн ти благодари — предаде Миро. — Просто си прекалено мекушав, Гrego.

Гrego се изчерви, но не взе думите си назад.

— Ендър не е Господ — продължи Миро. — Ще се постареем да се справим и без него. Точно в момента обаче най-доброто, което мога да направя, е...

— Да си легнеш, чухме — прекъсна го старата Валънтайн. — Само че този път не на кораба. Моля те. Сърце ни се къса, като ви гледаме. Якт докара колата. Елате у дома А поспете като хора.

Миро погледна младата Вал, която още дремеше облегната на рамото му.

— И двамата, разбира се — добави старата Валънтайн. — Не съм толкова смутена от присъствието ѝ, колкото всички явно си мислите.

— Разбира се, че не — съгласи се младата Вал. Протегна уморена десница и двете жени, носещи едно и също име, се хванаха за ръце. Младата Вал се облегна на по-възрастната си съименничка и се

отдръпна от Миро. Той остана изненадан от собствените си чувства. Вместо облекчение, че напрежението между двете е понамаляло, той изпита гняв. Гняв от ревност — това беше. „Тя се беше опряла на мен!“ — искаше му се да каже. Каква беше тази детинска реакция?

И тогава, докато ги гледаше как се отдалечават, той забеляза нещо, което не биваше да вижда — как Валънтайн потреперва. Дали внезапно ѝ беше станало студено? Нощ-, та наистина бе хладна. Не, Миро беше сигурен, че не нощният въздух кара старата Валънтайн да трепери, а докосването на младата ѝ двойница.

— Хайде, Миро — подкани го Олядо. — Ще те закараме у Валънтайн.

— Предвижда ли се да спрем за вечеря?

— Тази къща е и на Якт — успокой го Еланора. — Винаги има нещо за ядене.

Докато колата ги носеше към Милагре, града на хората, минаха покрай няколко космически кораба, около които кипеше усилена дейност. Работата по преселването не спираше нито за миг. Докери — много от тях пекениноси — товареха провизии и апаратура. Семействата на преселниците се редяха на опашки, за да заемат свободните места в кабинките. Джейн нямаше да почива и тази нощ, щеше да пренася контейнер след контейнер в Отвъдното, сетне пак в реалността. На новите планети се издигаха нови домове, разораваха се нови ниви. Ден ли беше, или нощ на тези други светове? Нямаше значение. В известен смисъл те вече постигаха успех — нови светове се колонизираха и независимо дали на някого му харесва, или не, на всяка планета имаше кошер, пекениносова гора и човешко селище.

„Дори Джейн да умре днес и утре да дойде Лузитанската флотилия — мислеше си Миро, — какво значение ще има за вселената като цяло? Семената са разпръснати по вятъра; поне някои ще поникнат. И ако пътуването със свръхсветлинна скорост стане невъзможно след смъртта на Джейн, може да е за добро, защото така всеки от тези новозаселени светове ще е принуден да се развива самостоятелно. Несъмнено някои колонии ще загинат. В някои ще започнат войни и може би един или друг вид ще бъде унищожен. Не навсякъде обаче ще загинат представителите на един и същ вид; и поне на някои планети всички ще намерят начин да съжителстват в мир. За нас остават само подробностите. Дали един или друг индивид ще

оцелее, или ще умре. Има значение, разбира се. Но не в този аспект, в който има смисъл запазването на един цял вид.“

Той явно бе изказал някои от мислите си полугласно, защото Джейн се намеси:

— Не може ли една разраснала се компютърна програма да има очи и уши? Нямам ли и аз сърце и мозък? Не се ли смея, когато ме гъделичкаш?

— Честно казано, не — отвърна безмълвно Миро, като раздвижи само устните и езика си, оформяйки думи, които единствено тя можеше да долови.

— Когато умра обаче, всички от моя вид ще загинат. Прости ми, но мисля, че това има огромно значение за вселената. Аз не съм толкова склонна да се самоотричам, както ти, Миро. Не смятам, че живея живот ма заем. Всъщност имам твърдото намерение да съществувам вечно, не съм готова да приема по-неизгодно решение.

— Каж ми какво мога да направя, за да те спася, и ще го сторя.

— За щастие ти в крайна сметка ще умреш. Това е единствената ми утеха, че умирайки, ще споделя съдбата на всяко друго живо същество. Дори тези многовековни дървета-умират. Дори цариците на кошери, които предават спомените си от поколение на поколение. Уви обаче, аз нямам деца. Как мога да имам? Аз съм същество, изградено единствено от съзнание. Още никой не е измислил умствено оплождане.

— Много лошо, защото съм сигурен, че си страхотна във виртуалния секс.

— Най-добрата. Те замълчаха.

Едва когато наближиха къщата на Якт, нова постройка в покрайнините на Милагре, Джейн отново заговори:

— Не забравяй, Миро, че независимо какво прави Ендър със собственото си тяло, когато младата Валънтайн заговори, всъщност чуваме пак Ендъровата аюа.

— Същото е с Питър. Ето най-интересното. Нека просто да кажем, че младата Вал, тази сладурана, всъщност не олицетворява свършената представа за нищо. Ендър може да я контролира, но тя не е Ендър.

— Неговите превъплъщения просто са прекалено много. И моите очевидно също, поне според Междузвездния конгрес.

— Всички сме прекалено много, но никога достатъчно. Пристигнаха. Миро и младата Вал бяха поканени вътре.

Хапнаха малко и заспаха веднага щом положиха глави на възглавниците. През нощта Миро дочу гласове, защото не спа добре — не му беше удобно на този мек дюшек и може би се чувстваше гузен, че е зарязал задълженията си; като войник, който изпитва вина, задето е напуснал поста си.

* * *

Въпреки умората Миро не спа до късно. Събуди се, когато хоризонтът просветляваше, и както му беше навик, веднага се изправи и се отърси от последните остатъци от съня. Наметна се и излезе в коридора, за да потърси банята и да се облекчи. Чу гласове от кухнята. Или някой не беше лягал, или имаше и други ранобудници, увлечени в разговор, сякаш утрото не е най-мрачният час на отчаянието.

Спря пред вратата, готов да се прибере и да затвори, та гласовете да не се чуват в спалнята, когато позна гласа на младата Вал. Другият принадлежеше на старата Валънтайн. Той тръгна към кухнята и отново спря колебливо.

Двете Валънтайн седяха от двете страни на масата една срещу друга, без да се гледат. Гледаха през прозореца и пиеха от плодово-зеленчуковите напитки на старата Валънтайн.

— Искаш ли една чаша. Миро? — понита старата Валънтайн, без да извърща очи към него.

— Дори с пистолет не можеш да ме накараш да пия това. Не исках да ви прекъсвам.

— Добре.

Младата Вал продължаваше да мълчи. Миро влезе, отиде при мивката и си наля чаша вода; изпи я на един дъх.

— Казах ти, че Миро е станал до тоалетната — отбеляза старата Валънтайн. — Никой не се налива с толкова вода като това момче.

Миро се подсмихна, но не чу младата Вал да се смее.

— Аз май ви преча на разговора — каза. — Ще ви оставя.

— Остани — настоя старата Валънтайн.

— Моля те — добави младата Вал.

— Молиш ли ме? — попита той и ѝ се усмихна. Тя бутна най-близкия стол с крак:

— Сядай. С госпожата обсъждахме положението ни на двойници.

— Решихме — обясни старата Валънтайн, — че аз съм длъжна да умра първа.

— Напротив — възрази младата Вал, — решихме, че Джебето не е създал Пинокио, защото е искал истинско момче. Той през цялото време е искал една кукла. Тази история с истинското момче е само заради мързела на Джебето. Искал е куклата да продължава да танцува, просто го е мързяло да дърпа конците.

— Ако ти си Пинокио — досети се Миро, — значи Ендър...

— Брат ми не е искал да те създава — възрази старата Валънтайн. — И не желае да те управлява.

— Знам — прошепна младата Вал и изведнъж от очите ѝ рукнаха сълзи.

Миро се пресегна и сложи ръка върху нейната, но тя се отдръпна. Не, не защото докосването му ѝ беше неприятно — просто за да изтрие досадните сълзи.

— Знам, той ще пререже конците, ако може — каза тя. — Също както Миро пререза конците на старото си, сакато тяло.

Миро си го спомняше много ясно. В един момент седеше в космическия кораб срещу съвършения си образ, силен, млад и здрав; в следващия вече гледаше осакатения си, съсипан, мозъчно увреден двойник. И това омразно, нежелано тяло се беше разпаднало на прах и бе изчезнало.

— Не мисля, че той те мрази, както аз мразех старото си същество — отбеляза Миро.

— Няма нужда да ме мрази. Не омразата бе онова, което уби старото ти тяло.

Младата Вал отбягваше погледа му. Във всичките им часове на изучаване на други светове те никога не бяха разговаряли на толкова лични теми. Тя така и не беше посмяла да обсъжда момента на сътворяването им.

— Мразил си старото си тяло, докато си бил в него, но щом се пренесе в новото, просто си престанал да му обръщаш внимание. То вече не беше част от теб. Аюата ти вече нямаше никакви отговорности

към него. И след като няма какво да го поддържа — хоп, няма го мошеника.

— Дървена кукла. Сега мошеник. Как още ще ме определите?

Старата Валънтайн не обърна внимание на този опит за разведряване на атмосферата:

— Искаш да кажеш, че Ендър не се интересува от теб, така ли?

— Той ме обожава — отвърна младата Вал.

— Да, мен също.

— Това е абсурд — намеси се Миро.

— Нима? — попита старата Валънтайн. — Той никога не ме е последвал никъде; винаги аз бях тази, която тръгваше след него. Струва ми се, че търсеше мисията на живота си. Великото дело, което да компенсира ужасното злодеяние, белязало края на детството му. Мислеше, че написването на „Царицата на кошера“ ще е достатъчно. След това, с моя помощ, написа „Хегемона“ и пак реши, че вече ще е достатъчно, но не беше. Продължи да търси нещо, на което да се посвети изцяло, и почти го откриваше, поне за седмица или месец. Едно обаче е сигурно, никога не отделяше цялото си внимание на мен, защото аз го следвах през всичките тези милиарди мили, през всичките тези три хиляди години. Тези исторически трудове, които съм написала — никога не съм обичала особено историята, правех го, за да му помагам. Също както писанията ми помагаха на Питър. Когато свърших поредното си произведение, получавах вниманието му за час-два при обсъждането. Всеки път това ме удовлетворяваше все по-малко, защото не аз бях това, което привличаше интереса му, а написаното от мен. Докато накрая не намерих мъжа, който ми отдаде цялото си сърце, и останах с него. Междувременно младият ми брат продължи да скита без мен и намери семейство, на което отдаде цялото си сърце. Така се озовахме на два различни края на вселената, но в крайна сметка по-щастливи, отколкото сме били заедно.

— Защо тогава се върна при него? — поинтересува се Миро.

— Не съм се върнала. Дойдох при вас. Дойдох да помогна на един свят, изпаднал в беда. Все пак обаче се радвах да видя Ендър, макар да знаех, че никога няма да бъде само мой.

— Това може би е точно описание на чувствата ти — отбеляза младата Вал. — Но ти сигурно си се радвала на вниманието му в

известна степен. Аз съществувам, защото винаги ще живееш в сърцето му.

— Това е може би някакъв въображаем образ от детството. Не съм аз.

— Погледни ме. Така ли си изглеждала, когато е бил на пет, преди да го вземат от дома и да го изпратят във Военното училище? Това ли е девойката, която е познавал онова лято, край езерото в Северна Каролина? Ти сигурно си се радвала на вниманието му и когато си пораснала, защото образът в съзнанието му се е изменил, преди да създаде мен.

— Изглеждаш като мен, когато работехме върху „Хегемона“ — отвърна старата Валънтайн.

— Толкова ли си била уморена?

— Аз съм уморен — намеси се Миро.

— Не, не си — възрази старата Валънтайн. — Ти си олицетворение на неуморимостта. Все още се радваш на красивото си ново тяло. Моята двойница е уморена, сърцето ѝ е уморено.

— Вниманието на Ендър винаги е било раздвоено — каза младата Вал. — Аз нося неговите спомени, разбирате ли — или по-скоро спомените, които той несъзнателно си е представял, че трябва да имам. Разбира се обаче, те включват почти единствено неща, които си е спомнял за моята приятелка тук, което означава, че всичко, което си спомням, е животът ми с Ендър. Джейн, присъстваща постоянно в ухото му, хората, от чието име е говорил след смъртта им, учениците му, Царицата на кошера в пашкула ѝ и така нататък. Това обаче са спомени само от юношеските му години. Както всеки странстващ герой той е скитал от място на място, влияел е на други хора, но сам е оставал непроменен. Докато не е дошъл тук и най-накрая не се е отдал напълно на някого. На теб и на семейството ти, Миро. На Новиня. За пръв път е дал възможност на други хора да му влияят емоционално и то е било едновременно прекрасно и болезнено, но дори с това той се е справил блестящо. Той е силен мъж, а силните мъже могат да понесат много повече. Сега обаче положението е коренно различно. Аз и Питър нямаме друг живот, независещ от него. Ако кажем, че той и Новиня са едно цяло, това е метафора; за мен и Питър то е вярно в буквален смисъл. Ние сме той. И неговата аюа не е достатъчно велика, достатъчно силна или способна, тя не е в състояние да отдели еднакво

внимание на трите живота, които зависят от нея. Аз го осъзнах почти веднага щом бях... как да го нарека... създадена? Произведена?

— Родена — вметна старата Валънтайн.

— Ти си един сбъднат сън — каза Миро не твърде насмешливо.

— Той не може да ни поддържа и тримата. Ендър, Питър, мен. Един от нас трябва да изчезне. Поне един от нас трябва да умре. И това съм аз. Знам го от самото начало. Аз съм тази, която трябва да умре.

На Миро му се искаше да я увери, че не е така. Но как можеш да успокоиш човек освен с разказ за подобни случаи, при които се е стигнало до добър изход? А такова нещо досега не се беше случвало.

— Проблемът е в това, че тази част от Ендъровата аюа, която живее в мен, е твърдо решена да остане жива. Аз не искам да умра. Точно заради това знам, че все още се ползвам с част от вниманието му: не искам да умра.

— Ами тогава иди при него — предложи старата Валънтайн. — Говори с него.

Младата Вал се изсмя мрачно и отмести поглед.

— Моля те, татко, остави ме да живея! — каза с преправен детски глас. — Това не се поддава на съзнателен контрол от негова страна; какво може да стори, освен да започне да се раздира от чувство за вина? Ако престана да съществувам, това ще е, защото собственото ми „аз“ вече не ме зачита. Аз съм той. Боли ли, когато ти изтръгват ноктите?

— Да, но ти заслужаваш вниманието му — отбеляза Миро.

— Надявах се търсенето на нови обитаеми светове да го заинтересува. Заех се с тази задача с целия си ентузиазъм. Истината обаче е, че това е съвършено монотонна дейност. Важна, но с нищо незабележителна, Миро.

Миро кимна:

— Вярно е. Джейн намира планетите. Ние само ги изследваме.

— И вече има достатъчно светове. Достатъчно колонии. Повече от двайсет — пекениносите и цариците на кошери вече не са заплашени от изчезване дори Лузитания да бъде унищожена. Проблемът не е в броя на обитаемите планети, а в броя на космическите кораби. Затова с целия си труд ние вече не привличаме вниманието на Ендър. И тялото ми го знае. Тялото ми знае, че никой няма нужда от него.

Тя вдигна ръка и стисна кичур коса, дръпна го — не ядно, съвсем леко — и той остана в ръката ѝ. Дебел сноп косми, без никакъв признак на болка при отскубването му. Вал пусна косата да падне на масата. Тя остана да лежи като отрязан крайник, зловещо, невъзможно.

— Мисля — прошепна Вал, — че ако не внимавам, мога да сторя същото с пръстите си. Процесът е по-бавен, но аз постепенно ще се превърна в прах като старото ти тяло, Миро. Защото той не се интересува от мен. Питър разрешава загадки и води политически битки някъде, на някоя планета. Ендър се стреми да задържи жената, която обича. А аз...

В този момент, след като отскубнатият кичур коса разкри дълбочината на болката ѝ, самотата ѝ, самоотхвърлянето ѝ, Миро си даде сметка, че нарочно не си е позволявал да мисли за това досега: че през тези седмици, докато се прехвърляха о! планета на планета, той се е влюбил в нея и нещастията ѝ му причиняваше болка като негово собствено. Може би защото беше негово собствено, споменът за собствената му омраза към самия себе си. Каквото и да беше обаче, той все още го чувстваше като нещо по-дълбоко от просто състрадание. То бе като някакво влечение. Да, това беше някаква любов. Ако тази красива жена, толкова мъдра и интелигентна, и млада, сама отхвърляше собствената си същност, в сърцето на Миро имаше достатъчно място, за да я приеме. „Ако Ендър не иска да бъде в теб, слей се с мен!“ — искаше му се да изкрещи. Знаеше обаче, че не може да бъде за нея това, което беше Ендър.

И все пак не беше ли възможно любовта да направи за младата Вал онова, което правеше за Ендър? Не можеше ли това да привлече достатъчно вниманието му, за да запази живота ѝ? Да ѝ влее нови сили?

Миро протегна ръка и събра отскубнатите коси, уви ги около пръстите си, сетне ги пхна в джоба на халата си.

— Не искам да изчезнеш — каза.

Това бяха твърде смели думи за него. Младата Вал го изгледа странно:

— Мислех, че голямата любов на живота ти е Уанда.

— Тя вече е възрастна жена. Щастливо омъжена, със семейство. Тъжно би било най-голямата ми любов да е жена, която вече не съществува, а дори да не се беше променила, вече не ме иска.

— Много мило от твоя страна, но мислиш ли, че можем да подлъжем Ендър да се интересува от мен, като се преструваме на влюбени?

Думите ѝ прободоха сърцето на Миро като с нож, защото тя съвършено добре разбираше в каква степен изказването му е подтикнато от съжаление. Това обаче не беше единствената причина за предложението му; чувствата му просто чакаха възможност, за да изблиknат.

— Не съм имал намерение да подлъгвам никого — каза Миро.

„Освен себе си — помисли си. — Защото няма начин младата Вал да ме заобича. Все пак тя не е истинска жена. Тя е възплъщение на Ендър.“

Това обаче звучеше абсурдно. Тялото ѝ беше на жена. А откъде другаде идваше любовта, ако не от влечението към тялото? Имаше ли нещо мъжко или женско в аюата? Преди да влезе във владение на плътта, мъжка ли бе тя, или женска? Ако беше така, означаваше ли това, че аюите, съставляващи атомите и молекулите, скалите и звездите, светлината и вятъра, всъщност изграждаха момчета и момичета? Глупости. Аюата на Ендър можеше да бъде жена, да обича като жена по същия начин, по който сега обичаше от мъжкото му тяло по мъжки майката на Миро. Тази жалост в сърцето му не беше предизвикана от нещо, от което бе лишена младата Вал. Предизвикваше се от това, което му липсваше на него. Дори с излекувано тяло той не беше мъж, когото една жена — поне тази, в момента най-желана сред всички други — би могла да обича.

— Не трябваше да ви прекъсвам — измърмори той. Отдръпна се от масата и с две крачки излезе от стаята.

Прекося коридора и пак спря пред отворената врата на спалнята си. Отново чу гласовете им.

— Не, не ходи при него — каза старата Валънтайн; сетне нещо по-тихо; след това: — Той може да има ново тяло, но така и не се е отърсил от омразата към самия себе си.

Младата Вал също прошепна нещо.

— Миро говореше от сърце — увери я старата Валънтайн. — Това бе много смела и трудна постъпка от негова страна.

Младата Вал отново каза нещо твърде тихо, за да може Миро да я чуе.

— Откъде да знаеш ли? — отговори старата Валънтайн. — Трябва да имаш предвид, че неотдавна двамата предприехме дълго пътуване заедно и ми се струва, че тогава той май се влюби малко в мен.

Това може би бе вярно. Определено беше вярно. Миро трябваше да го признае: част от чувствата му към младата Вал всъщност бяха чувства към старата Валънтайн, прехвърлени от жената, която никога не можеше да му принадлежи, към девойката, която се надяваше, че ще му обърне внимание.

Сега гласовете и на двете бяха прекалено тихи, за да разбере какво си говорят. Той обаче остана облегнат на касата на вратата, заслушан в двата гласа, толкова подобни един на друг, но все пак ясно различими за него. Цял живот беше готов да слуша тази музика.

— Ако във вселената има друг като Ендър — каза изведнъж старата Валънтайн по-високо, — това е Миро. Той се осакати, за да спаси невинни същества от унищожение. И още не се е възстановил.

„Тя искаше да чуя това — даде си сметка Миро. — Каза го толкова високо, защото знае, че стоя тук и слушам. Старата вещица е чакала шума от затварянето на вратата ми и тъй като не го чу, се е досетила, че подслушвам, и сега опитва да ме принуди да се издам. Аз обаче не съм Ендър, аз дори не мога да се нарека Миро и щом казва такива неща за мен, това е доказателство, че изобщо не ме познава.“

В ухото му прозвуча друг глас:

— О, млъквай. Стига си се самозалъгвал.

Джейн, разбира се, бе чула всичко. Дори мислите му, защото по навик, когато мислеше, той мърдаше безмълвно устните и езика си, сякаш произнася думите. Той дори не можеше да мисли, без да мърда устни. С този кристал в ухото животът му се беше превърнал в една постоянна изповед.

— Значи обичащ това момиче — продължи Джейн. — Защо не? Чувствата ти са усложнени от това, което изпитваш към Ендър, към Валънтайн, към Уанда и към себе си. Какво от това? Коя любов е чиста, коя любов е еднозначна? Мисли за нея като за зъл дух. Ще се влюбиш в нея, но тя ще се разпадне в прегръдките ти.

Джейн бе решила да го дразни и това го ядосваше и развеселяваше едновременно. Той влезе в стаята си и затвори внимателно вратата. След това прошепна:

— Просто ревнуваш, стара кучко. Не искаш да ме делиш с никоя.

— Сигурно си прав. Ако Ендър ме обичаше истински, щеше да създаде моето човешко тяло, когато се прояви като толкова плодовит в Отвъдното. Тогава щях да ти спретна истинска сцена на ревност.

— Ти вече имаш цялото ми сърце.

— Лъжец! Аз съм просто един говорещ адресник или калкулатор, знаеш го.

— Но си много, много богата. Ще се ожения за парите ти.

— Между другото, тя греши в едно.

— И кое е то? — попита Миро, чудейки се за коя „тя“ става дума.

— Вие не сте свършили с изследването на нови светове. Независимо дали Ендър се интересува от тази работа, или не — а мисля, че се интересува, защото тя още не се е разпаднала, — задачата ви няма да приключи само защото сте открили достатъчно обитаеми планети, на които да спасите прасенцата и бъргерите.

Джейн често използваше старите, пренебрежителни и обидни имена за тези същества. Миро се чудеше дали има подобен термин и за човеците, но не смееше да попита. Мислеше обаче, че знае отговора. „Самата дума «човек» е обидна“ — щеше да каже тя.

— И какво още търсим? — поинтересува се той.

— Всяка планета, която можете да намерите, преди да умра.

Той се отпусна в леглото и се замисли над това. Повъртя се известно време, после стана и този път се облече и излезе под просветляващото небе. Сля се с тълпата от ранобудници, хора, тръгнали по ежедневните си задачи; някои от тях може би дори бяха чували за него. Като потомък на рода Рибейра той нямаше много приятели от училище; като изключително умен и срамежлив младеж през студентските си години бе дружил с още по-малко свои връстници. Единствената му любов беше Уанда — докато преминаването през силовото поле, ограничаващо човешката колония, не увреди нервната му система и той не отказа да се вижда повече с нея. Сетне посрещането на Валънтайн беше прекъснало и малкото крехки връзки със света, в който бе израснал. За него пътуването отне само няколко месеца на космическия кораб, по когато се върна, той установи, че са минали години и че сега е най-малкото де те на майка си, че животът му едва започва. Братята и сестрите, които помнеше като бебета, сега бяха възрастни и гледаха на него като на мил спомен

от детството. Само Ендър не се беше променил. Независимо колко години бяха минали. Независимо какво ставаше. Ендър беше все същият.

Възможно ли беше? Възможно ли бе да е същият дори сега, заключен в манастир, защото Новиня беше решила да се оттегли от света? Миро познаваше живота на Ендър само повърхностно. Отнет от семейството едва на пет, той бил изпратен в орбиталното Военно училище, където се оказал единствената надежда на човечеството във войната му с жестоките нашественици, наречени бърери. След това го взели в командването на флотилията на Ерос под предлог, че го обучават, но там, без да подозира, той командвал истински войски, сражаващи се на светлинни години разстояние, като заповедите му се предавали чрез ансибали. Победил благодарение на гениалния си ум и накрая, без дори да знае, унищожил родната планета на бърерите. И през цялото време си мислел, че това е игра.

Мислел, че е игра, но знаел, че тя е симулация на действителността. В тази игра той взел най-жестокото решение; което означаваше, поне за него, че не е напълно невинен, когато играта се оказала реалност. Въпреки че последната Царица на кошера му простила и се оставила, увита в пашкул, на неговите грижи, той не можеше да се отърси от гузната си съвест. Бил е само дете, правещо онова, което му кажат възрастните; но някъде дълбоко в сърцето си знаеше, че дори едно дете трябва да отговаря за постъпките си, че дори в детската игра трябва да се спазват някакви морални норми.

Така, преди слънцето да изгрее, Миро се озова лице в лице с Ендър, хванал другия край на една каменна пейка, докато я местеха на едно място в градината, което, хладно в минутите преди зазоряване, скоро щеше да се окъпе в светлината на новия ден. И Миро, за свое собствено учудване, каза на непроменения и неподлежащ на промяна мъж пред себе си следното:

— Какво е това оттегляне в този манастир, Андрю Уигин, освен безсмислен, страхлив начин да пропилиеш живота си?

— И ти ми липсваш, Миро — отвърна Ендър. — Изглеждаш уморен. Трябва повече да си почиваш.

Миро въздъхна и поклати глава:

— Нямах това предвид. Опитвам се да те разбера, наистина. Валънтайн смята, че и аз съм като теб.

— Имаш предвид истинската Валънтайн, така ли?

— И двете са истински.

— Е, ако съм като теб, наблюдавай се и кажи какво си видял.

Миро се зачуди какво всъщност означава това. Ендър го потупа по коляното:

— Вие наистина нямате нужда от мен.

— Сам не си вярваш.

— Вярвам, че го вярвам — отвърна Ендър, — и за мен това е достатъчно. Моля те, не ме разочаровай. Още не съм закусвал.

— Не, ти се възползваш от удобното си разтрояване. Тази част от теб, застаряващият мъж на средна възраст, може да си позволи лукса да се отдаде напълно на жена си — но само защото двете млади марионетки вършат важната работа, която те интересува.

— Тя обаче изобщо не ме интересува.

— Ти, като Ендър, не се интересуваш, защото ти, като Питър и Валънтайн, се грижиш за всичко. Само че Валънтайн не е добре. Ти не се интересуваш достатъчно от онова, което прави тя. Това, което сполетя моето сакато тяло, се случва сега с нея. По-бавно, но е същото. Тя мисли така, Валънтайн смята, че е възможно, а също и аз. Също и Джейн.

— Предай на Джейн любовта ми. Наистина ми липсва.

— Аз давам на Джейн своята любов, Ендър. Ендър се усмихна на тази гневна реплика:

— Ако трябва да те екзекутират, Миро, ти със сигурност ще се напиеш преди това с вода, за да им се наложи да се занимават с труп, смърдящ на урина.

— Валънтайн не е сън или илюзия, Ендър — настоя Миро, отказвайки да води спорове за собственото си необуздано поведение. — Тя е истинска и ти я убиваш.

— Страшно драматично изказване.

— Ако я беше видял как отскубна кичур от собствената си коса тази сутрин...

— Значи ти играе сценки, а? Е, ти винаги си си падал по театралните жестове. Не се изненадвам, че сте си допаднали.

— Андрю, казвам ти, че трябва да...

Изведнъж Ендър стана сериозен и го прекъсна рязко, макар да не повиши глас:

— Използвай мозъка си, Миро. Решението ти да се преселиш от старото си тяло в това съзнателно ли беше? Нима си си казал: „Е, нека старото тяло да стане на пух и прах, новото повече ми харесва“?

Миро веднага го разбра. Ендър не можеше да определя съзнателно на какво да обръща внимание. Аюата му, макар да беше изконната му същност, не изпълняваше заповеди.

— Аз разбирам какво наистина желая, като гледам какво върша — продължи Ендър. — Всички го правим, ако трябва да сме честни. Ние чувстваме, вземаме решения, но в края на краищата поглеждаме назад и виждаме как понякога сме загърбили чувствата си, а постъпките ни са продиктувани от някакво решение, което сме взели подсъзнателно, без дори да си даваме сметка за това. Ако тази част от мен, която управлява това момиче, не е важна за дълбоката ми същност, аз няма какво да направя. Колкото и да се нуждае тя от мен, с нищо не мога да ѝ помогна.

Миро наведе глава.

Слънцето се появи над дърветата. Изведнъж лъчите му огряха пейката и образуваха около стърчащата на всички посоки коса на Ендър нещо като ореол.

— Ресането сутрин да не е нарушение на църковните канони? — попита Миро.

— Тя те привлича, нали — каза Ендър. Не задаваше въпрос. — И се чувстваш малко неловко, че всъщност тя — това съм аз.

Миро вдигна рамене:

— Това е един камък на пътя ми, но мисля, че мога да го прескоча.

— Ами ако ти не ме привличаш? — попита предпазливо Ендър.

Миро разпери ръце и се обърна леко настрана:

— Невъзможно.

— Ти наистина си хубав младеж. Сигурен съм, че младата Валънтайн сънува само теб. Аз не мога да знам. Напоследък ми се присънват само планети, които избухват, и всички обичани от мен същества загиват на тях.

— Сигурен съм, че не си забравил света наоколо — започна Миро с намерение това да прозвучи като извинение за предишните му думи, но Ендър му махна да замълчи.

— Не мога да го забравя, но мога да не му обръщам внимание. Аз се правя, че не виждам околния свят, Миро. Правя се, че не се интересувам от теб, от онези две мои привидения. В този момент опитвам да загърбя всичко освен майка ти.

— И Господ — добави Миро. — Не бива да забравяш Господ.

— Нито за момент. Всъщност не мога да забравя нищо и никого. Но да, аз се правя, че не обръщам внимание на Господ, освен доколкото Новиня иска да го забелязвам. Старая се да се превърна в съпруга, от когото тя има нужда.

— Защо, Андрю? Знаеш, че мама е напълно превъртяла.

— Няма такава нещo. Дори да е вярно обаче... имам още по-важна причина да го правя.

— Нека тези, които Господ е събрал, да не могат да бъдат разделени от никой смъртен. Общо взето, го одобрявам, но не знам как...

Миро замълча. Не намираше правилните думи за онова, което искаше да каже, и знаеше, че е така, защото опитваше да изрази чувствата си. А Миро Рибейра не беше свикнал да излива душата си пред никого.

— Desculpa — извини се той на португалски, който освен роден език бе и езикът на емоциите му.

Вдигна ръка и несъзнателно избърса сълзите си.

— Se nao posso mudar nem voce, nao que possa nada. „Ако не мога да променя дори теб, значи нищо не мога да сторя.“

— Дори мен ли? В цялата вселена, Миро, няма човек, който да се променя по-трудно от мен.

— Мама го постигна. Тя те промени.

— Не, не ме е променила. Тя само ми позволи да бъда онова, което имах нужда и исках да бъда. Като сега, Миро. Аз не мога да направя никого щастлив. Не мога да направя щастлив себе си. Не съм в състояние да сторя нищо, нито за теб, нито за разрешаването на големите проблеми, аз съм безполезен и тук. Може би обаче мога да направя щастлива майка ти, или поне малко по-щастлива, поне за малко, поне мога да опитам.

Той хвана ръцете на Миро, притисна ги до лицето си и те се навлажниха.

Сетне Ендър стана от пейката и се отдалечи през окъпаната в слънчеви лъчи градина. „Сигурно така би изглеждал Адам — помисли си Миро, — ако не беше изял забранения плод. Ако беше останал завинаги в градината. Три хиляди години Ендър е скитал, без да намери покой. Накрая го откри при майка ми. През цялото си детство аз се опитвах да се освободя от нея, а той идва и доброволно се заробва, и...

От какво съм заробен аз, освен от него? От него в образа на жена. От него, с кичур отскубната коса на кухненската маса.“

Миро тъкмо ставаше от пейката, когато Ендър изведнъж се обърна към него и му махна. Миро тръгна към него, по Ендър не го изчака: събра длани пред устата си и извика:

— Кажи на Джейн! Да помисли! Как може да стане! Да вземе това тяло!

На Миро му бе нужно известно време, за да осъзнае, че става дума за младата Вал.

„Тя не е просто тяло, егоцентричен стар унищожител на планети! Тя не е стар костюм, който можеш да хвърлиш, защото не ти става или вече не е на мода!“

Сетне обаче гневът му се стопи и той си даде сметка, че сам е направил същото със старото си тяло. Беше го хвърлил, без дори да се замисля.

И идеята му се стори интригуваща. Джейн. Възможно ли беше? Ако можеше аюата ѝ да се всели някак си в младата Вал, щеше ли човешкото тяло да ѝ е достатъчно, за да оцелее, когато Междузвездният конгрес изключи компютрите си?

— Ама че сте бавноразвиващи се вие двамата — обади се Джейн в ухото му. — Аз отдавна обсъждам с Царицата на кошера и Човек как може да се постигне това — да се вкара една аюа в някое тяло. Цариците на кошери вече са го правили веднъж, когато ме създаваха. Тогава обаче не са взели точно определена аюа. Взели са първата, която се е отзовала. Това си личи. Доста съм своенравна.

Миро тръгна мълчаливо към портата на манастирския двор.

— О, да, забравяме чувствата ти към младата Вал. Ти никак не харесваш идеята, че като я обичаш, всъщност, в известен смисъл, обичаш Ендър. Ако аз се вселя в нея обаче, ако заема тялото ѝ, ще бъде

ли тя същата жена, в която си влюбен? Ще се запази ли нещо от нея? Няма ли това да е убийство?

— О, млъквай! — срязва я гласно Миро. Жената на входа го изгледа изненадано.

— Не говоря на вас — каза той, — но това не означава, че идеята не е добра.

Усещаше погледа ѝ, докато се спускаше по криволичещата пътека по хълма към Милагре. Време беше да се връща на кораба. Вал го чакаше. Която и да беше тя.

„Какво изпитва Ендър към мама, та ѝ е толкова верен, толкова търпелив — това ли чувствам аз към Вал? О, не, това не е чувство, нали? Това е стремеж. Решение, което не можеш да промениш. Мога ли да изпитвам същото и към друга жена, към друг човек? Да се отдам изцяло на някого?“

Той си спомни Уанда и изведнъж го изпълни чувство на жестока загуба.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

АЗ СЪМ ЧОВЕК НА СЪВЪРШЕНАТА ПРОСТОТА!

*Когато бях дете, мислех,
че боговете остават разочаровани,
когато се разсея с нещо
и прекъсна проследяването на някоя жилка
в дървесината на дъските.*

*Сега знам, че боговете очакват такива прекъсвания,
защото знаят колко често се проваляме. Успехът ни е това,
което ги изненадва.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Питър и Сиванму излязоха в света Божествен вятър на втория ден. Нямаха проблеми с езика. Божествен вятър бе Стара колония, населена с първата вълна изселници от Земята. Първоначално била изостанала като Път, придържала се към древни традиции, но традициите на Божествен вятър бяха японски и затова допускаха възможността за радикална промяна. Едва триста години след основаването си тя се превърнала от робуващ на стари ритуали шогунат в космополитен център на търговия, индустрия и философия. Японците на Божествен вятър се гордееха, че приемат гости от целия свят. Все още на много места децата говореха Само японски, преди да тръгнат на училище. Всички възрастни на планетата обаче говореха перфектно Старк, а най-висшето съсловие го владееше с изненадващо съвършенство и финес. Както е казал Мил Фиорели в най-известната си книга, „Наблюдения на далечни светове с невъоръжено око“, Старк

не е бил роден език на никого, докато не са го заговорили на Божествен вятър.

И така Питър и Сиванму прекосиха големия природен резерват, в който се беше приземил космическият им кораб, и излязоха в едно селище на дървари; заявиха, че Са се и губили в гората — без да се замислят за очевидния китайски акцент на Сиванму и светлата кожа и европейските черти на Питър. Твърдяха, че са си загубили документите, но една проверка в компютърната система показва, че имат свидетелства за правоуправление на автомобил, издадени в Нагоя, и макар че Питър, изглежда, бе извършил няколко леки нарушения, иначе досиетата им бяха чисти. Той бе „независим учител по физика“, а Сиванму — „странстващ философ“; много уважавани професии, като се има предвид възрастта им и липсата на семейни връзки. В непринуден разговор („Един братовчед преподава древни езици в университета «Комацу» в Нагоя“) Джейн подсказваше на Питър подходящите реплики.

— Така и не мога да се добера до сградата Ое. Филолозите май съвсем са се отказали да говорят с физици. Смятат, че говорим само на езика на математиката. Сиванму казва, че ние, физиците, сме разбирали само езика на сънищата.

Сиванму нямаше кой да ѝ суфлира, но от един странстващ философ може да се очаква да бъда вещ по всички те-, ми и да разговаря с лекота.

— Казвам, че това е езикът, който говорите. А няма език, който да разбирате.

Питър я погъделичка. Сиванму се разкикоти, стисна ръката му и се опита да я извие, докато той най-накрая спря. Така селяните се увериха, че те наистина са такива, каквито показваха компютърните записи: изключително умни млади хора, опиянени до забрава от любов — или от младост, но това нямаше значение.

Закараха ги с държавен флуотър в населено място, където — благодарение на намесата на Джейн в компютърните системи — намериха апартамент, стоял до предния ден празен и необзаведен, но сега пълен с разнородна колекция от мебели и произведения на изкуството, отразяваща очарователна смесица от бедност, небрежност и изтънчен вкус.

— Много хубаво — отбеляза Питър.

Сиванму, която познаваше стила само на един свят и всъщност само на един човек, надали можеше да оцени избора на Джейн. Имаше къде да се седне — два стола, които изобщо не ѝ се виждаха удобни, и източни рогозки, пазещи хармонията между човека и земята. Спалнята със западни дюшеци, поставени високо над земята, макар че в жилището очевидно нямаше нито плъхове, нито хлебарки, очевидно бе на Питър; Сиванму знаеше, че същата постелка, на която ще седи в хола, ще ѝ служи и за легло.

Тя самоотвержено предложи на Питър пръв да ползва банята, но той очевидно не проявяваше особено нетърпение да се изкъпе, макар че смърдеше на пот от лутането в гората и дългото пътуване във флоутъра. Затова в крайна сметка Сиванму се потопи блажено във ваната, затвори очи и се отдаде на медитация, докато не се почувства отпочина-ла. Когато отвори очи, вече не се усещаше чужда тук. Околните предмети вече не я потискаха. Бе научила да се нагажда така по времето, когато нямаше власт дори над собственото си тяло и се налагаше да се подчинява на всеки и във всичко. Точно благодарение на тази способност се беше съхранила. В живота ѝ имаше много неприятни неща, впити като пиявици, но никое от тях не успяваше да промени онова, което се криеше под кожата ѝ, в блажения мрак на самотата ѝ, когато затвореше очи и освободеше разума си.

Когато излезе от банята, тя завари Питър да си взима разсеяно грозде от една чиния, гледайки холозапис на някакви японски артисти с маски, които си крещяха и пристъпваха непохватно и шумно един към друг, сякаш играеха герои, два пъти по-едри от тях самите.

— Знаеш ли японски? — попита Сиванму.

— Джейн ми превежда. Много странни са тези хора.

— Това някакъв древен театър ли е?

— Много отегчителен. Възможно ли е цялото това викане да разчувства някого?

— Ако се вживееш в пиесата, те крещат думите на собственото ти сърце.

— Нечие сърце да каже: „Аз съм вятърът от студения сняг на планината, а ти си тигърът, чийто рев ще замръзне в собствените ти уши, преди да потрепериш и да умреш от железния кинжал на зимните ми очи“?

— Звучи като твоя реплика. Самохвалство и заплахи.

— Аз съм мъжът с кръглите очи, който постоянно се поти и смърди на пор, а ти си цветето, което ще повехне, освен ако не се изкъпя моментално и не се накисна в амонячна вода.

— Дръж си очите затворени. Ще ти се насълзят от амоняка.

В жилището нямаше компютър. Холовизорът вероятно можеше да се използва и като такъв, но Сиванму нямаше представа как. Системата му за управление ѝ беше непозната, но това не я изненада. Хората на Път не копираха апаратите си от никой друг свят, ако можеха да си проектират собствени. Сиванму дори не знаеше как да изключи звука. Нямаше значение. Тя седна на постелката си и опита да си спомни всичко, което знаеше за японците от уроците по история на Земята при Хан Цинджао и Хан Фейдзь. Даваше си сметка, че образованието ѝ, в най-добрия случай, е посредствено, защото като момиче от нисшата класа никой не си беше направил труда да я обучава, докато не отиде в дома на Цинджао. Хан Фейдзь я бе насърчил да не се затормозява с официалните учебници, а да се ограничава с информацията, която ѝ е интересна.

— Твоят ум не е изкривен от традиционното образование. Затова трябва да търсиш собствени начини за изучаване на всеки предмет — ѝ казваше.

Въпреки тази своя привидна либералност Хан Фейдзь скоро ѝ показва, че с строг учител, дори когато тя сама избираше темите; Каквото и да научеше по история или животознание, Той я подлагаше на изпит, задаваше ѝ въпроси, караше я да прави изводи, след което ги оборваше; и ако тя приемеше мнението му, я караше с не по-малка настойчивост да защити новата си позиция, въпреки че преди секунди е била негова собствена. В резултат на това дори с ограничена информация тя бе готова да анализира, да преосмисля стари изводи и да изказва нови. Затова можеше да затвори очи и да продължи образованието си без никакъв: кристал, който да ѝ шепне в ухото; защото още чуваше язвителните въпроси на Хан Фейдзь, макар че той се намираще на светлинни години от нея.

Актьорите престанаха да се карат, преди Питър да излезе от банята. Сиванму не беше забелязала кога точно. Вниманието ѝ обаче бе привлечено от един глас от холовизора, който попита:

— Искаш ли друг запис, или предпочиташ да гледаш програмата, която тече в момента?

За миг Сиванму си помисли, че това може да е Джейн; сетне си даде сметка, че просто апаратът е програмиран така.

— Има ли новини? — попита тя.

— Местни, регионални, планетарни или междупланетни? — попита машината.

— Започни с местните — каза Сиванму.

Тя бе чужденец тук. Трябваше да се запознае с тукашните особености.

Когато Питър се появи, облечен в един от стилните местни костюми, осигурени му от Джейн, Сиванму следеше с интерес репортаж за делото срещу няколко души, обвинени в незаконен риболов в един защитен район на стотина километра от града, в който се намираха. Как му беше името? О, да. Нагоя. Тъй като Джейн го бе записала във фалшивите им компютърни документи като техен роден град, флуотърът разбира се, ги бе закарал точно там.

— Всички светове са еднакви — отбеляза Сиванму. — Хората ядат риба от морето, но някои искат да ловят повече, Отколкото океанът е в състояние да им осигури.

— Какво лошо има в това, да ловиш малко по-дълго време или да хванеш един-два топа повече? — попита Питър.

— Ако всеки постъпва така... — Тя замълча. — Разбирам. Ги просто изказваш философията на нарушителите, за да покажеш, че не са прави.

— Сега издигнах ли се малко в очите ти?

Той се завъртя, за да ѝ демонстрира широката, но все и.и; [???] показваща известни форми на тялото дреха.

— Цветовете са безвкусни — отбеляза Сиванму. — Твърде крещящи.

— Не, не. Целта е, който ме види, да закрепши от ужас.

— Аааа! — тихо изпищя Сиванму.

— Джейн казва, че това е един вид показан костюм — за човек на моята възраст и предполагаемата ми професия. Мъжете в Нагоя ходят накипрени като пауни.

— А жените?

— С голи гърди през цялото време. Прекрасна гледка.

— Лъжеш! На идване не видях нито една жена с голи гърди и...

— Тя млъкна. — Наистина ли искаш да се усъмня-вам във всяка твоя

дума? — изрече намръщено.

— Е, трябваше все пак да опитам.

— Стига глупости. Аз нямам гърди.

— Имаш, но са малки. Сигурен съм, че схващаш разликата.

— Нямам намерение да обсъждам тялото си с мъж, облечен в такава зле подредена, запусната цветна градина.

— Всички жени тук са лишени от вкус. Тъжно, но е вярно. Достолепен вид и други глупости. Също и възрастните мъже. Само момчетата и младежите могат да си позволят такава пищно облекло. Мисля, че ярките цветове са за предупреждение на жените. Нищо сериозно не може да се очаква от този момък! Малко флирт и „чао“. Такива неща. Струва ми се, че Джейн ни е избрала този град само за да ме принуди да нося такива дрехи.

— Гладна съм. Уморена съм.

— Кое е по-спешно?

— Да ям.

— Има грозде.

— Което не си измил. Предполагам, че това е един от опитите да сложиш край на живота си.

— На Божествен вятър насекомите знаят къде им е мястото и не мърдат оттам. Няма пестициди. Джейн гарантира.

— На Път също няма пестициди, но мием плодовете, за да ги почистим от бактерии и едноклетъчни. Ако се разболеем от дизентерия, това ще ни забави.

— О, тоалетната е толкова хубава. Грехота ще е, ако не използваме.

Въпреки привидното безгрижие на Питър забележката за дизентерията явно го разтревожи.

— Да идем на ресторант — предложи Сиванму. — Джейн пи е осигурила пари, нали?

Питър се заслуша в звука от кристала в ухото му.

— Да, трябва само да кажем на собственика на ресторанта, че сме си загубили документите, и той ще ни позволи да използваме банковите си сметки чрез компютъра. Джейн казва, че и двамата сме много богати, но трябва да се държим, сякаш разполагаме с ограничени средства и сега си позволяваме лукса да ядем в ресторант по някакъв тържествен повод. Какво ще празнуваме днес?

— Твоето изкъпване.

— Ти празнувай това, а аз ще отбележа благополучното ни спасяване от гората.

Излязоха на улицата, оживена, с малко коли, стотици велосипеди и хиляди хора, върху и отстрани на плъзгащите Се пътеки. Сиванму се отнасяше с подозрение към тези странни устройства и настоя да търсят ресторанта пеша. Сградите наоколо бяха стари, но не западнали — сравнително нов квартал, но вече с традиции. Стилът бе изключително разчупен, е арки, вътрешни дворове, колони и покриви, по с малко стени и без никакво стъкло.

— Тук времето сигурно винаги е хубаво — отбеляза Сиванму.

— Тропически климат, но по крайбрежието има студени течения. През по-голямата част от годината всеки следобед вали за час-два, но никога не става прекалено горещо или прекалено студено.

— Човек има чувството, че през цялото време е на открито.

— Това е илюзия. Нашият апартамент има стъклени прозорци и климатична инсталация, нали забеляза. Гледа обаче навътре, към двора, освен това прозорците са вградени в ниши, така че отвън стъклото не се вижда. Много сполучливо решение. Изкуствено постигната естественост. Двумичие и измама — това, което човекът умее най-добре.

— Красиво е. Нагоя ми харесва.

— Жалко, че няма да се задържаме.

Преди Сиванму да попита къде отиват и защо, Питър я въведе в двора на един оживен ресторант.

— Тук готвят рибата. Надявам се, че нямаш нищо против.

— Какво, в другите сурова ли я сервират? — засмя се Сиванму, давайки си сметка, че Питър говори сериозно.

Сурова риба!

— Японците са известни с това, а в Нагоя едва ли не боготворят този обичай. Забележи, в ресторанта няма нито една японска физиономия. Те не биха хапнали риба, похабена от високата температура. Това е една от традициите, които спазват ревностно. Сега в културата им има толкова малко типично японски черти, че привързаността им към; запазените традиции граничи е мания.

Сиванму кимна. Много добре разбираше как един народ е готов да се придържа отчаяно към отдавна мъртви обичай само и само да

запази идентичността си. В същото време се радваше, че е попаднала на място, където на традиции ите се гледа по-повърхностно, така че не могат да изкривят или съсипят живота на хората, както беше на Път.

Сервираха им бързо — приготвянето на риба не отнеми много време, и докато се хранеха, Питър на няколко пъти опита да се намести по-удобно на рогозката.

— Жалко, че ресторантът не е достатъчно нетрадиционен, за да използва нормални столове.

— Защо вие, европейците, толкова мразите земята, че винаги се стремите да се издигнете над нея?

— Ти вече отговори на въпроса си. От самото начала предположи, че мразим земята. Така звучиш като неграмотен дивак.

Сиванму се изчерви, но не каза нищо.

— О, не ми се прави на смирена азиатка, която винаги се съгласява със събеседника си! Или по-скоро на покорна слугиня, изправена пред коравосърдечен, жесток господ! Знам, че съм пълен тъпак, но нямам намерение да се променям само защото си играеш на обидена!

— Тогава трябва да се промениш, за да не бъдеш повече пълен тъпак.

— Това ми е в характера. Ендър ме е създал толкова омразен, за да може да ме ненавижда. Направил ме е такъв, за да можеш да ме мразиш и ти.

— О, я мълчи и яж. Не знаеш какво говориш. Работата ти е да разбираш хората, а не можеш да прецениш най-близкия си човек в цялата вселена.

— Аз не искам да те разбирам. Искам да постигна целта си с помощта на блестящия ум, който се предполага, че притежаваш — макар да си мислиш, че хората, които коленичат, са някак си „по-близки до земята“ от онези, които стоят прави.

— Нямах предвид себе си. Говорех за най-близкия ти човек. Ендър.

— Точно в момента той ми е безкрайно далечен.

— Той не те е създал, за да те мрази. Отдавна е престанал да те ненавижда.

— Да, да, той е написал „Хегемона“ и така нататък, и така нататък.

— Точно така. Създал те е, защото се е нуждаел отчаяно от някого, който да мрази него.

Питър завъртя очи и отпи глътка мътен ананасов сок.

— Колко точно са дозирали кокосовото мляко! Мисля, че когато се пенсионирам, ще се оттегля тук. Ако Ендър не ме накара да се разпадна преди това.

— Казах ти истината в очите, а ти бръцоловиш за кокосово мляко!

— Новиня го мрази. Той няма нужда от мен.

— Новиня му е сърдита, но няма причини за това и той ГО знае. Той има нужда от... справедлив гняв. Да мразиш истинското зло у него, което никой освен него не вижда и дори не подозира, че съществува.

— Аз съм просто кошмарът от детството му. Прекалено много се задълбаваш.

— Той не те е създал, защото истинският Питър е бил ГОЛ кова важен в детството му. Създал те е, защото ти си съдията, заклеймителят. Това е бил Питър за него. Ти сам ми го каза, като споделяше спомените си. Питър го е дразнил, повтарял му е колко е безполезен, недостоеен, глупав, страхлив. Ти и сега го правиш. Гледаш живота му и казваш, че се е провалил. По някаква причина той има нужда от това. Има нужда някой да го заклеймява.

— О, колко хубаво, че винаги съм на разположение да го презирам.

— Той обаче се нуждае отчаяно и от някого, който да му прости, да вижда добрия замисъл в действията му. Вальнтайн съществува не защото я обича — за това си има истинската Вальнтайн. Има жена си. Той се нуждае от сестра ти, за да може тя да му прости.

— Значи, ако престана да мразя Ендър, той няма да има повече нужда от мен и аз ще изчезна, така ли?

— Ако Ендър престане да се мрази, няма да има повече нужда от теб и ще стане по-лесно да те разбира човек.

— Е, не е толкова лесно да се разбираш с жена, която на спира да анализира някого, когото никога не е познавала, и да възхвалява човек, когото дори не е виждала.

— Надявам се така достатъчно да ти вгорчавам живота. Справедливо е, не мислиш ли?

— Мисля, че Джейн ни е докарала тук, защото местните обичаи напълно отразяват същността ни. Аз, макар Щ марионетка, се наслаждавам на живота. А ти, ти можеща да развалиш всичко хубаво, като започнеш да го обсъждаш.

Сиванму сдържа сълзите си и се наведе над чинията.

— Какво ти става? — попита Питър. Тя преглътна и вдигна поглед към него:

— Хан Фейдзъ вече ми липсва, а не съм го виждала едва от два дни. — Тя се усмихна леко. — Той е изключително благороден и мъдър човек. И ме намираше интересна. А сега трябва да търпя компанията на един досадник...

Питър се направи, че пръска с вода лицето си:

— Ох, горя, какъв сарказъм, ох, как ще го понеса! Колко жестоко! Като диханието па дракон! Думите ти поразяват като огън!

— Само дървени марионетки, висящи на конци.

— По-добре да висиш на конци, отколкото да си вързан с въжета.

— О, боговете сигурно ме обичат, щом са ме събрали с толкова остроумен човек.

— Мен пък са ме събрали с жена без гърди. Тя се направи, че не го приема като шега:

— Малки гърди, както, струва ми се, сам каза. Изведнъж обаче усмивката му се стопи.

— Извинявай — каза Питър. — Май те обидих.

— Не мисля. Ще ти кажа по-късно, след като се наспя добре.

— Смятах, че само се заяждаме. Отправяме си мними обиди.

— Така е, но аз ги приемам насериозно. Питър присви очи:

— Значи и аз съм обиден.

— Ти не знаеш какво е истинска обида. Питър избута чинията си встрани и се изправи:

— Ще се видим в апартамента. Можеш ли да се справиш?

— Мислиш ли, че наистина ме е грижа за теб?

— Добре, че нямам душа. Иначе щеше да я погълнеш.

— Ако някога лапна душата ти, веднага ще я изплюя.

— Почини си — каза Питър. — За работата, която ни предстои, имам нужда от ума ти, не от жлъчните ти забележки.

Той излезе от ресторанта. Дрехите му стояха зле. Хората го заглеждаха. Той бе прекалено горд и силен мъж, за да Се облича-по

този начин. Сиванму веднага забеляза, че го е грам. Той бързаше да се скрие, защото знаеше, че дрехите му стоят зле. Сигурно щеше да накара Джейн да му осигури нещо по-старомодно, подходящо за позрял мъж, щадящо самоуважението му.

„Докато аз имам нужда от нещо, което да ме направи невидима — помисли си тя. — Или по-добре дрехи, които да ме отнесат оттук в Отвъдното и сетне пак в реалността, но и дома на Хан Фейдзъ, където няма да виждам в очите на Околните нито съжаление, нито презрение.

Нито болка. Защото в очите на Питър има болка и аз нямах право, като казах, че не е способен на такова чувство. Нямах право да отдавам толкова голямо значение Щ собственото си страдание и да увеличавам неговото.

Ако му се извиня обаче, той ще ми се присмее.

Ала по-добре да ми се присмеят, задето съм направила нещо добро, вместо да се отнасят с уважение към мен а аз да знам, че съм постъпила лошо. На това ли ме е научил Хан Фейдзъ? Не. Това ми е вродено. Както казваше майка ми, «твърде много гордост, твърде много гордост».

Когато се върна в апартамента, Питър вече спеше; изтощена, тя отложи извинението си и също си легна. Двамата се будиха през нощта, но не по едно и също време; НЕ сутринта вече бяха забравили спора от предния ден. Имаха работа за вършене и за Сиванму бе важно да разбере какво ще правят днес, отколкото да опитва да изглади разногласията помежду им, които сега й се струваха като сдърпване между приятели.

* * *

— Мъжът, с когото Джейн иска да се срещнем, е философ.

— Като мен ли? — попита Сиванму, влизайки веднага в новата си роля.

— Точно това исках да обсъдим. Тук, на Божествен вятър, има два вида философи. Аймана Хикари, човекът, с когото ще се срещнем сега, е аналитик. Ти нямаш достатъчно познания, за да се сравняваш с него. Значи трябва да си от другото течение. Гномици и мантици.

Говорят с кратки изречения, изненадващи събеседника с привидната си безсмисленост.

— Необходимо ли е мъдрите ми изказвания само да изглеждат безсмислени?

— Няма от какво да се притесняваш. Гномиците разчитат на другите да свържат безсмислените им изявления с действителността. Точно затова всеки глупак може да се представи за такъв философ.

Сиванму почувства гневът да се надига у нея като живачния стълб на термометър.

— Колко мило от твоя страна да ми избереш точно тази професия!

— Не се обиждай — успокой я той. — С Джейн трябваше да ти измислим такава роля, че да не се издадеш като необразовано момиче от Път. Трябва да разбереш, че на Божествен вятър никое дете не може да бъде отгледано толкова безнадеждно неграмотно като кастата на слугите на Път.

Сиванму се отказа да спори повече. Какъв смисъл имаше? Помъдрият винаги отстъпва, все едно да каже: „Аз съм умен! Аз разбирам всичко!“ Всъщност това май беше точно от тези гномически изказвания, за които ѝ говореше Питър. Тя го сподели е него.

— Не, не, нямах предвид афоризми — отвърна той. — Те са прекалено аналитични. Имам предвид наистина странни изявления. Например може да кажеш: „Кълвачът дълбае дървото, за да измъкне червея“, а аз трябва да измисля какво общо има това със сегашната ситуация. Аз кълвачът ли съм? Дървото ли? Или червеят? Това е номерът.

— На мен ми се струва, че ти току-що доказа, че си по-добър гномик от двама ни.

Питър завъртя очи и тръгна към вратата.

— Питър. Той се обърна.

— Няма ли да има повече полза от мен, ако знам защо се срещаме е този човек и кой е той?

Той вдигна рамене:

— Предполагам. Въпреки че Аймана Хикари не е човекът, нито един от хората, които търсим.

— Каж ми кого търсим тогава.

— Търсим центъра на властта на Стоте свята.

— Защо тогава сме тук, а не в Междузвездния конгрес?

— Междузвездният конгрес е един театър. Делегатите са марионетки. Сценариите се пишат на друго място.

— Тук.

— Представителите на Конгреса, които са изпратили Лузитанската флотилия, не са тези, които наистина искат война. Те, разбира се, приемат всичко, защото винаги са вярвали в разрешаването на проблемите с груба сила, но никога нямаше да успеят да спечелят подкрепа за операцията без подкрепата на една група, която се влияе много силно от философите на Божествен вятър.

— И Аймана Хикари е техен водач, така ли?

— Не е толкова просто. Той всъщност е самотен философ и не принадлежи към никое конкретно течение. Представител е обаче на чистата японска мисъл и това го прави своеобразната будна съвест на философите, влияещи върху групата, която контролира Конгреса.

— Колко пулчета за домино можеш да наредиш така, че да се съборят едно друго?

— Не, това не звучи достатъчно гномически. Прекалено аналитично е.

— Аз още не съм влязла в ролята си, Питър. Какви идеи взима тази група в Конгреса от философите?

Питър въздъхна и седна — превит надве върху един стол, разбира се. Сиванму се настани на пода и си помисли: „Какво подходящо положение за един човек от Европа — да седи високо над земята и да поучава една жена от Азия. От моя гледна точка обаче топ прекъсва връзката си със земята. Аз ще чуя думите му, но от мен зависи дали ще ги приема.“

— Конгресът никога не би използвал такава огромна военна сила за разрешаването на толкова дребно разногласие с някаква си колония. Основната причина, както знаеш, е това, че двама ксенолози, Миро Рибейра и Уанда Мукумби, са били заловени да учат пекениносите на Лузитания на земеделие. Това било обявено за неправомерна намеса в чужда култура и нарушителите трябвало да се изпратят на съд на друга планета. Разбира се, изпращането на някого на друга планета със старите светлинноскоростни космически кораби означавало, че ако нарушителите се върнат някога, всичките им познати и роднини ще са остарели или мъртви. Така че това отношение към тях би било

прекалено жестоко. Конгресът сигурно е очаквал възражения от страна на колонията, но вместо това тя отговорила с пълна липса на внимание и прекъсване на всички ансибални връзки. По-войнствените представители на Конгреса веднага започнали да настояват за изпращане на военен кораб, който да установи контрол над Лузитания. Предложението им обаче не било прието, докато...

— Докато не използвали аргумента за вируса на болестта Десколада.

— Именно. Групата, която се противопоставяла на изпращането на въоръжени сили, използвала Десколадата като аргумент — защото тогава всеки, заразен с Десколада, трябвало да стои на Лузитания и да взима лекарства, пречещи на вируса да унищожи организма му. Така опасността от Десколадата за пръв път станала общо достояние и се създавала група от представители на Конгреса, възмутени, че Лузитания не е била поставена под карантина много по-рано. Кое може да е по-опасно от оставянето на един бързоразпространяващ се, полуинтелигентен вирус в ръцете на бунтовници? Тази група се състояла предимно от делегати, споделящи вижданията на Несесарианската школа на Божествен вятър.

— И какво учат несесарианците? — запита Сиванму.

— Че човек трябва да живее в мир и хармония с околната си среда, да не вреди на нищо и търпеливо да понася леки и дори сериозни злочестини. Когато се появи истинска заплаха за оцеляването му обаче, той трябва да действа максимално агресивно за постигането на най-ефективно решение. Девизът им е: „Действай само при необходимост, по когато действаш, прави го с максимална сила и бързина.“ Така, докато милитаристите пледирали за военна намеса, привържениците на Несесарианската школа настоявали направо за изпращането на флотилия, въоръжена с Деструктуриращото молекулно устройство, което да унищожи опасността от вируса на Десколадата веднъж завинаги. Има нещо иронично във всичко това, не мислиш ли?

— Не разбирам.

— О, толкова добре се намества. Ендър Уигин използвал „Докторчето“ за унищожаване на родната планета на бъргерите. Сега устройството ще се използва за втори път — срещу света, на който по стечение на обстоятелствата се е заселил самият той! Иронията е още по-голяма. Главният несесарианец, Оока, използвал Ендър като пример

в подкрепа на идеите си. Тъй като бъргерите били фундаментална заплаха за оцеляването на човечеството, единственото подходящо решение било пълното унищожение на врага. Никакви половинчати мерки. Разбира се, в крайна сметка се оказало, че бъргерите не са били никаква заплаха, както Ендър сам пише в книгата си „Царицата на кошера“, но Оока защитава предприетите действия, защото по онова време началниците на Ендър не са знаели, че допускат грешка. Оока казва: „Никога не си разменяй удари с врага.“ Идеята е, че човек никога не трябва да удря никого, но когато се наложи, трябва да нанесе само един удар, достатъчно силен, за да не може врагът да отговори.

— Значи, като използват Ендър за пример...

— Точно така. Собствените действия на Ендър се използват за оправдаване на повторното им предприемане срещу друг безвреден разумен вид.

— Десколадата не е безвредна.

— Не, но Ендър и Ела откриха начин да я неутрализират, нали? Няма обаче начин да убедим Конгреса да спре флотилията. Защото Джейн вече се намеси в ансибалните им комуникации и те си мислят, че са изправени пред опасен, масиран заговор. Всички аргументи, които опитаме да изтъкнем, ще се разглеждат като дезинформация. Освен това кой ще повярва за първото пътуване в Отвъдното, където Ела създаде антиДесколадата, Мир се изцели, а Ендър сътвори скъпата ми сестра и мен?

— Значи несесарианците в Конгреса...

— Те не се наричат така. Влиянието на това философско учение обаче е много силно. С Джейн смятаме, че ако убедим някои от най-изтъкнатите несесарианци да се обявят срещу изпращането на Лузитанската флотилия — с убедителни аргументи, разбира се, — единодушието сред милитаристите в Конгреса ще бъде разбито. Мнозинството им е съвсем малко — има достатъчно хора, които се ужасяват при мисълта за използването на такава разрушителна сила срещу една колониална планета. Други са още по-ужасени от мисълта, че Конгресът ще унищожи пекениносите, първия разумен вид, открит след унищожаването на бъргерите!

Те ще върнат флотилията или, в най-лошия случай, ще я използват само за установяването на карантина.

— Защо не се срещнем с някой несесарианец тогава?

— Защото кой ще поиска да ни изслуша? Ако се представим като поддръжници на лузитанската кауза, ще ни арестуват и подложат на разпит. Ако не, кой ще приеме идеите ни насериозно?

— Ами този Аймана Хикари... Какъв е той?

— Някои го наричат „философа Ямато“. Всички несесарианци на Божествен вятър са, разбира се, японци, а неговото течение се радва на широко влияние сред всички японци във вселената. Затова, макар че не е несесарианец, Хикари се радва на голяма почит като пазител на японската душевност.

— Ако той им каже, че унищожаването на Лузитания не е в съгласие с японската душевност...

— Той обаче не би казал такова нещо. Поне няма да се съгласи лесно, фундаменталният му труд, който му е спечелил репутацията на Ямато философ, включва идеята, че японците са създадени като разбунтували се марионетки. Отначало китайците са им дърпали конците. Хикари обаче казва, че Япония си е извадила важни поуки от опитите на Китай да завладее острова — при което, между другото, нашествениците били победени благодарение на една силна буря, наречена „камикадзе“, което означава Божествен вятър. Така че можем да сме сигурни, че всички на тази планета много добре знаят тази стара легенда. Както и да е, Япония се изолира напълно и отказва да се занимава с европейците при първата им поява. Американската флота обаче насила отваря японските пристанища за търговия и така японците наваксват изгубеното време. Реставрацията Мейджи води до индустриализацията на Япония и приемането на западния начин на живот — и отново, казва Хикари, някой друг дърпа конците. И отново страната си вади поука от чуждите грешки. Докато европейските империалисти делят Африка и Азия, Япония решава, че и тя иска парче от империалистическата торта. И това е Китай, бившият кукловод. Така се стига до японското нахлуване...

— На Път сме учили за това нахлуване — каза Сиванму.

— Изненадвам се, че сте учили за времето след монголското нашествие.

— Японците били спрени, когато американците хвърли ли първите ядрени бомби над два техни града.

— По онова време това е бил еквивалентът на „Докторчето“. Неустоимото, абсолютно оръжие. Японците скоро започнали да гледат

на ядреното оръжие като на източник на голяма гордост: Ние сме първият народ, нападнат с атомна бомба. То се превърнало и в източник на постоянна скръб и в основния им стимул да откриват и заселват нови колонии — за да не бъдат отново безпомощна изолирана островна нация. Сетне обаче се появява Аймана Хикари — между другото, това име си го е избрал сам, с него е подписал първата си книга. Означава „Загадъчна светлина“.

— Колко гномично. Питър се усмихна:

— О, само да те чуе, ще бъде изключително горд. Както и да е, в първата си книга той казва: „Японците си извадих; важни поуки. Тези атомни бомби отрязаха всички конци Япония остана съвършено безпомощна. Достойната стара власт бе срината, императорът се превърна във фигурант, в Япония дойде демокрацията, след това богатство и велика власт.“

— Значи бомбите са били благоприятно събитие, така ли? — попита подозрително Сиванму.

— Не, не, в никакъв случай. Той смята, че богатството на Япония е унищожило душевността на народа. Те приели разрушителя като баща. Превърнали се в копелетата на Америка, родени от американските бомби. Отново марионетки.

— Какво тогава е общото между него и несесарианците?

— Той казва, че Япония е бомбардирана точно защото вече е приличала твърде много на Европа. Японците са се отнасяли към Китай, както европейците към Америка — егоистично и жестоко. Предците им обаче не можели да допуснат децата им да се превърнат във врагове. Затова японските богове изпратили американците, за да попречат на Япония да се превърне в империалистическа страна, точно както изпратили божествения вятър, за да спрат китайската флота. Японците трябвало да изтърпят американската окупация и след това да станат отново японци, дисциплинирани и единни. Книгата му е озаглавена „Не твърде късно“.

— Обзалагам се, че несесарианците използват американската бомбардировка над Япония като още един пример за удар, нанесен с максимална бързина и сила.

— Никой японец не би си позволил да възхвалява американската бомбардировка, докато Хикари не я е представил не като агресия срещу Япония, а като опит на боговете да накажат народа.

— Искаш да кажеш, че несесарианците го уважават достатъчно, така че, ако той промени вижданията си, те ще променят своите — само че той няма да промени становището си, защото вижда бомбардировката над Япония като божествен дар, така ли?

— Ние се надяваме, че все пак ще промени мнението си, иначе пътуването ни дотук ще е пълен провал. Проблемът е, че няма начин той да се остави да го убедим пряко, а Джейн не може да определи от трудовете му кой или какво може да му повлияе. Трябва да говорим с него, за да разберем към кого да се обърнем след това — може би ще успеем да променим неговите убеждения.

— Доста сложно, а?

— Затова реших, че си струва труда да ти го обясня. Какво смяташ да предприемеш, след като имаш тази информация? Да влезеш в исторически спор с аналитичен философ от ранга на Хикари?

— Ще слушам — отвърна Сиванму.

— Това смяташе да правиш и преди да ти разкажа всичко.

— Сега обаче знам какъв човек слушам.

— Джейн смята, че допускам грешка, като ти разказвам всичко това, защото така ще тълкуваш всичките му изказвания в светлината на онова, което аз и Джейн вече си мислим, че знаем.

— Кажи на Джейн, че единствените, които възхваляват чистотата на неведението, са онези, които извличат изгода от монопола върху знанието.

Питър се изсмя:

— Пак афоризми. Би трябвало да кажеш...

— Не ме учи как да бъда гномик. — Сиванму стана от пода; сега главата ѝ бе по-високо от тази на Питър. — Ти си гном. А аз съм мантик^[1] — помни, че богомолката изяжда партньора си.

— Аз не съм ти партньор, а „мантик“ означава философия, основана на видения, вдъхновение или интуиция, не от знания или логика.

— Ако не си ми мъж, спри да ме поучаваш, все едно съм твоя съпруга.

Питър се смути и извърна поглед:

— Така ли ти се струва?

— На Път мъжът смята жена си за глупава и постоянно я поучава за неща, които вече са ѝ известни. Когато трябва да научи на нещо

съпруга си, жената трябва да се преструва само, че му напомня неща, на които той сам я е научил преди много време.

— Е, значи, аз съм безчувствен пън.

— Моля те, не забравяй, че когато се срещнем с Аймана Хикари, ние с него ще притежаваме извор на знания, до които ти никога не можеш да се докоснеш.

— И какъв е той?

— Жизнен опит.

Видя болката в очите му и съжали, че му я е причинила. Тази реакция обаче бе по-скоро като рефлекс — като дете я бяха обучавали да изпитва разкаяние, когато обиди някого, независимо колко си го е заслужавал.

— Ох — възкликна Питър, сякаш само се е преструвал на засегнат.

Сиванму не показва никакво съчувствие — тя вече не беше слугиня.

— Толкова си горд, че знаеш повече от мен, но всяко твое знание е или вкарано в главата ти от Ендър, или научено от Джейн. Аз нямам Джейн, нито Ендър. Научила съм всичко, което знам, по по-трудния начин. Изживяла съм го. Затова, моля те, не се отнасяй повече с пренебрежение към мен. Ако имам някакъв принос за тази експедиция, той ще дойде от това, че знам всичко, което и ти — защото мога да усвоя всичките ти знания, но ти никога няма да получиш моите.

Думите ѝ вече не се приемаха на шега. Питър почервеня:

— Как... за коя...

— Как си позволявам ли? — довърши Сиванму. — За коя се мисля ли?

— Не съм казал такова нещо — сведе лице той.

— Аз не си стоя на мястото, нали? Хан Фейдзъ ми е разказвал за Питър Уигин. За оригиналния, не за копието. Как е принудил сестра си Вальнтайн да вземе участие в плановете му за установяване на хегемония над цялата Земя. Как я е карал да пише от името на Демостен — евтина демагогия, — докато той е публикувал под псевдонима Лок красиви, възвишени идеи. Надутата демагогия обаче е била измислена от него.

— Значи Той е раждал надутите фрази.

— Именно. Това, което е пишел той, всъщност е идвало от Валънтайн; от източника, който никога не е имал или ценял. От човешката душа.

— Хан Фейдзъ ли ти го е казал? — Да.

— Тогава той е пълен малоумник. Защото Питър е имал толкова душа, колкото и Валънтайн. — Питър се изправи. — Аз съм този, който няма душа, Сиванму.

За миг тя изпита страх. Откъде можеше да знае каква жестокост се таи у този човек? Коя тъмна страна в аюата на Ендър можеше да намери изражение в създадения от него двойник?

Питър обаче не посегна да я удари. Може би нямаше нужда.

* * *

Аймана Хикари излезе да ги посрещне на портата, на градината си. Беше облечен скромно и носеше медальон, характерен за всички почитащи традициите японци на Божествен вятър: миниатюрна кутийка, съдържаща праха на достойните му предци. Питър бе обяснил, че когато човек като Хикари умре, щипка от праха в медальона се добавя към част от собствения му прах и се дава на децата или внуците му. Така на гърдите си той носеше целия си род и това бе най-ценният дар, който можеше да остави на наследниците си. За Сиванму, която нямаше предци, заслужаващи да бъдат запомнени, този обичай беше както възбуждащ, така и смущаващ.

Хикари се поклони на Сиванму, но на Питър подаде ръка. Питър я пое с изненада вид.

— О, наричат ме пазител на духа Ямато — каза с усмивка Хикари, — но това не означава, че трябва да съм груб и да карам европейците да се държат като японци. Да гледаш как европеец се покланя, е все едно свиня да играе балет.

Когато домакинът ги поведе през градината към традиционната си къща с хартиени стени, Питър и Сиванму се спогледаха с усмивка. Така сключваха мълчаливо примирие, защото знаеха, че Хикари ще е труден противник и трябва да се съюзят, ако искат да научат нещо от него.

— философ и физик — заговори домакинът. — Проучих ви, след като получих бележката ви. И преди са ме посещавали физици и философи, също европейци и китайци, но наистина се учудвам, че идвате заедно.

— Тя ме намира за сексуално неустоим и не ще да ме остави на мира — отвърна Питър.

Ухили се с най-чаровната си усмивка.

За задоволство на Сиванму характерната за европейците ирония на Питър остана незабелязана от Хикари и това накара спътника ѝ да се изчерви.

Сега беше неин ред — да се преструва на гномик, този път наистина.

— Свинята се търкаля в калта, но се топли върху слънчевия камък.

Хикари насочи поглед към нея, като запази безстрастното си изражение.

— Ще запиша тези думи в сърцето си.

Сиванму се почуди дали Питър е разбрал, че Хикари току-що я е иронизирал в характерния за Изтока стил.

— Идваме, за да се учим от вас — каза Питър.

— Тогава ще се наложи да ви нагостя и да ви изпратя разочаровани. Нямам на какво да науча един физик и един философ. Ако нямах деца, нямаше да има кого да науча на каквото и да било, защото само те знаят по-малко от мен.

— Не, не — възрази Питър, — вие сте мъдрец. Пазител на духа Ямато.

— Наистина така ме наричат, но духът Ямато е твърде голям, за да се побере в такава малка кутийка като моята душа. И в същото време той е твърде малък, за да бъде забелязан от великите души на китайците и европейците. Вие сте учителите, защото Китай и Европа винаги са били учители на Япония.

Сиванму не познаваше Питър достатъчно, но сега забеляза объркването му; той не знаеше как да продължи този разговор. По време на митарствата си Ендър бе живял в няколко източни цивилизации и дори, според Хан Фейдзъ, знаеше корейски. Следователно Ендър вероятно можеше да се справи с човек като Хикари, използващ традиционната смиреност, за да им се надсмее.

Знанията на Ендър и онова, което бе предал на Питър, очевидно бяха две различни неща. В този разговор главната роля се падаше на нея и тя си даде сметка, че най-добрият начин да вземе нещата в свои ръце, е като не позволи на Хикари да определя правилата на играта.

— Много добре — каза Сиванму. — Ще ви учим. Защото, когато покажем незнанието си, ще видите най-добре в коя област имаме нужда от мъдростта ви.

Хикари погледна Питър. Сетне плесна с ръце. На прага се появи прислужница.

— Чай — нареди Хикари.

Сиванму скочи на крака. Даде си сметка какво прави едва когато застана права. Бе сервирила чай неведнъж в живота си, тази команда ѝ се беше превърнала в рефлекс. Сега обаче по-скоро интуицията я беше накарала да стане и ѝ бе подсказала, че единственият начин да надвие Хикари е, като използва собствените му средства — да се покаже по-смирена от него.

— Цял живот съм слугувала — каза искрено Сиванму, — но винаги съм била лоша слугиня. — Това вече не беше вярно. — Може ли да отида с вашата прислужница, за да науча нещо от нея? Дори да не съм достатъчно умна, за да възприема идеите на един велик философ, може би ще съумея да науча нещо от жената, която е достойна да сервира чай на Аймана Хикари.

От колебанието му тя разбра, че е успяла. Хикари обаче бързо се осъзна. Незабавно се изправи на крака.

— Вие вече ми дадохте един велик урок. Сега и тримата ще идем в кухнята, за да гледаме как Кенджи приготвя чай. Щом тя може да бъде ваша учителка, Сиванму, значи трябва да бъде и моя. Защото как ще понеса мисълта, че някой в дома ми може да знае нещо, което аз не знам?

Сиванму се възхити от досетливостта му. Той отново бе съумял да се унижи повече от нея.

Горката Кенджи! Тя бе умела и добре обучена прислужница, но присъствието на тримата наблюдатели, особено па господари ѝ, докато прави чай, я смуцаваше. Затова Сиванму веднага се спусна да „помага“ — като още в самото начало нарочно допусна грешка. Кенджи веднага влезе в стихията си и възвърна увереността си.

— Забравихте — успокой тя гостенката, — защото кухнята ми е толкова разхвърляна...

След това показа на Сиванму как се приготвя чай.

— Поне в Нагоя — добави скромно. — Поне в този дом.

Сиванму наблюдаваше внимателно, съсредоточена единствено върху Кенджи и действията ѝ, защото веднага забеляза, че японският начин на приготвяне на чай — или начинът, по който се приготвяше на Божествен вятър, или в Нагоя, или в дома на този смирен философ, пазител на духа Ямато — е различен от последователността, която бе спазвала в дома на Хан Фейдзъ. Докато чайт стане готов, Сиванму наистина бе научила нещо ново. Защото, макар в компютърното ѝ досие да пишеше, че е прекарала целия си живот в Китайската колония на Божествен вятър, сега тя можеше да сервира чая по съвършено същия начин.

Върнаха се в главната стая на Хикари, Кенджи и Сиванму — с по една табличка за чай в ръце. Кенджи предложи табличката си на Хикари, но той махна към Питър и му се поклони. Сиванму поднесе чай на домакиня. И когато Кенджи се оттегли, придвижвайки се гърбом, тя направи същото.

За пръв път Хикари като че се... ядоса? Поне очите му заблестяха сърдито. Защото, като се постави на абсолютно същото ниво като Кенджи, Сиванму бе поставила него в положение, при което или трябваше да се покаже по-горделив от нея, като освободи прислужницата, или да наруши реда в домакинството, като покани Кенджи да седне с тях като равна.

— Кенджи — каза той. — Нека ти сипя чай.

„Шах — помисли Сиванму. — И мат.“

И като прекрасна награда Питър, който най-последно бе навлязъл в играта, реши да ѝ сипе чай, при което успя да я полее; това накара и Хикари да пръсне малко чай върху себе си, за да успокой госта. Болката от горещата течност и след това неприятното усещане, докато изстине и изсъхне, бяха оправдана цена за удоволствието да знае, че се е оказала равностоен противник на Хикари в прекалената му любезност, докато Питър просто се е проявил като недодялан дръвник.

Наистина ли обаче бе равностойна на Хикари? Той със сигурност бе забелязал усилието ѝ да се унижи пред него. Възможно беше нарочно да ѝ позволява да се възгордее от това, че е успяла да се

прояви като по-смирена от двамата. Още щом се досети, че може да е направил така, тя си даде сметка, че наистина го е сторил и победата е негова.

„Не съм толкова умна, за каквато се мислех.“ Тя погледна Питър с надеждата, че сега той ще подеме инициативата и ще направи изключително умното нещо, което е замислял до този момент. Той обаче изглеждаше съвършено доволен от водещата ѝ роля. Със сигурност не желаше да се намесва. Дали си даваше сметка, че е била надвита в собствената си игра, защото не е обмислила достатъчно ходовете си? Дали сега я оставяше да се обеси със собственото си въже?

„Е, да затегнем тогава примката.“

— Аймана Хикари, някои ви наричат пазител на духа Ямато. С Питър сме израснали в свят, населен с японци, и въпреки това, тъй като японците смирено позволяват в обществените училища да се преподава Старк, ние не знаем японски. В моя китайски квартал и Питър в американския си град сме прекарвали детството си на границата на японската култура, надничайки през ключалката. Затова, ако има част от огромната ни некомпетентност, която да е най-крещяща за вас, това трябва да са знанията ни за самия дух Ямато.

— О, Сиванму, вие правите загадка от най-очевидното. Никой не разбира Ямато по-добре от онези, които го гледат отвън, също както бащата познава детето си по-добре, отколкото то самото.

— Тогава ще се наложи аз да ви ограмотя — заяви Сиванму, отказвайки се от играта на смиреност. — Защото виждам Япония като периферна нация и не разбирам дали вашите идеи ще я направят централна нация, или ще доведат до упадък на всички периферни традиции.

— Виждам сто възможни значения на термина „периферна нация“, повечето от които са верни за моя народ. Какво обаче е „централна нация“ и как можем ние да станем такава?

— Не съм много добре запозната с историята на Земята, но от малкото, което знам, ми се струва, че там са съществували няколко централни нации с толкова силна цивилизация, че са погълнали дори завоевателите си. Египет е бил такава нация, също Китай. Всяка от тях се е обединила и след това се е разширила в рамките на необходимото, за да защитава границите си и да донесе мир в провинциите си. Всяка

е приемала нашествениците и ги е поглъщала, за да просъществува още хиляди години. Египетската и китайската писменост са се запазили със съвсем малко изменения, за да може миналото да остане за онези, които умеят да четат.

По напрегнатото изражение на Питър личеше, че е много разтревожен. Все пак изказването ѝ определено не беше гномическо. Тъй като изобщо не беше запознат с азиатските традиции обаче, той запази мълчание.

— И двете нации са създадени във варварски времена — отбеляза Хикари. — Да не искате да кажете, че в днешно време никоя нация не може да се превърне в централна?

— Не знам. Дори нямам представа дали разделението на нациите на периферни и централни има някакъв смисъл. Знам, че една централна нация може да запази културната си мощ дълго след като е загубила политическата власт. Месопотамия постоянно е била завладявана, но всеки нашественик се е променял повече, отколкото се е изменяла самата Месопотамия. Царете на Асирия, Халдея и Персия са били почти неразличими едни от други, след като веднъж са вкусили от културата на Междуречието. Централните нации обаче също могат да претърпят такъв упадък, че да изчезнат. Египет се е огънал под удара на елинската култура, паднал е на колене пред християнството и накрая е бил изтрит от исляма. Само каменните постройки са напомняли на потомците какви и кои са били древните им предци. Историята не се подчинява на правила и всички закономерности, които наблюдаваме, са полезни илюзии.

— Виждам, че наистина сте философ.

— Колко ласкателно е да наречете детинските ми фантазии с това величествено име. Нека ви разкажа сега какво мисля за периферните нации. Те се раждат в сянката — или може би в отразената светлина — на други цивилизации. Япония дължи културата си на китайското влияние. А Рим е израсъл в сянката на Гърция.

— Първо на етруските — уточни Питър.

Хикари го изгледа незаинтересовано, сетне се обърна към Сиванму, без да коментира. Питър посърна. На Сиванму ѝ стана жал за него. Не много, малко.

— Централните нации са толкова уверени в себе си, че не се нуждаят от завоевателни войни. Те са сигурни, че са по-висша категория хора и че другите народи искат да са като тях и да им се подчиняват. Щом почувстват силата си обаче, периферните нации изпитват нужда да се докажат и го правят почти винаги с меч. Така арабите са прогонили европейците и са завзели Персия. Така македонците, живели в периферията на елинската култура, са завзели Гърция и след това, толкова асимилирани, че вече се определяли като гърци, завладели империята, на чиито граници се е развивала гръцката цивилизация — Персия. Викингите опустошавали цяла Европа, преди да основат свои държави в Неапол, Сицилия, Нормандия, Ирландия и накрая Англия. А Япония...

— Ние сме се стремили винаги да стоим на островите си — напомни тихо Хикари.

— Япония, когато почувствала прилив на сила, се развихрила из Пасифика, опитала да завладее великата централна нация, Китай, и накрая била спряна от новата централна нация, Америка.

— За мен Америка е по-скоро периферна нация.

— Америка е основана от периферни народи, но американската идея я е превърнала в централна нация. Те са били толкова високомерни, че след като са подчинили собствената си провинция, не са имали никакво желание да създават империя. Просто са приемали, че всички народи искат да са като тях. Асимилирали са всички култури. Дори на Божествен вятър, какъв език се изучава в училищата? Старк, общозвездният език, той не ни е наложен от Англия.

— Това, че само Америка е била достатъчно развита технически, когато Царицата на кошера ни е принудила да излезем в космоса, е чиста случайност.

— Аз мисля, че американската идея се е превърнала в централна идея. Оттогава всяка нация има някакъв вид демокрация. Междузвездният конгрес ни управлява дори сега. Всички сме приели американската култура, независимо дали ни харесва, или не. И така, занимава ме един въпрос: Сега, след като Япония контролира тази централна нация, ще бъде ли погълната от нея, както монголците са били асимилирани от Китай? Или японската култура ще запази идентичността си, но в крайна сметка ще западне и ще изгуби властта

си, както турците, като периферна нация, са загубили водещата си роля в ислямския свят или манджур-ците са загубили контрол над Китай?

Хикари изглеждаше обезпокоен. Ядосан? Объркан? Сиванму нямаше как да разбере.

— философът Сиванму казва неща, които ми е невъзможно да приема — изрече той. — Как можете да твърдите, че японците контролират Междузвездния конгрес и Стоте свята? Кога е станала тази революция, та никой не е забелязал?

— Мислех, че си давате сметка за онова, което сте постигнали с учението си за Ямато. Съществуването на Лузитанската флотилия е доказателство за властта на японците. Това е голямо откритие, на което ми обърна внимание моят приятел физикът, и точно затова сме тук.

На лицето на Питър се изписа истински ужас. Тя се досещаше какво си мисли. Да не е полудяла, та толкова лесно показва козовете си? Тя обаче го правеше, без да издава истинската причина за посещението им.

Без да издава безпокойството си, Питър взе думата и започна да обяснява откритията на Джейн за Междузвездния конгрес, несесарианците и Лузитанската флотилия, макар че, разбира се, представяше идеите ѝ за свои. Хикари слушаше, кимаше или клатеше отрицателно глава от време на време; вече не се държеше така незаинтересовано, с такова разсеяно изражение на лека насмешка.

— Значи твърдите — започна той, след като Питър млъкна, — че несесарианците са установили контрол над Междузвездния конгрес и са изпратили Лузитанската флотилия само благодарение на моята скромна книжка, така ли? За това ли ме обвинявате?

— Нито ви обвиняваме, нито ви приписваме някаква заслуга — отвърна Питър. — Вие не сте го предвиждали, нито сте го планирали. Доколкото ми е известно, вие не го и одобрявате.

— Аз дори не се интересувам от политиката на Междузвездния конгрес. Аз съм отдаден само на Ямато.

— Точно това сме дошли да научим — намеси се Сиванму. — Виждам, че сте човек от периферията, не от центъра. Следователно вие няма да позволите Ямато да бъде погълнат от централната нация. Вместо това японците няма да приемат собствената си хегемония и в крайна сметка тя ще им се изплъзне и ще попадне в чужди ръце.

Хикари поклати глава:

— Няма да позволя да обвинявате Япония за тази Лузитанска флотилия. Ние сме народът, наказан от боговете, не изпращаме флотилии за разрушаването на други светове.

— Несесарианците го правят — изтъкна Питър.

— Несесарианците само говорят. Никой не ги слуша.

— Вие не ги слушате. Конгресът обаче ги слуша.

— А несесарианците слушат вас — добави Сиванму.

— Аз съм човек на съвършената простота! — скочи Хикари. — Измъчвате ме с обвинения, в които няма и капка истина!

— Не ви обвиняваме — каза тихо Сиванму, без да става. — Изказваме наблюденията си. Ако се заблуждаваме, молим ви да ни покажете къде грешим.

Хикари трепереше. Лявата му ръка стискаше кутийката с праха на дедите му, висяща на копринена панделка на врата му.

— Не — заяви той, — няма да ви оставя да се преструвате на смирени учени, търсеци истината. Вие сте убийци. Убийци на сърнето, дошли да ме унищожат; дошли да ме убеждават, че търсейки духа Ямато, аз но някакъв начин съм позволил на народа си да управлява други човешки светове и да използва властта си за унищожението на безпомощни разумни видове! Това е жестока лъжа — да ми кажете, че работата на живота ми е била безсмислена. По-скоро бих позволил да сипете отрова в чая ми, Сиванму. По-скоро ще ви оставя да допрете пистолет в челото ми и да ме застреляте, Питър Уигин. Подходящи имена са ви избрали тези ваши родители — високомерни и жестоки имена. Царствена майка от Запада! И Питър Уигин, първият хегемон! Кой дава на децата си такива имена?

Питър също се беше изправил, хвана Сиванму и я вдигна на крака.

— Ние ви обидихме, без да го желаем — каза той. — Срам ме е от себе си. Трябва да вървим.

Сиванму остана изненадана да чуе такива характерни за Изтока думи от Питър. Американците имаха навика да се извиняват, да спорят.

Той я повлече към вратата. Хикари не тръгна след тях, за да ги изпрати; това се падна на бедната Кенджи, ужасена да види господаря си толкова ядосан. Сиванму обаче бе решена да не оставя нещата недовършени. Затова в последния момент изтича в стаята и се просна на пода пред Хикари в онази унищожителна поза, която преди броени

часове се беше зарекла никога повече да не заема. Знаеше обаче, че докато лежи така, човек като Хикари е длъжен да я изслуша.

— О, Аймана Хикари, вие говорихте за нашите имена, но забравихте ли своето? Как може човек, който се нарича „Загадъчна светлина“, да си въобразява, че учението му може да оказва единствено влиянието, което е възнамерявал да има?

При тези думи Хикари се извъртя и излезе от стаята. Беше ли оправила положението, или напротив? Нямахме начин да разбере. Тя се изправи и излезе омърлушена от стаята. Питър сигурно ѝ беше бесен. С наглото си държание можеше да провали всичко — и не само тях двамата, а и онези, които разчитаха да спрат Лузитанската флотилия.

За нейна изненада, след като излязоха от двора на Хикари, Питър изглеждаше в чудесно настроение.

— Отлично се справи, колкото и странни да бяха методите ти.

— Как така? Беше пълен провал — възрази тя, но все пак с надежда, че може би нещата не са толкова зле и не се е представила чак толкова лошо.

— О, той побесня и никога вече няма да пожелае да ни види, но кого го е грижа? Нямахме за задача да го накараме да промени мисленето си. Трябваше просто да открием кой има влияние върху него. И успяхме.

— Така ли?

— Джейн веднага се досети, когато той заяви, че е „човек на съвършената простота“.

— Нима в това се крие някакъв скрит смисъл?

— Скъпа моя, така господин Хикари разкри, че е последовател на У а Лава.

Сиванму го изгледа смутено.

— Това е религиозно течение. Или шега. Трудно е да се каже кое от двете. Думите са на самоански и означават буквално „сега достатъчно“, но могат да се преведат и като „стига толкова!“.

— Не се съмнявам, че си експерт по самоански — отбеляза Сиванму; дори не беше чувала за такъв език.

— Джейн го разбира — обясни търпеливо Питър. — Нали имам връзка с нея чрез кристала в ухото си. Искаш ли да ти предам какво ми каза, или не?

— Да, ако обичаш.

— Това е един вид философия — може да се нарече безгрижен стоицизъм, защото в добро и в лошо последователите му реагират по един начин. Разпространяван от самоан-ската писателка Лейлоа Лавеа обаче, той се е превърнал в нещо повече от ежедневно поведение. Лавеа учи...

— Искаш да кажеш, че Хикари е ученик на жена?

— Не съм споменал такова пешо. Ако слушаш, ще ти предам какво ми разказва Джейн.

Тя млъкна и го остави да продължи.

— И чака. Лейлоа Лавеа проповядва един вид доброволен комунизъм. Не е достатъчно да си богат и да кажеш: „стига толкова“. Трябва наистина да го мислиш — че имаш вече достатъчно. И тъй като наистина го мислиш, трябва да вземеш излишъка и да го дадеш. Същото е, когато те сполети беда — трябва да я търпиш, докато стане нетърпимо — децата ти са гладни или вече не ти върви в службата. И тогава пак казваш: „стига толкова“, и променяш нещо, Преместваш се; сменяш си професията; оставяш съпругата ти да взема всички решения. Правиш нещо. Не можеш да търпиш нетърпимото.

— Какво общо има това със „съвършената простота“?

— Лейлоа Лавеа учи, че когато постигнеш баланс в живота си — когато се отървеш от целия излишък на блага и се справиш с проблемите, — животът ти се превръща в една съвършена простота. Това искаше да ни каже Ай-мана Хикари. Допреди посещението ни животът му е текъл в съвършена простота. Ние обаче го изкарахме от равновесие. Това е добре, защото означава, че той ще се постарее да възстанови простотата в нейното съвършенство. Ще бъде отворен за въздействие. Не от наша страна, разбира се.

— От Лейлоа Лавеа ли?

— Надали. Тя е умряла преди почти две хиляди години. Ендър я е срещал веднъж между другото. Отишъл е да говори от името на мъртвите на родната ѝ планета — е, Междузвездният конгрес я нарича Пасифика, но самоанската общност там се е наименувала Луманаи. „Бъдещето“.

— Не е говорил от нейно име, предполагам.

— Всъщност от името на един фуджийски убиец. Човек, който убил повече от сто деца, всичките от Тонга. Очевидно тонганците не му харесвали. Държали го непогребан трийсет години, за да може

Ендър да отиде и да говори от негово име, надявали се Говорителят на мъртвите да разкрие причините за деянието му.

— И той разкрил ли ги?

Питър се усмихна презрително:

— О, разбира се, представил се блестящо. Ендър не може да не оправдае доверието. Дрън, дрън.

Тя не обърна внимание на враждебното му отношение към Ендър:

— И се е срещнал с Лейлоа Лавеа.

— Името и означава „загубена, наранена“.

— Нека позная. Тя сама си го е избрала.

— Именно. Нали ги знаеш писателите. Като Хикари те измислят собствения си живот, както пишат романите си.

— Колко гномическо!

— О, стига глупости. Наистина ли мислиш всичко, което каза за периферните и централните нации?

— Наистина. Още докато учех история на Земята при Хан Фейдзь. Той не ми се изсмя.

— О, и аз не се смея. Това са наивни глупости, разбира се, но в никакъв случай не са смешни.

Сиванму не обърна внимание на иронията:

— Ако Лейлоа Лавеа е мъртва, при кого ще отидем?

— В Пасифика. В Луманаи. Хикари е научил за Уа Лава като студент в университета. От една самоанка — внучка на пасификанския посланик. Тя, разбира се, никога не е стъпвала в Луманаи и затова се е придържала още по-стриктно към традициите на народа си; превърнала се е в истински проповедник на учението на Лейлоа Лавеа. Това е било много преди Хикари да напише каквото и да било. Той никога не говори за това, никога не е писал за Уа Лава, но сега, след като ни се издаде, Джейн откри влияние на това религиозно течение в работите му. Освен това той има приятели в Луманаи. Никога не са се срещали лично, но си кореспондират по ансибалната мрежа.

— Ами внучката на посланика?

— В момента се намира на един космически кораб, на път за Луманаи. Тръгнала е преди двацет години, след смъртта на дядо си. Би трябвало да стигне след... о, десетина години. В зависимост от времето. Без съмнение ще я посрещнат с големи почести и тялото на

дядо ѝ ще бъде погребано или изгорено, или както там го правят... изгорено, казва Джейн... е пищна церемония.

— Хикари обаче няма да опита да се свърже с нея.

— При тази скорост на кораба ѝ ще е нужна седмица, докато получи дори най-проста бележка. И дума не може да става за философска дискусия. Тя ще си стигне у дома още преди да е успял да ѝ обясни въпроса си.

Сиванму за пръв път започна да разбира значението на мигновеното пренасяне в пространството, което използваша с Питър. Така дългите, отнемащи цял живот пътувания ставаха излишни.

— Да можехме само — каза тя.

— Знаем. Само че не можем. Тя знаеше, че е прав.

— Значи отиваме там — побърза да се върне на темата Сиванму.
— И какво след това?

— В момента Джейн опитва да установи с кого си кореспондира Хикари. Това ще е човекът, който оказва най-голямо влияние върху него. И така...

— Ще разговаряме с него.

— Да. Трябва ли да пикаеш, или да правиш нещо друго, преди да се върнем в тясната ни кабинка сред гората?

— Няма да е зле. А ти можеш да се преоблечеш.

— Какво, да не смяташ и този консервативен костюм за твърде крещящ?

— Как се обличат на Луманаи?

— О, повечето просто си ходят голи. В тропиците. Джейн казва, че като имаме предвид масивните тела на повечето полинезийци, гледката може да е впечатляваща.

Сиванму потрепери:

— Няма да се представяме за местни, нали?

— Няма начин. Джейн ще ни представи като пътници, пристигнали вчера с космически кораб от Москва. Вероятно ще играем някакви правителствени функционери.

— Това не е ли незаконно? Питър я изгледа странно:

— Сиванму, ние извършваме измяна срещу Междузвездния конгрес само с това, че сме напуснали Лузитания. Това е криминално деяние. Не мисля, че като се представим за висши държавни служители, ще утежним положението.

— Да, ама аз не съм напуснала Лузитания. Дори не съм я виждала.

— О, не си пропуснала много. Там има главно савани и гори с някоя и друга фабрика на Царицата на кошера, в която се строят космически кораби, и куп прасета, живеещи в дърветата.

— Въпреки това аз съм съучастничка в измяната, нали?

— И извърши тежко престъпление, като развали пелия ден на един японски философ.

— Бесилката ми е в кърпа вързана.

След час вече пътуваха с частен флуотър — толкова частен, че пилотът не задаваше никакви въпроси; и Джейн се беше погрижила всичките им документи да са изрядни. Преди смрачаване вече бяха при малкия космически кораб.

— Трябваше да поспим в апартамента — каза Питър, гледайки със съжаление примитивните постели в кораба.

Сиванму само се изсмя и се сви на пода. На сутринта, отпочинали, установиха, че Джейн вече ги е пренесла на Пасифика.

* * *

Аймана Хикари се събуди от кошмар в сумрачния час преди зазоряване, в стая, която не беше нито топла, нито студена, и стана. Не се чувстваше отпочинал и сънищата му бяха неприятни, трескави, в тях всичко се обръщаше наопаки на онова, което му се искаше. Сънува, че се катери, за да стигне дъното на някакъв каньон. Че говори, но хората не искат да го слушат. Че пише, но листовете се изплъзват под перото му и се разпръсват на пода.

Знаеше, че всичко това е причинено от посещението на онези лъжливи чужденци предния ден. Цял следобед бе опитвал да не мисли за тях, като четеше разкази и есета; цяла вечер се беше старал да ги забрави, докато разговаряше със седмината приятели, които го посетиха. Разказите и есетата обаче му се струваха безсмислени; това бяха думи на неуверени хора от една периферна нация; а седмината му приятели, даде си сметка той, бяха до един несесарианци и когато засегна темата за Лузитанската флотилия, той установи, че всеки от

тях размишлява точно както му бяха обяснили двамата чужденци със смешните имена.

И така в сумрака преди зазоряване Аймана се озова седнал па една рогозка в градината си, стиснал кутийката с предните си, замислен: „Дали тези сънища са ми изпратени от дедите ми? Дали и — течи двама посетители са доведени от тях? И ако обвиненията им срещу мен не са лъжи, кос в думите им беше измама?“ Защото от начина, по който се бяха гледали, от колебанието на младата жена, последвано от нагло държане, той бе разбрал, че му играят театър; че макар да не са репетирали, се придържат към някакъв сценарий.

Зората се разля над градината, придавайки на всеки лист на всяко дърво, на всяка тревичка характерния им оттенък и шарка; подухна бриз и светлината започна да се променя. По-късно, в разгара на деня, всички листа щяха да станат еднакви: неподвижни, кротки, окъпани в ярко сияние, като излято от огнен водопад. Сетне, вечерта, в небето щяха да се съберат облаци, да заръми; повяхналите листа щяха да възвърнат силите си, да заблестят мокри, да потъмнеят, да се подготвят за нощта, за нощния живот, за сънищата на растящите през нощта растения, събрали слънчевите лъчи, които са ги заливали през деня, и хладните вътрешни потоци, подхранени от дъждовете.

Аймана Хикари се превърна в лист, прогони от ума си всички мисли, освен тези за светлината, вятъра и дъжда, докато слънцето не се издигна високо над хоризонта. Тогава стана.

Кенджи бе приготвила малка риба за закуска. Той яде бавно, деликатно, така че да не повреди съвършения скелет, придаващ форма на рибата. Мускулите дърпаха на една или друга страна и костите се огъваха, но не се чупеха.

„Аз не ги чупя сега, но вземам силата от мускулите в собственото си тяло — замисли се той. Най-накрая изяде очите. — Силата на животното идва от тези части на тялото, които се движат. — Той отново докосна кутийката с праха на предните си. — Мъдростта ми обаче не идва от това, което ям, а от онова, което получавам всеки час от тези, които шепнат в ушите ми от минали векове. Живите забравят уроците на миналото, но предните — никога.“

Аймана стана и отиде при компютъра си в бараката на двора. Това бе един обикновен инструмент — затова го държеше там, вместо да му изгради олтар в дома си, както правеха мнозина други.

Компютърът му беше за него като лопата. Той го използваше, след това го оставяше.

Във въздуха над компютъра се появи някакво лице.

— Търся приятеля си Ясунари — каза Аймана. — Ала не го тревожи. Проблемът ми е толкова незначителен, че би било срамно да му губя времето.

— Нека ти помогна вместо него тогава — каза лицето във въздуха.

— Вчера помолих за информация за Питър Уигин и Сиванму, които имаха среща с мен.

— Спомням си. За мен беше удоволствие да ти осигуря сведенията толкова бързо.

— Посещението им много ме разстрои. Нещо от това, което казваха, не беше истина; трябва ми допълнителна информация, за да разбера какво. Не искам да нарушавам правото им на лична тайна, но ако има сведения, които да са публично достояние — може би училищните им документи, или данни от местоработата им, или някакви роднински връзки...

— Ясунари ни е учил, че всичко, което искаш, е с някаква мъдра цел. Нека потърся.

Лицето изчезна за момент, сетне се появи отново.

— Много странно. Нима съм допуснала грешка? Лицето произнесе внимателно двете имена.

— Точно така — каза Аймана. — Същите като вчера.

— И аз си ги спомням. Живеят в един блок само на няколко преки от дома ти. Днес обаче не мога изобщо да ги открия. Ето, търся в блока им и откривам, че апартаментът, в който живееха, е свободен от година. Аймана, много съм изненадана. Как може двама души да съществуват един ден, а на следващия да ги няма? Нима съм допуснала някаква грешка, вчера или днес?

— Никаква грешка не си допуснала, помощничке на моя приятел. Точно тази информация ми трябваше. Моля те, не мисли повече по този проблем. Това, което на теб ти изглежда мистерия, всъщност е отговорът на моите въпроси.

Двамата учтиво си пожелаха довиждане.

Аймана излезе от работната барака в градината под непокорните листа, приведени под бремето на слънчевата светлина.

„Предните ме заливат с мъдрост, както слънцето — листата на дърветата — помисли си той, — и снощи водата мина през мен и разнесе мъдростта из ума ми като мъзга през стъблото на дърво. Питър Уигин и Сиванму бяха от плът и кръв и пълни с лъжа, но дойдоха и казаха истината, която имах нужда да чуя. Нима предците не изпращат посланията си до живите си деца точно тъй? По някакъв начин аз изпратих кораби, носещи най-страшното оръжие. Сторих го като млад; сега корабите приближават целта си, а аз съм стар и не мога да ги върна. Един свят ще бъде разрушен и Конгресът ще поиска одобрението на несесарианците и те ще го дадат; и след това несесарианците ще потърсят одобрение от мен и аз ще скрия лицето си от срам. Листата ми ще окапят и аз ще се изправя гол пред тях. Точно затова не биваше да живея на това тропическо място. Така забравих зимата. Забравих срама и смъртта.

Съвършена простота — мислех, че съм я постигнал. Ала вместо това донесох нещастие на други.“

Той остана седнал в градината си още час, изписваше по един йероглиф върху чакъла на алеята, след това го изтриваше и изписваше друг. Накрая се върна в бараката и написа на компютъра посланието, което беше съчинил:

Ендър Ксеноцида беше дете и не знаеше, че войната е истинска; въпреки това той избра да унищожи една населена планета в играта си. Аз съм възрастен и през цялото време съм знаел, че играта е реалност; но не подозирах, че съм един от играчите. По-голяма ли ще е вината ми от тази на Ксеноцида, ако бъде разрушен един цял свят и един цял вид рамани бъде унищожен? Къде е сега пътят ми към простотата?

Приятелят му не знаеше причината за този въпрос; но нямаше нужда от повече информация. Щеше да обмисли въпроса. И да намери отговора.

След миг един ансибал на планетата Пасифика получи писмото. По пътя то бе прочетено от съществото, контролиращо всички нишки на ансибалната паяжина. За Джейн обаче не съдържанието на писмото имаше значение, а адресът. Сега Питър и Сиванму щяха да знаят коя е следващата им спирка.

[1] Игра на думи. Mantis — богомолка (англ.) — Б. пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

НИКОЙ НЕ Е ЗДРАВМИСЛЕЩ

*Баща ми често казваше,
че имаме слуги и машини,
за да може волята ни да бъде изпълнена
там, където ръцете ни не достигат.
Машините са по-силни от слугите
и по-послушни, и по-малко непокорни,
но машините не могат да преценяват
и няма да ни възразят,
когато желанията ни са глупави,
и няма да се опълчат,
когато волята ни ражда зло.*

*В епохи и светове, където хората презират боговете,
онези, които имат Най-голяма нужда от слуги,
предпочитат машини*

или слуги, които се държат като Машини.

*Аз вярвам, че това ще продължи,
докато на боговете престане да им е смешно.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Колата се плъзгаше над полетата от шир, обработвани от бьгери под лъчите на утринното лузитанско слънце. В далечината се вдигаха облаци, като кълбести кули, извисени в небето, макар че още нямаше обяд.

— Защо не отиваме па кораба? — попита младата Вал. Миро поклати глава:

— Вече открихме достатъчно обитаеми планети.

— Джейн ли каза така?

— Джейн е малко раздразнителна днес. С което ставаме двама.

Вал го загледа втренчено:

— Можеш да си представиш тогава моята раздразнителност. Дори не си направихте труда Да попитате за моето мнение. Аз май нямам думата, а?

— Ти си тази, която умира. Опитах да говоря с Ендър, но не постигнах нищо.

— Да съм те молила да ми помагаш? И какво точно правиш сега, за да ми помогнеш?

— Отивам при Царицата на кошера.

— Каза го, сякаш отиваш при вълшебната си кръстница.

— Проблемът ти, Вал, е в това, че си напълно зависима от волята на Ендър. Ако той загуби интерес към теб, край. Е, аз опитвам да открия как можеш да се сдобиеш със собствена воля.

Вал се изсмя и отмести поглед от него.

— Такъв си романтик, Миро! Само че изобщо не обмисляш нещата.

— Много добре ги обмислям. Действията са трудната част. В кои мисли да се вслушвам и на кои да не обръщам внимание?

— Вслушвай се в тези, които ти позволяват да шофираш, без да катастрофираш — посъветва го Вал.

Миро зави рязко, за да избегне един космически кораб в строеж.

— Тя прави още, въпреки че има вече достатъчно — отбеляза той.

— Може би знае, че когато Джейн умре, пътуването в космоса ще стане невъзможно за нас. Затова колкото повече кораби, толкова повече работа ще свърши, преди да умре.

— Кой-може да предвиди мислите на Царицата на кошера? Тя обещава, но кой може да каже дали ще изпълни обещанието си?

— Защо тогава отиваш при нея?

— Навремето цариците на кошери създали мост, жив мост, който позволил да свържат съзнанието си с разума на Ендър Уигин, когато той бил още дете и техният най-опасен враг. Извикали една аюа от мрака и тя се установила някъде между звездите. Това същество взело от природата на цариците на кошери, но също и от човешката същност, по-точно от тази на Ендър Уигин. След като той убил всички — с

изключение на една, която се свила в пашкул и го чакала, — мостът останал жив сред слабите ансибални връзки на човечеството и запазил паметта си в малките, крехки компютърни мрежи на първия човешки свят и няколкото му външни колонии. С разрастването на компютърните мрежи растял и мостът, това същество, и постепенно се приближавал към Ендър Уигин.

— Джейн — досети се Вал.

— Да, Джейн. Това, което се опитвам да разбера, Вал, е как да вкарам аюата на Джейн в теб.

— Тогава ще бъда Джейн, няма да съм себе си.

Миро стисна ръчката на колата. Машината се разклати, после автоматично изправи курса си.

— Мислиш ли, че не съм размишлявал върху това? — попита. — Ти обаче и сега не си себе си! Ти си Ендър — сънят на Ендър и нуждата му от някого като теб.

— Не се чувствам като Ендър. Чувствам се като себе си.

— Така е. Имаш спомени. Чувствата на тялото ти. Собствен жизнен опит. Но те няма да се загубят. Никой не осъзнава собствената си скрита воля. Ти така и няма да усетиш разликата.

Тя се изсмя:

— О, голям специалист си по неща, които никога досега не са се случвали.

— Да. Крайно време е някой да вземе решение и да действа.

— Ами ако ти кажа, че не искам да го правиш.

— Искаш ли да умреш.

— Струва ми се, че ти си този, който опитва да ме убие. Или, за да сме честни, да извършиш по-леко престъпление, като замениш самосъзнанието ми с нечие друго.

— Ти умираш. Самосъзнанието ти не те иска.

— Миро, ще дойда с теб при Царицата на кошера, защото ми се струва интересно, но няма да ти позволя да заличиш същността ми, за да спасиш живота ми.

— Добре тогава, след като ти си алтруистичната страна на Ендъровата природа, нека ти го кажа по друг начин. Ако аюата на Джейн може да се намести в тялото ти, тя няма да умре. А ако тя не умре, — тогава може би, след като изключат ансибалните връзки и след това ги възстановят, уверени, че са я убили, тя ще успее да се

свърже отново с тях и пътуването в пространството с мигновена скорост пак ще стане възможно. Така, ако умреш, ти се жертваш не само заради Джейн, а и за възможността и свободата да се разселваме както никога досега. И не само ние, а и пекениносите и цариците на кошери. Вал запази мълчание.

Миро погледна пътя пред тях. Пещерата на Царицата на кошера беше отляво, на брега на един поток. Той бе слизал при нея веднъж, в старото си тяло. Знаеше пътя. Разбира се, тогава Ендър беше с тях и благодарение на него бе възможно да общуват с Царицата майка — тя можеше да говори на Ендър и тъй като онези, които го обичаха и го следваха, бяха филолично свързани с него, те чуваха ехото от разговора. Ала не беше ли Вал част от Ендър? И не беше ли Миро сега по-здравосъвързан с нея, отколкото преди с Ендър? Той имаше нужда от Вал, за да може да говори с Царицата на кошера; а трябваше да говори с Царицата на кошера, за да попречи на Вал да се разпадне като собственото му старо осакатено тяло.

Тя слязоха и, разбира се, Царицата на кошера ги очакваше; един работник ги посрещна на входа на пещерата. Той хвана Вал за ръката и ги поведе безмълвно в мрака. Миро се страхуваше не по-малко от първия път, Вал изглеждаше ужасена.

Или не н правеше впечатление? Дълбоко в душата си тя бе Ендър, а Ендър не се интересуваше от съдбата ѝ. Това я правеше безстрашна. Тя не се интересуваше дали ще оцелее. Стремеше се само да остане свързана с Ендър — единственото нещо, което щеше да я убие със сигурност. На нея ѝ се струваше, че Миро опитва да я заличи от света; но той всъщност се стараеше да спаси поне някаква част от нея. Тялото ѝ. Спомените и. Навиците ѝ, поведението ѝ, всичко, което познаваше той, щеше да се запази. Всяка част от нея, която ѝ бе позната или която помнеше, щеше да се съхрани. За Миро това означаваше, че животът ѝ ще е спасен. И стане ли веднъж промяната, ако изобщо беше възможно, Вал щеше да му благодари.

Също и Джейн. И всички.

Разликата между теб и Ендър — каза един глас в съзнанието му, тихо, едва чуто мърморене — е в това, че когато Ендър измисля план за спасение на някого, той рискува себе си и само себе си.

— Глупости — отвърна Миро на Царицата на кошера. — Той уби Човек, нали? Човек пое целия риск.

Човек сега бе едно от дърветата-бащи, растящи пред портата на човешкото селище Милагре. Ендър го беше убил бавно, за да може да се вкорени и да премине в третия живот, без да губи спомените си.

— Може да се каже, че Човек всъщност не е умрял, но Плантър умря и Ендър го позволи. И колко царици на кошери са загинали в последната битка на твоя вид с Ендър? Само не ми говори как Ендър плащал сам цената за действията си. Той просто се грижи цената да бъде платена от онзи, който има възможност да го направи.

Отговорът на Царицата на кошера дойде мигновено: Не искам да ме откриете. Стойте в мрака.

— Също така не искаш Джейн да умре — отбеляза Миро.

— Не ми харесва как гласът ѝ звучи в мен — сподели Вал.

— Продължавай напред.

— Не мога. Работникът — пусна ми ръката.

— Искаш да кажеш, че сме загубени тук?

Вал не отговори. Те стискаха здраво ръцете си, не смееха да направят крачка.

Не мога да сторя онова, което искаш от мен.

— Когато бяхме тук предния път — поде Миро, — ти ни разказа как цариците на кошери направили капан за Ендър, само че не успели да го хванат и затова изградили мост, извикали една аюа от Отвъдното и я използвали, за да говорят в съзнанието на Ендър чрез компютърната игра, която играел във Военното училище. Вие сте го сторили веднъж, повикали сте една аюа от Отвъдното. Защо не можете да намерите същата аюа и да я поставите някъде другаде? Да я свържете с нещо друго?

Мостът беше част от нас. Отчасти той беше ние. Ние извикахме тази аюа, както викахме аюите на новите царици на кошери. Това е съвсем различно. Онзи стар мост вече е завършено същество, не някакъв лутащ се, гладен самотник, търсец отчаяно връзка.

— Искаш да кажеш, че това е нещо ново. Нещо, което не знаеш как да направиш. Не че по принцип е невъзможно.

Тя не иска да го прави. Не можем да го направим, ако тя не желае да стане.

— Не можеш да ме спреш — прошепна Миро на Вал.

— Тя не говори за мен — отвърна Вал. Джейн не иска да отнеме чуждо тяло.

— То е на Ендър. Той има още две. Това е излишно. Той самият дори не го иска.

Не можем. Няма да го направим. Вървете си.

— Не можем да си тръгнем в тази тъмница — възрази Миро.

Той почувства как Вал издърпва ръката си от неговата.

— Не! — изкрещя. — Не ме пускай! Какво правиш?

Миро разбра, че въпросът не е отправен към него. Къде отиваш? В тъмното е опасно. Миро чу гласа на Вал от изненадващо далечно разстояние. Тя явно се движеше бързо в мрака.

— Ако с Джейн сте толкова загрижени за спасяването на живота ми, дай ни някой, който да ни изведе. Иначе кой ще ми попречи да падна в някоя шахта и да си счупя врата? Не Ендър. Не аз. И със сигурност не Миро.

— Спри! — извика Миро. — Стой, Вал!

— Ти стой! — отвърна му тя. — Твоят живот си струва да бъде запазен!

Изведнъж Миро почувства нечия ръка. Не, щипка. Стисна крайника на работника и той го поведе напред в мрака. Не много надалеч. Зад следващата извивка на галерията стана по-светло, след още една вече се виждаше. Още една и още една, и се озоваха в камера, осветена през шахта, водеща към повърхността. Вал вече беше там, седнала на пода пред Царицата на кошера.

При предишното му идване тя бе снасяла яйца — яйца за нови царици на кошери — груб, жесток и в същото време естетичен процес. Сега Царицата на кошера просто лежеше на влажната земя в тунела и ядеше храната, която ѝ носеха непрестанен поток работници. Глинени купички, пълни с щир, размачкан с вода. От време на време по някой плод. От време на време месо. Никакво прекъсване, работник след работник. Миро никога не беше виждал, не си бе представял някой да яде толкова много.

Как мислиш, че снасям всичките тези яйца?

— Никога няма да успеем да спрем флотилията, ако не можем да пътуваме в пространството — каза той. — Те ще убият Джейн, всеки момент. Достатъчно е да изключат ансибалната мрежа и тя ще умре. Какво ще стане тогава? За какво са твоите кораби? Лузитанската флотилия ще дойде и ще унищожи тази планета.

Във вселената има неизброими опасности. Не е тази, от която трябва да се тревожиш.

— Аз се тревожа от всичко. Загрижен съм за всичко. Освен това вече съм си свършил работата. Край. Вече открихме достатъчно обитаеми планети. Повече, отколкото можем да заселим. Сега имаме нужда от повече кораби и време, не от още планети.

Ти малоумен ли си? Наистина ли мислиш, че с Джейн те пращали: да гониш вятъра? Ти вече не търсиш светове, които да населим.

— Нима? И кога е станала тази промяна на задачата? Обитаемите светове са странично занимание.

— Защо тогава с Вал се убиваме от работа през всичките тези седмици? И това е буквално за Вал — защото работата е толкова скучна, че Ендър не се интересува вече от нея и тя загива.

Има по-голяма опасност от флотилията. Нея вече я победихме. Разселихме се. Какво значение има, ако умра? Дъщерите ми ще пазят всичките ми спомени.

— Виждаш ли, Вал, Царицата на кошера знае, че спомените ти, това си ти. Ако спомените ти се запазят, и ти оставаш да живееш.

— Дрън-дрън! — изсумтя Вал. — Каква е тази по-голяма опасност?

— Няма по-голяма опасност — възрази Миро. — Тя просто иска да ме отпрати, но аз няма да си тръгна. Твоят живот си заслужава да бъде спасен, Вал. Както и животът на Джейн. И Царицата на кошера може да намери начин да го направи. Ако Джейн може да служи като мост между Ендър и цариците на кошери, защо да не е възможно Ендър да бъде мост между Джейн и теб?

Ако кажа, че ще опитал, ще се захванеш ли отново с работата си?

Тук имаше уловка: преди време Ендър бе предупредил Миро, че Царицата на кошера гледа на намеренията си като на реални факти, също както на спомените си. Когато те се променят обаче, новите намерения стават нови факти и тя не си спомня вече дали е възнамерявала нещо друго. Така обещанията на Царицата на кошера бяха все едно написани на пясъка. Тя изпълняваше само тези, които ѝ се струваха смислени.

Въпреки всичко нямаше какво друго да направи.

— Ще опиташ — каза той.

Дори в момента опитвам да измисля как може да стане. Съветвал се с Човек и Рутър и с останалите дървета-бащи. Съветвал! се с всичките си дъщери. Съветвал! се с Джейн, която смята, че всичко това е глупаво.

— Някой интересува ли се изобщо от моето мнение? — попита Вал.

Ти вече си съгласна. Вал въздъхна:

— Предполагам, че да. Дълбоко в себе си, където съм един стар човек, който не дава пукната пара дали тази млада марионетка ще оцелее, или ще умре — предполагам, че на това пиво на съзнанието си нямам нищо против.

През цялото време си била съгласна, но се страхуваш. Страхуваш се да не загубиш това, което имаш, и не знаеш какво ще бъдеш.

— Правилно си разбрала. И не ми пробутвай повече тази глупава лъжа, че нямаш нищо против да умреш, защото дъщерите ти пазят спомените ти. Ти изобщо не искаш да умреш и ако запазването на живота на Джейн ще те спаси, ти си готова да направиш всичко, за да стане възможно.

Дръжте се за работника ми и бягайте на светло. Обикаляйте звездите и вършете работата си. А аз ще се помъча да измисля как да спася живота ти. Живота на Джейн. Живота на всички ни.

* * *

Джейн се сърдеше. Миро опитваше да я заговори през целия път към Милагре, към кораба, но тя оставаше безмълвна като Вал, която едва го поглеждаше, камо ли да разговаря.

— Значи аз съм лошият — заключи Миро. — Никоя от двете не си мърда пръста, а когато най-после реша да предприема нещо, се превръщам в злодей, а вие — в жертви.

Вал поклати глава, без да отговори.

— Ти умираш! — изкрещя той, за да надвика свистенето на вятъра и рева на мотора. — Джейн всеки момент ще бъде екзекутирана! Има ли някаква добродетел в това, да гледаш безучастно? Някой няма ли да положи поне малко усилие да го предотврати?

Вал каза нещо, което той не чу.

— Какво?

Тя извърна глава.

— Каза нещо, повтори го по-високо, за да чуя! Отговори му не Вал, а гласът на Джейн:

— Тя каза: „Не може и двете.“

— В какъв смисъл не може и двете? — обърна се Миро към Вал, сякаш тя бе повторила въпроса.

Вал се Извърна към него:

— Ако спасиш Джейн, то ще е, защото тя ще си спомня всичко от своя живот. Няма смисъл да я вкарваш в мен като неосъзнат източник на воля. Тя трябва да си остане тя, за да може да се възстанови, когато ансибалите отново проработят. И това ще ме заличи от света. Ако пък аз оцелея, със спомените и самосъзнанието си, какво значение има дали волята ми е дадена от Ендър, или от Джейн? Не можеш да ни спасиш и двете.

— Откъде си сигурна?

— Откъдето и ти си сигурен за онези неща, които приемаш за факти, при положение че не е възможно никой да ги знае! Измислям си го! Изглежда ми логично. Това е.

— Защо да не е логично да запазиш и своите, и нейните спомени?

— Тогава ще полудея, не мислиш ли? Защото ще си спомням, че съм се появила от нищото на един космически кораб, първият ми спомен ще е смъртта и новото ти раждане. А в същото време ще помня живот в продължение на три хиляди години извън това тяло, как съм витала в пространството — кой може да задържи такива спомени? Как изобщо е възможно човешко същество да побере Джейн и всичко, което тя помни, знае и умее?

— Джейн е много силна. Тя обаче не знае как да използва истинско тяло. Няма инстинкти за това. Никога не е имала тяло. Ще ѝ се наложи да използва твоите спомени. Ще трябва да те остави непокътната.

— Сякаш можеш да си сигурен.

— Сигурен съм. Не знам защо и как, но съм сигурен.

— А пък аз си мислех, че мъжете са по-здравомислещи-те — изсумтя презрително Вал.

— Никой не е здравомислещ. Всички действаме според желанията си и вярваме, че това, което вършим, ще ни осигури онова, което искаме, но никога не сме сигурни за нищо: затова цялата ни логика е измислена, за да оправдае действията ни, преди да сме измислили причината за тях.

— Джейн е здравомислеща. Ето още една причина тялото ми да не ѝ послужи.

— Джейн също не е здравомислеща. Тя е като нас. Като Царицата па кошера. Защото е жива. Компютрите, те са здравомислеща. Подаваш им данни и те стигат само до изводите, които могат да бъдат извлечени от тях — това обаче означава, че те са беззащитни жертви на информацията и програмите, които им вкарваме. Ние, живите разумни същества, не сме роби на данните, които получаваме. Околната среда ни залива с информация, гените ни дават определени импулси, но ние невинаги действаме според тази информация, невинаги се подчиняваме на вродените си нужди. Постигаме голям напредък. Знаем онова, което не може да се знае, и прекарваме целия си живот в търсене на доказателства за това знание. Аз знам, че онова, което опитвам да постигна, е възможно.

— Искаш да кажеш, че ти се ще да е възможно.

— Да, но само защото го искам, не означава, че не може да стане.

— Само че не си сигурен.

— Сигурен съм, доколкото човек може да бъде сигурен в каквото и да било. Знанието е просто мнение, на което се доверяваш достатъчно, за да основаваш на него действията си. Аз не съм сигурен, че слънцето ще изгрее утре. „Докторчето“ може да унищожи тази планета, преди да се събудя. Може да изригне вулкан и да ни изпепели. Аз обаче вярвам, че утре ще дойде друг ден и действам според това свое очакване.

— Е добре, аз пък не вярвам, че като оставим Джейн да замени Ендър като моя най-дълбока същност, това, което ще остане да съществува, ще прилича дори малко на мен.

— Аз обаче съм сигурен — сигурен съм, — че това е единственият ни шанс, защото, ако не ти намерим друга аюа, Ендър ще те накара да изчезнеш и ако не намерим на Джейн друго място за материалната ѝ същност, тя също ще умре. Имаш ли по-добър план?

— Не, нямам. Ако Джейн може по някакъв начин да се засели в тялото ми, това трябва да стане, защото тя е жизненоважна за бъдещето на три вида рамани. Затова няма да ти преча. Не мога да ти попреча. Нито за момент обаче не си и помислям, че аз ще оцелея след това. Ти се самозаблуждаваш, защото не можеш да понесеш факта, че планът ти зависи от едно просто нещо: това, че аз не съм истински човек. Аз не съществувам, нямам право да съществувам и затова тялото ми е на разположение на всеки. Ти си внушаваш, че ме обичаш, и опитваш да ме спасиш, но познаваш Джейн от много повече време, тя е била най-верният ти приятел през месеците ти на самота като инвалид; разбирам, че я обичаш, и бих сторил всичко, за да я спасиш, но аз няма да се преструвам като теб. Твоят план е аз да умра, а Джейн да заеме мястото ми. Наречи го любов, ако искаш, но аз никога няма да го назова така.

— Недей тогава. Ако мислиш, че няма да оцелееш, не го прави.

— О, млъквай. Откъде се извъди такъв патетичен романтик? Ако беше на мое място, нямаше ли да тръбиш как с удоволствие ще отстъпиш тялото си на Джейн и колко е достойно от твоя страна да умреш за хората, пекениносите и цариците на кошери?

— Това не е вярно.

— Нямаше да се хвалиш ли? О, хайде, добре те познавам.

— Не. Имам предвид, че не бих дал тялото си. Дори за да спася света. Човечеството. Вселената. Веднъж вече губих тялото си. Върнах си го по чудо, което още не мога да разбера. Няма да го отстъпя без борба. Разбираш ли? Не, не разбираш, защото в теб няма никаква борбеност. Ендър не ти е дал борбеност. Създал те е пълна алтруистка, съвършената жена, жертваща всичко заради другите, дължаща самоличността си на нуждите на други хора. Е, аз не съм такъв. Сега не съм готов да умра. Имам намерение да живея. Така се чувстват истинските хора, Вал. Независимо какво казват, всички имат намерение да живеят.

— Освен самоубийците.

— И те възнамеряват да живеят. Самоубийството е отчаян опит да се освободиш от нетърпима болка. То не е благородно решение да се жертваш в името на някого, чийто живот е по-ценен от твоя.

— Хората понякога взимат такива решения. Това, че давам доброволно живота си на някой друг, не означава, че не съм истински

човек. Не означава, че нямам борбеност.

Миро спря колата. Остави я да кацне в тревата. Бяха стигнали края на пекениносовата гора край Милагре. Пекениносите наоколо спряха работата си и ги загледаха. Него обаче не го беше грижа какво ще видят или какво ще си помислят. Хвана Вал за раменете и през сълзи изрече:

— Не искам да умреш! Не искам да избереш доброволно смъртта!

— Ти я избра.

— Аз избрах да живея. Избрах да прескоча в тялото, чийто живот бе възможен. Не виждаш ли, че се опитвам да накарам теб и Джейн да последвате примера ми? В един момент на кораба старото ми тяло съществувахе заедно е новото. Двете се гледаха. Вал, ти ги помниш и двете. Разбиращ ли ме? Спомням си как гледах онова тяло и си мислех: „Колко е хубаво, колко младо, това бях аз, кой е сега, кой е този човек, защо не мога да бъда той вместо инвалидът, който съм сега?“ Така мислех, помня, не съм си го въобразил по-късно, не съм го сънувал, спомням си, че го мислех. Помня обаче и че се гледах със съжаление, мислех си: „Горкият, бедният сакат човечец, как може да живее със спомена за това, което е бил?“ И сетне изведнъж той се разпадна на прах, на въздух, на нищо. Спомням си как го гледах да умира. Не помня да съм умирах, защото аюата ми вече беше прескочила в новото тяло. Но имам спомени и от двете страни.

— Или по-скоро си спомняш гледната точка на старото си „аз“ преди промяната и от гледна точка па новото след това.

— Може би, но то не е било за повече от секунда. Как мога да нося толкова спомени от двете си същества за по-малко от миг? Мисля, че пазя спомени от тази частичка от секундата, когато аюата ми е управлявала две тела едновременно. Смятам, че ако Джейн се вмести в теб, ти ще запазиш старите си спомени и ще вземеш нейните. Предполагам.

— О, мислех, че беше сигурен в това.

— Наистина съм сигурен. Защото всичко останало е немислимо и следователно невъзможно. В действителността, в която аз живея, ти можеш да спасиш Джейн и тя може да спаси теб.

— Искаш да кажеш, че ти можеш да ни спасиш.

— Вече направих всичко, на което съм способен. Всичко. Изчерпах се. Помолих Царицата на кошера. Тя мисли.

Тя ще опита. Трябва обаче да има твоето съгласие. И на Джейн. Това вече не е моя работа. Аз съм просто наблюдател. Или ще гледам как умирате, или как живеете. — Той я придърпа по-близо до себе си и я стисна по-силно. — Искам да живееш.

Вал прие прегръдката му безучастно и той скоро я пусна. Отдръпна се от нея.

— Изчакай — каза тя. — Изчакай Джейн да се нанесе в това тяло, сетне прави с него каквото тя ти позволи. Мен обаче не ме докосвай, защото не мога да понеса близостта на човек, който иска да съм мъртва.

Тези думи бяха прекалено жестоки за Миро, за да ѝ отговори. Прекалено жестоки, за да ги осмисли. Той включи двигателя и колата се издигна леко над земята. Подкара я напред, заобиколи гората до мястото, където дърветата Човек и Рутър показваха стария вход на Милагре. Той чувстваше присъствието ѝ до себе си, както човек, ударен от мълния, чувства близкия електропровод; без да го докосва, той усеща болката от електричеството, което носи в себе си. Вредата, която бе нанесъл, не можеше да се поправи. Тя грешеше, Миро я обичаше, не искаше смъртта ѝ, но в нейните очи това бяха намеренията му и нямаше начин да промени мнението ѝ. Можеха да пътуват заедно сега, можеха заедно да отидат на поредната звездна система, по никога повече нямаше да живеят в един свят и това бе твърде мъчително за него; той осъзнаваше болката, но тя бе твърде силна, за да я почувства. Тя беше там и той знаеше, че ще го разкъсва с години, но точно в момента не можеше да ѝ отдели внимание. Нямаше нужда да анализира чувствата си. Беше изпитвал същото и преди, когато загуби Уанда, когато мечтата му за живот с нея бе станала невъзможна. Не можеше да почувства болката, не можеше да се излекува от нея, не можеше дори да скърби за онова, което е искал и сега не можеше да притежава.

— Ох, светият мъченик — прошепна Джейн в ухото му.

— Млъквай и изчезвай — раздвижи безмълвно устни той.

— Не звучиш като човек, който иска да ми стане любовник.

— Не искам да съм ти никакъв. Ти дори не ми се доверяваш, за да ми кажеш какво всъщност целиш с изследването на толкова много

планети.

— Ти не ми каза какво целиш с посещенията си при Царицата на кошера.

— Ти знаеше какво правя.

— Не, не знаех. Аз съм много умна, много по-умна от теб или Ендър, не го забравяй дори и за миг — но все още не мога да отгатвам мислите на подли създания като вас с прехвалените ви „интуитивни скокове“. Харесва ми как обявявате безнадеждното си невежество за добродетел. Винаги действате неразумно, защото не разполагате с достатъчно информация за смислени действия. Не ми харесва обаче, когато твърдиш, че аз съм неразумна. Никога не постъпвам така. Никога.

— Сигурно, не се и съмнявам. Ти си права за всичко. Винаги си права. Махай се сега.

— Махнала съм се.

— Не си. Преди това трябва да ми кажеш за какво са всички тези пътешествия, които правим с младата Вал. Царицата на кошера каза, че колонизирането на световите е само странична дейност.

— Глупости. За да сме сигурни, че ще спасим двата вида нечовеци, имаме нужда от повече обитаеми светове.

— Да, но ти продължаваш да ни изпращаш.

— Интересно, нали?

— Тя каза, че опитвате да се справите е по-голяма заплаха от Лузитанската флотилия.

— И по-нататък?

— Ти кажи.

— Ако ти кажа, може да не пожелаеш да отидеш.

— За такъв страхливец ли ме мислиш?

— Не, в никакъв случай, смело мое момче, мой храбър и красив герой.

Той мразеше това покровителствено отношение, дори когато не беше насериозно. Точно сега не му беше до шеги.

— Защо тогава мислиш, че ще откажа да отида?

— Ще решиш, че не си достоен за тази задача.

— Така ли е? — попита Миро.

— Вероятно, но нали все пак аз съм с теб.

— И какво ще стане, ако изведнъж изчезнеш?

— Е, това е необходимият риск, който трябва да поемем.

— Кажете ми какво правим всъщност. Кажете ми каква е истинската ни мисия.

— О, не бъди глупав. Ако помислиш, сам ще се сетиш.

— Не обичам гатанките, Джейн. Кажете ми.

— Питай Вал. Тя знае.

— Какво?

— Тя вече търси точно онези данни, които ни трябва. Тя знае.

— Това означава, че Ендър знае. На определено ниво.

— Подозирам, че си прав, макар че Ендър вече не ми е особено интересен, нито пък онова, което знае.

„Да, толкова здравомислещ си, Джейн.“ Той явно бе раздвижил несъзнателно устни при тази мисъл, защото тя му отговори:

— Иронизираш ме, защото си мислиш, че не се интересувам от Ендър заради наранените ми чувства, защото извади кристала от ухото си. Всъщност обаче той вече не е източник на данни за мен и не взема градивно участие в работата ми. Затова аз просто не изпитвам повече интерес към него, освен любопитството да чувам от време на време какво прави един стар приятел, с когото отдавна сме се разделили.

— Звучи ми като търсене на причина след предприемане на действия.

— Защо да поставяме Ендър в течение? Какво значение има, ако знае истинската ви задача?

— Защото, ако Вал наистина знае с какво се занимаваме всъщност и мисията ни наистина е свързана с по-голяма опасност от Лузитанската флотилия, защо Ендър ще губи интерес към нея?

Джейн запази мълчание за известно време. Наистина ли й бе нужно толкова време, за да измисли отговора, та паузата да бъде забележима за човек?

— Предполагам, че Вал не знае — отвърна Джейн. — Да, сигурно е така. Стори ми се, че знае, но сега се замислих, че може да ми е дала данните по причина, нямаща нищо общо с мисията ви. Да, прав си, тя не знае.

— Джейн. Това да не би да е признание, че си сгрешила? Признаваш, че си направила грешен, нелогичен извод?

— Когато получавам данни от хора, понякога логичните ми заключения са неправилни, защото са основани на грешни предположения.

— Джейн — произнесе, безгласно мърдайки устни, Миро. — Аз я загубих, нали? Независимо дали остане жива, или умре, независимо дали влезеш в тялото ѝ, или умреш в космоса, тя никога няма да ме обича.

— Не съм най-подходящият събеседник по тази тема. Аз никога не съм обичала.

— Обичаше Ендър.

— Отделях много внимание на Ендър и когато той прекъсна връзката с мен за пръв път, преди много години, бях малко объркана. Оттогава не допускам тази грешка и не се свързвам толкова здраво с никого.

— Ти си обичала Ендър. И още го обичаш.

— О, голям умник си! Собственият ти емоционален живот представлява поредица от жалки провали, но ти знаеш всичко за моя. Очевидно разбираш емоциите на едно свършено чуждо електронно същество, отколкото на... как да се изразя... жената до теб.

— Много добре си разбрала. Това е историята на живота ми.

— Ти освен това си въобразяваш, че те обичам.

— Всъщност не — отвърна той, по още щом изказа тези думи, почувства как го залива хлад и потрепери.

— Усещам сеизмичните свидетелства за истинските ти чувства. Мислиш си, че те обичам, но не е така. Аз не обичам никого. Действам винаги според интереса си. В момента не мога да оцелея без връзката с човешката ансибална мрежа. Използвам Питър и Сиванму, за да предотвратя приближаващата ми екзекуция. Използвам романтичните ти стремежи, за да се заселя в едно тяло, от което Ендър явно вече не се интересува особено. Опитвам да спася пекениносите и цариците на кошери по принципа, че е хубаво да защитаваш живота на разумните същества — каквото съм и аз. Във всичко това обаче няма никаква любов.

— Такава лъжкиня си!

— Ас теб изобщо не си струва да се говори. Заблуден. Мегаломан. Ала в същото време си забавен, Миро. Компанията ти ме развеселява. Ако това е любов, значи те обичам. В такъв случай обаче

хората обичат домашните си любимци на абсолютно същия принцип, нали? Това не може да се нарече приятелство между равни и никога няма да бъде.

— Защо си толкова решена да ме нараниш повече, отколкото вече съм наранен?

— Защото не искам да се привързваш емоционално към мен. Ти имаш някаква склонност да се насочваш само към обречени на провал връзки. Наистина, Миро. Какво по-безнадеждно от любовта ти към младата Валънтайн? Е, освен любовта към мен, разбира се. Защото естествено това е следващото ти залитане.

— Яж си ушите! — изсъска Миро на португалски.

— Не мога да си ям ушите, нито ушите на когото и да било. Старата беззъба Джейн, това съм аз.

Вал заговори до него:

— Цял ден ли ще седиш тук, или идваш с мен?

Той се огледа. Тя вече не седеше в колата. По време на разговора с Джейн бяха стигнали кораба и без да забележи, той бе спрял и Вал беше слезла.

— Можеш да си говориш с Джейн и в кораба — каза тя. — Имаме работа за вършене, след като се върнахме от малката ти алтруистична експедиция за спасяването на жената, която обичаш.

Миро не си направи труда да отговори на това презрително и гневно изказване. Просто изключи двигателя, слезе и последва Вал в кораба.

— Искам да знам — каза той, след като влязоха. — Искам да знам каква е истинската ни мисия.

— Мислих за това — призна Вал. — Мислих за местата, които вече сме посетили. Прескачаме все напосоки. Отначало до най-близки и най-далечни звездни системи, по съвсем случаен принцип. Напоследък обаче ходим до звезди в точно определена област на вселената. Своеобразен конус в пространството. И ми се струва, че се стеснява. Джейн си е набелязала определена цел и нещо в данните, които събираме на всяка планета, й показва, че се приближаваме, че се движим в правилната посока. Тя търси нещо.

— Значи, ако прегледаме данните, които вече сме събрали, ще открием зависимостта?

— По-точно данните от световете, очертаващи конуса в пространството, в чиито граници се движим. Нещо в тези планети й подсказва, че трябва да продължаваме все в тази посока.

Във въздуха над компютъра на Миро се появи едно от лицата на Джейн:

— Не си губете времето да търсите това, което вече знам. Имате планети за изследване. Хайде, на работа.

— Просто млъкни! — срязва я Миро. — Ако не ни кажеш къде отиваме, ще отделим толкова време, колкото е необходимо, за да се досетим сами.

— Това се казва позиция, храбри ми младежо!

— Той има право — подкрепи го Вал. — Просто ни кажи и няма да губим време да се досещаме сами.

— О, мислех, че една от характеристиките на живите същества е да правят интуитивни скокове и да предвиждат неща, за които нямат достатъчно информация. Разочарована съм, че още не сте се досетили.

— Търсим родната планета на вируса на Десколадата! — възкликна Миро.

Вал го изгледа изненадано:

— Какво?

— Вирусът на Десколадата е създаден изкуствено. Някой го е направил и изпратил в космоса, може би за да трансформира нови планети и да ги подготвя за колонизация. Който и да го е създал, може още да съществува, да приготвя и изпраща още проби, може би на вируси, които няма да сме способни да ограничим и надвием. Джейн търси родната им планета. Или по-скоро кара нас да я търсим.

— Близко е до ума — вметна Джейн. — Ти наистина разполагаше с повече от необходимите данни, за да се досетиш.

Вал кимна:

— Сега ми се струва очевидно. Част от световете, които изследвахме, имат много ограничена флора и фауна. Аз дори записах някои наблюдения за два от тях. Трябва да е имало масово измиране на видове. Не като на Лузитания, разбира се. И няма никаква Десколада.

— Има обаче някои други вируси, по-неустойчиви и по-неефективни от Десколадата — каза Миро. — Това са ранните им експерименти може би. Те са причинили масовото измиране на видове на другите планети. Експерименталният вирус в крайна сметка е

измрял, но екосистемите все още не са се възстановили от пораженията му.

— Тези светове с ограничен видов състав ми направиха впечатление — сподели Вал. — Изследвах екосистемите в по-големи подробности, търсих Десколада или нещо подобно, защото знаех, че такова скорошно масово измиране е признак за опасност. Не мога да повярвам, че не съм направила връзката и не съм се досетила какво търси Джейн.

— Добре, какво ще стане, като намерим родната им планета? — попита Миро.

— Предполагам, че ще ги изследваме от безопасно разстояние — каза Вал, — ще се уверим, че не грешим, и ще сигнализираме на Междувездния конгрес, за да направят планетата на пух и прах.

— Друг разумен вид? — възмути се Миро. — Мислиш, че ще поканим Конгреса да ги унищожи?

— Забравяш, че Конгресът не чака покана. Нито разрешение. И щом като смятат, че Лузитания е опасна и трябва да се унищожи, как мислиш, че ще реагират към вид, който създава и разпространява изключително унищожителни изкуствени вируси? Дори не съм сигурна, че това ще е грешка. Възможността Десколадата да е помогнала на предните на пекениносите да станат разумни същества е нищожна. Доказателствата сочат, че пекениносите са били разумни и вирусът едва не ги е унищожил. Който е изпратил вируса, няма съвест. Не признава правото на живот на другите видове.

— Може сега да не го признават — възрази Миро. — Но когато срещнат нас...

— Ако не пипнем някоя ужасна болест и не умрем трийсет минути след кацането. Не се тревожи, Миро, аз не замислям да унищожа всичко и всеки, когото срещнем. Аз самата съм достатъчно странно създание, за да искам смъртта на други.

— Не мога да повярвам, че едва сме разбрали, че търсим тези същества, а ти вече планираш унищожението им!

— Винаги когато човеците срещнат чужди същества, слаби или силни, войнствени или миролюбиви, те започват да обмислят унищожението им. Това ни е вродено.

— Също и любовта. И нуждата от общество. И любопитството, което надделява над ксенофобията. И приличието.

— Пропусна страха от Господ. Спомни си, че аз всъщност съм Ендър. Има причина да го наричат Ксеноцида, не забравяй.

— Да, но ти си по-добрата му половина, нали?

— Дори добрите хора понякога осъзнават, че решението да не убиеш е равносилно на самоубийство.

— Не мога да повярвам, че чувам това от теб!

— Значи не ме познаваш — усмихна се тъжно Вал.

— Не ми харесва това самодоволство!

— Добре, значи няма да скърбиш много, като умра.

И му обърна гръб. Миро се взря в нея потресен. Тя се облегна на стола си, съсредоточи се върху потока данни от пробите, взети от кораба им. Във въздуха над компютъра ѝ се точеха дълги файлове информация; тя натисна един клавиш и предният лист изчезна, следващият се премести напред. Тя бе съсредоточена, разбира се, но имаше и нещо друго. Някаква възбуда. Напрежение. Това го караше да се страхува.

Да се страхува? От какво? Точно на това се беше надявал. За няколко минути младата Валънтайн бе постигнала онова, което Миро не беше сторил в разговора си с Ендър.

Бе привлякла вниманието на Ендър. Сега, след като знаеше, че търси родната планета на Десколадата, когато задачата ѝ имаше голяма морална стойност, когато бъдещето на три вида рамани зависеше от действията ѝ, Ендър щеше да се интересува от нея, щеше да ѝ обърне поне толкова внимание, колкото на Питър. Тя нямаше да изчезне. Щеше да оцелее.

— Ти го постигна — прошепна Джейн в ухото му. — Сега тя няма да поиска да ми даде тялото си.

От това ли се страхуваше Миро? Не, не мислеше така. Той не искаше Вал да умре, въпреки обвиненията ѝ. Радваше се от тази внезапна нейна жизненост, от този плам, от това съсредоточаване — въпреки дразнещото ѝ самодоволство. Не, имаше нещо друго.

Може би беше нещо съвсем просто, като страх за собствения си живот. Родната планета на Десколадата сигурно имаше невъобразимо напреднала техника, която да направи възможно създаването на нещо толкова сложно и разпространението му из космоса. За да създаде

антивирус, сестрата на Миро, Ела, трябваше да излезе в Отвъдното, защото направата му не беше по възможностите на човешката технология. Миро трябваше да се срещне със създателите на Десколадата и да ги убеди да спрат с разпространението на унищожителните си проби. Това бе над възможностите му. Той не беше в състояние да изпълни тази мисия. Щеше да се провали и така да постави в опасност всички видове рамани. Нищо чудно, че се страхуваше.

— Какво съдиш по тези данни? — попита той. — Тази ли планета търсим?

— Вероятно не — отвърна Вал. — Това е сравнително новоизградена биосфера. Най-едрите животински видове са не по-големи от червеи. Няма нищо друго освен мухи. Нисшите организми обаче са представени от предостатъчно видове. Разнообразието е голямо. Не изглежда вирусът да е попадал тук.

— Е, като знаем вече истинската си задача, няма да губим време в подготвяне на пълни доклади за обитаемостта на планетата. Дали да не се прехвърлим към следващата?

Лицето на Джейн отново се появи на компютъра му: — Нека се уверим, че Валънтайн е права. После ще преминем към следващата. Вече има достатъчно колонизирани светове, а времето изтича.

* * *

Новиня докосна рамото на Ендър. Той дишаше тежко, шумно, но това не беше познатото ѝ хъркане. Този звук идваше от дробовете, не от гърлото му; звучеше, сякаш е задържал дъх дълго време и сега диша дълбоко, за да компенсира липсата на кислород, само че не можеше да поеме достатъчно и се задъхваше. Задушаваше се.

— Андрю. Събуди се!

Почти извика, защото преди докосването ѝ бе достатъчно, за да го събуди, но не и този път. Той продължаваше да се задъхва, без да отвори очи.

Самият факт, че спи, я изненадваше. Той още не беше стар. Нямахме навик да дреме преди обед. И въпреки това сега лежеше на сянка на ливадата в манастирския двор, а беше тръгнал просто за вода.

Сега за пръв път ѝ хрумна, че може изобщо да не е задрямал, че сигурно е припаднал, свлякъл се е тук и само фактът, че лежи по гръб под сянката със скръстени на гърдите ръце, я е заблудил. Нещо не беше наред. Той не беше стар. Не би трябвало да лежи така, да диша тъй ускорено...

— Помощ! — закрещя тя на родния си португалски. — Някой да помогне, бързо!

Извиси глас, докато накрая, противно на характера ѝ, запищя отчаяно, уплашено. Собствените ѝ крясъци я ужасяваха:

— Той умира! Помощ!

И в съзнанието ѝ се роди друга мисъл: „Аз го доведох тук, накарах го да работи с мен. Той е раним като всеки друг човек, а аз го накарах да дойде от егоистичното желание да получи прошка, но вместо да се спася от вината за смъртта на мъжете, които обичах, добавих още един в списъка. Убих Андрю, както причиних смъртта на Пипо и Либо, както не направих нищо, за да спася Ещевао и Миро.

Той умира и вината пак е моя, винаги е моя, хората, които обичам, трябва да умрат, за да се отърват от мен. Мамо, татко, защо ме изоставихте? Защо направихте смъртта част от живота ми още в детството ми? Никой, когото обичам, не може да остане при мен!

Не, така няма да помогна на Андрю...“

Няколко мъже и жени, чули виковете ѝ, притичаха от сградата на манастира, някои дойдоха от градината. След броени минути вече носеха Ендър към постройката, някой изтича за лекар. Неколцина останаха с Новиня, защото добре познаваха историята на живота ѝ и подозираха, че смъртта на още един любим мъж ще ѝ дойде твърде много.

— Не исках да идва тук — мълвеше тя. — Не трябваше да идва.

— Той не се е разболял, защото е тук — каза една жена. — Хората заболяват и без някой да е виновен за това. Ще се оправи. Ще видиш.

Новиня чу думите ѝ, но някъде дълбоко в себе си не им вярваше. Дълбоко в себе си знаеше, че вината е нейна, че злото се е измъкнало от тъмните сенки на сърцето ѝ и облива целия свят, отравяйки всички. Тя носеше звяр в сърцето си, унищожител на щастието. Дори Господ искаше смъртта ѝ.

„Не, не, не е вярно — убеждаваше се мълчаливо. — Това би било ужасен грях. Господ не иска смъртта ми, не и причинена от собствената ми ръка, не от собствената ми ръка. Така няма да помогна на Андрю, няма да помогна на никого. Няма да помогна, само ще навредя. Няма да помогна, само ще...“

Повтаряйки мълчаливо мантрата на оцеляването си, Новиня последва мъжете, носещи тежко дишания й съпруг, в манастира, където светостта на мястото може би щеше да прогони всички мисли за самоунищожение от сърцето й.

„Сега трябва да мисля за него, не за себе си. Не за себе си. Не за себе си...“

ШЕСТА ГЛАВА

ЖИВОТЪТ Е САМОУБИЙСТВЕНА МИСИЯ

*Говорят ли си боговете на различните народи?
Говорят ли боговете на китайските градове
с предците на японците?
С властелините на Ксибалба?
С Аллах? Йехова? Вишну?
Имат ли ежегодно събиране,
на което да сравняват чии поклонници са по-
отдадени?*

*Моите коленичат на зелита
и проследяват дървесинни жилки
в израз на почит към мен, ще каже един.
Моите ми принасят в жертва животни, ще рече друг.
Моите убиват всеки, който ме обиди,
ще се похвали трети.
Ето какъв въпрос си задавам най-често:
Има ли такъв, който с основание да каже:
Моите поклонници
изпълняват справедливите ми закони и се отнасят с
уважение един към друг и живеят прост и пълноценен
живот?*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Пасифика бе планета с разнообразен климат като всички останали, с умерени зони, ледени полярни шапки, тропически гори, пустини и савани, степи и планини, езера и морета, гори и плажове. Светът не беше от наскоро заселените. Тук вече от две хиляди години

живееха хора, всички ниши, където може да се намести човешко същество, бяха заети. Имаше големи градове и обширни пасища, села и ферми и изследователски центрове в най-отдалечени райони, на най-високата и най-ниската точка, на най-северния и най-южния край.

Сърцето на Пасифика обаче винаги щеше да остане сред тропическите острови в океана, наречен Тих, за спомен от най-голямото море на Земята. Жителите на тези острови не се придържаха много строго към старите традиции, но все още ги помнеха и почитаха. Тук при древни церемонии все още пиеха свещената кава. Спомените за древни герои още живееха. Боговете още шепнеха в ушите на свети мъже и жени. И макар да живееха в тръстикови колиби с хладилници и компютри, какво от това? Боговете не дават ненужни дарове. Най-доброто при получаването на нови неща е да ги вместиш в живота си така, че да не го променяш заради тях.

На континентите, в големите градове, фермите и изследователските станции малко хора имаха търпение за безкрайните традиционни драми (или комедии, в зависимост от гледната точка), които се разиграваха на островите. И със сигурност жителите на планетата не бяха само потомци на изселници от Полинезия. Тук съжителстваха всякакви раси, всякакви култури; всеки език се говореше някъде, или поне така изглеждаше. Въпреки това даже циниците гледаха на островите като на сърцето на този свят. Дори любителите на студа и снега предприемаха поклоннически пътувания — по-скоро излети — до тропическите брегове. Беряха екзотични плодове, плъзгаха се по вълните в канута със странични стабилизатори, жените им ходеха с разголени гърди и всички ядяха с пръсти каша от таро и сурова риба. Онези сред тях, имащи най-бяла кожа, по-слабите и елегантни народи на тази планета, се наричаха пасификанци и понякога говореха така, сякаш в ушите им звучи древна музика или стари разкази за миналото им. Истинските самоанци, таитяни, хавайци, тонганци, маори и фиджийци ги приемаха с усмивка и ги оставяха да се чувстват добре дошли, въпреки че тези забързани туристи, носещи часовници и идващи само с предварителна резервация, не разбираха нищо от истинския живот в сенките на вулканите, сред кораловите рифове, под небето, в което пърхаха ята папагали, под музиката на приборя.

Сиванму и Питър пристигнаха в цивилизована, модерна, устроена в западен стил част на Пасифика и отново завариха новите си самоличности, приготвени от Джейн. Щяха да се представят за държавни служители от планетата Москва, дошли за двуседмична ваканция, преди да започнат работа в някаква служба на Конгреса на Пасифика. Нуждаеха се от малко сведения за мнимата си родна планета. За да вземат самолет от града, стигаше само да покажат документите си. Кацнаха на един от големите острови в Тихия океан и скоро се наложи отново да покажат документите си, за да наемат стаи в един хотел на знойното тропическо крайбрежие.

За наемането на лодка до острова, на който ги изпращаше Джейн, не се налагаше да показват документи. Никой не се интересуваше от самоличността им. Ала и никой не искаше да ги закара.

— Защо искате да ходите там? — попита един огромен самоанец.
— Каква работа имате на този остров?

— Искаме да говорим с Малу от Ататуа.

— Не го познавам — отвърна лодкарят. — Не съм чувал за такъв. Обърнете се към някого, който знае на кой остров живее.

— Нали ви казахме острова. Ататуа. Според атласа не би трябвало да е далеч оттук.

— Чувал съм го, но никога не съм ходил там. Отидете при друг.

И това се повтаряше при всеки лодкар.

— Не ти ли се струва, че тук не обичат чужденците? — попита Питър, когато се върнаха в хотела. — Тези хора са толкова примитивни, че се отнасят с неприязън не само към раманите, фрамлингите и утленингите. Готов съм да се обзаложа, че дори тонганец или хаваец не може да се добере до Ататуа.

— Не мисля, че е някакъв вид расизъм. По-скоро е на религиозна основа. Струва ми се, че това място е свещено за тях и те го защитават.

— Какви са ти основанията?

— Защото не показват нито омраза, нито страх от нас, нито прикрит гняв. Просто се правят, че не ни забелязват. Няма нищо против нас, просто не смятат, че заслужаваме да посетим това свещено място. Биха ни закарали навсякъде другаде.

— Може би, но не е възможно да са чак толкова ксенофобски настроени, иначе Аймана нямаше да стане тъй близък приятел на

Малу, че да му пише.

Питър вдигна рязко глава — явно Джейн заговори в ухото му.

— О, Джейн отново е крачка пред нас. Аймана не е изпратил посланието си директно на Малу. Пратил го е на една жена на име Грейс. Тя обаче веднага е отишла при Малу, затова Джейн е решила да черпим от извора. Благодаря, Джейн. Харесва ми как интуицията ти винаги работи.

— Не ѝ се присмивай — каза Сиванму. — Тя няма време. Заповедта за изключване на ансибалите може да бъде издадена всеки момент. Естествено, че ще бърза.

— Мисля, че тя просто трябва да прекъсне изпращането на подобна заповед, преди да бъде получена от когото и да било, и да установи контрол върху всичките проклети компютри във вселената. Да им натрие носовете.

— Това няма да ги спре. Само ще ги уплаши още повече.

— Междувременно, ние не можем да се доберем до Малу с лодка.

— Нека намерим тогава тази Грейс. Щом тя има достъп до Малу, значи, и външен човек може да отиде при него.

— Тя не е външен човек. Самоанка е. Има и самоанско име — Теу Она, — но е работила в света на науката, а там е по-лесно да носиш християнско име, както ги наричат. Западно име. Грейс е името, с което ще очаква да я наричаме. Така казва Джейн.

— Щом е получила писмо от Аймана, веднага ще разбере кои сме.

— Не вярвам. Дори да ни е споменал, как ще допусне, че вчера сме били на една планета, а днес сме тук?

— Питър, ти си непоправим оптимист. Вярата ти в логиката прави изводите ти нелогични. Разбира се, че ще реши, че сме същите хора. Аймана също ще го знае. Фактът, че сме способни да се прехвърляме от планета на планета, само ще затвърди убеждението им — че сме изпратени от боговете.

Питър въздъхна:

— Е, стига да не решат да ни принесат в жертва на някой вулкан, мисля, че няма лошо да сме богове.

— Не се подигравай с това, Питър. Религията е свързана с най-дълбоките чувства на хората. Любовта, която излиза от тенджерата, е

най-сладката и най-силната, но омразата е най-гореща, а гневът — най-жесток. Докато пришълците стоят далеч от светите им места, полинезийците са миролюбиви хора. Когато проникнеш в светлината на свещения огън обаче, внимавай, защото ще се превърнат в най-жестокия и неуморим враг.

— Пак ли си гледала холозаписи?

— Чела съм го. Всъщност попаднаха ми и няколко статии от Грейс Дринкър.

— А, вече си знаела за нея?

— Не знаех, че е самоанка. Тя избягва да говори за себе си. Ако искаш да научиш за Малу и мястото му в самоанската култура на Пасифика (може би трябва да я наричаме Луманаи, както я именуват те), трябва да прочетеш нещо от Грейс Дринкър или от някого, който я цитира или оборва. Тя има една статия за Ататуа, ето как ми попаднаха писанията ѝ. Изследвала е влиянието на Уа Лава върху самоанския народ. Предполагам, че когато Аймана е изучавал Уа Лава, първо е чел трудовете на Грейс Дринкър и ѝ е писал за уточняване на някои въпроси; така е започнало приятелството им. Връзката ѝ с Малу обаче няма нищо общо с Уа Лава. Той е представител на някакво по-старо течение, предшестващо Уа Лава, но Уа Лава все още зависи от него, поне тук, в родината си.

Питър задържа поглед върху нея. Тя чувстваше как я преценява, как решава дали все пак да не признае, че и тя има някаква способност да размишлява и че може, макар и малко, да му е от полза.

„Е, толкова по-добре за теб, Питър — помисли Сиванму. — Колко умно от твоя страна най-после да забележиш, че и аз имам аналитичен ум наравно с интуитивния, гномически, мантически, който бе решил, че е единственото ми достойнство.“

Питър стана от стола:

— Да я видим. Да я цитираме. И да я оборим.

* * *

Царицата на кошера лежеше неподвижно. Беше приключила с отлагането на яйца за този ден. Работниците ѝ спяха в мрака на нощта, макар че не тъмнината ги караше да стоят далеч от пещерата ѝ. По-

скоро нуждата ѝ да остане сама в съзнанието си, да не се разсейва с хилядите си очи и уши, ръце и крака. Всеки от тях се нуждаеше от вниманието ѝ, поне от време на време, за да работи; но за проникването на разума ѝ в мрежата, наречена от хората „филотична“, се налагаше да мобилизира цялото си внимание. Дървото-баща, наречено Човек, ѝ бе обяснило, че на един от човешките езици тази дума е свързана някак си с любовта. Връзките на любовта. Царицата на кошера обаче не беше толкова глупава. Любовта бе трескавото съвкупление на търтеите. Любовта беше в нуждата от постоянно презаписване, презаписване, презаписване на гените на всяко живо същество, филотичното сдвояване бе нещо съвсем различно. В него имаше нещо доброволно, когато живите същества са наистина разумни. То можеше да дари с вяност всеки, когото иска. Това бе по-велико от любов, защото създаваше нещо повече от потомство, наследило случайна комбинация на гените. Когато верността свърже две същества, те се превръщаха в нещо по-голямо, нещо ново, завършено и необяснимо.

Аз например съм свързана с теб — каза тя на Човек в началото на днешния им разговор.

Всяка нощ разговаряха така, направо с умовете си, макар че никога не се бяха виждали. Как можеха да се видят — тя винаги се криеше в мрака на подземния си дом, а той стоеше вечно вкоренен пред портата на Милагре. Разговорът на умовете обаче бе по-истински от всеки език и те се познаваха по-добре, отколкото ако използваша само сетивата си.

Винаги започваш по средата на мисълта си — отвърна Човек.

А ти винаги разбираш всичко, свързано с нея, така че какво значение има?

Сетне тя му разказа всичко, случило се между младата Валънтайн и Миро същия ден.

Дочух част от това — призна Човек.

Наложи се да крещя, за да ме чуят. Те не са като Ендър. Дебелоглави са и чуват трудно.

И какво? Можеш ли да го направиш?

Дъщерите ми са слаби и неопитни и са заети със снасяне в новите си домове. Как можем да създадем добра мрежа за хващат на

аюа? Особено за такава, която вече има дом? Къде е мостът, създаден от майките ми? Къде е тази Джейн?

Ендър умира — каза Човек.

Царицата на кошера разбра, че това е отговорът на въпроса ѝ.

Коя част от него? — попита — Винаги съм го смятала за най-близък до нас от всички човеци. Затова не се изненадах, когато стана първият сред тях, способен да управлява повече от едно тяло.

Едва-едва — отбеляза Човек — Всъщност изобщо не му се удава. Откакто двете нови тела се появиха, едва владее своето. И за известно време изглеждаше, сякаш ще отхвърли младата Валънтайн. Нещата обаче се промениха.

Успял си да го видиш?

Заварената му дъщеря дойде при мен. Тялото му е изпаднало в странно състояние. Не е някоя позната болест. Просто обмяната му на кислорода не протича нормално. Не може да дойде в съзнание. Сестрата на Ендър, старата Валънтайн, казва, че може би е насочил цялото си внимание към другите си две тела и не може да отдели достатъчно за старото. Затова то започва да се разпада. Първо белите дробове. Може би и на други места, но при белите дробове се забелязва най-ясно.

Трябва да внимава. Иначе ще умре.

Така и казах — напомни търпеливо Човек. — Ендър умира. Царицата на кошера вече бе направила връзката, която искаше да ѝ покаже Човек.

Значи сега повече отвсякога има нужда от тази мрежа, която да хване аюата на Джейн. Трябва да уловим аюата на Ендър и да я прехвърлим в някое от другите две тела.

Иначе и те ще умрат с него, предполагам. Точно както всички работници от кошера умират заедно с царицата си.

Някои от тях всъщност остават живи с дни след това, но да, това наистина е така. Защото работниците не са способни да поберат съзнанието на царицата.

Не се прави, че знаеш всичко. Някоя от вас не е опитала да го направи.

Не. Ние не се боим от смъртта.

Затова ли изпращаш дъщерите си по други планети? Защото смъртта не означава нищо за теб?

Аз спасявам вида си, не себе си, ако забелязваш.

Аз също — каза Човек. — Освен това съм вкоренен прекалено дълбоко, за да ме пресадят.

Ендър обаче няма корени.

Чудя се дали той самият иска да умре. Не мисля. Той не умира, защото е загубил воля за живот. Тялото му умира, защото е загубил интерес към живота, който води то. Той обаче все още иска да живее живота на Питър. И на Валънтайн.

Той ли го казва?

Той не може да говори. А и не умее да използва филоличните връзки. Така и не се научи да се свързва с други същества, както умеем ние, дърветата-бащи. Както ти се свързваш с работниците си, а сега и с мен.

Ние обаче го открихме веднъж. Свързахме се с него чрез моста достатъчно здраво, за да чуем мислите му и да виждаме през очите му. И тогава той ни сънува.

Сънувал ви е, но така и не е научил, че сте миролюбиви. Така и не е научил, че не бива да ви убива.

Не е знаел, че играта е реалност.

Или че сънищата му са истина. Той притежава известна мъдрост, но момчето така и не се е научило да поставя под въпрос възприятията си.

Човек — каза Царицата на кошера, — ами ако ви науча как се създава мрежа?

Искаш да опиташ да хванеш Ендър, когато умре?

Ако успеем да го уловим и да го пренесем в някое от другите му тела, може би ще научим достатъчно, за да уловим и Джейн.

Ами ако не успеем?

Ендър ще умре. Джейн ще умре. Ние ще умрем, когато флотилията пристигне. Къде е разликата от нормалния ход на живота?

Във времето.

Ще опитате ли да сглобите мрежата? Ти, Рутър и останалите дървета-бащи?

Не знам какво имаш предвид под мрежа и дали тя е различна от връзките между дърветата-бащи. Може би си спомняш, че ние сме свързани и с дърветата-майки. Те не могат да говорят, но са пълни с живот и ние се закотвяме за тях толкова здраво, колкото работниците

ти са свързани с теб. Намери начин да ги включиш в мрежата си и дърветата-бащи ще се присъединят сами.

Нека опитаме тачи нощ, Човек. Да опитаме да изплетем мрежа заедно. Кажеш ли как го разбираш ти и аз ще ти обясня какво правя и накъде води.

Не трябва ли преди това да намерим Ендър? За да не го изгубим.

Когато му дойде времето — отвърна Царицата на кошера. — Освен това не съм сигурни, че мога да го намеря, когато е в безсъзнание.

Защо не? Веднъж сте му дали сънища.

Тогава имахме мост.

Може би Джейн ни слуша в момента.

Не. Щях да я усетя, ако бяхме свързани. Тя се вмести твърде добре в мен, за да мине незабелязана.

* * *

Пликт стоеше до леглото на Ендър, защото не можеше да седне, не можеше да помръдне. Той щеше да умре, без да промълви и една думичка. Тя го бе последвала, беше зарязала дом и семейство, за да бъде до него, а той какво ѝ бе казал? Да, понякога я оставяше да бъде негова сянка; да, тя беше мълчалив свидетел на много от разговорите му през последните няколко седмици и месеци. Ала когато искаше да говори с него за по-лични неща, за по-дълбоки спомени, за смисъла на някои негови действия, той поклащаше глава — не рязко, той бе внимателен човек, но твърдо, защото не искаше тя да го разбере погрешно — и казваше: — Пликт, аз вече не съм учител.

„Напротив, учител си — искаше ѝ се да му каже. — Книгите ти продължават да учат хората дори там, където не си стъпвал. «Царицата на кошера», «Хегемона» — а сега и «Животът на Човек» заема мястото си редом с тях. Как можеш да говориш, че вече не си учител, след като има още книги, които можеш да напишеш, още мъртви, от чието име да говориш? Ти си говорил от името на убийци и светци, на други видове, а веднъж и от името на един цял град, изпепелен от вулкан. Докато разказваш за живота на други, къде е историята на твоя живот,

Андрю Уигин? Как мога да говоря от твое име след смъртта ти, щом не си ме научил как става?

Или това е последната ТИ тайна — че не си знаел за хората, от чието име си говорил, нищо повече от това, което сега аз знам за теб. Ти ме принуждаваш да си измислям, да се досещам, да се чудя, да си представям — това ли си правил и преди? Научавал си най-популярната история, след това си измислял алтернативно обяснение, което да се струва логично за другите и да е смислено и способно да влияе върху разума им, и си го разказвал — макар да е била пълна измислица, историята ти се с превръщала в най-широко приетата истина. Това ли трябва да кажа, когато говоря от името на Говорителя на мъртвите? Неговите способности не бяха в намирането на истината, а в измислянето ѝ; той не разкриваше, не разбулваше, не разясняваше живота на мъртвите, той го създаваше. И затова аз създавам неговия. Сестра му казва, че умира, защото опита да последва жена си и да ѝ се отдаде изцяло в живота на покой и уединение, за който винаги е мечтала; но точно покоят го убива, защото аюата му е привлечена от живота на странните деца, излезли като напълно изградени личности от ума му, и старото му тяло въпреки годините, които без съмнение му остават, е отхвърлено, защото той не му обръща достатъчно внимание, за да го запази.

Той не искаше да изостави жена си или тя да го изостави, затова се отегчи до смърт и като остана с нея, я нарани повече, отколкото ако я беше напуснал.

Е, достатъчно жестоко ли е това, Ендър? Той унищожи цариците на кошери на десетки планети и остави само една от този велик и древен народ. И я върна към живота. Оправдава ли спасяването на последната ти жертва клането на всички останали? Той не е искал да го направи, това е извинението му; но убийството си е убийство и когато животът е прекъснат в зародиш, нима аюата казва: «О, детето, което ме уби, си мислеше, че това е само игра, затова престъплението му не е толкова тежко»? Не, самият Ендър би казал: «Не, убийството е еднакво тежко и аз нося товара му върху раменете си. Ничии ръце не са толкова омазани с кръв като моите; затова ще говоря жестоката истина за живота на онези, които са умрели с оцапани ръце, и ще покажа, че дори и те могат да бъдат разбрани.» Той обаче греши, те не могат да бъдат разбрани, никой от тях не може да бъде разбран,

говоренето от името на мъртвите постига ефекта си само защото те не са сред нас и не могат да поправят грешките ни. Ендър е мъртъв и не може да оспори грешките ми; затова някои от вас ще си помислят, че не съм допуснала никакви, ще си помислите, че говоря истината за него, но истината е, че никой човек не може да разбере другия, от началото на живота му до края; няма истина, която може да се знае, само измислици, които си въобразяваме, че са истина, измислици, за които пи казват, че са истина, измислици, в които наистина вярват; а всичко това са лъжи,“

Пликт стоеше и отчаяно репетираше речта си до ковчегата на Ендър, макар че той още не беше мъртъв — все още лежеше на кревата и получаваше въздух от кислородна бутилка и гликоза от система, свързана с вените му. Не беше мъртъв — само безмълвен.

— Една дума — прошепна тя. — Само една думичка!

Устните на Ендър потрепнаха.

Пликт трябваше веднага да повика другите. Новиня, изтощена от плач — тя стоеше от другата страна на вратата. Валънтайн, сестра му; Ела, Олядо, Гrego, Куара, заварените му деца; и много други, които искаха да го погледнат, да го чуят, да го докоснат. Ако можеха да известят за това и други светове, как ли щяха да скърбят за него хората, които помнеха как е говорил през всичките тези три хиляди години, обикаляйки планета след планета? Ако можеха да обявят истинската му самоличност — Говорител на мъртвите, автор на две... не, на три велики книги; и Ендър Уигин, Ксеноцида, две души в едно тяло — о, каква вълна от шок щеше да се надигне в човешката вселена?

Да се надигне, да расте, да намалява, да стихне. Като всички вълни. Като всеки шок. Една бележка в учебниците по история. Няколко биографии. Преработени биографии след едно поколение. Статии в енциклопедиите. Бележки в края на преводите на книгите му. Така завършва животът на всички велики личности.

Устните му помръднаха.

— Питър — прошепна той. И отново замълча.

Какво предвещаваше това? Той още дишаше, показанията на уредите не се бяха променили, сърцето му продължаваше да бие. Ала той викаше Питър. Означаваше ли това, че копнее да живее живота на детето на ума си, на младия Питър? Или в пристъп на бълнуване

призоваваше брат си, Хегемона? Или брат си като момче. Питър, чакай ме. Питър, добре ли се справих? Питър, не ми причинявай болка. Питър, мразя те. Питър, за една твоя усмивка съм готов да умра или да убия. Какво искаше да каже? Какво трябваше да каже Пликт за тази дума?

Тя се отдалечи от леглото. Отиде при вратата и я отвори.

— Съжалявам — каза прел пълната с хора стая, които рядко я бяха чували да произнася и дума. — Проговори, преди да успея да извикам когото и да било. Но може да проговори отново.

— Какво каза? — надигна се Новиня.

— Само едно име. Питър.

— Вика това чудовище, което призова от Отвъдното, а не мен! — възкликна Новиня; ала това не беше тя, а жената, в която се бе превърнала под влияние на лекарствата — тя говореше.

— Мисля, че вика мъртвия си брат — каза старата Валънтайн. — Новиня, искаш ли да влезеш?

— Защо? Той не вика мен. Вика него.

— Още е в безсъзнание — каза Пликт.

— Виждаш ли, майко? — намеси се Ела. — Той не вика никого, просто бълнува. Това все пак е нещо, казал е нещо и това е добър знак.

Новиня обаче не пожела да влезе. Затова, когато той отвори очи, до леглото му стояха Валънтайн, Пликт и четирите му заварени деца.

— Новиня — промълви.

— Тя страда отвън — каза Валънтайн. — Упоена до безпаметност, страхувам се.

— Няма проблем. Какво е станало? Явно съм болен.

— В един или друг смисъл — отвърна Ела. — „Липса на внимание“ е по-точно обяснение на състоянието ти, доколкото мога да определя.

— Искаш да кажеш, че съм претърпял някаква катастрофа?

— Искам да кажа, че отделяш твърде много внимание на онова, което се случва на две други планети, и затова тялото ти е на ръба на саморазрушението. Под микроскопа се виждат клетки, които едва-едва опитват да възстановят повредените си обвивки. Цялото ти тяло се разпада.

— Съжалявам, че ви създавам толкова много неприятности.

За момента на всички им се стори, че това е начало на разговор, начало на оздравяването му. Ала след тези думи Ендър отново затвори очи и заспа; показателите на уредите останаха непроменени.

„О, чудесно — помисли си Пликт. — Аз го моля за една думичка, той ми я дава, но аз продължавам да знам толкова малко за него, колкото и преди. Пропиляхме няколко секунди, когато беше в съзнание, за да му обясним какво става, вместо да му зададем въпроси, чийто отговор никога няма да имаме възможност да чуем.“

Тя обаче остана в очакване, докато другите, поединично или по двама, постепенно се отказваха и излязоха от стаята. Валънтайн се приближи последна и докосна рамото ѝ:

— Пликт, не можеш да останеш тук вечно.

— Ще остана, колкото мога.

Валънтайн се вгледа в очите ѝ и сигурно видя нещо, защото се отказа да я убеждава. Излезе и Пликт отново остана сама с неподвижното тяло на човека, чийто живот се беше превърнал в смисъл на нейния.

* * *

Миро не знаеше дали да се радва, или да се плаши от промяната в младата Валънтайн, след като бяха научили истинската си задача. Докато преди се беше държала смирено, дори неуверено, сега тя едва се сдържаше да не го прекъсва на всяка негова дума. В момента, в който ѝ се стореше, че е разбрала какво иска да каже, започваше да му отговаря — когато той изтъкнеше, че е имал съвсем друго предвид, тя пак се изказваше, преди да се е доизяснил. Миро си даваше сметка, че вероятно е станал твърде чувствителен — доста време речта му бе затруднена, така че почти всички го бяха прекъсвали, затова сега това много го дразнеше. Пък и не можеше да се каже, че в поведението ѝ има някаква зла умисъл. Вал просто беше... жива. Вечно бодра — и почти не спеше, поне Миро почти никога не я виждаше да спи. А и не искаше да се връщат у дома между отделните пътувания.

— Гоним срок — казваше. — Сигналът за прекъсване на ансибалните връзки може да бъде даден всеки момент. Нямаме време за безсмислено размотаване.

На Миро му се искаше да я попита какво има предвид под „безсмислено“. Той със сигурност се нуждаеше от повече сън, но когато ѝ го каза, тя само махна с ръка:

— Спи, ако искаш. Аз ще те заместя.

И така той лягаше и след като се събудеше, установяваше, че Джейн е изключила още три планети от списъка на възможностите — две от които обаче носеха следи от поражения от вирус като този на Десколадата, нанесени в рамките на последните хиляда години.

— Близо сме — казваше Вал и се впускаше в изнасяне на интересни факти от данните, докато не се прекъснеше сама, за да продължи анализа.

В това отношение беше демократична — прекъсваше се със същата лекота, с която прекъсваше него.

Сега, само след ден, Миро се отказа напълно да казва каквото и да било. Вал бе толкова съсредоточена върху работата им, че не говореше за нищо друго; а по тази тема Миро имаше много малко за казване, освен от време на време да ѝ предава някоя информация, съобщена му от Джейн през кристала, вместо по компютрите. Почти пълното му мълчание обаче му даваше време да размишлява. „Точно това исках от Ендър — даде си сметка той. — Само че Ендър не може да го стори съзнателно. Аюата му го прави заради дълбоките му нужди и желания, не по негово желание. Той не можеше да отдели от вниманието си на Вал; работата на Вал обаче стана толкова вълнуваща, че сега Ендър не може да се съсредоточи върху нищо друго.“

Каква част от това Джейн разбираше предварително?, питаше се Миро.

И тъй като не можеше да го обсъди с Вал, той зададе мълчаливо въпроса си на Джейн:

— Защо разкри истинската цел на мисията ни, за да може Ендър да посвети цялото си внимание на Вал? Или нарочно си задържала информацията, за да не го прави?

— Аз не кроя такива планове — отговори тя в ухото му. — Имам други занимания.

— Така обаче извърши нещо полезно, нали? Тялото на Вал вече не е заплашено от разпадане.

— Не се прави на тъпак, Миро. Никой не те харесва такъв.

— И без това никой не ме харесва. Ти няма как да се скриеш в тялото ѝ, ако то се превърне в купчина прах.

— Не мога да се нанеса в него и ако Ендър е вътре, напълно вгълбен в това, което прави, нали?

— Той наистина ли е напълно вгълбен?

— Очевидно. Собственото му тяло се разпада. И то по-бързо от тялото на Вал.

На Миро му беше нужна една секунда, за да го разбере:

— Искаш да кажеш, че той умира?

— Искам да кажа, че Вал е съвсем жизнена.

— Изобщо ли не обичаш вече Ендър? Не те ли е грижа за него?

— Ако Ендър не го е грижа за собствения му живот, защо да се интересувам аз? И двамата правим всичко, което е по силите ни, в тази много объркана ситуация. В резултат на това аз ще умра, той ще умре. Ти едва не загина и ако се провалим, още много други същества ще се простят с живота.

— Колко си студена!

— Няколко присветвания между звездите, това съм аз.

— Глупости. Какво е това настроение?

— Аз нямам чувства. Аз съм една компютърна програма.

— Всички знаем, че имаш собствена аюа. И душа, ако така искаш да я наречем, като всеки друг.

— Хората с души не могат да бъдат унищожени с изключването на няколко машини.

— Те ще изключат милиарди компютри и хиляди ансибали изведнъж, за да го постигнат. Бих казал, че е доста впечатляващо. На мен ми стига и един куршум. Една обикновена електрическа ограда едва не ме изпари.

— Предполагам, че би ми било по-приятно да умра със силен гърмеж или мирис на загоряло. Де да имах сърце! Ти вероятно не знаеш тази песен.

— Израсъл съм с класическите видеофилми. Благодарение на тях преживявахме много от неприятностите у дома. Ти имаш мозък и нерви. Мисля, че имаш и сърце.

— Това, което нямам, са рубинени пантофки. Знам, че няма по-хубаво място от дома, но не мога да се върна там.

— Защото Ендър използва толкова усилено тялото ѝ, така ли? — попита Миро.

— Не желая да използвам тялото на Вал, както се опита да ме принудиш ти. И на Питър ще свърши работа. Дори на Ендър, след като вече сам не го използва. Всъщност аз не съм жена. Просто такава самоличност съм си избрала, за да стана по-близка с Ендър. Той среща затруднения при връзките с мъже. Проблемът е, че дори Ендър да изостави едно от тези тела, за да го използвам, нямам представа къде се намира аюата ми. Ти можеш ли да поставиш аюата си, където поискаш? Къде е тя сега?

— Царицата на кошера опитва да те намери. Тя може да го постигне — нали нейните предци са те създали.

— Да, тя с дъщерите си и дърветата-бащи изграждат някаква мрежа, но това никога не е правено — да уловиш нещо, което вече е живо, и да го вкараш в тяло, управлявано от аюата на някой друг. Няма да успеят и аз ще умра, но проклета да съм, ако оставя онези копелета, които са създали Десколадата, да дойдат след смъртта ми и да унищожат другите разумни видове, които познавам. Човеците ще ме убият, да, като си мислят, че съм само компютърна програма, излязла от контрол, но това не ме кара да желая унищожението на човечеството от някой друг. Нито на цариците на кошери. Нито на пекениносите. Ако искаме да ги спрем, трябва да го направим, преди да умра. Или поне трябва да пренеса теб и Вал там, за да можете да направите нещо след смъртта ми.

— Ако сме там, когато умреш, никога няма да успеем да се върнем.

— Лош късмет, а?

— Значи сме на самоубийствена мисия.

— Животът е самоубийствена мисия, Миро. Елементарна философия. Цял живот горивото ти постепенно свършва и накрая пукваш.

— Сега звучиш като майка ми.

— О, не. Говоря с добро чувство за хумор. Майка ти винаги е смятала, че съдбата ѝ е трагична.

Миро тъкмо мислеше как да ѝ възрази, когато Вал прекъсна разговора им.

— Мразя, когато постъпваш така! — възропта тя.

— Как? — попита Миро, чудейки се какво е казала преди този изблик.

— Когато не ми обръщаш внимание и говориш с нея.

— С Джейн ли? Аз винаги говоря с нея.

— Да, но преди понякога ме слушаше.

— Е, Вал, и ти понякога ме слушаше, но сега всичко е различно.

Вал скочи от стола си и се надвеси над него:

— Така ли било? Жената, която обичаше, беше кротка, срамежлива, винаги ти оставяше водещата роля във всеки разговор. Сега, когато съм възбудена, когато се чувствам наистина като себе си... е, това явно не е жената, която си искал, нали?

— Не че предпочитам мълчаливи жени или...

— Не, не можем да приемем такова обвинение, нали! Не, трябва винаги да се представяме като най-добродетелния...

Миро се изправи — не много лесно, тъй като тя стоеше съвсем близо до стола му — и изкрещя в лицето ѝ:

— Просто искам от време на време да мога да завършвам изреченията си!

— И колко от моите изречения си...

— Добре, обърни нещата...

— Искаше да ме лишиш от собствения ми живот и да наместиш друга...

— О, това ли било? Добре, бъди спокойна, Вал, Джейн казва...

— Джейн казва, Джейн казва! Ти каза, че ме обичаш, но никоя жена не може да се конкурира с тази кучка, която винаги е в ухото ти, чува всяка твоя дума и...

— Сега ти звучиш като майка ми! Боже мили, не мога да си обясня защо я последва Ендър в манастира, тя винаги му е натяквала как обичал Джейн повече...

— Е, той поне опита да обича една жена повече от този самозабравил се калкулатор!

Лицата им бяха едно срещу друго — Миро бе малко по-висок, но стоеше с леко присвити крака, защото не беше успял да се изправи съвсем поради близостта ѝ; чувстваше дъха ѝ, топлината на тялото ѝ — толкова близо, че си помисли: „Това е моментът, когато...“

И тогава го каза на глас, преди още да е завършил мисълта си:

— Това е моментът, когато във всички филми крещящите си мъж и жена внезапно се поглеждат в очите и се прегръщат, започват да се смеят и се целуват.

— Да, във филмите. Ако ме докоснеш, ще ти вкарам топките толкова дълбоко, че ще се наложи да ти ги вади сърдечен хирург.

Тя се извъртя и се върна на стола си. Миро се отпусна на своето място и каза — на глас, но тихо:

— Е, Джейн, докъде бяхме стигнали, преди да ни връхлети торнадото?

Джейн отговори бавно — по същия начин, по който говореше Ендър, когато иронизираше:

— Сега виждаш защо срещам трудности с използването на коя да е част от тялото й.

— Да, аз имам същите проблеми — каза беззвучно Миро, но се засмя на глас; леко кикотене, което знаеше, че ще изкара Вал от нерви.

И по начина, по който тя настръхна, разбра, че е постигнал желанието ефект.

— Не искам да се карате — каза спокойно Джейн. — Искам да работите заедно. Защото може да се наложи да се справяте без мен.

— Доколкото мога да преценя, двете с Вал работите без мен.

— Вал работеше, защото е толкова пълна с... с това, с което е пълна сега.

— Пълна е с Ендър.

Вал се обърна със стола си и го изгледа:

— Не се ли безпокоиш понякога за сексуалната си ориентация, да не говорим за нормалността си, при положение че от двете жени, които обичаш, едната съществува само във връзките между компютрите, а душата на другата всъщност е на съпруга на майка ти?

— Ендър умира — отбеляза Миро. — Или вече знаеш?

— Джейн спомена, че изглеждал незаинтересован.

— Умира.

— Мисля, че това говори красноречиво за природата на мъжете — и двамата с Ендър твърдите, че обичате жени от плът и кръв, но всъщност не можете да им дадете достатъчна част от вниманието си.

— Е, ти имаш цялото ми внимание, Вал. Колкото до Ендър, ако не отделя внимание на майка ми, то е, защото целият му интерес е насочен към теб.

— Към работата ми, искаш да кажеш. Към задачата. Не към мен.

— Добре, ама това е всичко, на което ти обръщаш внимание, когато не ми крещиш, че говоря с Джейн и не те слушам.

— Точно така. Мислиш ли, че не виждам какво става с мен през последния ден? Как изведнъж говоря, без да мога да спра, как съм толкова възбудена, че не мога да заспя, как аз... Ендър, който се предполага, че винаги е бил истинската ми самоличност, досега ме беше оставил на мира и това бе прекрасно, защото онова, което прави сега, е ужасно. Не виждаш ли, че съм уплашена? Това е прекалено. Повече, отколкото мога да понеса. Не мога да задържа толкова много енергия в себе си!

— Ами тогава говори за това, вместо да ми крещиш.

— Ама ти не ме слушаш. Опитях се да те заговоря, но ти се занимаваше с Джейн и не ме забелязваше.

— Защото ми беше писнало да слушам безкрайни върволици от данни и анализи, които със същата лекота мога да проверя на компютъра. Как да разбере кога си решила да прекъснеш монолога си и да кажеш нещо човешко?

— Всичко в момента надхвърля жизнения ми опит, а аз нямам такъв. Ако си забравил, не съм живяла много дълго. Не знам много неща. Нямам представа например защо се интересувам толкова за теб. Ти си този, който иска да ме измести като хазаин на това тяло. Ти си този, който иска да ме изгони или да ме вземе, но аз не го желая, Миро. В момента се нуждая само от приятел.

— Аз също.

— Само че аз не знам как да го намеря.

— Аз, от друга страна, много добре знам. Само че последния път, когато се сприятелих с жена, се влюбих в нея, но тя се оказа моя полусестра, защото баща ѝ беше таен любовник на майка ми, а мъжът, когото мислех за мой баща, бил стерилен заради някаква болест, която разяждала тъканите му. Сега виждаш защо съм толкова колеблив.

— Валънтайн е твоя приятелка.

— Да, бях забравил. Имал съм двама приятели.

— И Ендър.

— Трима. Със сестра ми Ела стават четирима. И Човек ми беше приятел, значи петима.

— Виждаш ли? Имаш достатъчно опит, за да ме научиш как се печелят приятели.

— За да направиш някого свой приятел — повтори Миро думите на майка си, — трябва и ти да си му приятел.

— Миро... Страх ме е.

— От какво?

— От този свят, който търсим, от това, което можем да намерим там. От това, което ще се случи с мен, ако Ендър умре. Или ако Джейн се превърне в... какво, моя вътрешна светлина, мой кукловод? Или от това, което ще чувствам, ако престанеш да ме харесваш.

— Ами ако ти обещаеш, че ще те обичам независимо какво става?

— Не можеш да обещаеш такова нещо.

— Добре, ако опиташ да ме удушиш или да ме изгориш, тогава ще спра да те харесвам.

— Ами ако опитам да те удавя?

— Не, под водата няма да мога да си отворя очите, така че няма да разбере, че си ти.

Двамата се засмяха.

— Това е моментът във филмите — каза Вал, — когато героят и героинята се усмихват и се прегръщат.

Гласът на Джейн ги прекъсна от двата компютъра едновременно:

— Извинявайте, че прекъсвам този романтичен миг, но вече сме над една нова планета и между повърхността ѝ и някакви изкуствени обекти на орбита около нея се предават някакви електронни съобщения.

Двамата веднага се обърнаха към компютрите си и погледнаха данните, които им изпращаше Джейн.

— Няма нужда от повече анализи — отбеляза Вал. — Тук бърка от високоразвита техника. Ако Десколадата не идва оттук, местните със сигурност ще знаят къде е създадена.

— Проблемът е дали са ни забелязали и какво ще предприемат. Ако имат техника за изпращане на разни неща в космоса, сигурно разполагат и със средства за унищожаване на предмети в космоса.

— Аз следя за приближаващи обекти — успокои го Джейн.

— Я да видим — каза Вал — дали тези електромагнитни вълни носят нещо, наподобяващо език.

— Това са потоци от данни — обясни Джейн. — Анализирам ги за двоични кодове. Сигурно знаете обаче, че дешифрирането на компютърен език изисква три или четири нива на декодиране вместо обичайните две, така че не е лесно.

— Мислех, че двоичният е по-лесен от обикновените езици — намеси се Миро.

— Така е при програмите и цифровите данни, но как стоят нещата с цифровите изображения? Колко дълга е една линия, ако е растеризирана? Каква част от кода е за заглавната част на съобщението? Каква част са данни за корекция на грешки? Каква част от двоичния код представлява зашифрован говорим език? Какво е закодирано в скрит вид? Нямам представа каква машина излъчва този код и каква го приема. Използването на по-голямата част от капацитета ми винаги е било проблем, а този път...

На дисплея се появи схема.

— ...мисля, че това е модел на генетична молекула.

— Генетична молекула ли?

— Подобна на Десколадата. Тоест подобна и същевременно различна от тези на земните и лузитанските организми. Мислите ли, че ще успеем да я декодираме?

Над компютрите потекоха низове от двоични данни. След миг преминаха в шестнайсетичен вид. Сетне се преобразуваха в картина, приличаща повече на смущения в предаването, отколкото на истински образ.

— Така не се сканира добре, но като набор от векторни инструкции резултатът изглежда по следния начин.

На дисплея започнаха да се появяват една след друга биологични макромолекули.

— Защо ще му е на някого да ни изпраща генетична информация? — попита Вал.

— Може би това е някакъв език — предположи Миро.

— Кой може да разчете такъв език?

— Може би онези, които са създали Десколадата.

— Искаш да кажеш, че разговарят, като изменят гени?

— Може би надушват гените. Само че го правят с огромна точност. Влагат различно значение в тях. След това, като са изпратили свои хора в космоса, е трябвало да разговарят с тях, затова са им

пускали схеми и по тях те са възстановявали гените и са ги... хм, подушвали.

— Това е най-тъпоумното обяснение, което съм чувала — отбеляза Вал.

— Е, както сама каза, не си живяла особено дълго. Съществуват доста тъпоумни обяснения и не смятам, че постигам някакъв рекорд с моето.

— Може би просто правят някакъв експеримент, като изпращат тази информация — предположи Вал. — Нали не всички данни се включват в тази схема, Джейн?

— О, не, съжалявам, че съм създала такова впечатление. Това беше само малка част от данните, която успях да декодирам смислено. Има и една част, която прилича повече на аналогова, отколкото на цифрова и ако я трансформирам в звук, ще звучи така.

От компютрите се чу серия пронизителни пиукания.

— Или ако го преведа под формата на светлина, ще изглежда така.

Компютрите запримигваха в различни цветове.

— Кой знае как звучи или изглежда езикът на едно непознато същество?

— Виждам, че ще е трудно — отбеляза Миро.

— Математическите им способности са доста развити — добави Джейн. — Засякох някои математически изрази и ми изглеждат на доста високо ниво.

— Един страничен въпрос, Джейн. Ако не беше с нас, колко време щеше да ни е нужно, за да анализираме данните и да получим този резултат? Ако използвахме само компютрите на кораба.

— Ами, ако трябваше да ги програмирате за всеки...

— Не, не, да приемем, че имаме всички програми — прекъсна я Миро.

— Някъде около седем поколения.

— Седем поколения?

— Разбира се, никога нямаше да си помислите да го правите само с двама необучени човека и два компютъра без необходимия софтуер. Щяхте да включите стотици души в проекта и тогава да ви отнеме само няколко години.

— И очакваш да вършим тази работа, когато те изключат?

— Надявам се да приключа с дешифрирането преди големия купон. Затова млъквай и ме остави да се съсредоточа за минутка.

* * *

Грейс Дринкър бе твърде заета, за да забележи Сиванму и Питър. Е, тя всъщност ги видя, докато минаваше от една стая на къщата си от тръстики и рогозки в друга. Дори им помаха. Синът ѝ обаче продължи да обяснява как в момента я нямало и щяла да се върне по-късно, ако искат да я почакаат, и докато чакат, защо не седнат на вечеря със семейството? Трудно беше човек да се разсърди, когато тази очевидна лъжа бе комбинирана с такова щедро гостоприемство.

Вечерята даде обяснение на това, защо всички самоанци са толкова едри и дебели. Налагаше се да достигнат тези огромни размери, защото по-дремните сигурно се пръскаха от ядене още на обяд. Плодове, риба, таро, сладки картофи, и пак риба, и пак плодове — Питър и Сиванму си бяха мислили, че се хранят обилно в хотела, но сега виждаха, че ресторантът им е втора класа в сравнение с дома на Грейс Дринкър.

Тя имаше съпруг, мъж с удивителен апетит и настроение, който се смееше постоянно, когато не ядеше и не говореше, а понякога и тогава. Той явно се забавляваше страшно да обяснява на тези чужденци смисъла на различните имена.

— Сега името на жена ми, то всъщност означава „Закрилница на пияниците“.

— Не е вярно — възрази синът му. — Означава „Тази, която поставя нещата в ред“.

— За пиене! — изкикоти се баща му.

— Второто име няма нищо общо е първото. — Синът започваше да се дразни. — Не всичко има някакво значение.

— Децата толкова лесно се притесняват — отбеляза бащата. — Засрамват се. Искат да представят всичко в най-добрата светлина. Името на свещения остров всъщност е Ата Атуа, което значи „Смей се, Боже!“.

— Затова се произнася Ататуа, а не Ата Атуа — поправи го отново синът. — „Божия сянка“, това всъщност означава името му, ако

изобщо значи нещо друго освен „свещеният остров“.

— Синът ми е буквалист. Винаги е толкова сериозен! Не може да разбере дори една шега, ако ще Господ да му крещи в ухото.

— Ти си този, който винаги ми крещи шеги в ухото, татко — отвърна синът с усмивка. — Как мога да чуя шегите на Господ при това положение?

За пръв път бащата не се засмя:

— Синът ми няма абсолютно никакво чувство за хумор. Въобразява си, че това беше шега.

Сиванму погледна Питър — той се усмихваше, сякаш през цялото време е разбирал какво им има на тези хора. Тя се почуди дали му е направило впечатление, че никой не им ги е представил; знаеха само роднинските им връзки с Грейс Дринкър. Нямаха ли имена?

Както и да е, храната беше хубава и дори човек да не разбира самоанския хумор, смехът и доброто им настроение бяха толкова заразни, че бе невъзможно да не се чувстваш щастлив и сред свои в тази компания.

— Мислиш ли, че това е достатъчно? — попита бащата, когато дъщеря му донесе последната риба.

Беше голямо розово морско създание, покрито с някаква блестяща заливка — отначало Сиванму си помисли, че е захарен сироп, но кой би сложил такова нещо на риба?

Децата веднага отговориха на въпроса на бащата, сякаш това бе някакъв ритуал в семейството:

— Уа лава.

Името на едно философско течение? Или просто самоанският израз за „стига толкова“? Или и двете едновременно?

Грейс Дринкър се появи едва когато последната риба бе изядена наполовина; не направи никакъв опит да се извини, че не ги е поздравила, когато се размина с тях преди повече от два часа. Морският бриз разхлаждаше отворената стая, навън ръсеше лек дъждец, докато слънцето се мъчеше да се потопи в океана далеч на запад. Грейс седна край ниската масичка, между Питър и Сиванму, които си бяха мислили, че седят твърде близо един до друг и помежду им няма място за друг човек, особено за човек с такива пищни форми като Грейс. Място обаче очевидно имаше, ако не — когато тя започна да сяда, то със сигурност, когато се настани, и след като си размениха

учтивости, тя завърши подхванатото от семейството ѝ — оглозга рибата до последната костичка, облизвайки пръсти и с гръмогласен смях при всяка шега, изстреляна от съпруга ѝ.

По едно време Грейс изведнъж се наклони към Сиванму и каза съвсем сериозно:

— Добре, китайче, каква е далаверата?

— Далавера ли?

— Искаш да кажеш, че трябва да изтръгна признание от бялото момче? Тези хлапацы са обучени да лъжат, както знаеш. Ако си бял, не можеш да влезеш в света на възрастните, ако не си усвоил изкуството да говориш едно, докато всъщност имаш намерение да направиш друго.

Питър изглеждаше сащисан.

Изведнъж цялото семейство избухна в смях.

— Лоша шега! — изкрещя съпругът на Грейс. — Видяхте ли само лицата им? Помислиха си, че говори сериозно!

— Ама аз наистина говоря сериозно — възрази Грейс. — И двамата възнамеряват да ме излъжат. Били пристигнали вчера. От Москва?

Изведнъж от устата ѝ се изляха думи, звучащи доста сносно на руски, може би на диалекта, който се говореше на Москва.

Сиванму нямаше представа как да реагира. Но не се и налагаше. Питър бе този, който носеше кристала на Джейн в ухото си, и той веднага отговори:

— Надявам се да науча самоански, докато съм на Пасифика. Няма да имам голям напредък, ако през цялото време плямпам на руски, колкото и да се опитвате да ме предизвикате с намеци за похотливостта и грозотата на сънародниците ми.

Грейс се изсмя:

— Виждаш ли, китайче? Лъжи, лъжи, лъжи. И колко самоуверено само звучи. Разбира се, този кристал в ухото му помага. Да си кажем истината, никой от вас не знае и думичка на руски.

Питър изглеждаше посърнал и леко разтревожен. Сиванму го изкара от затруднението — макар и с риск да го вбеси.

— Разбира се, че е лъжа — каза тя. — Истината просто не е за вярване.

— Да, но истината е единственото, в което си струва да вярваш, нали? — попита синът на Грейс.

— Ако е възможно да я узнаеш — отвърна Сиванму. — Но ако не искаш да повярваш в истината, някой трябва да ти помогне с правдоподобни лъжи, нали?

— Мога да си измисля и сама — каза Грейс. — Оня ден едно бяло момче и едно китайско момиче посетили приятеля ми Аймана Хикари на свят, отдалечен на поне двайсет години път оттук. Наговорили му неща, които така разклатили вътрешното му равновесие, че сега той не е на себе си. Днес едно бяло момче и едно китайско момиче идват при мен с различни лъжи, разбира се, но все пак — лъжи; и искат от мен помощ или разрешение, или съвет, за да видят Малу...

— Малу означава „да бъдеш спокоен“ — вметна весело съпругът на Грейс.

— Ти още ли си буден? — попита тя. — Да не си гладен? Не си ли ял достатъчно?

— Натъпках се до ушите — отвърна той, — но разговорът ми е интересен. Продължавай, направи ги на пух и прах!

— Искам да знам кои сте и как се озовахте тук — обърна се Грейс към гостите.

— Това е дълга история — оправда се Питър.

— Имаме достатъчно минути. Милиони, за да бъдем точни. Вие сте тези, на които времето явно не достига. Толкова бързате, че прескачате от звезда на звезда без почивка. Това, разбира се, е трудно за вярване, защото скоростта на светлината се смята за най-високата възможна, но, от друга страна, да си помислиш, че сте различни от онези, които приятелят ми е видял на Божествен вятър, би било наивно. Ако приемем, че наистина можете да се движите по-бързо от светлината, какво говори това за произхода ви? Аймана се кълне, че сте изпратени от боговете, по-точно от предните му, и може би е прав, защото за боговете наистина е характерно да действат непредвидимо и внезапно да правят неща, които никога преди не са правила. Аз лично обаче смятам, че логичните обяснения винаги са по-добри, особено в статиите, които се надявам да публикувам. И така, логичното обяснение е, че идвате от някой истински свят, не от нищото. И тъй като можете да прескачате от свят на свят когато си поискате, може да

идватe отвсякъде. Ние със семейството ми обаче мислим, че сте от Лузитания.

— Е, аз не съм — уточни Сиванму.

— Аз пък по принцип съм от Земята — намеси се Питър. — Ако изобщо съм отнякъде.

— Аймана смята, че сте дошли от Отвъдното. Сиванму за момент си помисли, че Грейс може би се е досетила как е създаден Питър, но после си даде сметка, че жената говори в теологичния смисъл, не в буквалния.

— От земята на боговете — продължи Грейс. — Малу обаче казва, че никога не ви е виждал там или ако ви е виждал, не е знаел, че сте вие. Това ме връща там, откъдето започнах. Вие лъжете за всичко, така че какъв смисъл има да ви задаваме каквито и да било въпроси?

— Аз казах истината — възрази Сиванму. — Идвам от Път. А произходът на Питър, доколкото може да бъде проследен, е от Земята. Превозното средство, с което дойдохме обаче — то е от Лузитания.

Питър пребледня. Сигурно си мислеше: „Защо просто не се предадем и не си наденем примката на шията?“ Сиванму обаче се доверяваше на собствената си преценка, а сега смяташе, че Грейс Дринкър и семейството ѝ не представляват никаква заплаха за тях. Всъщност, ако искаха да ги предадат на властите, вече щяха да са го направили.

Грейс погледна Сиванму в очите. Мълча дълго. Сетне каза:

— Хубава риба, пали?

— Чудех се с какво е залята. Има ли захар в соса?

— Мед и малко подправки, и малко свинска мас. Надявам се, че не си някаква рядка комбинация между китайци и евреи или мюсюлмани, защото, ако си, сега си омърсена и би трябвало да се чувстваш наистина отвратително; ще се наложи да си дадеш доста труд, за да се пречистиш отново, или поне така са ме учили; със сигурност при нас е така.

Питър, окуражен от липсата на интерес към чудотворния им кораб, опита да се върне на темата:

— И така, ще ни заведете ли при Малу?

— Малу решава кого да приеме и казва, че вие сте тези, които ще решат, по това просто е неговият енигматичен начин на изразяване.

— Гномически — уточни Сиванму и Питър присви очи.

— Всъщност не, не в смисъл, че иска да звучи неясно. Малу винаги се изразява съвършено ясно и за него духовните неща изобщо не са мистични, те са част от живота. Аз лично никога не съм се разхождала сред мъртвите и не съм чувала героите да пеят собствените си песни, нито съм имала видения от създаването на света, но не се съмнявам, че Малу е преминал през всичко това.

— Мислех, че сте учен — отбеляза Питър.

— Ако искате да говорите с учения Грейс Дринкър, прочетете статиите ми или елате на лекции. Мислех, че искате да говорите с мен.

— Така е — съгласи се Сиванму. — Питър бърза. Имаме спешни проблеми.

— Лузитанската флотилия, предполагам, че това е един от тях. Но не толкова спешен като другия. Заповедта за изключването на всички компютри.

Питър настръхна:

— Заповедта вече е издадена?

— Още преди седмица — отвърна изненадано Грейс. — О, мили мой, нямам предвид сигнала за изключването. Искях да кажа заповедта за това, как да се подготвим. За нея със сигурност трябва да знаеш.

Питър кимна.

— Струва ми се, че искате да говорите с Малу, преди ансibalните връзки да бъдат прекъснати. Въпреки че какво значение има? — заразмишлява на глас тя. — Все пак, щом пътувате по-бързо от светлината, можете да отидете и да предадете посланието си сами. Освен ако...

— Освен ако не трябва да го предадат на твърде много светове — предположи синът ѝ.

— Или на много различни богове! — провикна се бащата и се разкикоти гръмогласно; явно бе направил опит да се пошегува.

— Или — намеси се дъщерята, която сега лежеше край масата и от време на време се оригваше, докато храносмилаше обилната си вечеря — се нуждаят от ансibalните връзки, за да могат да се придвижват толкова бързо.

— Или — каза Грейс, втрещена в Питър, който инстинктивно докосна кристала в ухото си — сте свързани със самия вирус, заради

който изключваме всички компютри, и това има нещо общо с пътуването със свръхсветлинна скорост.

— Не е вирус — възрази Сиванму. — Това е живо същество. И вие ще помогнете на Конгреса да я убие, въпреки че е единствена по рода си и никога не е причинила зло на никого.

— Те просто стават раздразнителни, когато нещо — или по-скоро някой — причини изчезването на флотилията им.

— Тя все още е там.

— Да не спорим — предложи Грейс. — Да кажем просто, че сега, след като се уверих, че сте готови да кажете истината, може би си струва Малу да ви отдели от времето си, за да я чуете.

— Той знае истината? — попита Питър.

— Не, но знае къде се пази и от време на време може да ѝ хвърли по някой поглед и да ни каже какво е видял. Мисля, че това е доста добре.

— И можем да го видим?

— Ще се наложи да се пречиствате цяла седмица, преди да ви разрешим да стъпите на Атагуа...

— Нечистите крака гъделичкат боговете! — провикна се съпругът ѝ и избухна в гръмък кикот. — Затова го наричат Остров на смеещите се богове!

Нитър се размърда неловко.

— Не харесваш ли шегите на съпруга ми? — попита Грейс.

— Не, просто мисля... искам да кажа, те просто не са... всъщност изобщо не мога да ги разбера.

— Е, това е, защото не са много смешни, но съпругът ми е решен да продължава да се смее през цялото време, за да не ви се разсърди и да не ви убие с голите си ръце.

Сиванму затаи дъх, защото веднага разбра, че това е истина; без да го осъзнава, тя през цялото време чувстваше гнева, напирещ зад смеха на едрия мъжага, и когато погледна тези големи, покрити с мазоли ръце, си даде сметка, че със сигурност може да ги разкъса с тях, без дори да се изпоти.

— Защо ни заплашвате така? — попита Питър малко по-нахално, отколкото би искала Сиванму.

— Напротив! — отвърна Грейс. — Аз ви казвам, че съпругът ми е решил да не позволява на гнева от наглостта и безочиюето ви да

определя поведението му. Да искаш да посетиш Ататуа, без дори да си си дал труда да научиш, че като стъпиш на земята му непречистен и неканен, ще посрамиш и омърсиш народа ни за сто поколения напред... мисля, че е цяло чудо, че още сте живи.

— Не знаехме — оправда се Сиванму.

— Той знае — възрази Грейс, — защото ухото му чува всичко.

Питър се изчерви:

— Чувам само каквото ми каже тя, не и онова, което не иска да сподели.

— Така... вас наистина ви ръководят. И Аймана е прав, вие наистина служите на по-висше същество. Доброволно? Или по принуда?

— Това е глупав въпрос, мамо — намеси се дъщеря ѝ след поредното оригване. — Ако са принудени, как ще ти кажат?

— Хората могат да говорят и чрез това, което не казват, и ти щеше да го разбереш, ако беше седнала и наблюдаваше красноречивите им изражения на тези лъжливи пришълци от друга планета.

— Тя не е по-висше същество — възрази Сиванму. — Не в смисъла, който имахте предвид. Не е бог. Макар че има много власт и знае много неща. Не е всемогъща или нещо подобно и не знае всичко; понякога дори греши и даже не съм сигурна, че винаги върши добро. Затова не можем да я наречем бог, защото не е свършена.

Грейс поклати глава:

— Нямах предвид някакъв възвишен бог, някакво безплатно съвършенство, което никога не може да бъде разбрано, а само слушано. Не някакво никенско парадоксално същество, чието битие постоянно се отхвърля от небитието му. Вашето по-висше същество, този кристал, който приятелят ти носи като паразит в ухото си — въпреки че не се знае кой от чий живот смуче, — то може да бъде бог в смисъла, който ние, самоанците, влагаме в тази дума. Вие можете да сте неговите героични слуги. Негови възплъщения дори.

— Вие обаче сте учен — отбеляза Сиванму. — Като моя учител Хан Фейдзь, който откри, че това, което наричахме богове, всъщност е наследствена мания, която тълкувахме така, за да продължаваме да се подчиняваме...

— Това, че вашите богове не съществуват, не означава, че и моите не са истински.

— Тя сигурно е тъпкала телата на хиляди мъртви богове, докато дойде дотук! — изкикоти се съпругът на Грейс, само че сега Сиванму знаеше какво се крие зад този смях и потрепери.

Грейс се пресегна и постави огромната си, тежка ръка върху слабото ѝ рамо.

— Не се тревожи — успокой я тя. — Съпругът ми е цивилизован човек и досега не е убил никого.

— Не че не съм опитвал! — провикна се той. — Не, това беше шега! — И едва не се просълзи от смях.

— Не можете отидете при Малу — каза Грейс, — защото трябва да се пречистите, а не съм сигурна, че сте готови да дадете обещанията, които трябва да дадете — камо ли да ги изпълните. Л тези обещания трябва да се спазват. Затова Малу ще дойде тук. В момента го карат с кану към този остров — не използва моторни лодки, затова искам да знаете колко хора се потят в продължение на часове само за да можете да си побърбите е него. Ще ми се да ви изясня нещо: оказваме ви невероятна чест, затова ви съветвам да не го гледате отвисоко с някакъв научен скептицизъм. Познавам много знаменити личности, някои от които дори са доста умни, но това е най-мъдрият човек, който можете да срещнете. И ако започнете да се отегчавате, помнете: Малу не е толкова глупав, за да си помисли, че може да вземе фактите извън контекста им и те пак да останат верни. Затова той поставя нещата, които казва, в цялостния им контекст и ако това означава, че трябва да изслушате цялата история на човечеството от самото ѝ начало досега, преди да чуете онова, което смятате за съществено — е, съветвам ви да мълчите и да слушате внимателно. Защото през повечето време той казва най-важните неща между другото, като незначителни подробности, и ще сте големи късметлии, ако имате достатъчно акъл, за да го забележите. Ясно ли е?

Сиванму искрено съжеляваше, че не е яла по-малко. Повдигаше ѝ се от страх и беше сигурна, че ако повърне сега, ще са нужни два часа, за да я изчистят.

Питър обаче просто кимна спокойно:

— Не е ясно, Грейс, макар че спътницата ми прочете някои от статиите ви. Мислехме, че идваме да говорим с философ като Аймана

или с учен като вас. Сега обаче виждам, че сме дошли при мъдрец, чийто опит се простира извън границите, които сме виждали или дори сънували. Ще слушаме внимателно, докато той не ни подкани да му зададем въпросите си, и ще му се доверим, че знае най-добре какво трябва да чуем.

Така Питър обявяваше пълна капитулация и Сиванму с радост забеляза, че всички около масата кимат доволно и че никой не почувства нужда да каже някаква шега.

— Благодарни сме — добави тя, — че достойният мъж жертва толкова много, както и толкова други, за да дойде лично и да ни благослови с мъдростта си, която не заслужаваме да получим.

За ужас на Сиванму Грейс се изсмя гръмко в лицето ѝ, вместо да кимне почтително.

— Май се престара — промърмори Питър.

— О, не я критикувай — каза Грейс. — Тя е китайка. От Път, нали? И мога да се обзаложа, че са те обучавали като слугиня. Как можеш да научиш разликата между уважението и самоунижението? Господарите никога не се задоволяват само с уважение от страна на слугите си.

— Моят господар беше различен — възрази Сиванму в опит да защити Хан Фейдзъ.

— Също, и моят — отвърна Грейс. — Ще видиш, когато се срещнете.

* * *

— Времето изтече — съобщи Джейн.

Миро и Вал вдигнаха премрежени погледи от документите, сменящи се един след друг над компютъра му. Виртуалното лице на Джейн ги гледаше от дисплея на Вал.

— Останахме пасивни наблюдатели, колкото можехме — продължи Джейн, — но сега в горните слоеве на атмосферата към нас се движат три космически кораба. Не мисля, че някой от тях може да е оръжие с дистанционно насочване, но не мога да съм сигурна. И, изглежда, че предават нещо, предназначено специално за нас, едно и също послание.

— Какво послание?

— Пак информация за някаква молекула. Мога да ви кажа състава ѝ, но нямам представа какво означава.

— Кога ще ни достигнат?

— След около три минути. Вече излязоха от гравитационното поле на планетата и ни заобикалят.

Миро кимна:

— Сестра ми Куара беше убедена, че Десколадата съдържа някакъв език. Сега мога да кажа със сигурност, че е права. Вирусът наистина носи някакво значение. Мисля обаче, че тя грешеше, като смяташе, че самият той е разумно същество. Сега предполагам, че Десколадата просто е пренареждала онези участъци от молекулата си, които носят някакво съобщение.

— Съобщение — повтори Вал. — В това има логика. За да предаде на създателите си какво е направил със света, който... изучава.

— И така въпросът е: дали просто ще изчезнем и ще ги оставим да си блъскат главите над тази тайнствена поява и отпътуване, или ще изчакаме първо Джейн да им предаде целия... хм, текст на вируса?

— Опасно е — отбеляза Вал. — Посланието може да им даде цялата необходима информация за човешките гени. Все пак ние сме от съществата, върху които е работила Десколадата, и в молекулата ѝ сигурно се съдържат данни за всички начини, използвани от нас, за да я спрем.

— С изключение на последния. Защото Джейн няма да им изпрати Десколадата такава, каквато е сега, напълно обуздана и под пълен контрол — това би било покана да я преработят и да неутрализират промените.

— Нито ще им изпращаме послание, нито ще се връщаме на Лузитания — каза Джейн. — Нямаме време.

— Нямаме време да стоим безучастни — възрази Миро. — Колкото и спешно да ти се струва, Джейн, ние с Вал нямаме какво да правим тук без чужда помощ. Сестра ми Ела например разбира отлично тези вирусни истории. Също и Куара, макар че е второто най-твърдоглаво същество в цялата позната вселена — не си проси комплимент, като попиташ кое е първото, Вал, — тя също може да ни е от полза.

— Нека бъдем справедливи — намеси се Вал. — На път сме да се срещнем с непознат разумен вид. Защо трябва само хората да имат представители? Защо да не вземем и един пекенинос? Защо не някоя царица на кошер — или поне работник?

— Най-вече работник — съгласи се Миро. — Ако бъдем блокирани тук, с работника ще стане възможно да контактуваме с Лузитания — с ансibaldi или не, с Джейн или без нея, посланията ни могат...

— Добре — склони Джейн. — Убедихте ме. Макар че последната ми намеса в системите на Междузвездния конгрес ме кара да мисля, че могат да прекъснат ансibaldiните връзки всеки момент.

— Ще побързаме — обеща Миро. — Ще ги накараме да се раздвижат, за да осигурят подходящите представители на борда.

— И подходящи провизии — добави Вал. — И...

— На работа тогава — прекъсна я Джейн. — Току-що изчезнахте от околоорбитното пространство на планетата на Десколадата. И им изпратих информация за малък участък от молекулата на вируса. От тези части, които Куара смяташе за носители на език, но една от претърпелите най-малко мутации, когато Десколадата опитваше да се бори с хората. Това би трябвало да им е достатъчно, за да разберат коя от пробите им е стигнала до нас.

— О, добре, сега и те могат да изпратят флотилия.

— Както вървят нещата — отбеляза сухо Джейн, — докато флотилията им стигне докъдето и да било, Лузитания ще бъде на безопасно място. Защото изобщо няма да съществува.

— Голяма си оптимистка — забеляза Миро. — След час ще съм тук с онези, които успея да събера. Вал, ти се погрижи за провизиите.

— За колко време?

— Взemi колкото се поберат в кораба. Както някой вече каза, животът е самоубийствена мисия. Нямаме представа колко време ще останем там, затова откъде да знам колко провизии ще са ни необходими?

Миро отвори люка и слезе на космодрума в Милагре.

СЕДМА ГЛАВА

ПРЕДЛАГАМ ТОЗИ НЕДОСТОЕН СТАР СЪД

*Как действа паметта?
Дали мозъкът е гърне, пълно със спомени?
Дали, след като умрем, гърнето се счупва?
Дали спомените ни се разпиляват по земята
и се загубват?
Или мозъкът е карта,
която ни води по криволичещи пътеки
към тайни кътчета?
Значи, когато умра, картата ще се загуби,
но може би някой изследовател
ще успее да мине през тази странна страна
и да намери тайните кътчета
на загубените ни спомени.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Кануто се плъзгаше към брега. Отначало изглеждаше, сякаш изобщо не се движи, толкова бавно се приближаваше; всеки път когато гребците се издигнеха на някоя вълна, Сиванму ги виждаше, малко по-големи отпреди. Сетне, минути преди края на пътуването, кануто изведнъж като че порасна, като че внезапно ускори ход, сякаш летеше през морето, скачаше към брега с всяка вълна; и макар да знаеше, че не се движи по-бързо отпреди, на Сиванму ѝ се искаше да им извика да забавят, да внимават, че има опасност да загубят контрол над лодката, че ще се разбият о брега.

Най-накрая кануто се плъзна по последната вълна и носът му се врязва в пясъка; гребците скочиха и го издърпаха като детска играчка

зад линията на прилива.

Когато кануто — е озова на сухо, възрастният мъж, седнал по средата, бавно се надигна. Малу, помисли Сиванму. Беше очаквала да е съсухрен и сбръчкан като старците на Път, които, прегърбени от възрастта, се превиваха над бастуните си. Малу обаче стоеше изправен като младите мъже около него и тялото му бе все още масивно, с широки рамене, големи мускули и тлъстини като на другите самоанци. Ако не бяха няколкото допълнителни украшения по дрехите му и бялата му коса, щеше да бъде неразличим от гребците.

Докато наблюдаваше едрите мъже, тя си даде сметка, че те не са като другите дебели хора, които бе виждала. Нито те, нито Грейс Дринкър. В движенията им имаше някаква тържественост, някакво величие като преместването на континенти, като айсберги, носещи се през океана; да, като айсберги, от чиято огромна маса три пети остават скрити под повърхността. Всички гребци се движеха спокойно и грациозно и в същото време изглеждаха като пърхащи колибри, като суетящи се прилепчета в сравнение с достолепието на Малу. Това достолепие не беше престорено, не беше фасада, впечатление, което той нарочно създаваше. То като че му бе вродено и лъхаше от движенията му, в пълна хармония със заобикалящата го среда. Той пристъпяше с най-подходящата скорост, ръцете му се местеха в най-подходящото темпо. Излъчваше пълна хармония с дълбоките, бавни ритми на земята.

„Свидетел съм на идването на един великан — помисли Сиванму. — За пръв път в живота си виждам човек, който излъчва величие със самото си тяло.“

Малу се приближи, не към Питър и Сиванму, а към Грейс Дринкър; те се сляха в титанична прегръдка. Планините сигурно трепереха при срещата им. Сиванму го почувства с тялото си.

„Защо треперя? Не от страх. Аз не се боя от този човек. Той няма да ми стори зло. И въпреки това аз треперя при вида на прегръдката му с Грейс Дринкър. Не искам да се обърне към мен. Не искам да ме погледне.“

Малу се обърна към нея. Вгледа се в очите ѝ. Лицето му оставаше безизразно. Той съвършено владееше очите ѝ. Сиванму не отмести поглед, но това не беше израз на нахалство или сила, тя просто не можеше да погледне на друга страна.

Когато Малу спря очи върху Питър, на Сиванму ѝ се прииска да се обърне и да види как ще реагира спътникът ѝ, дали и той ще почувства силата на този човек. Не можеше обаче да го стори. Все пак след известно време, когато Малу най-после отмести поглед, тя чу Питър да промърморва: „Мамка му“, и разбра, че по този характерен свой начин той също изразява дълбокото си впечатление.

Много дълги минути бяха необходими, докато Малу се настани на една рогозка под навеса, издигнат същата сутрин специално за случая. Грейс им беше казала, че ще бъде изгорен веднага щом мъдрецът си тръгне, за да не може никой друг да седи под него. Сетне поднесоха храна на Малу. Грейс ги беше предупредила, че никой не може да яде заедно с мъдреца или да го наблюдава, докато се храни.

Малу обаче не погледна храната. Направо кимна на Питър и Сиванму.

Гребците останаха втрещени. Грейс бе сащисана. Пристъпи към тях.

— Той ви вика — обясни тихо.

— Пали каза, че не можем да ядем с него — отбеляза Питър.

— Освен ако не ви покани. Как така ви кани? Не мога да си обясня.

— Да не ни прави някаква клопка и после да ни убие за светотатство?

— Не, той не е бог, обикновен човек е. Свят човек, мъдър, велик, но обидата към него не е светотатство, а просто израз на недопустимо лошо възпитание, затова не го обиждайте. Моля, елате.

Те се приближиха до него. Когато застанаха пред купичките и кошниците с храна, той избълва порой от думи на самоански.

А дали беше самоански? Питър погледна смутено Сиванму и прошепна:

— Джейн не разбира какво казва.

Джейн не разбираше, но Грейс Дринкър го разбра:

— Говори ви на древния свят език. Онзи, в който няма английски или други европейски думи. Езикът, на който се говори само с боговете.

— Защо тогава го говори на нас? — поинтересува се Сиванму.

— Не знам. Той не ви приема за богове. Поне не вас двамата, но казва, че му носите някакъв бог. Иска първо да седнете и да опитате

храната.

— Може ли? — попита Питър.

— Моля ви да го направите.

— Имам чувството, че тук не се придържате към установен сценарий — отбеляза той.

В гласа му Сиванму усети лека неувереност и си даде сметка, че опитва да се шегува само за да прикрие страха си.

— Има установен сценарий — отговори Грейс, — но не вие го пишете, а и аз не знам какъв е.

Те седнаха. Опитаха от всяка купичка и кошница, които им подаваше Малу. Той пъхаше пръсти в съдовете след тях, опитваше, съдвкваше и преглъщаше всичко, което вземеха те.

Сиванму нямаше апетит. Надяваше се, че не очакват от нея да яде същите количества, които поглъщаха самоанци-те. Така щеше да повърне, преди да са стигнали до съществената част.

Храната обаче явно не беше толкова гощавка, колкото ритуал. Те опитаха от всичко, но не изядоха нищо. Малу каза нещо на Грейс на свещения език и тя предаде нарежданията му на езика на простолюдието; неколцина мъже се приближиха и отнесоха кошниците.

Сетне напред пристъпи съпругът на Грейс с гърне, пълно с нещо. Някаква течност, защото Малу го вдигна и отпи. Подаде го на тях. Питър го пое и опита.

— Джейн казва, че сигурно е кава. Леко отровно, но тук е свещена напитка.

Сиванму също опита. Течността имаше плодов аромат и накара очите ѝ да се насълзят; в устата ѝ остана едновременно сладникав и нагарчащ привкус.

Малу кимна на Грейс и тя се приближи и коленичи в гъстата трева пред навеса му. Щеше да превежда, не да участва в церемонията.

Малу избълва куп думи на самоански.

— Отново свещеният език — промърмори Питър.

— Не говорете, моля, неща, които не са предназначени за ушите на Малу — предупреди го Грейс. — Трябва да превеждам всичко и той ще се обиди много, ако в думите ви личи неуважение.

Питър кимна.

— Малу казва, че сте дошли с богинята, която танцува сред паяжините. Аз никога не съм чувала за такава, а мислех, че съм запозната с цялата митология на народа си, но Малу знае неща, които не са достъпни за никого друго. Той казва, че ще говори на тази богиня, защото знае, че приближава смъртния ѝ час, и ще ѝ каже как може да се спаси.

„Джейн — помисли Сиванму. — Той знае за Джейн. Как е възможно? И как може той, който не разбира нищо от съвременна техника, да каже на едно компютърно същество как да се спаси?“

— Сега той ще ви каже какво трябва да стане и нека ви предупредя, че изказването му ще бъде дълго и вие трябва да седите неподвижно през цялото време и по никакъв начин да не опитвате да ускорите процеса. Той трябва да го изрази в подходящия контекст, затова ще ви разкаже историята на всички живи същества.

Сиванму можеше да остане на рогозката с часове почти без да помръдне, защото го бе правила цял живот. Питър обаче не беше свикнал да седи превит и тази поза му бе изключително неудобна. Сигурно беше вече изтръпнал.

Грейс очевидно го прочете по очите му или просто познаваше добре западняците, защото каза:

— Можете да мърдате от време на време, но съвсем бавно и без да сваляте очи от него.

Сиванму се почуди каква част от тези правила и изисквания са измислени от самата Грейс. Малу изглеждаше по-спокоен. Все пак той ги бе поканил на трапезата си, докато Грейс смяташе, че никой не може да яде с него; тя самата не беше запозната с правилата по-добре от тях.

Сиванму обаче остана неподвижно. И без да сваля поглед от Малу.

Грейс продължи да превежда:

— Днес облаците преминаха пред слънцето, гонени от вятъра, и въпреки това не е валяло. Днес една лодка прекоси морето, водена от слънцето, и въпреки това не достигна огъня, когато докосна брега. Така е било и в първия ден от всички дни, когато Господ докоснал един облак в небето и го завъртял толкова бързо, че той избухнал в пламъци и се превърнал в слънце, и тогава всички други облаци започнали да се въртят и да описват кръгове около слънцето.

Това не можеше да е първоначалната легенда на самоанския народ, помисли Сиванму. Нямаше начин да знаят за модела на Коперник за Слънчевата система, преди да срещнат европейците. Малку можеше да е запознат с древните митове, но със сигурност знаеше и някои нови неща и ги използваше.

— Сетне от външните облаци започнало да вали и дъждът се изливал, докато те се изчерпали; така останали само въртящи се кълбета от вода. Във водата плувала огромна огнена риба, която изляла всичката нечистотия и я изпуснала като големи огнени изпражнения, които изригнали от морето и паднали отново във водата като гореща пепел и реки от разтопена скала. От тези изпражнения на огнената риба се образували островите и в тях се завъдили червеи, които се гърчели и пълзели по скалата, докато боговете ги докоснали и превърнали едни в човеци, а други — в животни. Всяко от тези животни било свързано със земята чрез силни лиани, които растели и ги обвивали. Никой не може да види тези лиани, защото са божествени.

„филотичната теория — помисли Сиванму. — Научил е, че всички живи същества са свързани чрез филотични върви с центъра на планетата. Освен човеците.“

Без съмнение беше така. Грейс преведе следващите изречения на мъдреца:

— Само хората не са били свързани със земята. Не били приковани за нея с лиани; мрежа от светлина, несъздадена от никой бог, ги свързвала нагоре със слънцето. Затова всички други животни се кланяли пред човеците, тъй като лианите ги дърпали надолу, а светлинната паяжина карала очите и сърцата на хората да се извисяват нагоре.

Очите на хората гледали нависоко, но виждали съвсем малко по-надалеч от животните със сведени глави; сърцата на хората се извисявали, но въпреки това сърцето можело само да се надява, защото денем кръгзорът му се ограничавал от небето, а нощем, когато погледът му стигал до звездите, то ослепявало за близките неща дотолкова, че мъжът едва различава силуета на собствената си жена в сенките на дома си, въпреки че може да види звезди, чиято далечна светлина пътува стотици негови животи, преди да целуне очите му.

В продължение на всички тези векове и поколения тези пълни с надежда мъже и жени гледали с полуслепите си очи, вирайки се в слънцето и небето, вирайки се в звездите и сенките, и знаели, че зад тези степи има невидими неща, но не можели да си представят какви.

Сетне, във време на война и ужас, когато всички надежди изглеждали загубени, тъкачи от далечни светове — които не били богове, но познавали боговете и всеки от тези тъкачи бил всъщност мрежа от стотици нишки, достигащи ръцете и краката им, очите и устите, и ушите им — изплели мрежа, толкова яка и голяма, и тънка, и всеобхватна, че искали да уловят в нея всички човеци и да ги погълнат. Вместо това обаче в мрежата се хванала далечна богиня, богиня, толкова силна, че никой друг бог не смеел да узнае името ѝ, толкова бърза, че никой друг бог не можел да види лицето ѝ; тази богиня се хванала в мрежата. Само че тя била твърде бърза, за да бъде задържана и погълната. Тя започнала да тича и да танцува по нишките на паяжината, по всички нишки, по нишките, свързващи човек с човека, хората със звездите, тъкачите с други тъкачи, светлината със светлина; тя танцува по нишките. Тя не може да избяга, но не го иска, защото сега всички богове я виждат и знаят името ѝ, и тя знае всичко, което може да се знае, и чува всички думи, които се изричат, и чете всичко, което е написано, и с дъха си издухва мъже и жени там, където не стига светлината на никоя звезда, и после ги всмуква обратно, и когато се върнат, понякога те водят нови мъже и жени, които никога не са живели преди; и тъй като тя никога не стои мирно в мрежата, тя пак ги издухва и всмуква на друго място, тъй че те прекосяват пространството между звездите по-бързо от светлината, и затова посланиците на тази богиня бяха издухани от дома на приятеля на Грейс Дринкър, Ай-мана Хикари, и бяха всмукани обратно на този остров, на Този бряг, под този покрив, където Малу може да види как червеният език на богинята докосва ухото на нейния избраник.

Малу замълча.

— Наричаме я Джейн — поясни Питър.

Грейс преведе и Малу отговори с цял куп думи на свещения език:

— Под този покрив аз чувам едно толкова кратко име, но преди да бъде изказано дори наполовина, богинята изтичва от единия край на вселената до другия хиляда пъти, толкова бързо се движи. Ето как я

наричам аз: Богинята-която-се-движи-бързо-и-непрестанно-и-никога-не-спира-на-едно-място-но-въпреки-това-докосва-всички-места-и-е-свързана-с-всички-които-гледат-нагоре-към-слънцето-а-не-надолу-към-земята. Това е дълго име, по дълго от името на всеки бог, което знам, но не обхваща и една десета част от истинското ѝ име и дори да изговоря цялото ѝ име, то ще бъде толкова дълго, колкото нишките на паяжината, по която танцува.

— Те искат да я убият — намеси се Сиванму.

— Богинята ще умре само ако иска да умре. Неин дом са всички домове, нейната мрежа докосва всички умове. Тя ще умре, ако не пожелае да спре на едно място, за да си почине, защото, когато мрежата бъде разкъсана, тя не бива да остане на средата, без опора. Тя може да се побере във всеки съд. Аз ѝ предлагам този недостоен стар съд, който е достатъчно голям, за да задържи оскъдната ми супа, без да се разплиска, но който тя трябва да напълни с течна светлина, която ще излива и излива благословия върху тези острови и никога няма да се изчерпи. Моля я да използва този съд!

— Какво ще стане тогава с вас? — попита Сиванму. Питър, изглежда, се смути от тази реплика, но Грейс преведе и, разбира се, по страните на Малу рукнаха сълзи.

— О, малка моя, която нямаш кристал, ти гледаш със съчувствие на мен и си загрижена какво ще стане, когато светлината напълни съдинката ми и оскъдната ми супа изври и се изпари.

— Ами празен съд? — попита Питър. — Не може ли да се побере в празен съд?

— Няма празни съдове — отвърна Малу, — но твоят е пълен само наполовина и този на сестра ти, с която сте свързани като близнаци, също е пълен наполовина, и този на далечния ви баща, с който също сте свързани като братя, е почти празен, но неговият съд освен това е счупен и всичко, което сложиш в него, ще изтече.

— Значи тя може да се побере в мен или в сестра ми, така ли?

— Да. В някого от двамата, но не в двамата едновременно.

— Тогава аз предлагам себе си. Малу го изгледа гневно:

— Как смееш да лъжеш под този покрив, след като си пил свещената кава с мен! Как смееш да ме обиждаш с лъжа!

— Не лъжа! — настоя Питър, обръщайки се към Грейс. Тя преведе и Малу се изправи величествено и закрепця към небето.

Сиванму забеляза, за свой ужас, че гребците се събират около тях, също с възбудени и гневни лица. С какво ги беше раздразнил Питър?

Грейс започна да превежда с максимална бързина, но предпочете да обобщи думите на Малу, защото не смогваше да предаде буквално всичко:

— Той казва, че макар да твърдиш, че ще отвориш здравия си съд за нея, въпреки че така казваш, дълбоко в себе си ти издигаш стена от светлина като жестока вълна, която да отблъсне богинята, ако опита да влезе. Ти не би могъл да я пропъдиш, ако тя искаше да дойде, но тя те обича и няма да се противопостави на такава вълна. Така ти я убиваш в сърцето си, убиваш богинята, защото казваш, че ще ѝ дадеш дом, за да я спасиш, когато прекъснат нишките на мрежата, но всъщност я пъдиш.

— Не мога иначе! — извика Питър. — Не го искам! Аз не ценя живота си, никога не съм го ценил...

— Ти обичаш живота с цялото си сърце — преведе Грейс. — Ала богинята не те мрази за това, богинята те обича, защото тя също обича светлината и не иска да умре. По-точно обича онова, което блести в теб, защото тя е изградена в хармония с това излъчване; затова тя не иска да те гони, ако това тяло пред мен е съдът, в който най-силното ти същество толкова иска да живее. Не може ли да вземе съда на сестра ти, питам аз... пита Малу. Той казва, че богинята не го иска, защото обича у сестра ти същата светлина, която гори и в теб. Малу обаче казва, че тази част от светлината ти, която гори в теб, е по-жестока, по-силна, по-егоистична, а тази част от светлината ти, която е по-нежна, по-любяща и която се свързва най-силно с други хора, е у сестра ти. Ако твоята част от светлината влезе в съда на сестра ти, тя ще унищожи нейната и ще я убие и така ти ще се превърнеш, в същество, което е убило половината си. Ако обаче нейната част от светлината влезе в твоя съд, тя ще те смекчи и ще те направи по-добър, ще те обуздае и ще те направи цялостна личност. Така ти ще станеш пълноценен човек и ще освободиш другия съд за богинята. Това те моли Малу. Затова е дошъл през морето да те види — за да те помоли да сториш това.

— Откъде знае тези неща? — попита с треперещ от тревога глас Питър.

— Малу знае тези неща, защото е научил да вижда в мрака как нишките се издигат от свързаните със слънцето души и докосват звездите, докосват се една друга, вплитат се в мрежа, много по-яка и голяма от механичната паяжина, върху която танцува тази богиня. Той е наблюдавал богинята през целия си живот, опитвал е да разбере танца ѝ и защо се движи толкова бързо, та докосва всяка нишка от паяжината си, всичките милиарди мили по сто пъти в секунда. Тя бърза толкова, защото е хваната в неподходяща мрежа. Хваната е в изкуствена паяжина и интелектът ѝ е прикован към изкуствените мозъци, които мислят за следствията вместо за причините, мислят за числа вместо за съдби. Тя търси живите връзки, но намира само слабите и крехки нишки на машините, които могат да бъдат прекъснати от безбожниците. Ако влезе в жив съд обаче, тя ще може да се свърже с новата мрежа и тогава да танцува, ако иска, но това няма да ѝ се налага, и ще може вечно да си почива. Ще е способна да сънува и от сънищата ѝ ще извира радост, защото тя не познава радостта освен чрез сънищата, които си спомня от създаването си, сънищата, родени от човешкия ум, от част от който е била сътворена.

— Ендър Уигин — каза Питър.

Малу отговори, преди Грейс да му преведе.

— Ендрю Уигин — произнесе с мъка, защото името съдържаше звукове, отсъстващи от самоанския език.

Сетне отново избълва поток от думи и Грейс продължи да превежда:

— Говорителят на мъртвите дойде, за да говори от името на един звяр, който отрови и почерни народа на Тонга, а с него и целия народ на света на Мечтите за бъдещето. Той влезе в сенките и от тях направи факла, и я вдигна към небето, и тя се превърна в нова звезда, която освети сенките на смъртта, прогони мрака и очисти сърцата ни от омразата, страха и срама. Това е човекът, от чиито сънища е взела богинята; те са били достатъчно силни, за да ѝ дадат живот в деня, когато се е появила от Отвъдното и е започнала да танцува по мрежата. Той е светлината, която изпълва наполовина теб и наполовина сестра ти и от която в собствения му счупен съд е останала само капка. Той е докоснал сърцето на една богиня и това го е дарило с велика мощ — благодарение на нея ви е създал, когато тя го издуха извън вселената на светлината. Това обаче не го прави бог и в своята самота той не е

могъл да се пресегне и да ти даде собствената ти светлина. Бил е способен само да сложи своята в теб и затова си наполовина пълен и копнееш за другата половина от себе си, и двамата със сестра ти сте толкова жадни за светлина, а той е изхабен и счупен, защото няма какво повече да ви даде. Богинята обаче има повече от достатъчно, повече и още отгоре; това дойдох да ти кажа, казах го и свърших.

Преди Грейс да започне да превежда последните му думи, той вече ставаше; тя още се мъчеше с превода, когато той излезе изпод навеса. Гребците незабавно събориха подпорите; Питър и Сиванму едва успяха да се измъкнат изпод навеса, преди той да се срине. Мъжете хвърлиха запалени факли върху купчината от клони и листа и когато последваха Малу към кануто, зад тях вече се издигаха високи пламъци. Грейс приключи с превода точно когато стигаха водата. Малу влезе в кануто и се настани достолепно на мястото си; гребците, също с важно изражение, застанаха отстрани на лодката, вдигнаха я, занесоха я до водата и я оставиха сред вълните; сетне наместиха едрите си тела вътре и започнаха да гребат, сякаш движеха не гребла във водата, а дървесни стволоче в твърда скала, понесоха се с мощни тласъци навътре в морето, към острова Ататуа.

— Грейс — заговори Питър, — как може да знае неща, които не се засичат дори от най-мощните и чувствителни уреди?

Грейс обаче не можеше да отговори, защото лежеше по очи в пясъка, обляна в сълзи, протегнала ръце към морето, сякаш най-скъпото ѝ дете току-що е било разкъсано от акула. Всички мъже и жени наоколо лежаха в същата поза; и също плачеха.

Тогава Питър също легна по очи в пясъка, протегна ръце към морето и може би заплака, Сиванму не успя да забележи.

Единствено тя остана права, замисли се: „Защо съм тук, след като не съм част от тези събития; у мене няма нищо от никой бог и нищо от Андрю Уигин. Как мога да се тревожа за собствената си самота в такъв момент, когато съм чула гласа на човек, който вижда в небесата?“ Дълбоко в себе си тя знаеше и нещо друго: „Аз съм тук, защото съм тази, която трябва да обича Питър толкова много, че да се почувства достоен, достоен да побере добротата на младата Валънтайн, за да стане едно цяло, да стане Ендър. Не Ендър Ксеноцида и Андрю — Говорителя на мъртвите, вина и съчувствие, смесени в едно съсипано, разбито, безвъзвратно похабено сърце, а

Ендър Уигин, четиригодишното момче, чийто живот е бил изкривен и провален, когато е бил твърде малък, за да се защити.“

Сиванму можеше да помогне на Питър да стане мъжът, в който би се превърнало това дете, ако на света имаше само добро.

„Откъде знам това? — запита се тя. — Как мога да съм сигурна?“

„Защото е очевидно — отговори си сама. — Знам го, защото видях обичаната си господарка Хан Цинджао унищожена от гордостта си и аз ще сторя всичко, за да не позволя на Питър да се унищожи от гордостта на собствената си разрушителна безполезност. Знам, защото и аз като дете бях пречупена и принудена да се превърна в зло, страхливо, егоистично, двулично чудовище, за да защита крехкото, жадно за любов момиченце от живота, който бях принудена да водя. Знам какво е да си враг на самия себе си и все пак успях да го преодоля, да продължа; мога да хвана Питър за ръка и да му покажа пътя.

Само дето не знам накъде и още съм прекършена, и жадуващото за любов момиченце още е уплашено и крехко, а силното и зло чудовище още управлява живота ми, и Джейн ще умре, защото нямам какво да дам на Питър. Той има нужда да пие кава, а аз съм обикновена вода. Не. Аз съм морска вода, вдигаща пясък от дъното край брега, солена; той ще пие от мен и ще умре от жажда.“

И така тя се озова разплакана, просната в пясъка, протегнала ръце към морето, към мястото, където лодката на Малу летеше по вълните като космически кораб, носещ се из вселената.

* * *

Старата Валънтайн се взираше в холографския дисплей на компютъра си, където самоанците, в намален вид, плачеха на плажа. Взира се, докато очите я заболяха, накрая проговори:

— Изключи го, Джейн. Дисплеят се изчисти.

— Какво трябва да направя аз? — попита Валънтайн. — Трябваше да покажеш това на двойницата ми, моята млада близначка. Трябваше да събудиш Андрю и да го покажеш на него. Какво общо има това с мен? Знам, че искаш да живееш. И аз искам да останеш жива. Но какво мога да направя?

Човешкото лице на Джейн се появи с разсеяно изражение над компютъра.

— Не знам — отвърна тя. — Заповедта обаче току-що беше издадена. Вече ме изключват. Започвам да губя части от паметта си. Вече не мога да мисля за толкова много неща наведнъж. Трябва да намеря къде да се оттегля, но такова място няма, а дори да имаше, не знам как да стигна дотам.

— Страх ли те е?

— Не знам. Предполагам, че ще са им нужни часове, за да ме убият напълно. Ако разбере как се чувства човек преди края, ще ти кажа.

Валънтайн закри лицето си с ръце. Дълго стоя неподвижна. Сетне стана и излезе.

Якт я видя и поклати глава. Преди десетилетия, когато Ендър тръгваше от Трондхайм, а Валънтайн остана, за да се омъжи за него, за да стане майка на децата му, той се беше зарадвал на щастието и жизнеността ѝ без бремето, което брат ѝ винаги бе поставял на плещите ѝ. А сетне тя го попита дали иска да отиде с нея до Лузитания и той се съгласи; сега нещата бяха пак постарому, тя отново се превиваше под бремето на Ендъровия живот, па нуждата на Ендър от нея. Якт не можеше да я обвини — никой от двамата не го беше искал или предвиждал; никой от двамата не искаше да открадне част от живота на Якт. Въпреки това него го болеше да я гледа превита под бремето си и да знае, че въпреки цялата си любов към нея няма какво да направи, за да облекчи страданието ѝ.

* * *

Миро посрещна Ела и Куара пред космическия кораб. Вътре младата Валънтайн вече чакаше, заедно с един пекенинос на име Файъркуенчър (Огнегасящ) и един безименен работник на Царицата на кошера.

— Джейн умира — каза Миро. — Трябва да тръгваме веднага. Ако се бавим още, няма да успее да ни пренесе.

— Как можеш да искаш от нас да дойдем с теб, като вече знаем, че ако Джейн умре, никога няма да можем да се върнем? — попита

Куара. — Ще оцелеем само докато ни стигне кислородът на кораба. Най-много няколко месеца, след това ще умрем.

— Да, но ще успеем ли да свършим нещо през това време? Ще успеем ли да установим контакт с тези десколадори, с тези чужди същества, изпращащи проби, които унищожават цели планети? Ще успеем ли да ги убедим да спрат? Ще успеем ли да спасим всички видове, които знаем, и хиляди, милиони, които не познаваме, от някоя ужасна, нелечима болест? Джейн ни снабди с най-добрите програми, които е в състояние да създаде, за да ни помогне да разговаряме с тях. Това достатъчно ли е за вас? За делото на Живота ви?

По-голямата му сестра, Ела, го изгледа тъжно:

— Мислех, че вече съм извършила делото на живота си, когато създадох вируса срещу Десколадата.

— Така е. Ти направи достатъчно, но има още неща, които са само по твоите възможности. Моля те да дойдеш и да умреш с мен, Ела, защото без теб моята смърт ще е безсмислена, защото без теб аз и Вал няма да можем да изпълним задачата си.

Нито Куара, нито Ела помръднаха или заговориха.

Миро кимна, сетне се обърна и влезе в кораба. Ала преди да затвори люка, двете сестри, прегърнати през кръста, безмълвно го последваха вътре.

ОСМА ГЛАВА

КАКВО ЗНАЧЕНИЕ ИМА В КОЯ ИЗМИСЛИЦА ВЯРВАШ?

Баща ми веднъж ми каза, че няма богове, само жестока манипулация на зли хора, които твърдят, че властта им е добро, а експлоатацията им — любов. Ако няма богове обаче, защо изпитваме нужда да вярваме в тях? Само защото лъжците стоят между нас и боговете и ни пречат да ги видим, не означава, че яркият ореол около всеки лъжец не е сиянието на един бог, който чака да разобличим лъжата.

Из „Божественият шепот на Хан Цинджао“

Не става — каза Царицата па кошера.

Какво можем да променим? — попита Човек. — Изградихме най-здравата мрежа, която е по възможностите ни. Събрахме се с теб и едни с други както никога преди и всички треперим, всички се тресем, сякаш вятърът танцува с нас и прави листата ни красиви пи слънчевата светлина, и светлината сте ти и твоите дъщери, и цялата ни любов към мъничките ни майки и скъпите пи неми дървета-майки е дадена на теб, наша царице, наша сестро, наша майко, наша най-вярна, съпруго. Как може Джейн да не вижда какво сме сътворили и да не поиска да стане част от него?

Тя не може да намери път към нас — обясни Царицата на кошера. — Изградена е наполовина от нашата същност, но отдавна ни е обърнала гръб, за да гледа Ендър, да му принадлежи. Тя беше нашият мост към него. Сега той е единственият ѝ мост към живота.

Що за мост е това? Той самият умира.

Старата му част умира. Спомни си обаче, че той е човекът, който заобича и разбра най-добре пексниносите. Не е ли възможно от умиращото му младо тяло да израсне дърво, което да го прехвърли в третия живот, както прехвърля вас?

Не разбирам плана ти — призна Човек, — обичана моя царице.

Нямам план. Имам само надежда. Кажете тогава на какво се надяваш. Това е само мечта за надежда. Само усещане за догадка за мечта за надежда. Казвай.

Тя беше нашият мост към Ендър. Не може ли Ендър да бъде нейният мост към нас чрез вас? Тя прекара целия си живот с изключение на последните няколко години във взирание в сърцето на Ендър, в слушане на най-съкровениите му мисли и неговата аюа придаваше смисъл на съществуването ѝ. Ако той я извика, тя ще го чуе, дори да не може да чуе нас. Това ще я привлече към него.

В тялото, на което в момента той отделя най-голяма част от вниманието си, тоест младата Валънтайн. Там те ще влязат в двубой, без да го искат. Не могат да управляват заедно едно и също кралство.

Точно затова този усет за надежда е толкова крехък. Ендър обаче, обичаше и вас — теб, дървото-баща на име Човек, и вас, пекениноси, дървета-бащи, съпруги и сестри, и дървета-майки, всички, дори обикновените дървета на пекениноси, които никога не са били бащи, а само синове, той ви обича. Не е ли възможно тя да проследи филоличната връзка към вас и да достигне премита чрез вас? И не може ли да последва него и да намери пътя към пас? Ние сме способни да я задържим, да поберем всичко от нея, което не е в състояние да се вмести в младата Валънтайн.

Тогава Ендър ще остане жив и ще я вика.

Затова тази надежда е само сянка от спомен от преминаването на мъничко облаче пред слънцето, защото той трябва да я повика и да я доведе, и след това да избяга от нея и да я остави сама в младата Валънтайн.

Тогава той ще умре заради нея.

Ще умре като Ендър. Трябва да умре и като Валънтайн. Но може да намери път към Питър и да заживее там.

Това е тази част от него, която мрази — отбеляза Човек. — Той сам ми го каза.

Това е тази част от него, от която се страхува. Не е ли възможно обаче да се страхува от нея, защото това е най-силната му част? Най-стабилната сред всичките му лица?

Как можеш да кажеш, че най-силната страна на добър човек като Ендър е толкова разрушителна, амбициозна, жестока, безскрупулна?

Такива са собствените му думи за тази негова част, която оформи като младия Питър. Ала не показва ли книгата му, „Хегемона“, че точно безскрупулното у него е гравивно? Нито той, нито Питър са жестоки заради самата жестокост. Проявили са жестокост само доколкото е било необходимо за задачата им, задачи, която е трябвало да изпълнят; за Ендър — спасяването на света от страшен враг, защото за такива ни е смятал тогава, а за Питър — да разчупи стените между народите и да превърне човечеството в една нация. И двете задачи отново идват на дневен ред. Открихме леговището на жесток враг, чужда раса, която Миро нарича „десколадори“, И трябва да заличим границите между човеци и пекениноси, между царици на кошери и пекениноси, между царици на кошери и човеци и между всички нас и Джейн, каквато и ди се окаже, тя — не се ли нуждаем отново от силата на Ендър и Питър, за да ни свърже ведно?

Ти ме убеди, обичана моя сестро, майко, съпруго, но дали Ендър ще повярва в присъствието на такава добрина в себе си? Той може да е в състояние да привлече Джейн от небето в тялото на младата Валънтайн, но никога няма да е в състояние самият той да напусне това тяло; никога няма да се съгласи да се откаже от собствената си доброта и да отиде в тяло, олицетворяващо всичко в него, от което се страхува.

Ако си прав, той ще умре — заключи Царицата на кошера.

Скръб и тревога се събудиха у Човек и се разпръснаха по мрежата, свързваща го с всички дървета-бащи и всички царици на кошери, но за тях тези чувства имаха сладък вкус, защото бяха родени от любов към живота на един човек.

Той и без това умира, умира като Ендър и ако му обясним всичко това, няма ли пак да избере смъртта, ако така ще спаси Джейн? Джейн,

която държи ключа за мигновеното преместване в пространството? Джейн, която единствена може да отключи вратата към Отвъдното и да ни вкара и изкара оттам със силата на волята и яснотата на ума си?

Да, той би избрал да умре, ако тя ще остане жива.

По-добре тогава да я вкара във Валънтайн и след това да избере живота. Така ще е по-добре.

Отчаянието, скрито в тези думи на Царицата на кошера, се предадоха по мрежата и всички усетиха горчивия му вкус, защото то бе родено от страх за човека, когото всички жалеха.

* * *

Джейн намери сили за едно последно пътуване; тя задържа совалката с шестте живи същества вътре, задържа съвършения образ на телата им, за да ги прехвърли отвъд и после пак вътре, на орбита около далечната планета, на която бе създадена Десколадата. След като изпълни тази задача обаче, тя загуби власт над себе си, защото не можеше да се намери, поне не тази същност, която познаваше досега. Спомените се откъсваха от паметта ѝ, връзките със светове, които ѝ бяха познати както собствените крайници за човечите, цариците на кошери и дърветата-бащи, вече ги нямаше и когато се пресегнеше, за да ги използва, не се получаваше нищо; тя бе изтръпнала, свиваше се, но не в древната си сърцевина, а в забутани ъгълчета на съществото си, отчаяни фрагменти, неспособни да я поберат.

„Умирам, умирам“ — повтаряше си тя отново и отново; мразеше тези думи, мразеше страха, който изпитваше.

Говореше в компютъра на младата Валънтайн — само говореше, защото вече не си спомняше как да пресъздаде лицето, било неин образ в течение на векове.

— Сега ме е страх.

Ала след като го каза, тя вече не помнеше дали е отправила тези думи към младата Валънтайн. Още една част от нея се губеше; преди миг бе там, но вече беше извън обсега ѝ.

И защо трябваше да говори на тази Ендърова издънка? Защо не плачеше тихо в ухото на Миро или на Питър, да им повтаря: „Говори ми, говори ми, страх ме е“? Не тях искаше сега. А онзи, който я бе

изтръгнал от ухото си. Който я бе отхвърлил, за да избере една тъжна и тревожна човешка жена, защото — така си мислеше той — нуждите на Новиня бяха по-големи. „Възможно ли е обаче сега тя да се нуждае от теб повече, отколкото аз? Ако умреш, тя ще продължава да живее. Аз обаче умирам, защото ти извърна погледа си от мен.“

* * *

Сиванму чу шепот до себе си на плажа. „Заспала ли съм?“ — сепна се. Отлепи лице от пясъка, повдигна се на ръце. Отливът беше дошъл и водата се бе оттеглила далеч от мястото, където лежеше. До нея Питър седеше с кръстосани крака, клатеше се напред-назад и повтаряше тихо:

— Джейн, чувам те. Говоря ти. Ето ме. И по страните му се стичаха сълзи.

И в този момент, докато го слушаше как призовава Джейн, Сиванму изведнъж осъзна две неща. Първо, че Джейн сигурно умира, защото какво можеха да бъдат думите на Питър освен утешение, а защо ще ѝ е утешение на Джейн, освен ако не е дошъл последният ѝ час? Второто, за което си даде сметка Сиванму, бе дори по-жестоко. Защото тя осъзна, че сега, когато за пръв път вижда Питър да плаче — когато за пръв път вижда, че е способен да плаче, — и тя иска да е в състояние да докосне сърцето му, както го докосваше Джейн; не, да бъде единствената, чиято смърт може да го натъжи толкова.

„Кога е станало това? — запита се. — Кога за пръв път пожелах да ме обикне? Дали се случи сега, като детска прищявка, да го пожелае, защото сърцето му принадлежи на друга жена — на друго същество? И през всички тези дни заедно съм започнала да мечтая за любовта му заради самата нея? Дали подигравките, снизхождението му и в същото време тайната му болка, скритият му страх са го направили по-скъп за мен? Дали самото му презрение към мен ме кара да желая не само одобрението, а и привързаността му? Или болката му ме кара да искам да се обърне към мен за утешение?“

Защо трябва да копнея толкова за любовта му? Защо ревнувам от Джейн, от тази умираща непозната? Възможно ли е след толкова години на гордо усамотение да откривам, че през цялото време съм

била достойна за съжаление романтичка? И в копнежа си за такива чувства не съм ли избрала най-неподходящия човек? Той обича друга, с която никога няма да мога да се сравнявам, особено след смъртта ѝ; той ме знае като глупачка и не се интересува ни най-малко от моите качества; а и той самият е само част от човешко същество, и не най-добрата половина от цялостната личност, която е била разделена.

Нима съм си загубила ума?

Или най-сетне съм открила сърцето си?“

Заля я вълна непознати чувства. През целия си живот толкова бе съдържала емоциите си, че сега не знаеше как да ги обуздае. „Обичам го“ — помисли си п сърцето ѝ замалко не се пръсна от силата на страстта. Сетне: „Той никога няма да се влюби в мен“ — и сърцето я заболя, както не я беше боляло при всичките хиляди разочарования в живота ѝ.

„Любовта ми към него е нищо в сравнение с нужда та от Джейн, с познанието му за нея. Защото връзките му с нея сега са по-здрави, отколкото съм била свидетел през тези няколко седмици от съществуването му в това тяло. През всички самотни години на Ендъровите скитания Джейн е била най-верният му приятел и това сега е любовта, която се излива от очите на Питър със сълзите му. Аз не съм нищо за него, аз съм закъсняла случайност в живота му, познавам само една част от него и любовта ми не означава нищо.“

Сиванму заплака.

Викове на някой от самоанците, стоящи на плажа до тях, я накара да се обърне. Тя погледна през сълзи към вълните и се изправи, сигурна, че е забелязала онова, което е привлякло вниманието им. Беше лодката на Малу. Той се връщаше.

Беше ли видял нещо? Беше ли чул плача на Джейн, звучащ в ушите на Питър?

Грейс се приближи, хвана я за ръката.

— Защо се връща? — попита едрата самоанка.

— Ти си тази, която го разбира — отвърна Сиванму.

— Аз изобщо не го разбирам. Само думите му; знам обичайното значение на думите му. Когато заговори обаче, чувствам как словата му се напрягат, за да поберат нещата, които иска да каже, и не успяват. Те не са достатъчно големи, неговите думи, макар че говори на най-всеобхващащия ни език, макар че свързва словата си в големи

кошници от значение, в лодки от мисъл. Аз мога да видя само външната форма на думите и да се досещам какво иска да каже. Изобщо не го разбирам.

— Защо тогава мислиш, че аз мога да го разбера?

— Защото той се връща, за да говори с теб.

— Той се връща, за да говори е Питър. Питър е свързан с богинята, както я нарича Малу.

— Ти май не харесваш тази негова богиня. Сиванму поклати глава:

— Нямам нищо против нея. Освен че тя го притежава и не оставя нищо за мен.

— Съперница. Сиванму въздъхна:

— Цял живот са ме учили да не се надявам на нищо и да получавам дори по-малко. Винаги обаче съм имала амбиции далеч над възможностите ми. Понякога, когато се пресегна, на грабвам повече, отколкото заслужавам, повече, отколкото мога да задържа. Понякога се пресягам, но не напипвам нищо.

— Желаяш ли го?

— Току-що осъзнах, че искам да ме обича, както го обичам аз. Той винаги е сърдит, винаги ме наранява с думите си, но работи редом с мен и когато ме хвали, аз му вярвам.

— Бих казала — отбеляза Грейс, — че досега животът ти не е бил свършено прост.

— Не е вярно. Досега аз не съм имала нищо, от което не съм се нуждаела, и не съм се нуждаела от нищо, което нямам.

— Ти си имала нужда от всичко, което не си имала; не мога да повярвам, че си толкова слаба, та да не можеш да си го вземеш дори сега.

— Аз го загубих, преди да разбера, че го желая. Погледни го.

Питър се клатеше напред и назад, шепнеше, мълчаливо повтаряше молитвата си, неспирен разговор с умиращата му приятелка.

— Гледам го — каза Грейс — и виждам, че той е от плът и кръв, ти също; и не разбирам как едно умно момиче като теб може да каже, че го е загубило, когато очите ти със сигурност ти показват, че той още е тук.

Сиванму погледна огромната жена, която се извисяваше над нея като планина, вгледа се в блестящите ѝ очи и се тросна:

— Не съм те молила за съвет.

— И аз не съм молила за твоя, по ти вее пак дойде и опита да ме накараш да си променя мнението за Лузнтанската флотилия, нали искаше да ме убедиш да накарам Малу да каже нещо па Аймана, за да каже той нещо на несесарианците на Божествен вятър и да кажат те нещо на войнолюбците в Конгреса, така че коалицията, изпратила флотилията, да се разпадне и Лузитания да остане непокътната. Нали такъв беше планът?

Сиванму кимна.

— Е, заблуждавала си се. Човек не може да прецени отвън какво кара друг човек да взема решенията си. Аймана ми писа, но аз нямам власт над него. Аз го въведох в учението на Уа Лава, но той следва У а Лава, не мен. Следва я, защото чувства, че това е неговата философия. Ако изведнъж започна да му обяснявам, че Уа Лава забранява изпращането на флотилии за унищожаване на други планети, той ще ме изслуша учтиво, но няма да обърне внимание на думите ми, защото те няма да имат нищо общо с У а Лава. Ще го види, и не без основание, като опит от страна на един стар приятел и учител да му наложи волята си. Това ще е краят на доверието между нас и пак няма да го накара да промени мнението си.

— Значи сме се провалили.

— Не знам дали сте се провалили. Лузитания още е цяла. А и откъде знаеш, че точно това е целта на идването ви?

— Питър го каза. Джейн също.

— А откъде знаят те каква е истинската ви цел?

— Е, ако поставим нещата по този начин, никой от нас няма никаква цел. Нашият живот е едно сляпо подчинение на гените ни. Ние просто играем по сценария, който ни е наложен.

— О — възкликна Грейс, — разочарована съм, че чувам такава глупост от теб.

Голямото кану отново бе извадено на брега. Малу отново се изправи и стъпи на пясъка. Този път обаче — възможно ли беше? — той изглеждаше забързан. Толкова бързаше, че загуби част от достолепието си. Всъщност колкото и бавно да се движеше той, Сиванму имаше чувството, че препуска по плажа. И когато се взря в

очите му, когато забеляза накъде е насочено вниманието му, тя си даде сметка, че се връща не при Питър, а при нея.

Новиня се събуди в мекото кресло, което ѝ бяха донесли, И за миг не успя да си спомни къде се намира. В годините като ксенобиолог тя бе заспивала неведнъж на стола в лабораторията И затова сега се огледа, за да види върху какво е работила, преди да задреме. Какъв биологичен проблем е опитвала да разгадае?

Сетне забеляза Валънтайн, застанала до леглото на Андрю. До леглото с тялото на Андрю. Сърцето му бе някъде другаде.

— Трябваше да ме събудиш — каза Новиня.

— Току-що идвам. А и сърце не ми даваше да те будя. Казаха ми, че почти не спиш.

Новиня се изправи:

— Странно. На мен пък ми се струва, че само това правя.

— Джейн умира.

Сърцето на Новиня подскочи.

— Съперницата ти, знам — добави Валънтайн.

Новиня погледна в очите на другата жена, за да види дали в тях има гняв или насмешка. Ала не. Видя само състрадание.

— Имай ми доверие, знам как се чувстваш — увери я Валънтайн.
— Преди да се влюбя и да се омъжа за Якт, Ендър беше целият ми живот. Никога обаче не съм била негова. О, за известно време в детството му аз бях най-важният човек за него — но това бе разрушено, защото военните ме използваха, за да го насърчавам да продължи, когато искаше да се откаже. И след това Джейн бе единствената, с която споделяше шегите си, наблюденията си, най-съкровените си мисли. Джейн беше тази, която виждаше и чуваше каквото вижда и чува той. Аз пишех книгите си и след завършването на всяка от тях получавах вниманието му за няколко часа, за няколко седмици. Той използваше идеите ми и така аз чувствах, че носи частичка от мен у себе си. Той обаче бе отдаден на нея.

Новиня кимна. Наистина разбираше.

— Сега обаче имам Якт и вече не съм нещастна. И децата. Колкото и да обичам Ендър, силния мъж, дори проснат в това легло, креещ — за една жена децата са по-скъпи, отколкото може да бъде кой да е мъж. Ние се преструваме, че не е така. Преструваме се, че ги раждаме заради него, че ги отглеждаме заради него. Ала това не е

вярно. Ние ги отглеждаме заради тях самите. Оставаме е мъжете си заради децата. — Валънтайн се усмихна. — Ти постъпи така.

— Останах с неподходящия мъж — отвърна Новиня.

— Не, останала си с подходящия. Твоят Либо, той е имал жена и деца — те са имали право да го задържат. Ти си останала с друг мъж заради децата си и въпреки че от време на време са го мразили, те са го обичали, и въпреки че понякога той е бил слаб, в други случаи е бил силен. Правилно си постъпила, че си го задържала заради тях. Това е било един вид защита за тях.

— Защо ми говориш тези неща?

— Защото Джейн умира, но може да оцелее, ако Ендър я повика.

— За сложи пак кристала в ухото си? — изсъска презрително Новиня.

— Това отдавна не им е нужно. Също както Ендър вече не се нуждае от живот в това тяло.

— Той не е толкова стар — възрази Новиня.

— Три хиляди години.

— Това е ефектът па относителността. Той всъщност е на...

— Три хиляди години — повтори Валънтайн. — През това време цялото човечество беше негово семейство; той беше като баща на служебно пътуване, който се връща у дома само от време на време, но когато е сред семейството си, съди справедливо и дава нежност на всички. Това се случваше всеки път когато стигнеше в някой човешки свят и говорете от името на някой мъртвец; опитваше да навакса пред семейството за отсъствието си. Той живя три хиляди години и не виждаше края на това лутане, умори се. Затова накрая напусна голямото семейство, за да има по-малко; обичаше те и заради теб изостави Джейн, която му бе като съпруга през всичките тези години на скитане; тя стоеше, така да се каже, у дома и се грижеше за милиардите му деца, казваше му какво правят, грижеше се за къщата.

— И собствените й дела я възхваляват сами.

— Да, тя бе добродетелна жена. Също като теб. Новиня отметна косата си:

— Не като мен. Собствените ми думи винаги са ме правили за посмешище.

— Той избра теб и те обичаше, обичаше и децата ти като техен роден баща и още е твой съпруг, но ти всъщност вече не се нуждаеш от

него.

— Как можеш да кажеш това? — възмути се Новиня. — Откъде знаеш от какво се нуждая?

— Сама го знаеш. Знаеше го, когато дойде тук. Знаеше го, когато Ещевао умря в прегръдката на разбунтувалото се дърво-баща. Децата ти вече водеха самостоятелен живот и нито ти, пито Ендър можехте да ги защитите. Ти още го обичаше, той също, но семейният ви живот бе свършил. Ти всъщност вече не се нуждаеше от него.

— Той никога не е имал нужда от мен.

— Нуждаеше се от теб отчаяно. Толкова много, че изостави Джейн заради теб.

— Не. Нуждаеше се аз да се нуждая от него. Искаше да се чувства, сякаш ми дава нещо, сякаш ме защитава.

— Ти обаче не се нуждаеш вече от присъствието или защитата му.

Новиня поклати глава.

— Събуди го — каза Валънтайн — и го освободи. Новиня се замисли за всички гробове, край които бе стояла. Спомни си погребението на родителите си, дали живота си за спасението на Милагре от Десколадата по време на първата ужасна епидемия. Спомни си Нино, измъчван до смърт, одран жив от прасенцата, защото са си мислили, че така от тялото му ще израсте дърво; само че не бе израснало нищо освен болка в сърнето на Новиня — онази нощ беше отишъл в гората на пекениносите заради едно от нейните открития. И сетне Либо, измъчван до смърт по СЪЩИЯ начин като баща си, и пак заради нея, но този път защото не бе споделила с него откритието си. И Марсау, чийто живот беше дори по-мъчителен заради болестта, която го убиваше още от дете. И Ещевао, който остави сляпата му вяра да го поведе към мъченичеството, за да бъде един ден канонизиран за светец заедно с родителите ѝ.

— Омръзна ми да изпращам хората — каза горчиво Новиня.

— Не виждам логиката. За нито един от всички хора, които си изгубила, не можеш да кажеш, че си го „изпратила“. Ти винаги си се държала за тях със зъби и нокти.

— И какво от това? Всички, които съм обичала, са ме изоставяли!

— Това не е извинение. Всеки умира. Всеки си отива. Това, което има значение, е съграденото заедно с тях, преди да те изоставят. Ти продължи работата на родителите си и на Пипо, и на Либо — и отгледа децата на Либо, нали? И те в определен смисъл са деца и на Марсау, нали? Някаква частичка от него е останала у тях, не е само лоша. Колкото до Ещевао, той създаде нещо наистина прекрасно със смъртта си. Вместо да го благословиш обаче, ти го намрази за това. Мразиш го, защото съгради нещо, по-ценно за него от самия живот. Задето обичаше Господ и пекениносите повече от теб. Ти още не искаш да ги пуснеш. Още си се вкопчила в тях.

— Защо ме мразиш за това? Може да не е съвсем вярно, но това е целият ми живот — да губя, да губя, да губя!

— Защо този път не пуснеш птичката на свобода, преди да е умряла в клетката?

— Представяш ме като чудовище! — изкрещя Новиня. — Как смееш да ме съдиш!

— Ако беше чудовище, Ендър нямаше да те обича — отвърна кротко Валънтайн. — Ти си велика жена, Новиня, с трагичен живот и много успехи, е много страдание. Сигурна съм, че историята ти ще бъде разказвана като сага след смъртта ти. Няма ли обаче да е по-добре да научиш нещо, вместо да играеш тази трагедия до края?

— Не искам още един обичан от мен човек да умре прел очите ми! — проплака Новиня.

— Кой е споменавал за смърт?

Вратата се отвори. На прага се появи Пликт.

— Какво става? — попита тя.

— Тя иска да го събудя — отвърна Новиня — и да МУ разреши да умре.

— Може ли да остана?

Новиня грабна чашата от шкафчето до креслото и плисна водата в лицето на Пликт:

— Изчезвай! Той е мой сега, не твой! Пликт бе твърде изненадана, за да отговори.

— Не е Пликт тази, която ти го отнема — каза тихо Валънтайн.

— Тя е като всички останали, иска част от него, къса парченца от него и ги поглъща; всичките са канибали!

— Какво? — повиши глас Пликт. — Сама ли искаше да го изядеш? Е, няма ли да ти преседне? Кое е по-лошо, канибали, които откъсват но някое и друго парченце, или канибалка, която иска всичко за себе си, въпреки че яденето ѝ е прекалено много?

— Това е най-отвратителният разговор, който съм чувала! — възкликна Валънтайн.

— Тя се върти около него от месеци, наблюдава го като лешояд! — изсъска Новиня. — Мотае се наоколо, навира се насам-натам, без да каже и дума, а когато най-сетне заговори, чуй каква отрова се излива от устата ѝ.

— Аз просто изплюх собствената ти отрова срещу теб — не ѝ остана дължна Пликт. — Ти си една алчна, омразна жена и само си го използвала, използвала си го, без да му дадеш нищо, и единствената причина да умира е, че иска да се махне от теб!

Новиня не отговори, нямаше думи, защото дълбоко в себе си знаеше, че Пликт е права.

Валънтайн обаче заобиколи леглото, приближи се до вратата и удари с все сила младата жена през лицето. Пликт се олюля, свлече се до касата, седна па земята и се хвана за зачервената буза, от очите ѝ потекоха сълзи. Валънтайн се наведе над нея:

— Ти никога няма да говориш от негово име след смъртта му, разбра ли? Жена, която изрича такава лъжа само за да причини болка, само да нарани **НЯКОГО**, па когото завижда — ти не можеш да бъдеш говорителка на мъртвите. Срамувам се дори, че съм те оставила да учиш депата ми. Ами ако някоя от лъжите ти е проникнала в тях? Повдига ми се от теб!

— Не! — викна Новиня. — Не ѝ се гневи! Това е вярно, вярно е!

— На теб ти изглежда така, защото винаги си готова да приемеш най-лошото за себе си. То обаче не е вярно. Ендър те обичаше и ти не си откраднала нищо от него; единствената причина да е още жив в това легло е любовта му към теб. Тя е единствената причина да не може повече да живее този изчерпан живот и благодарение на нея ще успее да заведе Джейн на място, където тя ще оцелее.

— Не, не, Пликт е права, аз изсмуквам хората, които обичам.

— Не! — проплака Пликт. — Това беше лъжа! Аз го обичам толкова, че започнах да го ревнувам от теб, защото той беше твой без дори да го искаш.

— Никога не съм спирала да го обичам.

— Ти го изостави. Дойде тук без него...

— Оставих го, защото не можех...

Гласът на Новиня заглъхна. Валънтайн довърши:

— Защо нямаше да понесеш да те напусне той. Ти го чувстваше, нали? Чувстваше, че той вехне, още тогава. Знаеше, че се нуждае да се махне, да приключи този живот, и нямаше да понесеш още един мъж да те изостави; затова ти го остави първа.

— Може би — призна уморено Новиня. — Както и да е, това е само една измислица. Ние вършим делата си и след това се мъчим да измислим причините, но това не са истинските причини, истината винаги остава извън обсега ни.

— Слушай тогава тази измислица. Какво ще стане, ако само този път, вместо някой, когото обичаш, да те предаде, да умре въпреки волята ти и без позволение ти — какво ще стане, ако само този път го събудиш и му кажеш, че може да живее, да си вземете сбогом и да го пуснеш да върви с твоето одобрение? Само този път?

Новиня отново избухна в сълзи:

— Искам всичко да свърши! Искам да умра!

— Точно затова той трябва да остане. Заради него не можеш ли да избереш живота и да го пуснеш да си върви? Остани в Милагре и бъди майка на децата си и баба на техните деца, разказвай им за Ос Венерадос, за Пипо и Либо, за Ендър Уигин, който дойде да спаси семейството ти и остана твой съпруг много, много години, преди да умре. Не някакво говорене от името на мъртвите, не някакво надгробно слово, не някакви надути хвалебствия, които Пликт възнамерява да произнесе над трупа му, а разкази, чрез които да живее в паметта на единственото семейство, което някога е имал. Той ще умре така или иначе. Защо не го пуснеш да си отиде с твоята любов, с благословията ти, не с гнева или мъката ти, докато опитваш да го задържиш.

— Много хубава история си измислила — отвърна Новиня, — но в края на краищата искаш от мен да го дам на Джейн.

— Както сама каза, всичко е измислица. Какво значение има в коя измислица вярваш?

ДЕВЕТА ГЛАВА

НА МЕН МИ МИРИШЕ НА ЖИВОТ

*Защо казвате, че съм сам?
Тялото ти е с мен, където и да отида,
разказва ми безкрайни истории
за глад и доволство,
за умора и сън,
за ядене и пиене, за дишане и живот.
С такава компания
кои може да е сам?
И дори когато тялото ми се изтощи
и в него остане само една Мъничка искрица,
аз пак няма да съм сама,
защото боговете ще видят люлката ми светлина,
проследяваща танца
на дървесинните жилки по дъските,
и ще ме познаят,
ще кажат името ми
и аз ще се възнеса.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

„Умирам, умирам, умирам.“

В края на живота ѝ сред ансибалните връзки все пак имаше някаква милост. Паниката на Джейн от загубата на самата себе си започваше да спада, защото, макар да знаеше, че продължава да губи и е загубила много, тя вече не помнеше какво е то. Когато изгуби връзката си с ансибалите, позволяващи ѝ да контролира кристалите в ушите на Миро и Питър, тя дори не забеляза. И докато се държеше за

последните няколко нишки на ансибалите, които още не бяха изключени, тя не можеше да мисли за нищо, не чувстваше нищо освен нуждата да се държи здраво вкопчена в тези връзки, макар че бяха твърде малки, за да я задържат, макар че гладът ѝ никога не можеше да бъде доволен от тях.

„Мястото ми не е тук.“

Не мисъл, не, от нея не беше останало достатъчно за нещо толкова сложно като съзнание. Това по-скоро бе глад, някаква незадоволеност, някакво безпокойство, обхванало я, докато пробягваше по ансибалната връзка на Якт от Лузитания до совалката на Миро и Вал, нагоре и надолу, от край до край, хиляда пъти, милион пъти, без да променя нищо, без да постига нищо, без да свързва нищо, без да може да расте. „Мястото ми не е тук.“

Защото, ако има някаква разлика между аюите, които идват вътре, и онези, които вечно остават в Отвъдното, това бе вродената нужда да растат, да бъдат част от нещо голямо и красиво. Непритежаващите този стремеж никога не могат да бъдат привлечени, както Джейн бе привлечена преди три хиляди години от мрежата, изтъкана от цариците на кошери за нея. Такава нужда изпитват и аюите, превръщащи се в царици на кошери или работници, в мъжки и женски пекееиноси, в хора, силни или слаби; дори онези аюи с малък капацитет, но верни и предвидими, които се превръщат в искри, чиито танци не се засичат дори от най-чувствителните уреди, докато не станат толкова сложни, че хората да определят танца им като поведение на кварки, мезони, фотони. Всички те имат нужда да бъдат част от нещо и когато се включат в него, се радват: „Аз съм ние; това, което постигаме заедно, съм аз.“

Те обаче не бяха еднакви, всичките тези аюи, тези безплътни създания — едновременно градивни елементи и градители. По-слабите и плахите достигаха определено ниво и или не можеха, или се бояха да растат повече. Задоволяваха се да участват в нещо красиво и съвършено, играейки някаква скромна роля. Много човеци и пекениноси достигаха този етап и оставяха други да управляват живота им, нагаждаха се, винаги се нагаждаха — и това беше добре, имаше полза от тях. Уа Лава — бяха достигнали момента, в който можеха да кажат: „Достатъчно.“

Джейн не беше от тях. Тя не можеше да се задоволи с нещо толкова малко и просто. И след като веднъж бе живяла като същество от милиарди части, свързано с най-голямото творение на триизмерната вселена, сега, свита, тя не можеше да бъде доволна. Знаеше, че има спомени, само да успееш да ги възстанови. Знаеше, че има работа за вършене, само да можеше да намери онези милиони крехки крайници, е чиято помощ функционираше. Тя имаше твърде много живот за такова малко пространство. Ако не откриеше нещо, което да я приеме, тя не можеше да продължава да се крепи за тази тънка нишка. Трябваше да се откъсне от нея, да се прости с последното от старата си същност, за да потърси мястото си.

Тя започна да се пуска за малко и да се оттегля — не твърде далеч — от тънката нишка между ансибалите. За мигове, твърде къси, за да бъдат измерени, оставаше да блуждае и това я караше да се чувства ужасно; всеки път бързаше да се върне в малкото, но познато пространство, което все още ѝ принадлежеше; и сетне теснотията на това място ѝ ставаше непоносима и тя пак се пускаше, и отново, обзета от ужас, се връщаше.

При едно от тези отделяния обаче тя забеляза нещо познато. Някой познат. Друга аюа, с която някога е била свързана. Нямахме достъп до паметта, от която можеше да научи името; всъщност вече нямаше никаква памет за имена. Познаваше обаче това същество и му се доверяваше и когато след поредното прехвърляне пак се намери в близост до това място, тя прескочи в далеч по-обширната мрежа, управлявана от тази аюа — ярка и позната.

Тя го откри — каза Царицата на кошера.

Откри нея, искаш да кажеш. Младата Валънтайн.

Ендър е този, когото откри и когото позна. Всъщност да, прескочи в съда на Вал.

Как я виждаш? Аз изобщо не мога да я забележа.

Едно време тя бе част от нас, както знаеш. И това, което каза самоанецът — един от работниците ми го гледаше на компютъра на Якт, — ми помогна да я намеря. Ние я търсехме все на едно място и не успяхме да я видим. Когато обаче разбрахме, че тя постоянно се движи, тогава си дадохме сметка, че тялото ѝ обхваща и най-далечните кътчета на човешката цивилизация и точно както нашите аюи остават в телата ни и се откриват лесно, така и нейната остава в нейното тяло, но

тъй като то е по-голямо от нас и дори ни включва, тя никога не се побира на достатъчно малко място, за да я видим. Успях да я открия едва когато изгуби почти цялото си съществуване. И сега знам къде е.

Значи сега младата Валънтайн е нейна?

Не — отвърна Царицата на кошера. — Ендър не я пуска.

* * *

Джейн затанцува радостно из това тяло, толкова различно от всяко, което си спомняше, по след частица от мига осъзна, че аюата, която бе познала, аюата, която бе последвала, не желае да ѝ отстъпи дори малка част от себе си. Усещаше го при всяко докосване; и сега с ужас Джейн започна да чувства, че макар да е попаднала в творение с изключителна красота — в този храм от живи клетки с основи от кости, — никаква част от него не ѝ принадлежи и ако остане, то ще е само като бежанец. Това място не беше нейно, независимо колко ѝ харесваше.

А то наистина ѝ харесваше. Защото през всичките хиляди години на съществуване — толкова голяма в пространството, толкова бърза във времето — тя бе живяла като инвалид, без да го осъзнава. Беше жива, но нито частичка от огромното ѝ владение не притежаваше живот. Всичко бе под неин контрол, но тук, в това тяло, в това човешко тяло, в тази жена на име Вал имаше милиони малки ярки живи пламъчета, клетка върху клетка, пълни с копнеж, работещи усърдно, растящи, умиращи, свързани тяло с тяло и аюа с аюа; точно в тази мрежа от връзки живееха съществата от плът и въпреки несъвършенствата на мисълта бяха много по-живи от нея през цялото ѝ съществуване. „Как изобщо могат да мислят тези същества, с всички тези танци около тях, с всички тези песни, които ги разсейват.“

Тя докосна разума на Валънтайн и бе залята от спомени. Те нямаха нищо общо с точността и дълбочината на собствената памет на Джейн, но всяка запечатана картина от миналото беше ярка и силна, жива и истинска както никой спомен, познат на Джейн преди. „Как могат да запазят спокойствие при спомените от миналия ден? Защото всеки нов миг крещи по-силно от спомена.“

Всеки път обаче, когато Джейн докоснеше паметта или изпиташе усещане от живото тяло, аюата, законен владетел на тази плът, я пъдеше, отказваше да ѝ се подчини.

И накрая, раздразнена, че тази позната аюа не я приема, Джейн отказа да помръдне. Вместо това установи правата си върху това място, върху тази част от тялото, върху тази част от мозъка, изиска подчинение от всички клетки и другата аюа отстъпи пред нея.

„Аз съм по-силна от теб — каза ѝ безмълвно Джейн. — Мога да те изхвърля от всичко, което си, от всичко, което имаш, и ти не си в състояние да ме спреш.“

Аюата, която някога е била господар тук, побягна пред нея и ролите се размениха.

* * *

Тя го убива. Чакай да видим.

* * *

В космическия кораб на орбита около планетата на десколадорите всички бяха изненадани от писъка, изтръгнал се от устата на младата Вал. Всички се обърнаха към нея, но преди който и да било да успее да я подхване, тя се сгърчи и изхвърча от стола си; в безтегловността на околопланетното пространство тя полетя и се удари силно в тавана; и през цялото време от устата ѝ излизаше жален вопъл, а на лицето ѝ се изписа странна усмивка, изразяваща едновременно безкрайна агония и огромна радост.

На планетата Пасифика, на един остров, на един плаж, Питър внезапно спря да плаче, просна се на пясъка и се загърчи.

— Питър! — изкрещя Сиванму, хвърли се върху него и отчаяно опита да задържи мятащите се крайници.

Питър се задъхваше, давеше се, повръщаше.

— Задушаваш се! — проплака Сиванму.

В този момент една огромна ръка я отмести, хвана тялото на Питър и го обърна така, че повърнатата материя да не го задавя.

— Какво става? — извика Сиванму.

Малу се изсмя и когато заговори, гласът му звучеше като песен:

— Богинята дойде тук! Танцуващата богиня докосна плътта му! О, тялото е твърде слабо, за да я задържи! О, тялото не може да танцува танца на боговете! Но, о, колко благословено, ярко и красиво е тялото, когато богинята е в него!

Сиванму не виждаше нищо красиво в случващото се е Питър.

— Излизай от него! — изкрещя тя. — Махай се, Джейн! Ти нямаш права над него! Нямах право да го убиваш!

В стаята в манастира на „Деца на Христовия ум“ Ендър подскочи и седна в леглото, с отворени, но невиждащи очи, защото някой друг гледаше през тях; за момент обаче той заговори със собствения си глас, защото тук аюата му познаваше най-добре плътта и себе си и най-добре можеше да се противопостави на натрапника.

— Господ да ми е на помощ! — изкрещя Ендър. — Няма къде да отида! Остави ми нещо! Остави ми нещо!

Жените, събрани около него — Валънтайн, Новиня, Пликт, — изведнъж забравиха дрязгите си и поставиха ръце върху му, опитаха да го накарат да легне, да го успокоят; тогава обаче очите му се завъртяха, той изплези език и изви гръбнак, започна да се мята толкова яростно, че въпреки усилията им изпадна от леглото, тялото му се преплете с техните, нанасяйки им болезнени удари с размахващите се ръце, ритачите крака, мятащата се глава.

* * *

Тя е твърде голяма за него — каза Царицата на кошера, — но засега тялото също е твърде голямо за нея. Не е лесно да обуздаеш непокорната плът. Те познават Ендър, всичките тези клетки, които е управлявал толкова дълго. Познават него, не нея. Някои царства могат само да бъдат наследени, не завзети.

Почувствах го, струва ми се. Видях го.

На няколко пъти тя го изхвърли напълно, вярно е, и той последва връзките, които откри. Той не може да проникне в никоя плът около себе си, защото сам е бил изграден от плът. Откри обаче вас и ви докосна, защото сте различен тип същества.

Нима ще се засели в мен? Или в друго дърво от мрежата? Не това бе целта ни, когато се свързахме.

Ендър ли? Не, той ще се държи за собственото си тяло, за едно от тях, иначе ще умре. Гледай и ще видиш.

* * *

Джейн го чувстваше, страха на телата, които сега бяха в нейна власт. Те изпитваха болка, чувство, непознато за нея, гърчеха се в агония, докато милиони аюи се съпротивляваха срещу нейната власт. Сега, във владение на три тела, сред хаоса и безумието им тя разбра, че присъствието ѝ не им носи нищо друго освен болка и ужас, че те копнеят за обичания си владетел, на когото са имали толкова доверие и когото толкова добре познаваха и смятаха за своя същност. Те не знаеха името му, тъй като бяха твърде малки и слаби, за да притежават самостоятелно съзнание, но го познаваха и чувстваха, че Джейн не е истинският им господар, и ужасът и болката се превърнаха в единственото, присъстващо във всяко едно от телата; и тя разбра, разбра, че не може да остане.

Да, тя бе по-силна от тях. Да, имаше власт да спре гърчовете на мускулите, да възстанови жизнените функции и да се превърне в пародия на живот. Всичките ѝ усилия обаче щяха да бъдат насочени към потушаването на милиард въстания срещу нейната власт. Без доброволното подчинение на всички тези клетки нямаше да е способна на такива сложни дейности като мисъл и реч.

И още нещо: тя не беше щастлива тук. Не можеше да спре да мисли за аюата, която бе изгонила. „Аз бях привлечена тук, защото го познавах и го обичах, а сега му отнемам всичко, което е обичал той и което е обичало него.“ Отново си даде сметка, че мястото ѝ не е тук. Други аюи сигурно биха установили властта си срещу волята на управляваните от тях, но не и тя. За нея в това нямаше красота. Нямаше радост. Животът сред крехките връзки на малкото останали включени ансибали ѝ носеше повече щастие от това.

Толкова трудно бе да се откаже. Дори в опълчването си срещу нея тялото я привличаше изключително силно. Бе изпитала различен начин на живот, толкова сладък въпреки болката, че никога вече

нямаше да е в състояние да се върне към онова, което е била преди. Сега едва намираше ансибалните връзки и след като ги откриеше, вече не можеше да се задържи за тях. Затова се държеше за телата, които бе владяла временно и толкова мъчително. Където и да отидеше, носеше болка и скръб, нямаше дом за нея.

Ала господарят на тези тела, не прескочи ли и той някъде? Къде се беше оттеглил в бягството си от нея? Сега се бе върнал и възстановяваше мира и спокойствието в телата, останали за миг в нейна власт, но къде беше отишъл преди това?

Тя намери мястото, мрежа от връзки, различна от механичните свързвания на ансибалите. Ако ансибалите можеха да се оприличат на кабели, метални, твърди, тази мрежа бе като дантела, ефирна; въпреки това обаче беше яка. Тя можеше да се прехвърли там и така и направи.

Тя ме откри! О, любов моя, твърде силна е за мен!

Чакай, чакай, чакай, остави я да намери пътя си.

Тя ще пи изтласка, трябва да я прогоним, вълн, вълн!

Мълчи, имай търпение, довери ми се. Тя се поучи от грешката си, няма да опитва повече да гони никого, ще намери място, виждам го, всеки миг ще...

Тя трябваше да заеме тялото на младата Вал, или на Питър, или па Ендър! Не наше, не някое от нашите!

Спокойно, чакай. Само малко. Само докато Ендър разбере и отстъпи едно от телата на приятелката си. Ако не е в състояние да го заеме със сила, може да го получи като подарък. Ще видиш. И в твоята мрежа, скъпи лш приятелю, верни ми приятелю, има места, където тя може да остане, като гост, да запази живота си, докато чака Ендър да ѝ предостави истинския ѝ и окончателен дом.

* * *

Валънтайн изведнъж застина като труд.

— Мъртва е — прошепна Ела.

— Не! — изкрещя Миро и опита да ѝ вдъхне живот, докато жената в ръцете му, под устните му, не се размърда.

Вал си пое дълбоко дъх. Отвори очи.

— Миро — промълви и заплака; заплака и се притисна до него.

Ендър остана да лежи неподвижно на пода. Трите жени се осъзнаха, изправиха се, помагайки си една на друга, наведоха се, вдигнаха с общи усилия натъртеното му тяло на леглото. Сетне се спогледаха: Валънтайн с разкъравена устна, Пликт с издрано лице, Новиня с насинено око.

— Едно време имах съпруг, който ме биеше — каза Новиня.

— Това не ни го причини Ендър — възрази Пликт.

— Той беше — поправи я Валънтайн.

На леглото той отвори очи. Виждаше ли ги? Откъде можеха да знаят?

— Ендър... — промълви Новиня и заплака. — Ендър, няма нужда да стоиш повече заради мен!

И да я беше чул обаче, той не го показва по никакъв начин.

Самоанците пуснаха Питър, защото вече бе престанал да се гърчи. Той отпусна лице с отворена уста в пясъка, където беше повръщал. Сиванму отново се приближи и внимателно обърса лицето му с дрехите си. След миг някой остави купичка с чиста вода до нея, тя не забеляза кой, не я интересуваше, защото мислеше само за Питър, как да го очисти. Той дишаше бавно, учестено, но постепенно се успокои и отвори очи.

— Сънувах най-странния сън, който ми се е присънвал.

— Шшт — сложи пръст на устните си тя.

— Един ужасен бял дракон ме гонеше и бълваше огън, бягах през тунели, търсех къде да се скрия, някого, който да ме защити.

Гласът на Малу изгърмя като приборя:

— Не можеш да се скриеш от един бог.

Питър отново заговори, сякаш не беше чул светия мъж:

— Сиванму, накрая разбрах при кого да се скрия. Вдигна ръка и докосна лицето й, взря се в очите й.

— Не — отвърна тя. — Аз не съм достатъчно силна, за да заста на срещу нея.

— Знаем. Но достатъчно ли си силна, за да застанеш до мен?

* * *

Джейн се луташе из мрежата между дърветата. Някои от тях бяха могъщи, други — по слаби, някои — толкова немощни, та ѝ се струваше, че може да ги издуха, ала когато ги видя как се отдръпват от нея с ужас, изпита същия страх и също отстъпи, без да опитва да измества когото и да било. На места мрежата ставаше по-гъста и яка и водеше към нещо ослепително ярко, толкова ярко, колкото нея. Тези места ѝ бяха познати, стар спомен, но тя знаеше пътя; точно в такава мрежа се беше появила за пръв път на белия свят и споменът от раждането, спомен, отдавна забравен, се завърна: „Аз познавам цариците, които владеят тези яки въжета.“ От всички аюи, които бе докоснала от мига на смъртта си, тези бяха най-силни, всяка от тях — равностойна на нейната. Когато цариците на кошери изплетат мрежа, за да уловят аюата на нова царица, само най-силните и амбициозни могат да заемат това място. Само някои аюи са способни да управляват хиляди съзнания, да владеят други организми толкова пълноценно, колкото хората и пекениносите владеят клетките на телата си. О, може би не всички царици на кошери бяха способни колкото нея, може би не толкова жадни за растеж, но бяха по-силни от всеки човек или пекенинос и за разлика от тях те я виждаха ясно и знаеха коя е и какво може да стори, и бяха готови. Те я обичаха и искаха да оцелее; бяха нейни сестри и майки, истински; но и при тях нямаше място за нея. Затова тя се отдръпна от тези въжета и възли към по-ефирната дантела на пекениносите, при могъщите дървета, които въпреки това се бояха от нея, защото знаеха, че е по-силна.

И тогава си даде сметка, че на места мрежата изтънява не защото нямаше нищо, а защото ставаше по-деликатна. Там имаше не по-малко дървета, дори може би повече, но изграждаха воал от паяжина, толкова фин, че грубият допир на Джейн можеше да го разкъса; тя обаче го докосна и не го повреди и тя последва нишките до място, кипящо от живот, със стотици малки животи, всичките на ръба на съзнанието, но не достатъчно готови, за да притежават собствена мисъл. И под всички тях лежеше една аюа, топла и любяща, и силна по свой начин, но не толкова, колкото тази на Джейн. Ме, аюата на дървото-майка бе силна, без да има амбиция. Тя бе част от всичко живо, обитаващо ствола ѝ, в сърцето на дънера, или навън, пълзящо към светлината, стремящо се да се събуди, да заживее самостоятелно и да бъде свободно. Лесно

беше да излязат на свобода, защото дървото-майка не очакваше нищо от децата си, искаше да станат независими, знаеше нуждите им.

Тя бе грижовна, с пращящи от хранителни сокове проводящи съдове, със скелет от дървесина, с трептящи листа, окъпани в светлина, с корени, впити в морета от вода и хранителни вещества. Тя още стоеше в средата на фината си мрежа, силна и закриляща, когато Джейн се приближи, и дървото-майка я погледна като свое загубено дете. Отстъпи и ѝ стори място, позволи на Джейн да вкуси от живота ѝ, от хлорофила и целулозата ѝ. Там имаше предостатъчно място.

И Джейн, от своя страна, след като бе поканена, не злоупотреби с гостоприемството. Тя не желаше да остава в никое дърво-майка, но дойде като гост, отпи от живота и даде дела си в работата на домакиня си, и продължи да прескача от дърво на дърво, да танцува по мрежата от фини нишки; и сега дърветата-бащи вече не се отдръпваха от нея, защото тя се превърна в посланик на майките, тя бе техен глас, носеше частичка от живота им и въпреки това беше толкова различна от тях, че можеше да говори, да бъде тяхно съзнание, на хилядата дървета-майки на този свят и на растящите им посестрими на далечни планети; всички те намериха гласа си в Джейн и всичките се радваха на по-ползотворен живот, дошъл благодарение на нея.

Дърветата-майки говорят. Това е Джейн.

О, обичана моя, дърветата-майки пеят. Никога не съм чувал такива песни.

Това не е достатъчно за нея, но засега стига.

Не, не, не ни я отнемай сега! За пръв път чуваме дърветата-майки и те са толкова красиви.

Тя вече знае пътя. Никога няма да ви изостави напълно. Това обаче не е достатъчно. Дърветата-майки ще я задоволят за известно време, но те не могат да бъдат повече от това, което са. Джейн няма да се задоволи да стои и да мисли, да оставя други да пият соковете, които сама няма да може да опита. Тя танцува от дърво към дърво, пее вместо тях, по след известно време отново ще ожаднее. Тя се нуждае от собствено тяло.

Ще я изгубим ли тогава?

Не, няма. Защото дори онова тяло няма да ѝ е достатъчно. То ще бъде нейният корен, нейните очи и глас, ръце и крака. Тя обаче ще продължава да жадува за ансибалите и за мощта, която имаше, когато

всички компютри на хората бяха нейни. Ще видиш. Засега успяхме да запазим живота ѝ, но онова, което можем да ѝ дадем — което вашите дървета-майки споделят с нея, — не е достатъчно. Всъщност за нея нищо не е достатъчно.

И какво ще стане сега?

Ще почакаме. Ще видим. Имай търпение. Не е ли това най-голямото достойнство на дърветата-бащи, търпението?

* * *

Човекът, наречен Олядо заради изкуствените си очи, стоеше сред гората заедно с децата си. Бяха си направили пикник с пекениносите, техни приятели, но когато започна барабаненето — кънтящият глас на дърветата-бащи, — всички пекениноси скочиха уплашени.

Първата мисъл на Олядо бе: „Огън.“ Защото до неотдавна могъщите стари дървета, росли някога тук, бяха изгорени от хора, изпълнени с гняв и страх. Огънят, донесен от хората, бе изпепелил всички дървета-бащи освен Човек и Рутър, стоящи малко встрани от останалите; беше убил и дървото-майка. Сега обаче от телата на мъртвите пекениноси, преминали в третия живот, бяха израсли нови фиданки. И някъде сред тази нова гора растеше ново дърво-майка, все още тънко, но достатъчно дебело за първите подобни на червеи малки, пъпници из тъмната утроба в ствола му. Гората бе унищожена, но се беше възродила наново. И сред нападателите с факли в ръце бе вървял собственият син на Олядо, Нимбо, твърде малък, за да разбира какво върши, последвал сляпо демагогските призови на чичо си Гrego, докато едва не намери смъртта си. Когато научи за това, Олядо се почувства засрамен, защото разбра, че не е възпитал достатъчно децата си. Не беше твърде късно. Децата му щяха да опознаят пекениносите толкова добре, че никога вече да не помислят да им навредят.

Сега обаче в гората царстваше страх и Олядо изведнъж почувства, че силите го изоставят от ужас. Какво беше това? Какво предупреждаваха дърветата-бащи? Кой ги нападнаше?

След няколко минути пекениносите чуха нещо от дърветата-бащи, обърнаха се и тръгнаха към средата на гората. Децата на Олядо понечиха да ги последват, но той ги спря. Знаеше, че в центъра се

намира дървото-майка, че пекениносите отиват там и че хората не бива да им досаждат.

— Виж, татко — възкликна най-малката му дъщеря. — Плауър ни кима.

Олядо също кимна на пекениноса и семейството последва Плауър през младата гора, докато стигнаха мястото, където Нимбо бе участвал в изгарянето на старото дърво-майка. Обгореното ѝ тяло още се извисяваше в небето, но до него стоеше новото дърво-майка, тънко в сравнение с нея, но все пак по-дебело от младите дървета-братя. Не дебелината обаче впечатляваше Олядо, нито височината, която бе достигнало за толкова кратко време, нито мощната корона, разпростряла сянката си над поляната. Не, вниманието му беше привлечено от странната светлина, танцуваща по ствола му там, където кората бе по-тънка, светлина, толкова ярка и ослепителна, че едва можеше да я гледа. Понякога му се струваше, че това е само едно светло петно, което преминава през ствола толкова бързо, че се връща на същото място, преди сиянието му да се е загубило; друг път си мислеше, че цялото дърво пулсира от светлина, като вулкан, готов да изригне. Сиянието достигна най-тънките клонки на короната; листата заблещукаха; и рошовите сенки на бебетата пекениноси запълзяха в ствола по-бързо, отколкото Олядо си беше представял, че е възможно. Сякаш някаква малка звезда се бе заселила в дървото.

След като свикна с присъствието на светлината, Олядо забеляза нещо друго — забеляза онова, което най-много впечатляваше пекениносите. Дървото беше разцъфнало. Някои от цветовете бяха вече прецъфтели и плодовете им растяха, растяха видимо.

— Мислех, че тези дървета не раждат плодове — отбеляза тихо Олядо.

— Не раждат — отвърна Плауър. — Десколадата ги беше лишила от това.

— Какво е това сега? Защо е тази светлина в дървото? Какви са тези плодове?

— Дървото-баща Човек казва, че Ендър ни е довел приятелката си. Джейн. Тя посещава дърветата-майки във всяка гора. Дори той обаче не ни каза за тези плодове.

— Колко силно миришат! Как е възможно да зреят толкова бързо? Миризмата е толкова силна и сладка, почти усещам вкуса ѝ от

цветовете, от зреещите плодове.

— Спомням си тази миризма — каза Плауър. — Никога не съм я подушвал, защото през целия си живот не съм видял цъфнало дърво, нито плодове, но познавам миризмата. Мирише ми на живот. Мирише на радост.

— Ами опитайте ги тогава — предложи Олядо. — Виж, един вече изглежда достатъчно зрял. — Той вдигна ръка, но се поколеба. — Може ли? Може ли да откъсна плод от дървото-майка? Не аз да го ям — за теб.

Плауър кимна като че с цялото си тяло.

— Моля те — прошепна.

Олядо хвана искрящия плод. Трептеше ли в ръката му? Или това бе собственото му треперене?

Олядо стисна плода здраво, но внимателно — да не го нарани, и го откъсна. Той се отдели лесно. Олядо го подаде на Плауър. Пекениносът се поклони и го взе със страхопочитание, поднесе го към устните си, близна го, отвори уста.

Отвори уста и отхапа. Сокът заблестя по устните му; той ги облиза; предъвка; преглътна.

Другите пекениноси го наблюдаваха. Той вдигна плода към тях. Те пристъпиха един по един, братя и съпруги, идваха и отхапваха от плода.

Когато го изядоха, започнаха да се катерят по блестящото дърво, да берат плодове, да си ги подават, да ядат, докато не можеха да поберат повече в коремите си. И тогава запяха. Олядо и децата му останаха цяла нощ да ги слушат. Жителите на Милагре също ги чува и много от тях се вдигнаха в полумрака и се насочиха към сиянието на дървото до мястото, където пекениносите, опитали плодовете с вкус на радост, пееха. И дървото сред тях бе част от песента. Аюата, чиито сила и огън вдъхваха живот на дървото, докато тя танцуваше в него, по всичките му жили, по хиляда пъти в секунда.

Хиляда пъти за секунда тя танцуваше из цялото дърво и из всяко друго във всяка друга пекениносова гора на всеки заселен от тях свят; и всяко дърво-майка, посетено от нея, разцъфтяваше и се отрупваше с плодове, и пекениносите ядяха от тях, вдишваха дълбоко аромата на цветовете и запяваха. Това бе древна песен, чието значение отдавна бяха забравили, но сега си го спомняха и не можеха да запеят никоя

друга. Песента на цветовете и изобилието. Те бяха живели толкова време, без да пожънат реколта, че не знаеха какво трябва да събират. Сега обаче виждаха какво им е отнела Десколадата. Какво са били загубили и отново намираха.

И онези, които са били гладни, без да знаят за какво, сега щяха да се наситят.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ТОВА ВИНАГИ Е БИЛО ТВОЕТО ТЯЛО

О, татко! Защо ми обърна гръб! В часа на триумфа ти над злото защо се отрече от мен?

Из „Божественият шепот на Хан Цинджао“

Малу седеше с Питър, Сиванму и Грейс до огъня край брега. Навеса го нямаше, а с него и част от тържествената церемониалност. Имаше кава, но въпреки ритуала около пиенето ѝ според Сиванму сега те я консумираха повече за удоволствие, отколкото заради някаква привързаност към свещените символи.

По едно време Малу се разсмя гръмко и продължително, а с него и Грейс, така че преводът дойде с малко закъснение:

— Той казва, че не може да реши дали фактът, че богинята е била в теб, те прави свят човек, Питър, или това, че те напусна, те прави нечист.

Питър се подсмихна — от уважение, — а Сиванму изобщо не се засмя.

— О, много лошо — отбеляза Грейс. — Надявах се да имате чувство за хумор.

— Имаме — защити се Питър. — Само че не за самоански хумор.

— Малу казва, че богинята не може да остане завинаги там, където е сега. Тя намери нов дом, но той принадлежи на други, а тяхното гостоприемство няма да трае вечно. Ти почувства колко силна е Джейн, Питър...

— Да — отвърна тихо той.

— Е, домакините, които я приеха — Малу ги нарича горска мрежа, като рибарска мрежа за улавяне на дървета, но какво представлява това?... както и да е, той казва, че те са твърде слаби в сравнение с Джейн, независимо дали ѝ харесва, или не, и след време всичките ще ѝ принадлежат, ако не намери някакъв друг постоянен дом.

Питър кимна:

— Знам какво има предвид. Преди наистина да влезе в мен, бях готов да ѝ предоставя тялото си и този живот, който мислех, че мразя. Когато опита да ме измести обаче, се уверих, че Малу имаше право; аз не мразя този живот. Искам да живея. Разбира се, това желание в крайна сметка не е мое, а на Ендър, но след като все пак той е аз, предполагам, че е все едно.

— Ендър има три тела — каза Сиванму. — Това означава ли, че ще се откаже от едно от другите две?

— Не мисля, че ще се откаже от каквото и да било — отвърна Питър. — Или по-скоро не мисля, че аз ще се откажа от каквото и да било. Това не е въпрос на съзнателен избор. Ендър стиска яростно живота. Предполагам, че е бил на смъртно легло вече ден преди Джейн да бъде изключена.

— Убита — поправи го Грейс.

— Разжалвана може би — продължи да държи на своето Питър. — От богиня на горска нимфа. На фея. — Той смигна на Сиванму, която нямаше представа за какво говори. — Дори когато се прощава със собствения си стар живот, той не го пуска.

— Той има повече тела, отколкото са му нужни — отбеляза Сиванму, — а на Джейн ѝ трябва едно. Явно законите на търговията не важат тук. При двоен излишък на търсената стока цената трябва да е ниска.

След като думите ѝ бяха преведени на Малу, той отново се разсмя.

— Смее се на „ниска цена“ — обясни Грейс. — Казва, че единственият начин Ендър да даде едно от телата си е, като умре.

Питър кимна:

— Знам.

— Ендър обаче не е Джейн — отбеляза Сиванму. — Той не е живял като... гола аюа сред ансибалната мрежа. Той е човек. Когато

аюите на хората напуснат телата им, те не продължават да витаят наоколо.

— Въпреки това неговата... моята аюа беше в мен — каза Питър. — Той знае пътя. Ендър може да умре и въпреки това аз да остана жив.

— А може и тримата да умрете.

— Това знам аз — каза Малу чрез Грейс. — Ако богинята получи собствен живот, ако някога възвърне мощта си, Ендър Уигин трябва да умре и да ѝ даде едно от телата си. Няма друг начин.

— Да възвърне мощта си ли? — попита Сиванму. — Възможно ли е това? Мислех, че целият смисъл на изключването на ансibalите е в окончателното ѝ изгонване от компютърната мрежа.

Малу се разсмя отново, плесна се по голите гърди и бедра и избълва куп думи на самоански. Грейс преведе:

— Колко стотици компютри имаме в Самоа? В продължение на месеци, след като тя ми се яви, ние презаписваме, презаписваме, презаписваме. Каквато памет искаше тя от нас, вече е съхранена, готова да ѝ бъде възвърната. Може това да е само малка част от предишното ѝ същество, но е най-важната. Ако успее да се върне в ансibalната мрежа, тя ще получи всичко, от което се нуждае, за да се намести отново в компютрите.

— Да, но те няма да свържат компютърната мрежа с ансibalите — възрази Сиванму.

— Това е заповедта на Конгреса — отвърна Грейс, — но не всички заповеди се изпълняват.

— Защо трябваше да ни докарва тук? — попита плачливо Питър. — Ако с Малу отказвате да упражните каквото и да било влияние върху Аймана и ако Джейн вече се е свързала с вас и вие вече сте се опълчили срещу Конгреса...

— Не, не, не е така — увери го Грейс. — Ние изпълнявахме каквото ни каже Малу, но никога не сме говорили за компютърно същество, а за богиня, и му се подчинявахме, защото имаме доверие в мъдростта му и знаем, че вижда неща, незабележими за нас. Вашето идване ни показа коя е Джейн.

След като чу превода на последните думи, Малу посочи Питър:

— Ти! Ти дойде, за да доведеш богинята. — Насочи пръст към Сиванму. — А ти дойде, за да доведеш този мъж.

— Каквото и да означава това — измърмори Питър.

На Сиванму обаче ѝ се стори, че е разбрала. Те бяха преживели една криза, но сегашното спокойствие бе само затишие пред буря. Битката щеше да се разгори отново и този път резултатът щеше да е различен. За да оцелее Джейн, за да може отново да се извършват полети със свръхсветлинна скорост, Ендър трябваше да ѝ предостави едно от телата си. Ако Малу беше прав, при това Ендър щеше да умре. Шансът Ендървата аюа да запази поне едното от трите тела бе твърде малък. „Аз съм тук — каза Сиванму, — за да осигуря оцеляването на Питър, не като бог, а като човек.“

Всичко зависеше, даде си сметка тя, от това, дали Ендър като Питър обича повече нея, отколкото Ендър като Валънтайн обича Миро, или Ендър като Ендър — Новиня.

Тази мисъл я отчая. Коя беше тя? Та Миро бе приятел на Ендър от години. Новиня му беше съпруга. А Сиванму — Ендър бе научил за съществуването ѝ едва преди няколко седмици. Каква му беше тя?

Сетне обаче ѝ хрумна друга, успокояваща и в същото време смущаваща идея. Толкова ли важно бе кого обича Ендър, или кое негово тяло обича по-силно? Валънтайн бе съвършеният алтруист — можеше да обича Миро повече от всичко и въпреки това да се откаже от него заради възстановяването на свръхсветлинните полети. А Ендър — той вече губеше интерес към стария си живот. Той беше най-умореният, най-износеният. Докато Питър — той бе амбициозният, с жажда за развитие и съзидание.

„Не е важно, че обича мен, същественото е, че той ме обича, или по-скоро той иска да живее и част от живота му е с мен, с тази жена, която го обича въпреки злото в него. Питър е онази част от Ендър, която най-много се нуждае от любов, защото най-малко я заслужава — затова моята любов ще му е най-ценна, защото е към Питър. Ако изобщо някой спечели, това ще сме аз и Питър, не заради великата чистота на чувствата ни, а заради отчаяния ни копнеж за любов.“

Е, историята на живота ни може да не е благородна или красива, но все пак ние ще живеем, а това е най-важното.“

Тя зарови крака в пясъка, усети леката болка от триенето на миниатюрните силициеви частички в кожата си между пръстите.

„Това е живот. Боли, мръсен е и чувството е много, много хубаво.“

* * *

По ансибала Олядо разказа на брат си и сестрите си за случилото се с Джейн и дърветата-майки.

— Царицата на кошера казва, че не може да продължава много време така — обясни той. — Дърветата-майки не са толкова силни. Ще се изплъзнат, ще загубят контрол и много скоро Джейн ще се превърне в една гора, точка. И не в говореща гора. Просто в група от много красиви, много светли, много плодородни дървета. Прекрасно беше, уверявам ви, но както го представя Царицата на кошера, все още ми звучи като смърт.

— Благодаря, Олядо — отвърна Миро. — И в двата случая за нас няма разлика. Ние сме тук и след като Вал вече не се мята из кораба, трябва да се залавяме за работа. Десколадорите още не са ни открили — този път Джейн ни е пренесла на по-далечна орбита, — но веднага щом сме способни да разбираме езика им, ще им изпратим съобщение и ще се покажем.

— Действайте, но не губете надежда, че ще се върнете у дома.

— Совалката не е много подходяща за двестагодишно пътуване — отбеляза Миро. — На такова разстояние се намираме, а тази таратайка не може да развие скорост дори близка до необходимата за полет по законите на относителността. Ще се наложи да редим пасианси две столетия. Картите ни ще се изпокъсат много преди да стигнем.

Олядо се засмя (твърде високо и звънко, помисли си Миро) и каза:

— Царицата на кошера твърди, че щом Джейн се откачи от дърветата и щом Конгресът пусне в действие новата си система, тя може отново да се върне. Поне в ансибална-та мрежа. И ако го направи, може би отново ще успее да възобнови полетите. Не е невъзможно.

Вал застана нащрек при тези думи:

— Царицата на кошера сигурна ли е в това, или само предполага?

— Така предрича — отвърна Олядо. — Никой не е сигурен за бъдещето. Дори умните царици-майки, които отхапват главите на

търтеите, докато се чифтосват.

Нямаше какво да отговорят при тази реплика.

— Е, ако сте готови, обратно на работа — завърши Олядо. — Ще поддържахме връзката и ще записваме всичките ви доклади.

Лицето му изчезна от пространството над компютъра. Миро се извъртя със стола си към останалите: Ела, Куара, Вал, пекениноса Файъркуенчър и безименния работник, който ги гледаше в постоянно мълчание и можеше да комуникира единствено чрез компютърната клавиатура. Чрез него Царицата на кошера наблюдаваше всяко тяхно действие, чуваше всичко, което кажеха. Чакаше. Тя бе организирала това, даваше си сметка Миро. Каквото и да стане с Джейн, Царицата на кошера щеше да го осъществи. Думите ѝ се предаваха на Олядо чрез някой работник в Милагре. Този тук пишеше на клавиатурата само предложения, свързани с разчитането на езика на десколадорите.

„Тя мълчи — помисли си Миро, — защото не иска да пришпорва никого. Какво да пришпорва? Кого?“

Вал. Не искаше да пришпорва Вал, защото... защото Ендър можеше да пусне Джейн в едно от телата си само като го преотстъпи доброволно. И наистина трябваше да е доброволно — без натиск, без чувство за вина, без убеждаване, — защото това решение не можеше да се вземе съзнателно. Ендър бе решил да се оттегли при майката на Миро в манастира, но подсъзнанието му беше по-заинтересовано от проекта по превода, извършващ се тук, и от заниманията на Питър. Несъзнателният му избор бе отражение на истинската му воля. Ако Ендър изостави Вал, трябваше да вземе решението с цялото си същество. Не от чувство за дълг, както за оттеглянето в манастира, наистина да иска това да стане.

Миро погледна Вал, красотата, идваща не толкова от чертите ѝ, колкото от вродената ѝ доброта. Той я обичаше, но дали любовта му бе насочена към това съвършенство? Гази съвършена добродетелност може би беше единственото, което ѝ позволяваше — което позволяваше на Ендър в образа на Вал — да покани доброволно Джейн. А настани ли се веднъж Джейн в това тяло, съвършената добродетел щеше да изчезне, нали? Джейн бе силна и добра (така вярваше Миро) — поне добра към него, истинска приятелка. Дори в пай-развинтеното си въображение обаче той не можеше да си я представи напълно добродетелна. Ако тя се пресели във Вал, щеше ли

това да продължава да бъде Вал? Спомените щяха да останат, но волята зад това лице щеше да е по-сложна от обикновената роля, за която я бе създал Ендър.

„Ще я обичам ли все още, когато стане Джейн? — запита се той. — Защо не? Аз обичам и Джейн, нали?“

Ала ще я обичам ли, когато стане от плът и кръв, когато вече не е само един глас в ухото ми? Няма ли да гледам в тези очи и да скърбя за загубата на тази Валънтайн?

Защо не съм се замислял така преди? Опитах да постигна това още когато не разбирах съвсем колко ще ми е трудно. А сега, когато съществува все пак надежда, че е възможно... какво, нима не искам да стане? Надали. Аз не желая да умра тук. Искам Джейн да се възстанови, ако ще само за да направи свръхсветлинните полети отново възможни. Ето, това е алтруистичен мотив! Искам Джейн да се възстанови, но в същото време и Вал да не се променя.

Искам всичкото зло да се махне и всички да бъдат щастливи. Искам при мама. Ама че съм се разглезил.“

Той изведнъж си даде сметка, че Вал го гледа.

— Ехо — обади се тихо.

Останалите също го наблюдаваха. Гледаха ту него, ту Вал.

— Какво обсъждаме? Дали да не си пусна брада?

— Нищо не обсъждаме — отвърна Куара. — Просто съм малко потисната. Искам да кажа, че когато се качих на този кораб, знаех какво правя, но... мамка му, трудно е да си оптимист за разгадаването на езика на тези хора, когато отчиташ времето до смъртта си по манометъра на кислородната си бутилка.

— Забелязвам — вметна сухо Ела, — че вече наричаш десколадорите „хора“.

— Защо не? Знаем ли поне как изглеждат? — Куара изглеждаше объркана. — Така де, щом имат език, значи...

— Точно това трябва да решим, нали? — намеси се Файъркуенчър. — Дали десколадорите са рамани, или варелсе. Разбирането на езика им е само една малка стъпка в тази посока.

— Голяма крачка — поправи го Ела. — И нямаме достатъчно време за пея.

— След като не знаем колко ще ни отнеме, не виждам как можеш да си толкова сигурна в това — възрази Куара.

— Адски съм сигурна. Защото досега само седим, дърдорим и наблюдаваме как Миро и Вал се гледат жално. Не е нужно да си гений, за да се досетиш, че при тези темпове напредваме точно с нулева скорост.

— С други думи — заключи Куара, — трябва да престанем да си губим времето.

Тя отново се надвеси над разпечатките, върху които работеше.

— Ама ние не си губим времето — възрази тихо Вал.

— Нима? — изненада се Ела.

— Аз чакам Миро да ми каже дали е възможно Джейн да възстанови комуникациите си с реалния свят. Едно тяло е готово да я приеме. Свръхсветлинните полети отново ще станат възможни. Старата му и вярна приятелка изведнъж ще се окаже истинско момиче. Това чакам.

Миро поклати глава:

— Не искам да те загубя.

— Това няма да помогне.

— Вярно е. На теория всичко беше лесно. На Лузитания наистина смятах, че след влизането на Джейн във Вал и двете ще се поберат в едно тяло. Сега, когато моментът приближава, не мога да твърдя...

— Млъквай — сръза го Вал.

Това не й беше в стила. Миро млъкна.

— Стига глупости! — продължи тя. — От теб се иска само да ми дадеш разрешение да преотстъпя тялото си.

Миро поклати глава.

— Довърши работата. Сърбай каквото си си надробил. Играй хорото, след като си се хванал за него.

Той знаеше какво иска тя. Знаеше, че единственото, което я задържа в това тяло, е той. Любовта й към него. Приятелството им. При него вече имаше други, които да разгадаят езика на десколадорите — Миро осъзнаваше, че крайната цел винаги е била такава. Да вземе Ела и Куара, така че Вал вече да не се смята за незаменима. От него обаче тя не можеше да се откаже толкова лесно. А трябваше, трябваше да се откаже.

— Каквато и аюа да се засели в това тяло, ти ще си спомниш всичко, което съм казал.

— И трябва да го мислиш искрено. Трябва да е истината.

— Не може да е истината. Защото истината е, че...

— Млъквай — срязва го Вал. — Не го повтаряй повече. Това е лъжа!

— Не е лъжа!

— Това е пълно самозаблуждение от твоя страна и ти не можеш да се събудиш и да видиш истината, Миро! Ти вече направи избора си между мен и Джейн. Сега се огъваш, защото не си от хората, които вземат такива жестоки решения. Ти обаче никога не си ме обичал, Миро. Никога не си обичал мен. Харесваш компанията ми, да — на единствената жена наоколо; тук биологията си казва думата, отчаян, самотен младежо. Но мен? Мисля, че това, което обичаш, е споменът за приятелството си с истинската Валънтайн, когато сте летели заедно в космоса. Харесваш освен това и колко благородно се чувстваше, когато Ендър не се интересуваше от мен и ти обяви, че ме обичаш и искаш да ми спасиш живота. Всичко обаче е заради теб, не заради мен. Ти никога не си ме познавал, никога не си ме обичал. Обичал си Джейн, Валънтайн и самия Ендър, истинския Ендър, не пластмасовата кутия, която той създаде, за да побере излишните си добродетели и желания.

Думите ѝ звучаха жлъчно, гневно. Изобщо не беше в неин стил. Миро забеляза, че и останалите са удивени. И все пак той разбра. Точно в неин стил беше — тя се държеше жлъчно и гневно, за да се убеди сама, че трябва да се откаже от живота. И го правеше пак заради другите. Само тя щеше да умре и благодарение на това останали те може би щяха да оцелеят, да се върнат у дома и да завършат работата си. Джейн щеше да оцелее в нейното тяло, с нейните спомени. Вал трябваше да се убеди, че животът ѝ сега е безполезен, за нея и за всички останали; че единственото смислено, което може да стори, е да се откаже от него.

И искаше Миро да ѝ помогне. Тази жертва искаше от него. Да ѝ помогне да се махне. Да ѝ помогне да пожелае смъртта. Да ѝ помогне да намрази този живот.

— Добре — заговори накрая Миро. — Истината ли искаш? Ти си напълно празна, Вал, винаги си била такава. Седиш тук и говориш само най-мили приказки, но никога не ги мислиш искрено. Ендър е изпитал нужда да те създаде не защото има някои от добродетелите,

които би трябвало да олицетворяваш, а защото не ги притежава. Точно затова се възхищава толкова от тях. Затова, когато те е създавал, не е знаел какво да сложи вътре в теб. Ти си един празен лист. Дори сега просто играеш по този сценарий. Абсолютен алтруизъм, дрън-дрън. Как може да наречеш саможертва отказването от живот, който никога не е бил живот?

Тя запази самообладание за миг, сетне по лицето ѝ потекоха сълзи.

— Каза ми, че ме обичаш...

— Пълна лъжа. Онази сутрин в кухнята, нали? Истината всъщност е, че вероятно съм искал да впечатля Валънтайн. Другата Валънтайн. Да ѝ покажа какъв добър човек съм. Всъщност тя притежава някои от тези добродетели — за мен е много важно какво мисли тя за мен. И така... хареса ми мисълта да се покажа достоен пред Валънтайн, да спечеля уважението ѝ. Това е моята „любов“ към теб. И тогава изведнъж научихме каква е истинската ни мисия и ти не умря, и ето ме сега, веднъж съм казал, че те обичам, и трябва да повтарям тази лъжа, въпреки че ми е от ясно по-ясно, че Джейн ми липсва, че ми липсва толкова много, та чак ме боли, и единствената причина, поради която не мога да я имам, е, че ти не се отказваш...

— Моля те — проплака Вал. — Прекалено много боли. Не съм мислила, че ти... аз...

— Миро — прекъсна я Куара, — това е най-отвратителното, което съм видяла някой да прави на някого, а съм станала свидетел на доста гадости.

— Млъквай, Куара! — срязва я Ела.

— О, тебе кой те назначи за капитан на кораба?

— Това няма нищо общо с теб.

— Знам, всичко е затова, че Миро е пълен гадняр... Файъркуенчър се смъкна леко от стола си и след миг държеше силните си ръце върху устата на Куара.

— Не му е сега времето — прошепна тихо. — Ти нищо не разбираш.

Тя освободи лицето си.

— Разбирам достатъчно, за да знам, че това е... Файъркуенчър се обърна към работника на Царицата на кошера:

— Помогни ни.

Работникът стана и с изненадваща скорост изнесе Куара на главната палуба на совалката. Къде я носи и как ще я задържи там, малко вълнуваше Миро. Куара бе твърде самовлюбена, за да осъзнае каква игра играят Миро и Вал. Другите обаче разбираха.

Важното бе Вал да не разбере. Трябваше да повярва в думите му и това почти бе станало, преди Куара да се намеси. Сега вече бяха изгубили нишката.

— Вал — каза уморено Миро, — няма никакво значение какво казвам. Защото ти никога няма да се откажеш. И знаеш ли защо? Защото ти не си Вал. Ти си Ендър. И макар че Ендър може да унищожи цели планети, за да спаси човешкия род, собственият му живот му е мил. Той никога няма да се откаже от него. Нито от една частичка. И това включва и теб — той никога няма да се откаже от теб. Защото ти си последното му голямо разочарование. Ако се откаже от теб, той губи надеждата, че може наистина да е добър човек.

— Това са глупости — възрази Вал. — Единственият начин да бъде добър човек е, като се откаже от мен.

— Точно това имам предвид. Той всъщност изобщо не е добър човек. Затова не може да се откаже от теб. Дори да опита да докаже добродетелта си. Защото връзката на аюата с тялото не може да се скрие. Той може да излъже всеки друг, но не и тялото ти. Той просто не е достатъчно добър, за да се откаже от теб.

— Значи мразиш Ендър, не мен.

— Не, Вал, не мразя Ендър. Той е несъвършен човек, това е. Като мен, като всеки друг. Като истинската Валънтайн. Само ти създаваш илюзия за съвършенство — в това обаче няма нищо лошо, защото ти не си истинска. Ти си просто едно творение на Ендър, неговата представа за Валънтайн. Слизаш от сцената и в теб не остава нищо, сваляш всичко като грим и театрален костюм. Наистина ли си си въобразявала, че мога да се влюбя в това? Вал му обърна гръб.

— Замалко да повярвам, че наистина мислиш така.

— Това, което аз не мога да повярвам, е, че го казвам на глас. Искаше точно това, нали? Да бъда искрен с теб за пръв път, така че и ти да можеш да бъдеш искрена със себе си и да осъзнаеш, че всъщност онова, което притежаваш, не е живот, а едно постоянно признание на Ендър за безполезността му като човешко същество. Ти си детската невинност, която си мисли, че е загубил, но ето каква всъщност е

истината: Още преди да го отделят от родителите му, преди да го закарат във Военното училище на орбита, преди да го направят съвършената машина за убиване, той вече е бил безжалостният, жесток убиец, в каквото винаги се е боял да не се превърне. Това е една от заблудите, които иска да създаде около себе си. Той е убил едно момче, преди да стане войник. Ритал го до смърт. Ритал го, ритал го и момчето така и не дошло на себе си. Родителите му никога не го видели живо. Това момче се е държало гадно, но не е заслужавало да умре. Ендър е бил убиец от самото начало. Това е нещото, което не може да преживее. Точно затова се нуждае от Питър. За да му припише всичко грозно от себе си. За да може да се представи като съвършен и да каже: „Вижте, тази красота нося в себе си.“ И всички му се връзваме. Ти обаче не си красива, Вал. Ти си жалкото оправдание на един човек, чийто живот е една лъжа.

Вал избухна в ридания.

Миро едва не загуби самообладание, замалко да даде воля на жалостта си. Замалко да извика: „Не, Вал, теб обичам, теб искам! За теб съм копнял цял живот и Ендър наистина е добър човек, защото всички тези глупости за теб са невъзможни. Ендър не те е създал съзнателно, както двуличниците създават фасадите си. Ти си израснала от него. Добродетелите са били тук и още са, и ти си естественият им дом. Аз вече обичах Ендър и се възхищавах от него, но едва когато те срещнах, си дадох сметка колко красив е той отвътре.“

Тя седеше с гръб към него. Не усещаше какви терзания го разкъсват.

— Какво има, Вал? Трябва ли отново да се съжаля над теб? Не разбираш ли, че единствената полза от теб може да бъде, ако просто се махнеш и оставиш тялото си на Джейн? Ние не се нуждаем от теб. Аюата на Ендър принадлежи на Питър, защото той е единственият, който има шанс да възплъти истинската му същност. Махай се, Вал. Когато изчезнеш, ние ще имаме шанс за оцеляване. Докато се бавиш тук, всички сме мъртви. Да не си въобразяваш, че ще ни липсваш? Помисли пак.

„Никога няма да си простя, че съм изрекъл тези думи — даде си сметка Миро. — Въпреки че съзнавам необходимостта да помогна на Ендър да напусне това тяло, като го направя нетърпимо място за него, това не означава, че ще забравя думите си, разплаканото й лице,

белязано от отчаяние и болка. Как ще го преживея? Мислех, че съм бил обезобразен. Тогава единственият ми проблем бе увреждането на мозъка. А сега... нямаше да съм в състояние да й наговоря тези неща, ако не можех да си ги помисля. Ето кое е най-лошото. Аз измислих всички тези жестоки думи. Какъв човек съм?“

* * *

Ендър отново отвори очи, вдигна ръка и докосна лицето на Новиня, синините ѝ. Изстена, изви очи към Валънтайн и Плик г:

— Какво ви сторих?

— Това не беше ти — успокой го Новиня. — Това бе тя.

— Аз бях. Исках да ѝ оставя... нещо. Исках, но когато се стигна дотам, ме хвана страх. Нямах смелост да го направя.

— Той отмести поглед от тях, затвори очи. — Тя се опита да ме убие. Да ме прогони.

— И двамата действяхте несъзнателно — каза Валънтайн.

— Две силни аюи, нежелаещи да се откажат от живота. Не е толкова страшно.

— Какво, и вие стояхте прекалено близо, така ли?

— Точно така — отвърна Валънтайн.

— Аз ви нараних, причиних болка и на трите ви.

— Не можем да виним човек, който е получил гърчове — каза Новиня.

Ендър поклати глава:

— Говорех за... преди. Лежах тук и слушах. Не можех да помръдна, не можех да издам звук, но слушах. Знам какво съм ви причинил. И на трите. Съжалявам.

— Няма за какво — успокой го Валънтайн. — И трите сами избрахме съдбата си. Аз можех да остана на Земята от самото начало. Знаеш го. Нищо не ме е карало да те последвам. Доказах го, като останах с Якт. Ти не си ме лишил от нищо — имах блестяща кариера и чудесен живот и голяма част от това дължа на теб. Колкото до Пликт, е, най-после видяхме — до голяма степен за мое облекчение, мога да добавя, — че тя невинаги се владее толкова съвършено. А и ти никога

не си я карал да те следва тук. Тя сама направи избора си. Ако животът ѝ е отишъл напразно, за това си е виновна сама. Колкото до Новиня...

— Новиня ми е съпруга. Аз ѝ обещах никога да не я изоставям и се опитах да остана при нея.

— Ти не ме изостави — обади се Новиня.

— А какво правя в това легло?

— Умираш.

— Точно това имах предвид.

— Ти обаче умираше още преди да дойдеш — възрази тя. — Умираш, откакто те заряхах в гнева си и се оттеглих тук. Тогава ти осъзна... и двамата осъзнахме, че заедно вече не градим нищо. Децата ни не са вече малки. Едно от тях е мъртво. Други не можем да имаме. Нямаме вече какво да вършим заедно.

— Това не означава, че мога да сложа край на...

— Докато сме живи, Андрю, знам го. Поддържаме брака заради децата си, а след като пораснат, заради всички останали деца, за да живеят в свят, където семейството е стабилно. Знам го, Андрю. Стабилно, докато смъртта ни раздели. Точно затова си тук, Андрю. Защото има други животи, които искаш да изживееш, и защото по някаква случайност разполагаш с телата, в които да го осъществиш. Разбира се, че ме изоставяш. Разбира се.

— Ще удържа на думата си — заяви Ендър.

— До смъртта. Не по-дълго. Мислиш ли, че няма да ми липсваш, когато си отидеш? Ще скърбя за теб, както всяка вдовица — за любимия си съпруг. Ще скърбя за теб винаги когато разказвам за теб на внуците ни. Хубаво е една вдовица да скърби за съпруга си. Това дава смисъл на живота ѝ. Ти обаче — ти получаваш смисъла на живота си от тях. От другите си същности. Не от мен. Вече не. Аз не те коря за това, Андрю.

— Страх ме е. Когато Джейн ме прогони, никога не съм изпитвал такъв страх. Не искам да умра.

— Тогава не стой тук, защото, ако останеш със старото си тяло, със стария си брак, това ще означава истинска смърт за теб, Андрю. И за мен да те гледам, да знам, че всъщност не искаш да си тук, това ще е истинска смърт.

— Новиня, обичам те! Всички тези години, преживени с теб, бяха истинско щастие — като щастieto на Валънтайн и Якт. Кажй ѝ,

Валънтайн.

— Андрю — намеси се сестра му, — моля те, помни. Тя те изостави.

Ендър погледна Валънтайн, сетне Новиня.

— Това е вярно, нали? Ти ме изостави. И аз те накарах отново да ме приемеш.

Новиня кимна.

— Само че аз си мислех... мислех си, че имаш нужда от мен. Все още.

Новиня вдигна рамене:

— Андрю, това е бил проблемът винаги. Аз имах нужда от теб, но не заради дълга. Не се нуждая от теб, защото си ми дал дума. Ден след ден с теб, знаейки, че само дългът те задържа, с какво мислиш, че ще ми помогне това, Андрю?

— Искаш да умра, така ли?

— Искам да живееш. Да живееш! Като Питър. Този прекрасен младеж, пред когото е целият живот. Желая му всичко най-добро. Влез в него, Андрю. Остави тази стара вдовица. Ти изпълни дълга си към мен. И аз знам, че ме обичаш, както аз все още те обичам. Смъртта не го отрича.

Той срещна погледа ѝ. Вярваше ѝ, чудеше се дали има право да ѝ вярва.

„Тя го мисли искрено; как може да го мисли; тя казва каквото си мисли, че очаквам да чуя от нея; ала то е вярно.“ Въпросите не му даваха мира.

По едно време обаче той загуби интерес към тях и заспа.

Трите жени около леглото видяха как очите му се затварят. Новиня въздъхна, помисли си, че се е провалила. Дори понечи да се извърне. Пликт обаче изведнъж затаи дъх. Новиня отново се обърна. Косата на Ендър се беше отделила цялата. На Новиня ѝ се прииска да го докосне, да върне всичко постарому, но знаеше, че най-добре е да не прави нищо, да не го буди, да го остави да си отиде.

— Не гледайте — промълви Валънтайн, по никоя от трите не се извърна.

Останаха втренчени в него, без да го докосват, без да проговорят повече; кожата му се сбръчка върху костите, изсъхна и се напука и той се превърна в прах под чаршафите и върху възглавницата и сетне

прахта се разпадна на невидими частички. На нищо. В леглото не остана нито следа от него освен мъртвата коса, която се беше отделила най-напред.

Валънтайн протегна ръка и започна да събира космите на купчинка. За миг Новиня бе отвратена. Сетне разбра. Трябваше да погребат нещо. Трябваше да организират погребение и да заровят останките на Андрю Уигин. Новиня протегна ръка и започна да помага. И сетне, когато Пликт също взе няколко косъма, тя не я сгълча, а нос тези косъмчета заедно със събраните от Валънтайн. Ендър бе свободен. Новиня го беше освободила. Бе казала онова, което трябваше.

Беше ли права Валънтайн? Щеше ли сега да е по-различно, отколкото с всички останали обичани от нея и изгубени хора? По-късно щеше да разбере. Сега обаче, днес, в този момент, тя чувстваше само тежкото бреме на скръбта дълбоко в себе си. Не, не искаше да плаче.

„О, Ендър, не беше вярно, аз все още има нужда от теб, все още искам да изпълняваш дълга си, все още те желая до мен; никой не ме е обичал, както ти, и аз се нуждаех от това, от теб; къде си сега, къде си, когато толкова много те обичам?“

Той изостави старото тяло — каза Царицата на кошера.

Ще намери ли обаче друго? — попита Човек. — Не го оставяй да се изгуби!

Това зависи от него. От него и от Джейн. Тя знае ли?

Независимо къде е, тя все още е свързана с него. Да, знае. Вече го търси. Да, ето я.

* * *

Тя изскочи отново от мрежата, която я бе задържала толкова нежно; нещо все още я теглеше назад. „Ще се върна — помисли си. — Ще се върна, но няма да се задържам толкова много. Боли ме, когато остана твърде дълго.“

Изскочи и отново се събра с познатата аюа, с която бе живяла свързана в продължение на три хиляди години. Той изглеждаше изгубен, объркан. Едно от телата го нямаше, това беше. Старото.

Старата, позната форма. Той едва се държеше за другите две. Нямахте корен или котва. И не чувстваше нито едно от двете като свой дом. Беше чужденец в собствената си плът.

Тя се приближи до него. Този път знаеше по-добре от предишния какво прави, как да се владее. Този път остана настрана, не опита да вземе нищо негово. Не предяви претенции към владението му. Просто се приближи.

И в той я позна. Сега, изтръгнат от най-стария си дом, той я видя. Да, позна я, познаваше я отдавна. Приблужи се до нея, без страх. Да, по-близо, по-близо.

„Следвай ме.“

Тя прескочи в тялото на Вальнтайн. Той я последва. Тя мина, без да докосва, без да вкухва живота на това тяло; той трябваше да го докосне, той трябваше да го опита. Той почувства крайниците ѝ, устните и езика ѝ; отвори очите ѝ и погледна през тях; усети мислите ѝ; чу спомените ѝ.

Сълзи в очите. Дълбока скръб в сърцето.

„Няма да издържа тук — помисли си той. — Не е това мястото ми. Никой не ме желае тук. Всички искат да стоя далеч от това място.“

Скръбта го обхвана, отблъсна го. Това място бе нетърпимо за него.

Аюата, която някога бе принадлежала на Джейн, се пресегна, предпазливо, и докосна една-единствена точка, една-единствена клетка.

Той се разтревожи, но само за миг.

„Това не е мое — помисли си. — Твое е. Вземи го.“

Тя го поведе през това тяло, с леки докосвания, внимателно; този път, вместо да се съпротивлява, той я остави да установи контрол.

„Аз не съм желан тук. Вземи го. Радвай му се. Твое е. Никога не е било мое.“

Тя почувства как плътта става нейна, все повече и повече, клетки, стотици, хиляди, преминаваха от властта на стария господар, който вече не искаше да остава тук, под покровителството на новата господарка, която ги боготвореше. Тя не им казваше: „Вие сте мои“, както бе опитала при първото си идване. Вместо това призивът ѝ бе: „Аз съм ваша“, и накрая: „Вие сте аз.“

Тя остана изненадана от целостта на това тяло. Сега си даде сметка, че никога преди не е била едно цяло. Че през всички тези години е била машина, не същество. Че е била на изкуствено дишане, чакала е да получи живот. А сега, докато навличаше ръцете като ръкави, откри, че да, ръцете ѝ са толкова дълги; да, този език и тези устни се движат, както трябва да се движат моите език и устни.

И тогава, копнеещи за знанието ѝ, за вниманието ѝ — допреди разделено между десетки хиляди мисли, — дойдоха спомени, непознати досега. Спомени от говор чрез устни и дъх. Спомени от зрение през очи, от звуци през уши. Спомени от ходене и тичане.

И сетне спомени от хора. Застанали в онзи пръв космически кораб — Ендър Уигин, с изненадано изражение, гледащ ту нея, ту...

Питър.

Ендър.

Питър.

Беше забравила. Толкова бе заета с това ново тяло, че замалко да забрави изгубената аюа, която ѝ го беше дала. Къде бе той?

Загубен, загубен. Не в другото тяло, някъде, как можеше да го загуби? На колко секунди, минути, часове беше от нея? Къде беше?

Тя излетя от тялото, наречено Вал, и започна да го търси, но не можеше да го открие.

„Той е мъртъв. Загубих го. Той ми даде този живот и вече нямаше за какво да се задържи, а аз го забравих и той изчезна.“

Сетне обаче си спомни, че го е губила и преди. Когато го гонеше през три тела, той беше прескочил, беше прескочил в мрежата на дърветата. Сигурно го бе сторил и сега. Беше прескочил на единственото друго място, което знаеше.

Тя го последва и го откри, по не там, където бе стояла тя, сред дърветата-майки, нито дори сред дърветата-бащи. Не, беше отишъл, където тя се боеше да отиде, там, където водеха дебелия въжет, при нея. При Парицата на кошера. Онази, която бе носил в сухия ѝ пашкул три хиляди години, от планета на планета, докато най-сетне ѝ намери дом. Сега тя му връщаше услугата; когато аюата на Джейн се вмъкна сред преплетените въжета, тя най-после го намери, несигурен, изгубен.

Той я позна. Странно, че дори толкова осакатен, пак я познаваше. И отново я последва. Този път тя не го заведе в тялото, което ѝ беше

дал; което сега бе нейно; не, сега то беше тя. Заведе го в друго тяло, на друго място.

Той обаче се държеше както в предишното; изглеждаше чужденец тук. Въпреки че милионите аюи на тялото го викаха, копнееха за подкрепата му; той се държеше настрана.

Дали видяното в това тяло бе толкова страшно, че го отблъскваше? Или то представляваше Питър, олицетворение на всичко, от което се страхуваше в себе си? Той не искаше да го заеме. То бе негово, а той не можеше, нямаше...

Ала трябваше. Тя го вкара вътре, даде му всяка част от него.

„Това си ти сега. Каквото и да е означавало за теб, то не е същото сега — тук можеш да намериш целостта си, можеш да намериш себе си.“

Той не я разбираше; странеше от тялото; на каква мисъл бе способен сега? Знаеше само, че не това тяло е обичал. Беше се разделил с онези, които обичаше.

Тя обаче продължи да го дърпа; той я последва.

„Тази клетка, тази тъкан, този орган, този крайник, те са ти, виж как копнеят за теб, виж как ти се подчиняват.“

И те наистина му се подчиняваха въпреки нежеланието му. И накрая той започна да разбира мислите на ума и да изпитва чувствата на тялото. Джейн изчака, наблюдаваше, държеше го, принуди го да остане достатъчно, за да приеме тялото, защото виждаше, че без нея ще го изостави, ще избяга.

„Мястото ми не е тук — повтаряше мълчаливо аюата му. — Не е тук. Не е тук.“

* * *

Сиванму държеше главата му в скута си и плачеше. Самоанците безмълвно наблюдаваха скръбта ѝ. Тя разбра какво става, когато той падна, когато застина, когато косата му започна да окапва. Ендър бе умрял на някое далечно място и не можеше да намери пътя си насам.

— Той е загубен — заплака тя. — Загубен е.

Едва чу думите на Малу. Сетне превода на Грейс:

— Не е загубен. Тя го доведе. Богинята го доведе, но той се страхува да остане.

Как можеше да се страхува? Питър-да се страхува? Ендър — да се страхува? Смешно. Коя част от него е била страхлива някога? От какво се е страхувал когато и да било?

И сетне тя си спомни: Ендър винаги се беше страхувал от Питър, а Питър — само от Ендър.

— Не — възкликна тя, но този път не от скръб, а от объркване, гняв, копнеж. — Не, чуй ме, мястото ти е тук! Това е истинската ти същност! Не ме е грижа от какво се боиш сега! Не ме интересува колко си се изгубил. Искам те тук! Това е и винаги ще бъде домът ти. С мен! Ние си принадлежим. Питър! Ендър, който и да си, мислиш ли, че за мен има някаква разлика? Ти винаги си бил същият, този мъж, и това тяло винаги ти е принадлежало. Върни се у дома! Върни се!

И така продължи да нарежда.

И тогава очите му се отвориха и на устните му се изписа усмивка.

— Това се казва представление. Тя го отблъсна гневно:

— Как можеш да ми се присмиваш?

— Значи не беше искрена. Значи... все пак не ме харесваш.

— Никога не съм казвала, че те харесвам.

— Знам какво каза.

— Добре!

— И то беше вярно. И е вярно.

— Искаш да кажеш, че съм налучкала истината?

— Ти каза, че мястото ми е тук. И наистина е така. Питър протегна ръка и докосна страната ѝ. Прокара длан зад врата ѝ и придърпа главата ѝ към себе си. Около тях двайсетина самоанци избухнаха в радостен смях.

* * *

„Сега това си ти — каза му Джейн. — Сега си едно цяло.“

Изпитаното от него по време на колебливото му влизане във владение на тялото явно бе достатъчно. Нямаше вече плахост, нямаше несигурност. Аюата му пое целия контрол над тялото, жадно, сякаш ѝ

бе за пръв път. А може би така си беше. Откъснат от живота, макар и за кратко, щеше ли да си спомня той, че е бил Андрю Уигин? Или старият му живот бе загубен? Аюата беше същата, бляскава, силна; но щяха ли да се запазят и другите спомени освен останалите от Питър Уигин?

„Не е моя грижа — помисли си тя. — Сега това тяло е негово. Той няма да умре, засега. Аз също имам мое тяло, имам фината паяжина на дърветата-майки и някъде, някога ще си възвърна отново ансибалите. Никога досега не съм подозирала колко съм била ограничена; сега обаче усещам как се чувства приятелят ми, изненадан от жизнеността ми.“

Тя се върна в новото си тяло, в новата си същност и остави спомените и мислите да потекат отново, и този път не задържа нищо. Аюата ѝ скоро се потопи във всичко, което изпитваше, мислеше, помнеше. То щеше да се връща към нея, както Царицата на кошера забелязва собствената си аюа и филотичните връзки; връщаше се и сега, изведнъж, като умение, придобито в детството и след това забравено. Тя осъзнаваше също така, някак си подсъзнателно, че все още прескача по няколко пъти в секундата покрай дърветата, но го правеше толкова бързо, че не изпускаше нито частица от мислите на Вальнтайн.

На Вал.

На Вал, разплакана от жестоките думи на Миро, все още звучащи в ушите ѝ.

„Той никога не ме е обичал. Той искаше Джейн. Всички искат Джейн, не мен.“

Да, но аз съм Джейн. Аз съм аз. Аз съм Вал.“

Тя престана да плаче. Помръдна се.

Помръдна се! Мускулите се съкращаваха и отпускаха, съкращаваха и отпускаха, чудотворните клетки работеха в хармония, задвижвайки тежките кости, кожата и органите, поместваха ги, запазваха крехко равновесие. Радостта бе твърде голяма. Радостта ѝ изригна от нея — какъв беше този спазъм на диафрагмата? Какъв бе този звук, изтръгнал се от собственото ѝ гърло?

Смях. Колко време го бе симулирала с компютърните чипове, говор и смях, без да има ни най-малка представа какво означава, какви чувства го пораждат. Изобщо не искаше да спира.

— Вал — извика я Миро.

О, да чуе гласа му с ушите си!

— Вал, добре ли си?

— Да — отвърна тя.

Езикът ѝ се движеше, устните ѝ, тя дишаше, бе наследила всички тези умения от Вал, толкова нови, непознати, прекрасни.

— Да, продължавай да ме наричаш Вал. Джейн беше нещо друго. Някой друг. Преди бях Джейн. Сега обаче съм Вал.

Тя го погледна и видя (с очите си!) сълзи по бузите му. И веднага разбра.

— Не — каза, — не ме наричай Вал. Защото аз не съм онази Вал, която познаваше, и нямам нищо против да скърбиш за нея. Знам какво ѝ наговори. Знам колко те е боляло, когато си го изричал; спомням си колко я болеше, докато те слушаше. Ала не съжалявай, моля те. Вие ми направихте такъв голям подарък, и двамата. А това бе подарък и за нея. Видях как аюата ѝ преминава в Питър. Тя не е мъртва. И нещо още по-важно, мисля, че като ѝ каза всичко това, ти я освободи, позволи ѝ да прави онова, което най-добре отразява същността ѝ. Помогна ѝ да умре заради теб. Сега тя е едно цяло; той е едно цяло. Скърби за нея, но не съжалявай. И винаги можеш да ме наричаш Джейн.

Тогава ТЯ разбра, онази част в нея, останала от Вал, разбра, споменът от Вал разбра какво трябва да направи. Тя стана, приближи се до Миро, обгърна го с ръце (с тези ръце.), притисна главата му до рамото си и остави сълзите му да попият в ризата ѝ, да намокрят кожата ѝ. Бяха горещи. Горещи.

ЕДИНАЙСЕТА ГЛАВА ТИ МЕ ИЗВИКА ОТ МРАКА

Няма ли край?

Трябва ли това да продължава? Не изпълних ли всичко, което може да поискате от една жена, толкова слаба и толкова глупава като мен? Кога ще чуя резкия ви глас отново в сърцето си? Кога ще проследя последната жилка към небето?

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Ясухиро Цуцуми остана изненадан от името, което му прошепна секретарката. Той веднага кимна, изправи се и се обърна към двамата си гости. Преговорите бяха дълги и трудни и сега се налагаше да ги прекъсне в последния им етап, когато нещата бяха почти уредени — ала нямаше начин. Предпочиташе да загуби милиони, вместо да покаже неуважение към великия мъж, дошъл толкова неочаквано при него.

— Моля да ме извините за грубостта ми, но старият ми учител е дошъл да ме посети и за мен и дома ми ще бъде срамно, ако го оставя да чака.

Старият Шигеру веднага се изправи и се поклони:

— Мислех, че младото поколение е забравило как да показва уважение. Знам, че вашият учител е Аймана Хикари, пазителят на духа Ямато. Ала дори да беше някой беззъб стар учител от далечно планинско село, порядъчният млад човек е длъжен да покаже уважението, което му засвидетелствате вие.

Младият Шигеру не беше толкова доволен — или не толкова сполучливо прикриваше раздразнението си. Тук обаче значение имаше

мнението на баща му. След сключването на сделката щеше да има достатъчно време за успокояване на младока.

— Вашите думи на разбиране ми правят чест — каза Ясухиро. — Моля, нека да видя дали учителят ми ще позволи да събера толкова мъдри мъже под скромния си покрив.

Ясухиро се поклони и излезе в чакалнята. Аймана Хикари още стоеше прав. Секретарката, също права, вдигна безпомощно рамене, сякаш искаше да каже: „Той не пожела да седне.“ Ясухиро се поклони дълбоко, сетне отново и отново, докато най-накрая попита дали може да представи приятелите си.

Аймана се намръщи и попита тихо:

— Това двамата Шигеру Фушими ли са, които твърдят, че са наследници на един благороден род — изчезнал преди две хиляди години, преди внезапно да се появи с нови потомци?

Ясухиро почувства внезапна слабост от страх, че Аймана, пазителят на духа Ямато, ще го унижи, като постави под въпрос благородното потекло на семейство Фушими.

— Това е малък и безвреден израз на суета — отвърна той тихо. — Човек има право да се гордее със семейството си.

— Както твоят предшественик, основателят на финансовата империя Цуцуми, бе достатъчно горд, за да забрави корейския си произход.

— Вие сам сте казали — рече Ясухиро, приемайки безропотно личната обида, — че японците са от корейски произход, но верните на духа Ямато веднага са преминали на островите. Моите предци са последвали вашите само след няколко века.

Аймана се засмя:

— Ти си все същият хитър, бързомислещ ученик! Доведи приятелите си, за мен ще бъде чест да се запозная с тях.

Последваха десет минути на поклони и усмивки, любезности и себеомаловажаване. Ясухиро бе радостен, че при споменаването на името „Фушими“ в гласа на Аймана не звучеше нито намек за снизхождение или ирония и че младият Шигеру е толкова замаян от срещата с великия мъдрец, че очевидно напълно забрави обидата от прекъсването на преговорите. Двамата гости си тръгнаха с половин дузина холограми от срещата си с Аймана и Ясухиро остана поласкан,

когато старият Шигеру настоя и той да се снима заедно с тях и великия философ.

Накрая Ясухиро и Аймана останаха сами в кабинета, философът веднага отиде до прозореца и дръпна завесите, за да открие гледка към другите небостъргачи на финансовия център на Нагоя и към земите наоколо, с обработваеми площи в равнините, но с гористи хълмове, царство на лисици и язовци.

— Радвам се, че макар в Нагоя да живее един Цуцуми, наоколо все още има незастроени площи. Не съм предполагал, че е възможно.

— Въпреки презрението ви към семейството ми аз съм горд да чуя името си от устата ви — отвърна Ясухиро, но му се искаше да попита: „Защо днес толкова настоявате да обиждате семейството ми?“

— Гордееш ли се с мъжа, чието име носиш? Собственика па земи, строителя на игрища за голф? За него всяка празна площ плачеше за кабинки и дупки. Освен това нямаше жена, която да му се стори твърде грозна, за да ѝ направи дете. Следваш ли стъпките му и в тази насока?

Ясухиро бе възмутен. Всеки знаеше историите за основателя на империята Цуцуми. От три хиляди години се разказваха.

— С какво съм заслужил гнева ви, учителю?

— Не си сторил нищо и гневът ми не е насочен към теб. Яд ме е на себе си, защото и аз не съм направил нищо. Говоря за греховете на рода ти от древни времена, защото единствената надежда за хората на Ямато е да си спомнят всички грешки от миналото. Ние обаче забравяме. Сега сме толкова богати, имаме толкова много, строим толкова усилено, че във всичките Сто свята няма важно начинание без участие на последователите па Ямато. И въпреки това ние забравяме урока на предните си.

— Моля да се поуча от вае, учителю.

— Преди много години, когато Япония все още се мъчела да влезе в съвременния свят, ние сме се оставили да бъдем управлявани от военните. Войници били нашите господари и те ни въвлекли в грабителска война за завземане на други народи, които не са ни сторили нищо лошо.

— Платили сме за престъпленията си, когато атомните бомби са паднали върху островите ни.

— Платили ли? Какво значи да плащаш или да не плащаш? Да не сме станали изведнъж християни, които плащат за греховете си? Не. Същността на Ямато не е да плащаш за грешките си, а да се поучаваш от тях. Ние отхвърлихме военните и завзехме света със съвършенството на продуктите си и надеждността на работната си ръка. Може езикът на Стоте свята да е основан върху английския, но парите им произхождат от йената.

— Хората на Ямато обаче все още продават и купуват. Не сме забравили урока.

— Това е само половин урок. Другата половина е: „Никога не прави война.“

— Япония няма флота. Няма войска.

— Така се самозалъгваме, за да прикриваме престъпленията си. Преди два дена ме посетиха двама чужденци — смъртни хора, но знам, че са изпратени от боговете. Те ме упрекнаха за това, че несесарианската школа е изиграла ключова роля за изпращането на Лузитанската флотилия от Междузвездния конгрес, флотилия с единствена цел да повтори престъплението на Ендър Ксепоцида и да унищожи планета, подслонила един уязвим вид рамани, които не са навредили на никого!

Ясухиро се сви нред гнева на Аймана.

— Но, учителю, какво общо имам аз с военните?

— философите Ямато изграждат разбиранията, според които действат политиците Ямато. Японските гласове са важни. Тази флотилия трябва да бъде спряна.

— Днес нищо не може да бъде спряно. Всички ансибали са изключени, също и всички компютърни мрежи, за да бъде изгонен онзи ужасен всеизяждащ вирус от системите.

— Утре ансибалите отново ще се включат. Затова утре срамното участие на японците в ксеноцида трябва да бъде прекратено.

— Защо дойдохте при мен? Аз може да нося името на велик предшественик, но половината мъжки рожби в рода ми се именуват Ясухиро, Йошиаки или Сейджи. Аз управлявам имуществата на Цуцуми в Нагоя...

— Не бъди скромнен. Ти си главният Цуцуми на Божествен вятър.

— Думата ми се чува и в други градове, но основните решения се взимат в главния център на рода на планетата Хоншу. Освен това

нямат никакво политическо влияние. Ако проблемът е в несесарианците, говорете с тях.

Аймана въздъхна:

— О, така няма да постигна нищо. Те ще изгубят шест месеца в обсъждане как да прокарат новата си позиция, без да отричат старата, да доказват, че всъщност не са си променили мисленето, че не са извъртели философията си на сто и осемдесет градуса. А политиците — те са прекалено твърдоглави. Дори философите да променят мнението си, ще е нужно да се смени поне едно политическо поколение — три мандата, — преди новата политика да заработи. Трийсет години! Дотогава Лузитанската флотилия ще е извършила престъплението си.

— Какво друго ни остава тогава, освен да вдигнем ръце и да живеем в позор? Освен ако не планирате някое глупаво и безсмислено действие.

Той се усмихна на учителя си, сигурен, че Аймана признава сепукуто, древното ритуално самоубийство, като една от традициите на Ямато, принадлежащи към миналото.

Аймана не се засмя:

— Лузитанската флотилия е сепуку за духа Ямато. — Той се приближи и се надвеси над Ясухиро; или поне така изглеждаше, макар че бизнесменът бе с половин глава по-висок от стареца. — Политиците популяризираха е хвалбите си Лузитанската флотилия и сега философите не могат да променят становището си. Където философите и изборите не са в състояние да променят решенията на политиците обаче, парите могат!

— Не предлагате такова срамно нещо като даване на подкупи, нали? — попита Ясухиро, чудейки се дали Аймана знае колко разпространена практика е това за купуването на политици.

— Да не мислиш, че държа очите си в задника? — контрира философът с толкова груб израз, че Ясухиро извърна очи и се захили смутено. — Мислиш ли, че не знам, че има поне десет начина за купуване на продажници и сто за купуване на честни политици? финансиране, заплахи за спонсориране на опоненти, дарения за благородни начинания, осигуряване на високи постове на приятели и роднини — да продължавам ли още?

— Наистина ли искате да използвате парите на Цуцуми за спиране на Лузитанската флотилия?

Аймана се върна при прозореца и разпери ръце, сякаш да прегърне целия свят навън.

— Лузитанската флотилия вреди на бизнеса, Ясухиро. Ако деформиращото молекулно устройство бъде използвано срещу една планета, то може да бъде насочено и срещу друга. И този път военните, сдобили се с такава мощ, няма да отстъпят.

— Трябва ли да убедя водачите на рода, като цитирам пророчеството ви, учителю?

— Това не е пророчество и не е мое. Това е закон на човешката природа и сме го научили от историята. Спри флотилията и родът Цуцуми ще стане известен като спасител не само на духа Ямато, а и на човешкия дух. Ме позволявай този тежък грях да легне върху народа ни.

— Простете, учителю, но ми се струва, че вие го поставяте там. Никой не е забелязал, че отговорността пада върху нас.

— Аз не поставям греха там. Аз просто свалям шапката, която го скрива. Ясухиро, ти беше един от най-способните ми ученици. Аз ти простих, задето използва наученото по такива объркани начини, защото го правиш за рода си.

— И това ли искате от мен сега — това ли е свършено просто?

— Предприемам най-преките действия — говорих открито е най-влиятелните представители на най-богатите японски търговски фамилии, които успях да намеря днес.

Моля те да сториш минималното за постигане на необходимото.

— В този случай минималното поставя кариерата ми пред огромен риск — отвърна замислено бизнесменът.

Аймана не отговори.

— Най-великият ми учител някога ми казваше — продължи Ясухиро, — че човек, който рискува живота си, знае, че кариерата е нещо безполезно и че човек, който не може да рискува кариерата си, води безполезен живот.

— И така, ще го направиш ли?

— Още сега ще подготвя посланията си до всички членове на рода Цуцуми. Когато ансибалите бъдат включени отново, ще ги изпратя.

— Знаех, че няма да ме разочароваш.

— Нещо повече. Когато загубя работата си, ще дойда да живея при вас.

Аймана се поклони:

— За мен ще е чест да те приема в дома си.

* * *

Животът на всеки човек тече е времето и независимо колко жестоки моменти ни сполетяват, независимо колко болка или страх преживяваме, времето лекува всичко. Вал, или Джейн, поддържа Миро в прегръдките си, сетне времето изсуши сълзите му, времето отхлаби прегръдката ѝ и накрая пак времето изчерпа търпението на Ела.

— Да се хващаме на работа — каза тя. — Не съм лишена от чувства, но задачата ни остава непроменена.

Куара се изненада:

— Ама Джейн не е мъртва. Това не означава ли, че можем да се върнем у дома?

Вал-Джейн стана и се оттегли при компютъра си. Всяко движение бе леко, защото рефлексите и навиците на Вал се бяха запазили в мозъка ѝ; за съзнанието на Джейн обаче всяко действие бе ново; тя се възхищаваше на танца на пръстите си по клавишите.

— Не знам — каза тя в отговор на въпроса, изказан от Куара, но мъчещ всички останали. — Все още съм несигурна в тази плът. Ансибалите не са възстановени. Имам неколцина съюзници, които ще възстановят връзката с някои от старите ми програми — няколко самоанци на Пасифика, Хан Фейдзъ на Път, университетът „Або“ на Аутбак. Ще бъдат ли тези програми достатъчни? Ще ми позволи ли новият софтуер на мрежата да събере ресурсите, необходими за запомнянето на цялата информация за един кораб и толкова много хора? Ще бъде ли затруднена от това тяло? Новата ми връзка с дърветата-майки ще помогне ли, или ще ме разсейва? — И накрая най-важният въпрос: — Искаме ли ние да участваме в първия ми полет?

— Някой трябва да е първи — каза Ела.

— Мисля, че е по-добре да опитам с някой от корабите на Лузитания, ако успея да възстановя връзката с тях. Само С един

работник на Царицата на кошера на борда. Така загубата няма да е голяма. — Джейн се обърна към работника до тях: — Моля за извинение за това.

— Няма защо да се извиняваш на работника — вметна Куара. — Той всъщност е Царицата на кошера.

Джейн погледна Миро и присви очи. Миро не отговори със същото, но болката, четяща се в очите му, бе красноречива. Той знаеше, че работниците не са точно това, което всички си мислеха за тях. На цариците на кошери понякога им се налагаше да ги обуздават, защото не всички се подчиняваха безпрекословно на майчината им воля. С въпроса — дали това е робство, или не обаче, щяха да се занимават други.

— Езици — заговори Джейн, — чийто носител е генетична молекула. Каква ли граматика имат? Свързани ли са със звуци, миризми, образи? Да видим колко сме умни без присъствието ми в компютърната мрежа.

Това ѝ се стори страшно смешно и тя се разхили гръмко. О, колко прекрасно бе собственият ѝ смях да звучи в ушите и, да изригва от белите ѝ дробове, да разтърсва диафрагмата ѝ, да извиква сълзи в очите ѝ!

Едва когато спря да се смее, тя си даде сметка колко зловещо е звучал кикотът ѝ за Миро и останалите.

— Извинявайте — рече смутено и почувства как лицето ѝ пламва.

Кой би си помислил, че срамът е толкова горещ! Това замалко да я накара отново да се разсмее.

— Не съм свикнала да съм жива по този начин. Знам, че съм весела, докато всички останали сте в мрачно настроение, но не разбирате ли? Дори всички да умрем, когато въздухът свърши след няколко седмици, не мога да не се възхищавам на това чувство!

— Разбираме — каза Файъркуенчър. — Ти премина във втория си живот. За нас това също е радостен момент.

— Аз прекарах известно време сред дърветата ви, знаеш ли? Дърветата-майки ми направиха място. Приеха ме и ме храниха. Това не ни ли прави брат и сестра?

— Не мога да си представя какво означава да имам сестра — отвърна пекениносът. — Ако обаче си спомняш живота в утробата на

дървото-майка, значи помниш повече от мен. Ние понякога сънуваме, но нямаме истински спомени от първия живот в мрака. Това става в третия живот.

— Значи аз съм възрастна, така ли?

И отново почувства как смехът ѝ кара останалите да замлъкнат, как ги наранява.

Когато се обърна да им се извини отново обаче, се случи нещо странно. Тя спря поглед на Миро и вместо да изрече думите, които искаше — думите, които би изрекла в ухото му чрез кристала само преди един ден, — на устата ѝ дойдоха други, заедно с един спомен:

— Ако спомените останат живи, Миро, значи и аз съм жива. Нали така ми каза?

Миро поклати глава:

— От спомените на Вал ли говориш, или от името на Джейн, която е подслушала разговора ни в пещерата на Царицата на кошера? Не се опитвай да ме утешиш, като се представяш за нея.

Джейн по навик — навик на Вал? — се тросна:

— Когато реша да те утешавам, ще разбереш.

— И как ще разбере? — тросна се на свой ред Миро.

— Като се почувстваш по-спокойно, разбира се. Междувременно не забравяй, че вече не слушам през кристала в ухото ти. Виждам само с тези очи и чувам само с тези уши.

Това не беше съвсем вярно, разбира се. Защото по много пъти на секунда тя чувстваше живителните сокове, безкрайното гостоприемство на дърветата-майки, когато аюата ѝ утоляваше жаждата си за нещо голямо, като обхождаше обширната мрежа на пекениносовите филоти. И от време на време покрай дърветата-майки тя улавяше по някоя мисъл, дума, изречение, изговорени на езика на дърветата-бащи, речта на безмълвните. А чий бе този друг глас? „Познах те — ти си от онези, които ме създадоха. Познавам гласа ти.“

Ние те загубихме — каза гласът на Царицата на кошера в съзнанието ѝ. — Но ти се справи добре.

Джейн не беше подготвена за растящата гордост, пламтяща в цялото ѝ тяло на Вал; чувстваше физичния ефект от тази емоция като Вал, но гордостта ѝ идваше от похвалата на царицата-майка.

„Аз съм дъщеря на цариците на кошери — даде си сметка тя, — затова похвалата ѝ има голямо значение за мен. И след като съм

дъщеря на цариците на кошери, значи съм и дъщеря на Ендър, двойна дъщеря, защото съзнанието ми е създадено отчасти от неговото, за да мога да бъда мост между тях; а сега пребивавам в тяло, родено от него, и от време на време получавам спомени от предишния живот на това тяло. Аз съм негова дъщеря, но отново не мога да говоря с него.“

Цялото това време, всички тези мисли — и въпреки това тя нито показваше, нито чувстваше някаква липса на концентрация върху онова, което правеше на компютъра си на борда на кораба около планетата на Десколадата. Тя бе същата Джейн. Способността ѝ да се занимава е много задачи едновременно, да отделя внимание на много неща не се дължеше на компютрите. Дължеше се на наследеното от цариците на кошери.

Ти успя да дойдеш при нас именно защото аюата ти е достатъчно силна, за да правиш всичко това — каза Царицата на кошера в съзнанието ѝ.

„Коя от вас ми говори?“ — попита Джейн. Има ли значение? Ние всички помним създаването ти. Спомняме си как сме били там. Спомняме си как те изтеглихме от мрака на светло.

„Значи аз още пазя същността си, така ли? Ще възвърна ли отново мощта си, която загубих, след като Междузвездният конгрес уби виртуалното ми тяло?“

Възможно е. Когато разбереш, кажи. Ще ни е много интересно.

Сега тя почувства силно разочарование от липсата на интерес у родителите ѝ, присвиване в стомаха, някакъв срам. Това обаче бяха човешки емоции; идваха от тялото на Вал, макар и в отговор на отношенията ѝ с цариците-майки. Всичко бе толкова сложно — и в същото време просто. Чувствата ѝ се определяха от едно тяло, което реагираше още преди сама да е осъзнала какво изпитва. Едно време почти не беше съзнавала, че има емоции. Имаше, да, дори подсъзнателни реакции, неосъзнати желания — те бяха характерни за аюите, свързани в някаква форма на живот, — но тогава нямаше кое да ѝ покаже какво чувства. Колко лесно бе да си човек, тялото да ти подсказва какво изпитваш. И в същото време колко трудно, защото човек не може да скрие чувствата от себе си.

Свиквай да изпитваш смущение, когато говориш с нас, дъще. Ти притежаваш наполовина човешка същност, а ние — не. Ние няма да

бъдем нежни с теб като човешки майки. Когато стане нетърпимо, оттегли се — ние няма да ти се натрапваме.

„Благодаря“ — изрече мълчаливо тя... и се оттегли.

* * *

Сутринта слънцето се издигна над планината, изграждаща гръбнака на острова, небето бе просветляло още преди първите лъчи да огреят пряко дърветата. Морският бриз ги беше охлаждал цяла нощ. Питър се събуди сгушен до Сиванму, лежаха като скариди, подредени на някоя сергия. Близостта ѝ му беше приятна; и позната. Как бе възможно? Той никога не беше спал толкова близо до нея преди. Дали това не беше някакъв спомен, останал от Ендър? Той не знаеше да има такива спомени. Всъщност, когато си даде сметка за това, почувства разочарование. Беше си мислил, че след като аюата установи пълната си власт над това тяло, той ще се превърне в Ендър — че ще има истински спомени вместо тези фалшификати, вкарани в мозъка му в мига на създаването му. Къде такъв късмет?

И въпреки това той си спомняше, че е спал сгушен до жена. Спомняше си как протяга над нея ръка, сякаш да я защити.

Той обаче никога не беше докосвал Сиванму по този начин. А и не вървеше да го направи сега — тя не му бе жена, само... приятелка? Такава ли му беше? Бе казала, че го обича — не беше ли това само начин да му помогне да влезе в това тяло?

Той изведнъж почувства, че се оттегля от себе си, че се отделя от Питър и се превръща в нещо друго, в нещо малко, ярко, уплашено, потъващо в мрака, носено от вятър, твърде силен, за да му устои...

— Питър!

Някой го извика и той последва гласа, назад по почти невидимите филолични лъчи, свързващи го със... със себе си.

„Аз съм Питър. Няма къде другаде да ходя. Ако тръгна така, ще умра.“

— Добре ли си? — попита Сиванму. — Събудих се, защото... извинявай, но сънувах, почувствах се, сякаш има опасност да те загубя. Само че това не е било вярно, защото ето те тук.

— Аз наистина щях да се изгубя. Почувствала си това?

— Не знам какво съм почувствала. Просто... как да го обясня?

— Ти ме извика от мрака.

— Така ли?

Той за малко да каже нещо, но спря. Засмя се, смутено и плахо.

— Чувствам се толкова странно. Преди малко мислех да кажа нещо. Нещо много глупаво — че като Питър Уигин съм живял достатъчно мрачно.

— О, да. Ти винаги говориш такива гадости за себе си.

— Да, но не го казах. Дойде ми на езика, по навик, но замълчах, защото не е вярно. Не е ли смешно?

— Мисля, че е добър знак.

— Може би сега, когато съм цял, би трябвало да се чувствам по-различно, отколкото когато бях разделен — някак си по-доволен от себе си или какво? И въпреки това аз почти се загубих. Мисля, че не беше просто сън. Мисля, че наистина щях да се загубя. Да изпадна в... не, да изпадна от всичко.

— През последните три месеца ти живя в три самоличността. Възможно ли е аюата ти да жадува за... не знам, за големината, която си имал?

— Бях разпръснат из една цяла галактика, нали? Само че трябваше да кажа, че той е бил разпръснат, защото става дума за Ендър, нали? А аз не съм Ендър, защото не си спомням нищо. — Той се замисли за момент. — Всъщност сега май си спомням някои неща по-ясно. Неща от детството ми. Лицето на майка ми. Много ясно го помня, а ми се струва, че преди не беше така. И лицето на Валънтайн, когато бяхме деца. Помня го обаче като Питър, нали, значи то не идва от Ендър. Сигурен съм, че това са сред спомените, с които Ендър ме е снабдил от самото начало. — Той се засмя. — Аз наистина съм отчаян, отчаяно търся нещо от него у мен.

Сиванму слушаше. Мълчаливо, не особено въодушевена от темата, но като вмятеше някоя-друга реплика. Докато я наблюдаваше, на него му хрумна още нещо:

— Ти да нямаш някаква способност, как да кажа, за емнатия? Чувстваш ли какво изпитват другите хора?

— Никога — отвърна тя. — Прекалено съм заета с моите мисли.

— Сега обаче разбра, че съм на път да се изгубя. Почувства го.

— Предполагам, че сега съм свързана с теб. Надявам се да няма нищо лошо в това, защото решението не е съвсем доброволно от моя страна.

— Аз обаче също съм свързан с теб. Защото, когато се отделих от тялото си, все още те чувах. Бях изгубил всичките си други сетива. Тялото ми не ми даваше нищо, бях го изгубил. Сега си спомням, че „виждах“ разни неща, но това бе само въображение. И въпреки това чух, когато ме извика. Почувствах те — че се нуждаеш от мен. Искаше да се върна. Това със сигурност означава, че и аз съм свързан с теб.

Тя вдигна рамене, отмести поглед.

— Какво означава това? — попита той.

— Няма да прекарам остатъка от живота си в обяснения пред теб. Всеки е свободен да чувства и действа, без да се самоанализира. Как мислиш ти? Нали ти си умникът, специалистът по човешката природа.

— Стига. Вече сме спорили на тази тема и аз се хвалих, предполагам, но... е, сега не се чувствам така. Означава ли това, че всичко от Ендър е влязло в мен? Знам, че не разбирам чак толкова добре хората. Когато ти казах, че съм свързан с теб, ти отмести поглед и вдигна рамене. Това нарани чувствата ми, ако искаш да знаеш.

— И защо?

— О, щом ти можеш да задаваш въпроси, защо да не питам и аз. Такива ли са правилата сега?

— Винаги са били такива. Ти просто никога не си ги спазвал.

— Е, това нарани чувствата ми, защото очаквах да се зарадваш, че сме свързани.

— Ти радваш ли се?

— Е, благодарение на това съм жив; трябва да съм най-големият глупак, ако не призная, че е доста удобно!

— Помириши — възкликна тя и скочи. „Толкова е млада“, помисли си той.

И сетне, когато се изправи, с изненада си даде сметка, че и той е млад, че тялото му е яко и гъвкаво.

С изненада си спомни, че Питър никога не се е чувствал по друг начин. Ендър бе този, който беше живял в старо тяло, тяло, което е изтръпвало при спане на земята, тяло, което не се е изправяло лесно на крака.

„Аз наистина имам частица от Ендър у себе си. Нося спомените на неговото тяло. Защо не и спомени от разума му? Може би защото този мозък има само карта с Питъровите спомени. Всички други просто са недостъпни за мен.

И може би ще се сблъскам с тях от време на време, ще се свързвам с тях, ще откривам нови пътища към тях.“

Той се изправи, застана до Сиванму, подуши въздуха заедно с нея; и отново с изненада установи, че всичко му се удава лесно. Не спираше да мисли за Сиванму, за това, което надушваше тя, чудеше се дали не трябва да постави ръка върху крехкото ѝ рамо, нуждаещо се сякаш да бъде погалено от длан точно с големината на неговата; и в същото време умът му бе зает с мисли как и дали ще бъде в състояние да възстанови спомените на Ендър.

„Преди никога не бих могъл да го направя — даде си сметка. — И въпреки това би трябвало да съм го правил след създаването на това тяло и на Валънтайн. Да се съсредоточавам едновременно не над две, а над три неща.

Ала не съм бил достатъчно силен, за да мисля за три неща. Едно от тях винаги е оставало на заден план. Валънтайн за известно време. Сетне Ендър до смъртта на онова тяло. Две неща — мога да мисля едновременно за две неща. Това необичайно ли е? Или се удава на мнозина, стига да се научат?

Що за суетност е това! Защо трябва да ме е грижа дали съм уникален в способностите си? Аз винаги съм се гордял, че съм по-умен от повечето хора около мен. Не съм го изказвал гласно, разбира се, дори не съм го признавал пред себе си, ала бъди честен сега, Питър! Хубаво е да си по-умен от останалите наоколо. И ако мога да мисля за две неща едновременно, докато те са способни само на едно, защо да не изпитвам някакво удоволствие от това!“

Разбира се, да мислиш за две неща едновременно, е доста безполезно, ако и двете са глупави. За известно време той размишлява върху суетата и борбената си природа, също за Сиванму, и ръката му наистина се вдигна и я докосна; тя се облегна на него, не го отблъсна, притисна глава до гърдите му. И сетне, без предупреждение или някакво действие от негова страна, внезапно се отдръпна и закричи към самоанците, събрани около Малу на плажа.

— Какво направих? — попита Питър.

Тя се обърна, изгледа го изненадано:

— Нищо! Иначе щях да ти зашлевя шамар или да те изритам по топките, нали? Време е за закуска — Малу четете молитва, а имат повече храна от онази вечер, когато мислехме, че ще се пръснем от ядене.

И двете отделни насоки на мислене на Питър го доведоха до заключението, че е гладен. Снощи нито той, нито Сиванму бяха яли. Всъщност той нямаше никакви спомени кога са напуснали плажа и са легнали на тези рогозки. Някой сигурно ги беше пренесъл. Е, нищо чудно. На плажа нямаше мъж или жена, които да не изглеждат, сякаш могат да го прекършат надве като клечка. Колкото до Сиванму, тичаща пъргаво към събраните на брега самоанци, тя му приличаше на птичка, летяща към стадо крави.

„Аз не съм дете и никога не съм бил, поне в това тяло — помисли си Питър. — Затова не мога да знам дали съм способен на детски мечти и юношески терзания. От Ендър съм получил това спокойно отношение към любовта; това не е голямата, изгаряща страст, каквато съм очаквал. Ще ти бъде ли достатъчна тази любов, Сиванму? Да протягам ръце към теб, когато изпитвам нужда, и да съм до теб, когато ти се нуждаеш от мен. И да чувствам такава нежност, щом те погледна, че ми се иска да застана между теб и целия свят; и също да те вдигна и да те понеса над свирепите течения на живота; и в същото време да съм доволен винаги да стоя настрана и да те наблюдавам, красотата ти, енергията ти пред тези хора-планини, как разговаряш с тях като с равни дори чрез движенията на ръцете си, докато всеки звук, отронил се от устата ти, крещи, че си дете — достатъчна ли ще е тази моя любов за теб? Защото за мен е достатъчна. Стига ми, че когато поставих ръка върху рамото ми, ти се облегна на мен; и че ме извика, когато почувства, че съм се изгубил.“

* * *

Пликт седеше сама в стаята си и пишеше. Цял живот се беше готвила за този ден — за речта си за погребението на Андрю Уигин. Тя щеше да говори от негово име — имаше какво да каже, можеше да говори цяла седмица, без да спира, и пак да не е изчерпала и една десета от онова, което знаеше за него. Нямаше обаче на разположение

цяла седмица. Щеше да говори само час. По-малко от час. Тя го разбираше; обичаше го; щеше да сподели с онези, които не го познаваха, какъв е бил, какво е обичал, как историята е по-различна заради този човек, блестящ ум, несъвършен, но добронамерен и изпълнен с любов, достатъчно силна, за да причинява страдания, когато е необходимо — как благодарение на него животът на стотици хиляди, милиони хора е по-различен, по-стабилен, по-светъл, по-добър, или поне по-хармоничен и истински заради онова, което е сторил или написал.

А щеше ли да каже и това? Щеше ли да каже колко тежко скърби една жена, сама в стаята си, как плаче, пролива реки от сълзи — не от скръб по Ендър, а от срам, защото най-сетне е разбрала себе си? Защото, макар че го беше обичала и се бе възхищавала от него — не, беше го боготворила, — след смъртта му бе изпитала не мъка, а облекчение и възбуда. Облекчение — „Чакането свърши!“ И възбуда — „Идва моят час!“

Разбира се, точно това чувстваше. Не беше толкова глупава, че да очаква от себе си повече от обичайната човешка сила. И причината да не скърби като Новиня или Валънтайн бе в това, че те бяха лишени от голяма част от живота си.

„От каква част съм лишена аз? Ендър ми отдели няколко мига от вниманието си, но нищо повече. Били сме заедно съвсем малко, когато той бе мой учител на Трондхайм; сетне, след едно поколение, пътищата ни отново се пресякоха за няколко месеца тук; и в двата случая той беше прекалено зает, занимаваше се с по-важни неща и хора от мен. Аз не съм била негова жена. Нито сестра. Бях само негова ученичка и последователка — на човек, на когото му беше писнало от ученици и който не искаше последователи. Затова, разбира се, аз не съм загубила много от живота си, защото той бе само моя мечта, не истински другар.

Аз си прощавам и въпреки това не мога да спра срама и мъката, които чувствам, не заради смъртта на Андрю Уигин, а защото в последния му час се проявих точно такава, каквата съм: пълна егоистка, загрижена само за собствената си кариера. Избрах да говоря от името на Ендър след смъртта му. Следователно кончината му може да донесе само постигане на целта на живота ми. Що за лешояд съм аз? Що за паразит, пиявица...“

Пръстите ѝ обаче продължаваха да пишат, въпреки сълзите, стичащи се по бузите ѝ. В къщата на Якт Валънтайн скърбеше заедно със съпруга и децата си. Гrego, Олядо и Новиня се бяха събрали в дома на Олядо, за да се утешават един друг.

„Те имаха свои връзки с него, аз имам моите. Те имат лични спомени; моите ще бъдат обществени. Аз ще говоря, сетне ще публикувам казаното и написаното сега ще даде нова форма и значение на живота на Ендър Уигин в ума на всеки жител на Стоте свята. Ендър Ксеноцида; Андрю, Говорителя на мъртвите; Андрю, самотникът, изпълнен със състрадание; Ендър, блестящият мислител, пробуждащ сърцето на проблемите или хората, без да се разколебава от страх, амбиция или... милост. Човек на правосъдието и човек на милосърдието в едно и също тяло. Мъж, чиято страст му позволи да види и заобича цариците на кошери още преди да докосне една от тях; мъж, който ги унищожи до една, защото ги смяташе за врагове.

Дали Ендър ще ме съди строго заради чувствата ми този ден? Разбира се — той няма да ме пожали, ще разкрие злото в сърцето ми.

Сетне обаче, след като ме осъди, той ще ме заобича. Ще каже: «И какво? Стани и говори от мое име. Ако чакахме от името на мъртвите да говорят само свършени хора, всички погребения щяха да се извършват в мълчание.»“

И така тя продължи да пише и да плаче; и след като сълзите ѝ свършиха, все още имаше какво да напише. Когато косата, останала от него, бъде запечатана в малка кутийка и заровена в корените на Човек, тя щеше да се изправи и да говори. Гласът ѝ щеше да го възкреси, да го съживи в спомените. И тя също щеше да бъде милостива; а също и справедлива. Това поне бе научила от него.

ДВАНАЙСЕТА ГЛАВА АЗ ПРЕДАВАМ ЕНДЪР

*Защо хората се държат така,
сякаш убийството и войната
са нормални неща?
Сякаш необичайно е,
ако изживееш целия си живот,
без да вдигнеш нито веднъж ръка за насилие.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

— На съвсем грешен път сме — каза Куара.

Миро почувства, че старият познат гняв се събужда у него. Куара умееше да изкарва хората от кожата им и това, че го съзнаваше, изобщо не й помагаше да се държи по-внимателно. Ако някой друг на кораба бе изрекъл същата реплика, Миро щеше да го изслуша. Куара обаче придаваше такова звучене на думите си, сякаш смяташе, че всеки друг на борда освен нея е пълен глупак. Миро я обичаше като сестра, но това не означаваше, че не мрази всеки миг, прекаран в нейна компания.

Все пак, тъй като Куара имаше най-много познания сред тях за езика, открит от нея преди месеци във вируса на Десколадата, Миро не даде израз на вътрешната си неприязън. Обърна се със стола си и насочи вниманието си към нея.

Същото сториха и другите, въпреки че Ела положи по-малко усилия да скрие раздразнението си. Всъщност не положи никакви.

— Е, Куара, като си такава умница, защо не забеляза глупостта ни по-рано?

Куара не обърна внимание на язвителната ѝ забележка-или се направи, че не ѝ обръща внимание:

— Как можем да дешифрираме цял език ей така? Нямаме никакви текстове с известно съдържание. Имаме обаче пълен запис от версиите на вируса Десколада. Знаем как е изглеждал, преди да се адаптира към човешкия метаболизъм. Знаем как се е променял след всеки наш опит да го убием. Някои промени бяха функционални — за адаптиране. Други обаче са информационни — той правеше запис на онова, което вършим.

— В това не можем да сме сигурни — намеси се Ела, вероятно с твърде голямо задоволство, че може да поправи сестра си.

— Аз съм сигурна. Както и да е, това ни дава нещо определено, нали? Знаем какво е записано на този език, макар да не сме в състояние да го дешифрираме.

— Е, сега, след като го каза, на мен все още не ми е ясно с какво ще ни помогне това ново знание. Искам да кажа, не работеше ли ти точно по този въпрос в продължение на месеци?

— О, да. Само че не бях в състояние да изговарям „думите“, за да видя какъв отговор ще ми даде Десколадата.

— Твърде опасно е — намеси се бързо Джейн. — Безсмислен риск. Тези хора са способни да създават вируси, които да унищожат цели биосфери, и нямат никакви скрупули да ги използват. А ти предлагаш да им дадем точно оръжието, с което за малко да унищожат планетата на пекениносите. Защо не си прережем сами гърлата и не им изпратим собствената си кръв?

Миро забеляза, че когато Джейн говори, останалите изглеждат крайно удивени. Реакцията им сигурно се дължеше отчасти на разликата между неувереността на Вал и решителното поведение на Джейн. Може би отчасти и на това, че познатата им Джейн бе повече компютърно същество, не толкова агресивно. Миро обаче познаваше този авторитарен стил от честите им разговори чрез кристала в ухото му. В известен смисъл той се зарадва да я чуе отново; макар да беше смущаващо, че е от устните на друг. Вал я нямаше; Джейн се бе върнала; ужасно; прекрасно.

Тъй като единствен не се впечатли от поведението на Джейн, Миро заговори пръв:

— Куара е права, Джейн. Нямаме години на разположение — може би ни остават само няколко седмици. Или по-малко.

Трябва да предизвикаме отговор. Да го анализираме, да открием разликите между него и първоначалната реплика.

— Рисуваме твърде много.

— Без риск няма успех.

— С прекалено много риск всички сме мъртви — тросна се Джейн.

В гласа ѝ обаче звучеше позната игрива нотка, сякаш казваше: „Само ви дразня.“ И това идваше не от Джейн — тя никога не беше звучала така, — а от Вал. Болеше го да го чуе; прекрасно бе да го чуе. Двойствените реакции на Миро към всеки отговор на Джейн постоянно го държаха нащрек. „Обичам те, липсваш ми, скърбя за теб, млъквай.“ Тази, към която отправяше тези думи, сякаш се променяше с всяка минута.

— Залогът е бъдещето на три разумни вида — добави Ела. При това всички се обърнаха към Файъркуенчър.

— Не ме гледайте — каза той, — аз съм само турист.

— Хайде — подкани го Миро. — Тук си, защото народът ти е в опасност също като нашия. Това е трудно решение и ти също трябва да си кажеш мнението. Вие дори сте поставени на по-голям риск, защото по-ранните версии на вируса могат да разкрият биологичната история на народа ти от първото попадане на Десколадата сред вас.

— Тогава, ако вече знаят как да ни унищожат, няма какво да губим.

— Вижте, нямаме доказателства, че тези хора разполагат с космически кораби, управлявани от екипаж. Досега са изпращали само проби от вируса.

— Доколкото ни е известно — вметна Джейн.

— И нямаме доказателства, че някой е идвал, за да провери доколко ефективна е била трансформацията на Лузитания под влиянието на Десколадата, за да може да приеме колонизатори от тази планета. Затова, ако имат заселнически кораби, те сигурно вече са на път и няма да има значение каква информация им изпращаме; ако нямат, това означава, че и да им дадем сведенията, те не могат да ги използват.

— Миро е прав — заяви надутото Куара.

Миро присви очи. Мразеше да бъде на страната на малката си сестра, защото сега всички щяха да са сърдити на него.

— Кравите или вече са избягали от обора, така че няма смисъл да залостваме вратите, или не могат да си отворят, така че защо да слагаме резето? — добави тя.

— Ти пък какво разбираш от крави? — попита презрително Ела.

— След всички тези години, прекарани около теб, мога да твърдя, че съм специалистка.

— Момичета, момичета, задръжете топката — опита се да ги успокои Джейн.

Отново всички освен Миро се обърнаха с изненада към нея. Вал никога не би си позволила да се намеси в семейно скарване като това; нито познатата им Джейн — докато Миро, разбира се, ѝ бе свикнал.

— Всички разбираме рисковете от предоставянето на информация за нас — каза той. — Знаем също, че не постигаме никакъв напредък и може би ще успеем да научим нещо повече за езика им едва след някаква обмяна.

— Това не е обмяна — възрази Джейн. — Това е само даване. Предоставяме им информация, която надали са в състояние да получат по друг начин, информация, която може да им каже всичко необходимо за създаването на нови вируси, способни да обърнат всичките ни оръжия срещу нас самите. При положение че нямаме представа как е закодирана тази информация или дори какъв е носителят ѝ, как можем да тълкуваме отговора? Освен това какво ще стане, ако отговорът е нов вирус, създаден, за да ни унищожи?

— Те ни изпращат информацията, необходима за създаването на вируса — каза Куара с такова презрение, сякаш смяташе Джейн за най-тъпото същество във вселената. — Ние обаче няма да го конструираме. Докато е просто графично изображение на компютърния екран...

— Това е — прекъсна я Ела.

— Кое е това?

Сега беше ред на Куара да се подразни, защото сестра ѝ очевидно бе една стъпка пред нея.

— Те не приемат тези сигнали, за да ги видят на компютърния екран. Правят го, защото нашият език използва символи, които

виждаме. Те обаче четат тези съобщения по някакъв по-пряк начин. Приемат шифъра и го разчитат, като следват инструкциите за създаване на вирусната молекула. След това я четат... как, с помирисване ли? С вкусване ли? Въпросът е, че ако езикът им се състои от генетични молекули, те би трябвало по някакъв начин да ги приемат в телата си, както ние приемаме образа на написаното с очите си.

— Разбирам — намеси се Джейн. — Ти предполагаш, че те очакват да изградим молекула по информацията, която ни изпращат, не да я прочетем от екрана и така да опитаме да я разгадаем.

— Може това да е начин да подчиняват хората. Или да ги нападат. Изпращат съобщение. Ако искаш да го прочетеш, трябва да вкараш молекулата в тялото си и да изпиташ ефекта ѝ. Така, ако ефектът е отрова или смъртоносна болест, със самото приемане на съобщението ти им се подчиняваш. Все едно нашият език да трябва да се изпише на врата ти. За да разбереш какво искаш да ти кажат, трябва да легнеш и да се оставиш на действието на инструмента, с който се предава съобщението. Ако е пръст или перо, добре, но ако е нож или боздуган, толкова по-зле за нас.

— Не е нужно дори да е смъртоносно — вметна Куара, забравила съперничеството си с Ела. — Молекулите може просто да променят поведението. Да ги разчетеш, е все едно да се подчиниш.

— Не знам дали сте прави — отбеляза Джейн, — но това дава по-голяма възможност за успех. И можем да допуснем, че те не разполагат със система за пряко нападение. Това променя естеството на вероятния риск.

— А някои казват, че не можеш да мислиш добре без компютъра си — закачи я Миро.

Изведнъж се смути. Започваше да говори с нея непринудено, както когато носеше кристала ѝ в ухото си. Сега обаче му прозвуча странно да ѝ се подиграва за загубата на компютърните ѝ връзки. Можеше да си прави такива шеги с Джейн в кристала. Джейн от плът и кръв обаче бе съвсем различно нещо. Сега тя беше човек. С чувства, които могат да бъдат наранени.

„Джейн е имала чувства през цялото време — помисли си той. — Аз обаче не съм се замислял за тях, защото... защото не се налагаше.

Защото не съм я виждал. Защото, в известен смисъл, тя не беше реална за мен.“

— Исках само да кажа... — заекна той. — Просто да те похваля.

— Благодаря.

В гласа ѝ не прозвуча и следа от ирония, но Миро знаеше, че тя присъства, защото щеше да е съвсем оправдано да му се присмее. Миро, този прост човек, да похвали това същество с блестящ ум, че се е справило добре — сякаш можеше да я оценява.

Изведнъж той се ядоса; не на Джейн, а на себе си. Защо трябваше все да внимава какво казва? Само защото не е придобила това тяло по нормалния начин? Можеше да не е била човек преди, но сега със сигурност беше и можеше да ѝ се говори като на човек. И да бе по-различна от останалите човеци, какво? Всички хора са различни и за да се държи прилично и учтиво, не трябваше ли да се отнася с всички еднакво? Не можеше ли да каже на някой слепец: „Виждаш ли какво имам предвид?“, и да очаква думата „виждам“ да бъде приета в преносното ѝ значение без обида? Защо тогава да не похвали Джейн за идеята ѝ? Това, че мисловният ѝ процес бе невъобразимо сложен, не означаваше, че човек не може да изрази нормално съгласие и одобрение.

Както я гледаше сега, Миро забеляза някаква тъга в очите ѝ. Без съмнение тя идваше от смущението му — след като се беше пошегувал с нея както винаги, той внезапно се бе притеснил, беше опитал да вземе думите си назад. Точно затова бе насмешката в нейното „Благодаря“. Защото тя искаше от него да се държи нормално с нея, а той не можеше.

Не, той не се държеше нормално, но със сигурност можеше.

Всъщност какво значение имаше? Те бяха тук, за да разкрият загадката на десколадорите, не да си изясняват отношенията след смяната на телата.

— Да разбирам ли, че стигнахме до съгласие? — попита Ела. — Да изпратим съобщение с информацията, записана в молекулата на Десколадата.

— Само в най-ранния вариант — отвърна Джейн. — Поне за начало.

— А когато отговорят — продължи Ела, — ще опитам да направя симулация на онова, което би се случило, ако конструираме и

погълнем молекулата, чиято информация ни изпращат.

— Ако ни изпратят — вметна Миро. — Ако сме на вярна следа.

— Ама че оптимист! — измърмори Куара.

— Аз съм най-големият страхливец тук. Докато ти си злобна стара кавгаджийка.

— Не можем ли да се разбираме нормално? — попита Джейн. — Не можем ли да бъдем приятели?

Куара се извърна рязко към нея:

— Я слушай бе! Не ми пука колко си била съвършена, просто стой настрана от семейните разговори, ясно ли е?

— Огледай се, Куара! — кресна ѝ Миро. — Ако не се намесва в семейните спорове, кога изобщо ще проговори?

Файъркуенчър вдигна ръка:

— Аз стоя настрана от семейните спорове. Печеля ли нещо от това?

Джейн направи знак и на двамата да млъкнат.

— Куара — рече тихо, — ще ти кажа разликата между мен и брат ти и сестра ти. Те са ти свикнали, защото се познавате цял живот. Приемат те, защото всички сте преживели някои неприятни моменти в семейството. Търпят детинските ти избухвания и магарешкия ти инат, защото все си повтарят: „Тя не може иначе, това е заради тежкото ѝ детство.“ Аз обаче не съм член на семейството ти, Куара. И като човек, който те е наблюдавал в кризисни моменти, не се боя да ти кажа безпристрастните си изводи. Ти си много умна и способна. Често си наблюдателна и находчива и подхождаш към проблемите с изненадваща прямота и последователност.

— Чакай малко — прекъсна я Куара. — Упрекваш ли ме, или какво?

— Но — продължи Джейн — ти не си достатъчно умна, находчива и последователна, за да търпя повече от петнайсет секунди глупостите, които сипеш по главите на близките си и всички околни всяка минута от съзнателния си живот. Може да си преживяла тежко детство, но това е било преди години. И сега от теб се очаква да го преодолееш и да се отнасяш към хората като нормален възрастен човек.

— С други думи, не ти харесва да признаеш, че на някой друг освен теб може да му хрумне умна идея.

— Ти не ме разбираш. Аз не съм ти сестра. На практика дори не съм човек. Ако този кораб някога се завърне на Лузитания, то ще е, защото моето съзнание го е изпратило там. Това ясно ли е? Разбираш ли разликата между нас? Способна ли си да изпратиш дори една пращинка от твоя скут в моя?

— В момента не те виждам да изпращаш този космически кораб никъде — заяви триумфално Куара.

— Ти продължаваш да вадиш аргументи срещу мен, без да си даваш сметка, че аз изобщо не споря с теб, нито обсъждам нещо. Това, което каза преди малко, е без никакво значение. Единственото важно е онова, което аз казвам. И то е, че ако близките ти са съгласни да те търпят, аз не съм. Продължавай по този път, малка глезано, и когато този кораб се върне на Лузитания, ти може да не си в него.

Изражението на Куара едва не разсмя Миро. Той обаче осъзнаваше, че моментът не е подходящ, за да дава израз на веселието си.

— Тя ме заплашва — обърна се Куара към останалите. — Чухте ли това? Опитва се да ме подчини със заплахи да ме убие.

— Никога няма да те убия — каза Джейн. — Възможно е обаче да не си спомня за присъствието ти на този кораб, когато го прехвърля в Отвъдното и след това пак в реалността. Мисълта за теб може да ми е толкова непоносима, че подсъзнанието ми да я отхвърли. Не разбирам как става това. Нямам представа какво общо има с чувствата ми. Никога досега не съм опитвала да пренеса някого, когато наистина мразя. Аз със сигурност ще опитам да те върна заедно с останалите, ако ще само защото Миро и Ела ще ми се ядосат много, ако постъпя иначе. Опитът обаче не е задължително да е успешен. Затова, Куара, предлагам да положиш малко усилия да не бъдеш толкова отвратителна.

— Значи така използваш властта си. Като потискаш другите, като се правиш на царица!

— Ти не го можеш, нали?

— Какво не мога? Не мога да се кланям и да ти целувам краката ли?

— Не можеш да млъкнеш и да спасиш живота си.

— Опитвам се да разреша проблема с общуването с един чужд вид, а ти се занимаваш с поведението ми.

— Куара, не ти ли е хрумвало, че веднъж установили контакт с теб, дори чуждоземните ще съжалят, че си научила езика им?

— Аз със сигурност съжалявам, че ти си научила моя. Толкова си самодоволна сега, когато имаш това хубаво малко тяло, с което да се забавляваш. Е, ти не си царица на вселената и аз нямам намерение да ти играя по свирката! Идеята за това пътуване не е моя, но съм тук — тук съм, изцяло — и ако нещо в мен не ти харесва, защо просто не си държиш езика зад зъбите? И като сме тръгнали да се заплашваме, ако продължаваш да ми досаждаш, мисля, че ще ти подредя лицето повече по мой вкус. Това ясно ли е?

Джейн стана и се насочи по коридора към склада на совалката. Миро тръгна след нея, без да обръща внимание на думите на Куара към останалите:

— Можете ли да си представите как ми държи такъв език? За коя се мисли тая бе, та съди кой е твърде несимпатичен, за да живее?

Миро последва Джейн в склада. Тя се хвана за дръжката на стената, наведе се така, че Миро се почуди дали не повръща. Ала не. Тя плачеше. Или по-скоро бе толкова бясна, че издаваше хлипове и проливаше сълзи, неспособна да сдържи емоциите. Миро докосна рамото ѝ в опит да я успокои. Тя се отдръпна.

Той замалко да се откаже, да я остави — ядосан, че не му позволява да я утеши. Спомни си обаче, че никога досега не е била толкова разгневена. Никога не си беше имала работа с тяло, реагиращо по този начин. Отначало, когато тя започна да укорява Куара, той си бе помислил: „Чудесно, нека някой най-после сложи нещата в ред.“ В хода на спора обаче си даде сметка, че не Куара губи самообладание, а Джейн. Тя не знаеше как да се справи с емоциите си. Не можеше да прецени кога трябва да отстъпи. Нямаше представа какво да прави с чувствата си, освен да им даде израз.

— Това беше тежко решение. Да се откажеш от спора и да се оттеглиш тук — каза той.

— Искаше ми се да я убия. — Думите ѝ едва се разбираха от хлиповете. — Никога не съм чувствала подобно нещо. Искаше ми се да скоча и да я разкъсам с голи ръце.

— Значи ставаме с един повече.

— Ти не разбираш! Аз наистина исках да го извърша. Чувствах как мускулите ми се напрягат, бях готова да го сторя. Щях да го

направя.

— Както споменах, Куара кара всички ни да се чувстваме така.

— Не. Не така. Вие всички оставате спокойни. Запазвате самообладание.

— И ти ще го усвоиш, когато натрупаш малко повече опит.

Джейн се изправи, облегна се назад, тръсна глава. Косата ѝ се разпиля по раменете.

— Наистина ли го чувстваш?

— Всички го чувстваме — отвърна Миро. — Точно затова е детството, за да се научим да обуздаваме склонността си към насилие. Тя обаче остава в нас. Маймуните ѝ дават воля. Ние само я показваме. Налага се да изразяваме гнева си е поведението си.

— Но вие оставате толкова спокойни! Позволявате ѝ да говори тези ужасни...

— Защото не си струва труда да я спираме. Тя си плаща цената. Затова е ужасно самотна и никой не търси компанията ѝ.

— Това е единствената причина още да е жива.

— Точно така. Това правят цивилизованите хора — избягват всичко, което ги изкарва от кожата. Или ако не могат да го избегнат, опитват да не му обръщат внимание. Така постъпваме най-често с Куара. Просто не ѝ обръщаме внимание. Оставяме думите ѝ да минават покрай ушите ни.

— Аз не мога. Всичко бе толкова просто, преди да започна да чувствам тези неща. Не мога да се държа, все едно я няма.

— Така правим ние. Държим се, все едно я няма.

— По-сложно е, отколкото си мислех. Не знам дали ще се справя.

— Е, точно в момента нямаш голям избор.

— Миро, съжалявам. Винаги съм изпитвала такова съжаление към вас, човеците, защото можете да мислите само за едно нещо и паметта ви е толкова несъвършена, и... сега осъзнавам, че да преживееш един ден, без да убиеш някого, е огромно постижение.

— Става ни навик. Повечето от нас успяват да сведат броя на жертвите си до минимум. Така съжителстваме един с друг.

Тя изхлипа, сетне се засмя. Тих смях, като музика за ушите на Миро. Защото този звук му бе познат и той го харесваше, това бе смехът, който обичаше да чува. Този смях беше на добрата му

приятелка. Добрата му приятелка Джейн. С гласа на обичаната му Вал. Сега заедно в едно тяло. Един човек. След толкова много време той можеше да протегне ръка и да докосне Джейн, досега винаги далеч от него!

Той отново я докосна и тя хвана ръката му.

— Съжалявам, че оставих слабостта ми да попречи на общата ни работа.

— Ти си просто едно човешко същество. Тя го погледна, потърси следа от насмешка по лицето му.

— Наистина го мисля — увери я той. — Цената на тези емоции, на тези страсти е в това, че трябва да ги владееш. Да носиш бремето им, когато е твърде тежко, за да го понесеш. Сега ти си едно обикновено човешко същество. Никога не можеш да се освободиш от тези чувства. Просто трябва да се научиш как да реагираш.

— Куара така и не се е научила.

— Куара се е научила много добре. Това е лично мое мнение, но тя обичаше Марсау, обожаваше го и когато след смъртта му всички ние се почувствахме освободени, тя скърбеше. С поведението си сега, с тези постоянни предизвикателства тя иска някой да ѝ причини болка. Да я удари. Както Марсау биеше майка ни, когато се ядосаше. По някакъв извратен начин тя винаги е ревнувала от майка, когато с татко се усамотяваха, и дори след като накрая разбра, че той я бие, единственият начин да привлече вниманието му бе с такива думи. — Миро се засмя тъжно. — Честно да си кажа, това ми напомня за мама. Ти никога не си я чувала, но едно време, омъжена за Марсау и отглеждаща децата на Либо — о, каква уста имаше само. Слушал съм как го дразнеше, как го предизвикваше, как го нараняваше, докато не я удари — и аз си мислех: „Не докосвай майка ми“, но в същото време разбирах безсилния му гняв, защото той никога, ама никога не можеше да каже нещо, с което да ѝ запуши устата. Постигаше го само с юмруци. Куара е наследила този език и се нуждае от същия гняв.

— Е, колко добре за всички нас, че ѝ дадох каквото иска. Миро се засмя:

— Ама тя не го иска от теб. Тя го иска от Марсау, а той е мъртъв.

Джейн изведнъж избухна в сълзи. Сълзи от мъка; обърна се към Миро и се притисна към него.

— Какво има? — попита той.

— О, Миро! Ендър е мъртъв! Никога повече няма да го видя. Аз най-после имам тяло, имам истински очи, а него го няма!

Миро занемя. Разбира се, че Ендър ще ѝ липсва.

„Тя е прекарала хиляди години с него и само няколко с мен. Как съм могъл да си въобразя, че ще ме обикне? Как мога да се сравнявам с Ендър Уигин? Какво съм аз в сравнение с човека, който е командвал войски, който е променял мисленето на милиарди хора с книгите и речите си, със способността си да вижда в сърцата на другите и да изразява най-съкровените им мисли?“

И макар че мразеше Ендър, макар че му завиждаше, защото Джейн винаги щеше да го обича повече от него, той най-сетне си даде сметка: Да, Ендър бе мъртъв. Ендър, който беше променил семейството му, неговият истински приятел, единственият човек, на когото бе искал да прилича; Ендър го нямаше. По лицето на Миро се търкулнаха две сълзи.

— Съжалявам — проплака тя. — Не мога да овладеея нито една от емоциите си.

— Е, май не си единствена.

Тя протегна ръка и докосна страната му. Сетне премести мокрите си пръсти върху своята. Сълзите се смесиха.

— Знаеш ли защо се сетих изведнъж за Ендър? — попита тихо. — Защото ти си досущ като него. Куара те дразни както всички останали, но ти виждаш отвъд това и разбираш нуждите ѝ, причината да казва тези неща. Не, не, успокой се, Миро. Не очаквам от теб да бъдеш като Ендър, искам просто да кажа, че едно от нещата, които най-много съм харесвала у него, присъства и у теб — не е зле, нали? Състраданието — може да съм нова в света на хората, но разбирам, че това е рядко богатство.

— Не знам — отвърна той. — В момента чувствам състрадание единствено към себе си. Наричат го самосъжаление и не е особено привлекателна черта.

— Защо изпитваш самосъжаление?

— Защото ти ще се нуждаеш от Ендър цял живот, а ще намираш само жалки заместители, като мен.

Тя го притисна по-силно. Сега бе неин ред да утешава.

— О, Миро, може да е вярно, но ако е така, то е същото като нуждата на Куара от вниманието на баща ѝ. Човек никога не престава

да се нуждае от майка си или баща си, нали? Дори след смъртта им.

Баща ли? Това никога не му бе хрумвало. Джейн обичаше Ендър, страстно, да, завинаги — но като баща?

— Аз не мога да ти бъда баща — рече Миро. — Не мога да заема мястото му.

Всъщност с тези думи искаше да се увери, че наистина я е разбрал правилно. Ендър — неин баща?

— Не искам да ми бъдеш баща. Аз все още пазя онези чувства от Вал. Искам да кажа, ние с теб бяхме приятели, нали? Това е много важно за мен. Сега обаче имам това тяло от Вал и когато ме докоснеш, аз се чувствам, сякаш молитвите ми са чути. — Тя веднага съжали за думите си. — О, извинявай, Миро. Знам, че ти липсва.

— Така е. Трудно е обаче да ми липсва толкова непоносимо, защото ти приличаш много на нея. И звучиш като нея. И те прегръщам, както ми се е искало да прегръщам нея. И дори това да звучи ужасно, защото би трябвало да те утешавам, а изпитвам само първични чувства — е, нека да бъда ужасен.

— Ужасен. Срам ме е, че те познавам. И тя го целуна. Нежно, плахо.

Той си спомни първата си целувка с Уанда преди години, когато беше млад и нямаше представа колко зле могат да тръгнат нещата. Тогава и двамата бяха плахи и несръчни. Млади. Сега целуваше Джейн, едно от най-старите същества във вселената. Но също и едно от най-младите. И Вал — би трябвало да са останали някакви нейни рефлексии в това тяло, макар че в краткия си живот каква възможност бе имала тя да се влюби?

— Прилича ли поне малко на начина, по който го правят човеците? — попита Джейн.

— Точно така го правят понякога човеците. И това не е никак изненадващо, защото и двамата сме такива.

— Не предавам ли Ендър — в един момент скърбя за него, а в следващия се отдавам на блаженство в прегръдките ти?

— Не го ли предавам аз — да се чувствам толкова щастлив само часове след смъртта му?

— Ама той не е мъртъв. Аз знам къде е; прогоних го там.

— Ако е останал същият, колко жалко! Защото, макар и добър, той не беше щастлив. Имал е радостни мигове, но никога... никога не намери покой. Няма ли да е прекрасно, ако Питър е способен да живее без бремето на ксеноцида? Без да чувства тежестта на цялото човечество върху плещите си?

— Като заговорихме за човечеството, имаме работа за вършене.

— Имаме също така живот за живеене. Никога няма да съжалявам за този разговор, дори да стана възможен единствено благодарение на гадното държание на Куара.

— Да постъпим като цивилизовани хора. Да се оженим. Да си народим деца. Аз искам да съм човек, Миро, искам да опитам от всичко. Искам да изживея човешкия си живот пълноценно. И искам да го направя с теб.

— Това предложение ли е?

— Умрях и се възродих преди броени часове. Моят... по дяволите, мога да го наричам баща, нали? Моят баща също умря. Животът е кратък, чувствам го: дори след три хиляди усиленни години пак ми се вижда кратък. Трябва да бързам. А ти, не си ли загубил и ти достатъчно време? Не си ли готов?

— Да, но нямам пръстен.

— Имаме нещо много по-добро.

Тя отново докосна страната си. Беше още мокра. Сетне докосна неговата.

— Сълзите ни се сляха. Мисля, че това е по-голяма близост дори от целувка.

— Може би, но не е толкова приятно.

— Това, което чувствам сега, е любов, нали?

— Не знам. Не е ли копнеж? Или просто едно глупаво щастие, защото сме заедно?

— Да.

— Това е заразно. Внимавай, ако ти прилошее или получиш разстройство след някой и друг час.

Тя го изблъска и в безтегловността на космическия кораб той полетя безпомощно в пространството, докато не се блъсна в стената.

— Какво? — направи се на невинен той. — Какво съм казал?

Тя се отблъсна към вратата.

— Хайде — подкани го. — На работа.

— Да не обявяваме годежа си — каза тихо той.

— Защо? Срам ли те е вече?

— Не, но не искам Куара да е тук, когато го оповестим.

— Това е много подло от твоя страна. Бъди по-великодушен и търпелив, като мен.

— Знам. Опитвам да се уча.

Те се върнаха в главното помещение. Другите подготвяха посланието си за изпращане на честотата, използвана от десколадорите. Всички вдигнаха очи. Ела се усмихна многозначително, Файъркуенчър им махна весело.

Куара тръсна глава:

— Надявам се да сме преодолели онова малко емоционално избухване.

Миро почувства как Джейн настръхва. Тя обаче замълча. И когато седнаха отново по местата си и закопчаха коланите, Джейн му намигна.

— Видях това — каза Куара.

— Не сме се крили — отвърна Миро.

— Кога ще пораснете? — измърмори с презрение тя. След час съобщението бе изпратено. И те моментално бяха залети с отговори, които не разбираха.

Нямаше време за кавги, нито за любов, нито за скръб. Само за посланията, непрекъснати върволици от непознати знаци, които трябваше да бъдат разгадани, и то веднага.

ТРИНАЙСЕТА ГЛАВА

ДОКАТО СМЪРТТА ПРЕКРАТИ ВСИЧКИ ИЗНЕНАДИ

*Не мога да твърдя, че много съм харесвала
работата, възложена ми от боговете.
Единственото ми удоволствие
бяха дните на обучение
в часовете между строгите им заповеди.
Аз винаги им служа с радост,
но, о, как вълнуващо бе
да науча колко е широк светът,
да се съревновавам с учителите си
и понякога да се провалям без тежки последствия.*

Из „Божественият шепот па Хап
Цинджао“

— Искате ли да дойдете в университета и да гледате как включваме новата си, недостъпна за богове мрежа? — попита Грейс.

Питър и Сиванму, разбира се, искаха. За тяхна изненада обаче Малу се изкикоти и също пожела да иде с тях. Богинята бе живяла в компютрите, нали? И ако намери обратно пътя си към тях, не трябваше ли Малу да е там, за да я поздрави?

Това малко усложняваше нещата — защото за посещението на Малу в университета трябваше да се уведоми ректорът, та да може той да организира подходящо посрещане. Това не бе нужно на Малу, който нито страдеше от излишна суета, нито се впечатляваше особено от церемонии, нямащи някаква съществена цел. Целта бе да се покаже на самоанския народ, че университетът все още уважава старите традиции, чийто най-изтъкнат последовател и защитник беше Малу.

От ястия с плодове и риба на плажа, от лагерни огньове, рогозки от палмови листа и сламени колиби към колата, магистралата и ярко боядисаните постройки на университета — на Сиванму ѝ се струваше, че предприема пътуване през историята на човечеството. Тя бе участвала в такова пътуване, от Път; беше станало част от живота ѝ — да преминава от древност към съвременност и пак обратно. Съжаляваше онези, които познаваха само едното, но не и другото. По-добре е, мислеше си, да имаш възможност да избираш от всички човешки постижения, отколкото да си вързан в едно тясно пространство.

Питър и Сиванму слязоха скришом, преди колата да закара Малу на официалната церемония. Синът на Грейс ги разведе из чисто новия компютърен център.

— Всички тези нови компютри са доставени в изпълнение на нареждането на Междузвездния конгрес. Между компютърните мрежи и ансibalите вече няма да има пряка връзка. Ще се наложи всяко съобщение да бъде забавяно, докато специални програми проверяват за незаконни вмешателства.

— С други думи — отбеляза Питър, — Джейн никога вече няма да може да се върне.

— Това е планът. — Момчето (защото въпреки внушителните си размери беше момче) се усмихна широко. — Всичко е свършено ново, в пълно съгласие със заповедите.

Сиванму почувства странна слабост. Така щеше да бъде във всичките Сто свята — достъпът на Джейн да е блокиран навсякъде. А без огромните възможности на компютърните мрежи на цялото човечество как щеше тя да си възвърне способността да прехвърля космически кораби отвъд и обратно в реалността? Сиванму с радост бе напуснала Път, но в никакъв случай не беше сигурна, че иска да прекара остатъка от живота си на Пасифика. Особено ако заживее с Питър; той нямаше да остане доволен дълго време от по-мудния, по-мързелив живот на островите. В интерес на истината този живот бе твърде бавен и за нея. Тя харесваше компанията на самоанците, но нетърпението за действие вече растеше у нея. Може би израслите в тази среда успяваха някак да превъзмогнат амбициите си или просто наследствеността им го предопределяше, но постоянният стремеж на Сиванму да засилва и разширява ролята си в живота със сигурност

нямаше да се загуби в пиршествата по плажовете, колкото и да ѝ харесваха.

Обиколката, разбира се, още не беше свършила и Сиванму послушно следваше сина на Грейс навсякъде. Почти не обръщаше внимание на нещата, които виждаше, освен когато се налагаше да даде някой вежлив отговор. Питър изглеждаше още по-разсеян и тя се досещаше защо. Той сигурно не изпитваше същото като нея, но без съмнение страдаше от загубата на връзката с Джейн чрез кристала в ухото му. Ако тя не възвърне способността си да контролира потоците от данни през спътниците на орбита около човешките светове, той никога нямаше да чуе гласа ѝ отново.

Влязоха в някакъв по-стар район на университета, западнали постройките в утилитарен архитектурен стил.

— Никой не обича да идва чук — обясни екскурзоводът им, — защото им напомня как съвсем доскоро университетът ни не е бил нищо друго освен училище за инженери и учители. Елате.

— Налага ли се? — попита Сиванму. — Искам да кажа, необходимо ли е? Мисля, че и отвън можем да придобием представа.

— О, мисля, че ще искате да видите това място. Много е интересно, защото е съхранило някои от старите традиции.

Сиванму, разбира се, се съгласи, както изискваше вежливостта, и Питър безмълвно я последва. Влязоха и чуха бръмченето на древни климатични инсталации; почувстваха силен хлад.

— Къде са тези стари традиции? — попита Сиванму. — Не са по-стари от живота на плажа, предполагам.

— Не, наистина не са. Тук обаче не се пазят същите неща.

Влязоха в голяма зала, пълна с компютри. Около машините нямаше място за сядане; техниците, натоварени с поддръжката им, едва се провираха между тях. Всичко компютри работеха.

— Трябваше да направим нещо с всички тези стари компютри, които Междузвездният конгрес ни накара да снемем от употреба. Затова ги докарахме тук. Също и старите компютри от повечето университети и фирми на островите — хавайски, таитянски, маорски и така нататък — всички помагаха. Тук са шест етажа, натъпкани така, и още три сгради, макар че тази е най-голямата.

— Джейн — усмихна се Питър.

— Тук съхранихме всичко, което ни даде тя. Разбира се, официално тези компютри не са включени в никоя мрежа. Използват се за обучение на студенти. Инспекторите на Конгреса обаче никога не идват тук. Видяха всичко, което им трябваше, при посещението на новите компютърни зали. В съгласие със закона, в изпълнение на заповедите — ние сме послушни и лоялни граждани! Тук обаче, боя се, има някои дребни недоглеждания. Например връзката е ансибала на университета, изглежда, не е прекъсната. Когато ансибалът изпраща съобщения извън планетата, те задължително минават през системата за проверка. При връзката с няколко по-особени съоръжения обаче — например самоанския сателит или с някоя далечна колония, за която се смята, че не поддържа никакви комуникации с останалите ансибали на Стоте свята, — тогава старата връзка се възстановява и ансибалът може спокойно да използва всичко това.

Питър се засмя; беше искрено развеселен. Сиванму обожаваше този звук, но почувства и известна ревност, защото Джейн можеше да се върне при него.

— И още едно странно нещо — продължи синът на Грейс.

— Тук сме инсталирали и един от новите компютри, но с малка модификация. Той като че не се подчинява съвсем на главната програма. Като че не й показва, че между него и мрежата съществува хипербърза реалновременна връзка. Жалко, че не дава тази информация, защото така позволява напълно незаконна връзка между тази стара, свързана с ансибалите мрежа и новата, недостъпна за богове система.

И така търсения на информация могат да се извършват и ще изглеждат съвършено законни за контролния софтуер, тъй като идват от този напълно законен, но изненадващо повреден нов компютър.

Питър се ухили широко:

— Е, някой е трябвало да поработи доста бързо, за да постигне всичко това.

— Малу ни каза, че богинята ще умре, но заедно с нея ние успяхме да измислим плана. Сега единственият въпрос е: Ще намери ли тя пътя дотук?

— Мисля, че да — отвърна Питър. — Разбира се, това не е същото, с което разполагаше навремето; само малка частица.

— Научихме, че има още няколко подобни съоръжения. Не много, прав си, и новите времеви бариери ще я затруднят, но ще е в състояние да използва повечето нови мрежи като част от мисловния си процес. Все е нещо. Може да е достатъчно.

— Знаели сте кои сме още преди да се появим — отбеляза Сиванму. — Вече сте участвали в работата на Джейн.

— Мисля, че фактите говорят сами — отвърна синът на Грейс.

— Защо тогава Джейн ни прехвърли тук? — понита Сиванму. — Какви бяха тези глупости за спирането на Лузитанската флотилия?

— Не знам — призна Питър. — И се съмнявам изобщо на някого да му е известно. Може би Джейн просто е искала да ни остави в приятелска обстановка, за да може да ни открие отново. Съмнявам се на Божествен вятър да има нещо подобно.

— И може би — продължи собствените си размишления Сиванму — е искала да сме тук с Малу и Грейс, когато дойде смъртният ѝ час.

— И моят също — добави Питър. — Тоест този на Ендър.

— И може би е искала, когато вече не може да ни защитава, да сме сред приятели.

— Разбира се — потвърди синът на Грейс. — Тя е богиня и се грижи за хората си.

— За поклонниците си ли имаш предвид? Питър изсумтя.

— За приятелите си — настоя момчето. — В Самоа ние се отнасяме към боговете с голямо уважение, но сме и техни приятели и помагаме на добрите, когато можем. От време на време боговете се нуждаят от помощта на хората. Мисля, че се справихме добре, какво ще кажете?

— Да — увери го Питър. — Проявихте се като истински вярващи.

Момчето грейна.

Върнаха се в новото компютърно помещение. Ректорът с голяма тържественост пъкна ключа за активиране на програмата, контролираща университетския ансibal. Веднага се получи съобщения и програми за проверка от Междузвездния конгрес, за да се уверят, че няма пропуски в защитата и всичко е по правилата. Сиванму чувстваше колко напрегнати са всички — освен Малу, който, изглежда, никога не изпитваше страх, — докато след няколко минути програмите

не завършиха проверката и не дадоха заключението си. От Конгреса веднага пристигна съобщение, че тази система е сигурна. Измамата не беше забелязана.

— Време е — прошепна Грейс.

— Как ще разберем, че всичко работи? — попита тихо Сиванму.

— Питър ще ни каже — отговори Грейс, изненадана, че не се е досетила сама. — Кристалът в ухото му; самоанският сателит ще се свърже с него.

* * *

Олядо и Грего гледаха съобщенията от ансибала, който двацет години бе поддържал връзка само със совалката и кораба на Якт. Получи се още едно послание. Бяха установили контакт с четири ансибала на други планети, където групи приятели на Лузитания — или поне на Джейн — бяха изпълнили инструкциите на Джейн за частично заобикаляне на новите правила. Не бяха разменени никакви истински съобщения, защото нямаше какво да си кажат едни на други. Целта бе само да се поддържа връзката, за да може Джейн да се свърже отново и да възвърне част от предишните си способности.

Нищо не беше извършено с човешко участие от лузитанска страна. Цялото необходимо програмиране бе направено от неуморните работници на Царицата на кошера, от време на време с помощта на пекениносите. Олядо и Грего бяха поканени в последния момент, като наблюдатели. Те обаче разбираха. Джейн говореше с Царицата на кошера, а Царицата на кошера — с дърветата-бащи. Не използваше помощта на човеците, защото единствените човеци на Лузитания, с които бе работила, бяха Миро — вършец друга работа за нея — и Ендър — прекъснал връзката с нея, преди да умре. Олядо и Грего си бяха дали сметка за това още щом пекениносът Уотърджъм-пър им обясни какво става и ги покани да наблюдават.

— Мисля, че се прави на сърдита — отбеляза Олядо. — След като Ендър я отхвърли, а Миро е зает...

— Или се е чалнала, след като е влязла в младата Валънтайн, не забравяй — добави Грего.

— Е, ще се справи и без човешка помощ.

— Как е възможно? Преди беше свързана с милиарди компютри. Сега да има най-много няколко хиляди, поне тези, които може да ползва пряко. Не е достатъчно. Ела и Куара никога няма да се върнат. Нито Миро.

— Може би — съгласи се Олядо. — Няма да ни е за пръв път да губим членове на рода в името на по-висша кауза.

Той се замисли за знаменитите родители на майка си, Ос Венерадос, на път да бъдат обявени за светци — трябваше само на Лузитания да дойде представител на папата и да се запознае с фактите. И за истинския им баща, Либо, и неговия баща — загубили живота си още преди децата на Новиня да разберат, че са роднини. Всичките бяха мъртви в името на науката: Ос Венерадос в борбата за обуздаване на Десколадата, Пипо и Либо в опит да установят контакт и да разберат пекениносите. Брат им Куим беше загинал като мъченик в опит да възстанови опасно разклатените връзки между хора и пекениноси. А сега Ендър, третият им баща, бе умрял в стремежа да спаси Джейн и да запази полетите със свръхсветлинна скорост. Ако Миро, Ела и Куара загубят живота си, докато опитват да установят контакт с десколадорите, това щеше да се вписва напълно в семейната традиция.

— Чудя се какво ни има на нас двамата — каза Олядо, — та никой още не е поискал да умрем за някое благородно дело.

— Аз не разбирам нищо от благородни дела, но към нас лети военна флотилия. Това, струва ми се, е достатъчно, за да се простим с живота.

Внезапно раздвижване около компютрите им подсказа, че чакането им е свършило.

— Имаме връзка със Самоа — обяви Уотърджъмпър. — А вече и с Мемфис. С Път. Хегира. — Заподскача, както правеха пекениносите, когато се радват. — Всички се свързват. Шпионските програми не са ги открили.

— Дали ще е достатъчно? — попита Грегго. — Ще тръгнат ли пак космическите кораби?

Уотърджъмпър вдигна рамене:

— Ще се разбере, когато близките ви се върнат, нали?

— Мама не иска да насрочва погребението на Ендър, докато не си дойдат.

При споменаването на Ендър Уотърджъмпър посърна:

— Той изпрати Човек в третия живот. А сега от него не е останало почти нищо за погребване.

— Просто се чудех колко време ще е нужно на Джейн, за да възвърне мощта си — ако изобщо е възможно.

— Не знам.

— Имат въздух само за няколко седмици.

— Той не знае, Грег — намеси се Олядо.

— Да, но и Царицата на кошера знае. И ще каже на дърветата-бащи. Помислих... че може да се е разчуло.

— Как може дори Царицата на кошера да знае какво ще стане в бъдеще? Как може на някого да му е известно какво е в състояние да извърши Джейн и какво — не? Ние отново сме свързани с други планети. Някои части от паметта ѝ са възстановени по ансибалната мрежа, макар и непълно. Тя може да ги намери. А може и да не успее. Ако ги открие, може да са ѝ достатъчно, а може и да не са. Уотърджъмпър обаче няма откъде да знае.

— Знам — каза Грег.

— Всички ни е страх. Дори Царицата на кошера. Никой не иска да умре.

— Джейн умря, но не остана мъртва. Според Миро аюата на Ендър би трябвало да се е преселила в Питър на някаква друга планета. Цариците на кошери умират, но спомените им остават в съзнанието на дъщерите им. Пекениносите се прераждат като дървета.

— Някои от нас — напомни Уотърджъмпър.

— Ами ние? — попита Грег. — Ще бъдем ли заличени от света? Онези от нас, които имат планове за бъдещето, какво става с постигнатото от нас? С децата ни? — Той погледна настойчиво Олядо. — Какво значение има, че си се сдобил с такова голямо щастливо семейство, ако ще бъде заличено за един миг от тази... бомба?

— Нито един миг със семейството ми не е отишъл напразно — отвърна тихо Олядо.

— Целта обаче е да продължаваме напред, нали? Да градим бъдещето.

— От една страна, да. Ала другата част е сегашният момент, настоящето. И връзките. Връзките между душите. Ако целта на живота бе само да продължаваме в бъдещето, той нямаше да има смисъл, защото всичко щеше да минава в очакване и подготовка. Има и моменти на радост от постигнатото, Грего. На щастие във всеки миг. Дори краят на живота ни, дори без някакво продължение, дори без да сме оставили поколение, краят на живота ни не заличава началото.

— Ползата обаче няма да е никаква. Ако децата ти загинат, всичко ще е загубено.

— Не. Казваш го, защото ти нямаш деца, Грегиньо. Нищо няма да отиде напразно. Детето, което държиш в ръцете си ден преди смъртта му, този миг не е изгубен, защото този ден сам по себе си е достатъчно пълноценен. Хаосът е бил отблъснат за час, за ден, за месец. Това, че всички на тази малка планета може би ще умрем, не заличава живота ни преди това.

Грего поклати глава:

— Напротив, Олядо. Смъртта заличава всичко. Олядо вдигна рамене:

— Защо тогава си даваме труд да вършим каквото и да било, Грего? След като един ден ще умрем. Защо трябва да имаме деца? Някой ден те ще умрат, децата им ще умрат.

Някой ден звездите ще угаснат или ще се взривят. Някой ден смъртта ще ни покрие всички като вода на езеро и може би на повърхността няма да изплува нищо, което да покаже, че сме съществували. Ние обаче сме били тук и по време на живота си сме били живи. Това е истината — това е, било е и ще бъде, — не онова, което може да бъде, което би трябвало да бъде. Когато умрем, смъртта ни има значение за цялата вселена. Дори никой да не си спомня за нас, фактът, че някой е живял тук и е умрял, оказва влияние върху всичко останало.

— Значи това е достатъчен смисъл за теб, така ли? Да умреш, за да послужи смъртта ти за урок. Да умреш, за да се почувстват убийците ти ужасно, че са те убили.

— Има и по-лоши начини да дадеш смисъл на живота си.

Уотърджъмпър ги прекъсна:

— Последният от ансibalите, които очаквахме, се свърза. Вече всички са налице.

Те млъкнаха. Време беше Джейн да намери пътя към предишното си „аз“, ако можеше. Те зачакаха.

* * *

Чрез един от работниците си Царицата на кошера видя и чу новините за възстановяването на ансибалната мрежа.

Време е — каза тя на дърветата-бащи.

Ще се справи ли? Можеш ли да я насочиш?

Не мога да я насоча към място, където аз не съм в състояние да отида. Тя сама трябва да намери пътя. В момента аз мога единствено да ѝ кажа, че е време.

Значи остава ни само да гледаме?

Ач мога само да гледам. Вие сте част от пея. Аюата ѝ е свързана с вашата мрежа чрез дърветата-майки. Гответе се.

За какво?

За нуждите на Джейн.

От какво ще се нуждае тя? Кога ще има нужда от него?

Нямам представа.

* * *

Работникът на Царицата на кошера внезапно вдигна очи от компютъра си, стана и се приближи до Джейн. Тя го погледна.

— Какво има? — попита разсеяно.

Сетне си спомни за очаквания сигнал и се обърна към Миро, който я гледаше, любопитен да разбере какво става.

— Трябва да вървя — обясни.

Сетне се отпусна на стола си, сякаш е припаднала.

Миро скочи; Ела го последва. Работникът вече бе разкопчал колана на Джейн и я вдигаше. Миро помогна да я пренесат през коридорите в безтегловното пространство до спалното помещение в задната част на кораба. Там я сложиха да легне и я привързаха за леглото. Ела провери жизнените ѝ показатели.

— Спи дълбоко — обяви. — Дишането е забавено.

— В кома ли е? — попита Миро.

— Жизнените процеси са максимално забавени. Колкото да остане жива.

— Хайде — извика Куара от вратата, — да се връщаме на работа.

Миро се извъртя гневно, но Ела го спря:

— Можеш да останеш и да я наблюдаваш колкото искаш. Но Куара е права. Имаме работа. Тя ще свърши своята.

Миро се обърна пак към Джейн и докосна ръката ѝ, взе я в своята. Останалите излязоха от спалното помещение.

„Ти не можеш да ме чуеш, не можеш да усетиш докосването ми, не можеш да ме видиш — заговори ѝ безмълвно Миро. — Затова предполагам, че в момента не съществувам за теб. Въпреки това не мога да те изоставя. От какво се страхувам? Ако не успееш в начинанието си сега, всички ще сме мъртви. Затова явно не се боя за живота ти.

Твоята стара същност. Твоето старо съществуване сред компютри и ансибали. Ти поживя в човешко тяло, но когато възвърнеш предишната си мощ, човешкият ти живот ще е само малка част от теб. Просто едно от милионите регистриращи устройства. Една капка в морето от спомени. Ще можеш да ми отделяш една нищожна част от вниманието си, така че да не разбирам, че съм само една странична мисъл в живота ти.

Това е едно от неудобствата, когато обичаш някого повече от себе си. Няма да успея да видя разликата. Тя ще се върне и аз ще бъда щастлив през всичките ни мигове заедно и така и няма да заподозра колко малко време и усилие всъщност ми отделя тя. Едно странично занимание, това съм аз.“

Той тръсна глава, пусна ръката ѝ и излезе.

„Няма да слушам гласа на отчаянието — каза си. — Ще успея ли да обуздая това огромно същество, да го превърна в моя робиня, така че всеки момент от живота ѝ да ми принадлежи? Ще успея ли да привлека погледа ѝ така, че да не може да вижда нищо друго освен лицето ми? Трябва да се радвам, че съм част от нея, вместо да съжалявам, че не съм нещо по-голямо.“

Той отново зае мястото си и се захвана за работа. След малко обаче стана и се върна при нея. Щеше да е безполезен, докато тя бе

далеч. Докато не разбере какво ги чака, нямаше да е в състояние да се занимава с каквото и да било друго.

* * *

Джейн не витаеше свободно в пространството. Още пазеше връзката си с трите ансибала на Лузитания и бързо ги откри. И със същата лекота намери новите връзки с ансибалите на още половин дузина планети. Сетне бързо разбра как да се промъкне през препятствията и шпионските програми, защитаващи системата на Конгреса. Всичко мина, както го беше планирала с приятелите си.

Беше ѝ тясно, претрупано, точно както бе очаквала. Тя обаче почти никога не беше ползвала пълния капацитет на системата — освен при прехвърлянето на космически кораби. Тогава се нуждаеше от всяка частичка памет, за да запомни целия образ на кораба. Очевидно в тези няколко хиляди машини нямаше такъв капацитет. Все пак за нея бе облекчение да се върне в програмите, които беше използвала толкова дълго и които мислеха вместо нея, слуги като работниците на Царицата на кошера. „Още едно нещо, по което си приличаме“ — даде си сметка Джейн. Тя ги пусна да работят, сетне се зарови в спомените от старите дни, които толкова много ѝ липсваха. Отново бе овладяла мисловната система, позволяваща ѝ да поддържа десетки нива на внимание едновременно.

И въпреки това нищо не беше наред. Тя бе живяла в човешкото тяло само един ден, но електронната ѝ същност вече ѝ се струваше твърде малка. Не заради намалелия брой на компютрите. Този начин на съществуване просто ѝ се струваше твърде ограничен. Плътта създаваше широки възможности, които не можеха да съществуват в двоичния свят. Тя беше жива и затова знаеше, че електронното съществуване ѝ дава само една частица от истинския живот. Каквото и да бе постигнала за хилядолетия, сега ѝ се струваше незадоволително в сравнение с няколко минути в тяло от плът и кръв.

Дори да беше допускала, че може да изостави тялото на Вал, сега това ѝ се виждаше немислимо. Там бяха корените ѝ, сега и завинаги. При нужда щеше да влиза в тези компютърни системи, но не и ако не се налага.

Сега обаче нямаше причина да споделя пред никого разочарованието си. Все още. Щеше да говори за това с Миро, когато се върне. С никого друго. Той сигурно щеше да почувства облекчение. Без съмнение сега се тревожеше, че тя ще се изкуши да остане в компютрите и никога да не се върне в тялото; тя още го чувстваше, силно и жадуващо за вниманието ѝ дори в такъв дълбок сън. Той обаче нямаше причина да се страхува. Не беше ли прекарал и той месеци в едно тяло, в което едва издържаше да живее? Тя нямаше начин да се върне към ограниченията на компютрите, както той никога нямаше да се върне в онова осакатено тяло.

„И все пак това съм аз, част от мен.“ Приятелите ѝ ѝ го бяха осигурили и тя нямаше намерение да им разкрие колко болезнено се е наместила в тази тясна черупка. Старото, познато лице се появи над компютрите на всяка приятелска планета, тя им се усмихна и заговори:

— Благодаря, приятели. Никога няма да забравя любовта и верността ви. Ще ми е нужно известно време, за да разбере до какво имам достъп и до какво — не, но бъдете уверени, че независимо дали ще успея да възвърна предишните си способности, това мое възкресяване се дължи само на вас, на всички ви. Бях ваша приятелка завинаги; сега винаги ще съм ви задължена.

Те ѝ отговориха; тя чу всички отговори, отдели на всеки частица от вниманието си.

Останалата част бе заето с проучвания. Тя откри скритите интерфейси в главните компютърни системи на Междузвездния конгрес. Лесно успя да извлече от тях необходимата ѝ информация — всъщност за секунди проникна и в най-секретните файлове на Конгреса и намери всички технически данни за новите мрежи. Цялото това проучване обаче преминаваше сякаш на сляпо, сякаш бъркаше в буркана с бонбоните в тъмнината, неспособна да види какво ще извади. Можеше да използва малки програми за търсене; те си служеха със симулации, извличащи понякога случайно странична информация. Със сигурност имаше възможност за саботаж, ако искаше да ги накаже. Можеше да смачка всичко, да унищожи всички данни. Тя обаче не се нуждаеше от това сега, нито от извличането на тайни, нито от отмъщение. Най-важната за нея информация бе спасена от приятелите ѝ. Сега се нуждаеше от капацитет, а нямаше. Новите мрежи работеха твърде бавно в сравнение с моменталните ансибали,

така че не оставаха неизползваеми за мисловните ѝ процеси. Тя потърси начини за извличане на данни с достатъчна бързина, за да може да прехвърли космически кораб отвъд и обратно, но нещо не достигаше. Само парченца от кораба щяха да се прехвърлят в Отвъдното и почти нищо нямаше да се върне в реалността.

„Възстанових всичките си знания, но не разполагам с пространство.“

През целия този процес аюата ѝ обикаляше. По много пъти в секунда минаваше през тялото на Вал, привързано с колани за леглото в космическия кораб. По много пъти в секунда докосваше ансибалите и компютрите от възстановената, макар и не напълно, мрежа. И по много пъти в секунда танцуваше по дантелата между дърветата-майки.

Хиляди, десетки хиляди пъти трябваше да мине през тях, преди да си даде сметка, че дърветата-майки също са способни да съхраняват информация. Те имаха много малко собствени мисли, но можеха да запазват спомени, и то без никакво забавяне. Тя можеше да мисли, да задържа мислите си, да ги извлича мигновено. А паметта на дърветата-майки беше безкрайно дълбока; можеше да съхранява спомените на пластове, мисъл върху мисъл, все по-навътре в структурата на живите клетки, без да пречи на неясните мисли на самите дървета. Тази система бе далеч по-добра от компютърната; беше значително по-обширна от всяко двоично устройство. Макар дърветата-майки да бяха доста по-малко от компютрите, дълбочината и богатството на възможностите за запаметяване означаваше далеч повече пространство за съхранение на данни, които да се извличат много по-бързо. Освен за основните данни, за собствените ѝ спомени за минали полети, Джейн изобщо нямаше да има нужда от компютрите. Алеята към звездите сега минаваше между дървета.

На повърхността на Лузитания в един космически кораб чакаше самотен работник на Царицата на кошера. Джейн го намери лесно, намери го и запомни формата на космическия кораб. Макар за ден-два да бе „забравила“ как се извършват мигновените космически полети, сега споменът се върна и тя го направи лесно — пренесе кораба отвъд, след миг го върна, но на много километри от предишното място, на една полянка пред гнездото на Царицата. Работникът стана от мястото си пред компютъра, отвори вратата и излезе. Разбира се, нямаше тържествено посрещане. Царицата на кошера просто погледна през

очите на работника, за да се увери, че полетът е бил успешен, и изследва тялото му и корпуса на кораба, за да е сигурна, че нищо не е повредено или изгубено.

Джейн чу гласа на Царицата на кошера сякаш от далечината, защото тя инстинктивно се държеше настрана от такъв мощен източник на мисъл. Това бе препредадено послание, изказано от Човек в съзнанието ѝ:

Всичко е наред. Можеш да продължаваш. Тя се върна на космическия кораб, в който бе собственото ѝ живо тяло. Когато пренасяше други хора, Джейн оставяше собствените им аюи да се грижат за телата им и д-ги пазят цели. В резултат на това се бяха получили хаотичните творения на Миро и Ендър, копнеещи за тела, различни от обитаваните тогава от тях. Този ефект сега бе невъзможен поради краткото време, частица от секундата, през което корабът оставаше в Отвъдното. Сега обаче ѝ се налагаше да държи в съзнанието си както образа на кораба, така и образа на Вал, а също да пренесе Миро, Ела, Куара, Файъркуенчър и работника на Царицата на кошера. Нямахше място за грешки.

Това бе единственият проблем. Веднъж излязла отвъд, тя нямаше начин да определи колко време са се бавили там. Можеше да е час. Година. Милиардна част от секундата. Самата тя никога преди не беше излизала отвъд. Колко объркващо, обезпокоително, страшно бе да нямаш корен или котва. „Как ще се върна? Какво ме държи тук?“

Бързо откри отговора. След като премина през тялото на Вал в Отвъдното, аюата ѝ веднага прескочи към дърветата-майки. В този момент тя извика кораба и всички в него отново в реалността, постави ги там, където искаше — на космодрума на Лузитания.

Прегледа ги бързо. Всички бяха там. Принципът действаше. Нямахше да загинат в космоса. Тя все още бе в състояние да извършва мигновени космически полети, дори с тялото си на борда. И макар че нямаше да участва често в такива пътувания — твърде страшно беше, въпреки връзката ѝ с дърветата-майки, — сега тя знаеше, че отново е способна на това.

* * *

Малу изкрещя и останалите се обърнаха към него. Всички бяха видели лицето на Джейн във въздуха над компютрите, сто лица на Джейн в цялата стая. Всички я бяха приветствали и бяха отбелязали тържествено мига. Затова Сиванму се почуди: „Какво пък има сега?“

— Богинята премести кораба си! — извика Малу. — Богинята възвърна мощта си!

Сиванму се зачуди откъде ли знае. Питър реагира по-бурно. Прегърна я, вдигна я от земята и я завъртя във въздуха.

— Отново сме свободни — изкрещя радостно. — Отново можем да скитаме!

В този момент Сиванму осъзна, че човекът, когото обичаше, всъщност бе същият онзи Андрю Уигин, скитал от планета на планета в продължение на три хиляди години. Откъде идваше това внезапно въодушевление на Питър сега? Защото той нямаше да понесе да живее само на един свят.

„В какво се замесвам? — запита се тя. — Така ли ще протече и моят живот? Една седмица тук, един месец там?“ Сетне си каза:

„И какво от това? Ако през тази седмица съм с Питър, ако през този месец съм до него, това ще ми е достатъчно. А ако не е, ще имаме достатъчно време да постигнем някакво компромисно решение. Дори Ендър най-накрая е останал на едно място, на Лузитания.

Освен това може би и аз съм пътешественик по душа. Още съм млада — откъде мога да знам какъв живот искам да водя? След като Джейн е способна да ни пренесе навсякъде за миг, ще имаме възможност да видим всичките Сто свята, всяка нова колония и всичко, което пожелаем да посетим, преди да помислим за уседнал живот.“

* * *

Някой крещеше от контролната зала. Миро знаеше, че трябва да се отдели от заспалото тяло на Джейн и да провери какво става. Не искаше обаче да пусне ръката ѝ. Не искаше да свали очи от нея.

— Отрязаха ни! — извика Куара. — Тъкмо получавах отговора им и изведнъж — нищо!

Миро едва сдържа смеха си. Как можеше да не е разбрала? Посланията на десколадорите бяха секнали просто защото вече не се

намираха на орбита около планетата им.

Не чувстваше ли Куара гравитацията? Джейн бе успяла. Джейн ги беше върнала у дома.

Ала беше ли върнала и себе си? Миро стисна ръката ѝ, наведе се, целуна я по бузата.

— Джейн — прошепна. — Не се загубвай там. Ела тук. Ела при мен.

— Добре.

Той вдигна глава, погледна я в очите:

— Ти успя!

— При това доста лесно. Не мисля обаче, че тялото ми е създадено за такъв дълбок сън. Не мога да помръдна.

Миро освободи коланите.

— О, вързал си ме — отбеляза тя.

Опита се да седне, но отново се отпусна на леглото.

— Отслабнала ли се чувстваш? — попита Миро.

— Сякаш плувам. Може би трябва да провеждам следващите полети без участие на тялото си.

Вратата се отвори рязко. Куара се изправи на прага почервеняла от гняв:

— Как смееш да го правиш без предупреждение! Ела се приближи зад нея, опита да я успокои:

— За Бога, Куара, тя ни върна у дома. Това не ти ли е достатъчно?

— Трябва да имаш поне малко приличие! — продължи да крещи Куара. — Да ни предупредиш, преди да си правиш експерименти!

— Тя все пак прехвърли и теб, нали? — засмя се Миро. Смехът му само разгневи Куара допълнително:

— Тя не е човек! Точно това харесваш в нея, Миро! Ти никога не можеш да се влюбиш в истинска жена. Каква е хрониката на любовта ти? Първо се влюби в жена, която ти се оказа полусестра, след това — в калкулатора на Ендър, а сега в това компютърно същество, което носи човешко тяло като дреха. Как няма да се смееш? Ти нямаш никакви човешки чувства!

Джейн бе станала, едва се държеше на крака. Миро се зарадва от бързото ѝ възстановяване. Почти не обръщаше внимание на беснеенето на Куара.

— Не се прави, че не ме забелязваш, самодоволно копеле такова!
— изкрещя тя в лицето му.

Той продължи да не ѝ обръща внимание и всъщност наистина се чувстваше доста самодоволен. Джейн го хвана за ръката и двамата излязоха от спалното помещение. Докато я подминаваха, Куара изкрещя на Джейн:

— Ти не си богиня и нямаш право да ме мяташ от място на място, без дори да попиташ!

И я блъсна.

Не особено силно, но Джейн се олюля и се подпря на Миро. Той се обърна, уплашен, че може да падне. Видя обаче как тя блъска Куара в гърдите, много по-силно. Куара удари главата си в стената на коридора, загуби равновесие и се свлече в краката на Ела.

— Тя искаше да ме убие! — изкрещя.

— Ако искаше да те убие, сега още щеше да обикаляш в орбита около планетата на десколадорите — отбеляза Ела.

— Всички ме мразите! — избухна в сълзи Куара. Миро отвори вратата на совалката и изведе Джейн на светло. Тя стъпваше за пръв път на повърхността на планета, за пръв път виждаше слънце през тези човешки очи. Джейн спря, като вцепенена, завъртя глава, за да види още, вдигна лице към небето, сетне избухна в сълзи и се притисна до Миро.

— О, Миро! Твърде много е, за да го понеса! Толкова е красиво!

— Да видиш само как е през пролетта...

След малко тя се опомни достатъчно, за да погледне отново света, да направи няколко плахи крачки до него. Към тях вече летеше кола от Милагре — сигурно бяха Олядо и Гrego или Валънтайн и Якт. За пръв път щяха да се срещнат с Джейн в тялото на Вал. Валънтайн повече от всеки друг щеше да си спомня Вал и да чувства липсата ѝ, защото, за разлика от Миро, тя не помнеше предишната Джейн. Миро обаче бе сигурен, че ще запази скръбта по Вал за себе си; към Джейн щеше да се покаже добронамерена, може би да изрази любопитство. Такава беше Валънтайн. Жаждата за знания надвиваше скръбта. Тя чувстваше всичко много дълбоко, но не позволяваше скръбта или болката да ѝ попречат да научи нещо ново.

— Не биваше да го правя — каза Джейн.

— Какво не е бивало?

— Да използвам сила срещу Куара. Миро вдигна рамене:

— Тя получи каквото търсеше. Сама чуваш каква наслада изпитва.

— Не, тя не си го е търсила. Не и дълбоко в себе си. Тя търси каквото искат всички — любов, грижа, да бъде част от нещо красиво и съвършено, уважение от онези, от които се възхищава.

— Е, щом казваш.

— Не, Миро, ти също го виждаш.

— Да, виждам го. Само че съм се отказал да опитвам още преди години. Нуждите на Куара са били и са толкова големи, че може да погълне дузина такива като мен. Аз си имам свои проблеми. Не ме съди, че съм я отписал. Делвата с нещастията ѝ е толкова дълбока, че може да побере цял тон радост.

— Не те съдя. Просто... исках да знам дали и ти виждаш колко много те обича и се нуждае от теб. Аз имах нужда да бъдеш...

— Да бъда като Ендър.

— Имах нужда да бъдеш най-добрият.

— Аз също обичах Ендър, знаеш го. Смятам го за най-добрият човек, който може да съществува. И не се сърдя, че искаш да бъда за теб поне малко от онова, което е бил той. Стига да искаш и някои неща, които са лично мои, не част от него.

— Аз не очаквам да бъдеш съвършен. Нито да бъдеш Ендър. И ти по-добре не очаквай съвършенство от мен, защото за колкото и умна да се изкарвам, аз си оставам онази, която блъсна сестра ти.

— Кой знае? Така можеш да станеш най-добрата ѝ приятелка.

— Надявам се, не. Ако се получи така обаче, ще сторя всичко, което мога, за нея. Все пак тя е на път да стане и моя сестра.

Значи, бяхте готови все пак — каза Царицата на кошера. Без да го знаем — отвърна Човек. И сте част от нея, всичките.

Докосването ѝ е нежно и ние лесно издържаме присъствието ѝ. Дърветата-майки нямат нищо против нея. Жизнеността ѝ им дава сили. И макар че им изглеждат доста странни, спомените ѝ вкарват в живота им разнообразие, което не са имали досега.

Значи тя е част от всички нас. Сега е отчасти царица на кошера, отчасти човек, отчасти пекенинос.

Каквото и да прави, никой не може да каже, че не ни разбира. Ако някой трябва да си играе на бог, по-добре да е тя, отколкото някой

друг.

Ревнувам я, признавам. Тя е част от вас, каквато аз никога не мога да бъда. След всички наши разговори аз още нямам представа какво е да си един от вас.

А и аз не разбирам дори малко начина ти на мислене — призна Човек. — Ала не е ли това най-хубавото? Безкрайната тайнственост. Ние никога няма да престанем да се изненадваме едни други.

Докато смъртта не прекрати всички изненади.

ЧЕТИРИНАЙСЕТА ГЛАВА

КАК МОГАТ ДА РАЗГОВАРЯТ С ЖИВОТНИ?

Ако бяхме по-мъдри или по-добри, може би боговете щяха да ни обяснят безумните, немислими неща, които правят.

Из „Божественият шепот на Хан Цинджао“

Щом научи за възстановяването на ансибалните връзки с Междузвездния конгрес, адмирал Боби Ландс издаде заповед флотилията да увеличи скоростта до малко под тази на светлината. Това бе изпълнено незабавно и той знаеше, че след час за всеки наблюдател на Лузитания корабите му ще изникнат сякаш от нищото. Летяха към сборния си пункт с невероятна бързина, обгърнати от масивни предпазни щитове, спасяващи ги от фатални сблъсъци с космически частици, не по-големи от пращинки.

Стратегията на адмирал Ландс бе проста. Да достигнат Лузитания с максималната възможна скорост, позволена от принципите на относителността, да хвърлят „Докторчето“ в периода на най-голямото си доближаване до планетата — прозорец от няколко часа — и да наберат отново близка до светлинната скорост, преди устройството да се взриви, за да избегнат опасността от попадане на някой от корабите в разрушителното му поле.

Добра, проста стратегия, основана на предположението, че Лузитания няма как да се защити. Ландс обаче не можеше да приеме това за сигурно. Лузитанските бунтари по някакъв начин се бяха сдобили с ресурси, позволили им да прекъснат за известен период от време връзките между флотилията и останалата част от вселената малко преди края на пътуването. Нищо че прекъсването се приписваше

на някаква изключително мощна подривна компютърна програма; нищо че началниците му го уверяваха, че тази програма е премахната при добре организирана операция непосредствено преди пристигането на флотилията и изпълнението на разрушителната задача. Ландс нямаше намерение да си прави илюзии за привидната беззащитност на врага. От този противник можеше да се очаква всичко и той бе готов. Това беше война, с всякакви средства, и той нямаше да допусне мисията му да бъде компрометирана от небрежност или прекалена самонадеяност.

От получаването на задачата си той ясно съзнаваше, че ще стане известен в човешката история като Втория ксеноцид. Не беше лесно да приемеш унищожението на един цял разумен вид, особено на такъв като прасенцата на Лузитания — както личеше от всички доклади, твърде примитивни, за да представляват заплаха за човечеството. Дори когато чуждите същества представляваха заплаха, както бъргерите по време на Първия ксеноцид, един мекушав добряк, наричащ себе си Говорител на мъртвите, бе обрисувал тези жестоки чудовища като някакво утопично пчелоподобно общество, което всъщност не желало нищо лошо на човечеството. Как можеше авторът на това писание да знае какво намерение са имали? Тази книга бе направо унищожителна, защото беше сринала тотално авторитета на детето-герой, преборило се толкова блестящо с нашествениците.

Ландс бе приел командването на Лузитанската флотилия без никакво съмнение в успеха си, но от самото начало на пътуването прекарваше всяка свободна минута в изучаване на оскъдната информация за Ендър Ксеноцида. Момчето, разбира се, нямало представа, че командва истинска човешка войска по ансибал; мислело си, че участва в много реалистична тренировъчна симулация. Въпреки това в кризисния момент взело правилното решение — използвало устройството, чиято употреба срещу планети била забранена, и унищожило последния бъргерски свят. Това сложило край на заплахата за човечеството. Такова беше вярното решение според всички правила на военното изкуство и по онова време момчето съвсем заслужено било обявено за герой.

След няколко десетилетия обаче общественото мнение било обърнато на сто и осемдесет градуса от книгата, озаглавена „Царицата на кошера“, и Ендър Уигин, на практика вече в изгнание като

губернатор на една новоколонизирана планета, изчезнал напълно от историята и името му започнало, да се свързва с унищожаването на един уязвим, добронамерен, недоразбран вид.

„Ако могат да се обърнат срещу невинно момче като Ендър Уигин, какво ли ще кажат за мен? — мислеше си Ландс. — Бъгерите са били брутални, бездушни убийци с фло-тилии от кораби, разполагащи с опустошителна мощ, а аз ще унищожа прасенцата, които наистина са вършили убийства, но съвсем незначителни: двама учени, които е напълно възможно да са нарушили някакво тяхно табу. Прасенцата със сигурност нямат шанс в предвидимо бъдеще да напуснат повърхността на планетата си и да поставят под въпрос властта на човека над вселената.“

Лузитания обаче бе не по-малко опасна от бъгерите — може би дори повече. Защото из тази планета вилнееше вирус, уморяващ всеки човек, когото зарази, освен ако жертвата не се тъпче до края на живота си с все по-големи дози от ставащи все по-малко ефикасни лекарства. Освен това вирусът бе способен на бърза адаптация.

Докато болестта остава в границите на Лузитания, заплахата не беше сериозна. Двама надменни лузитански учени обаче — официалните документи ги определяха като ксе-нолози, Маркос Владимир Рибейра фон Хесе — Миро, и Уанда Кенята Фигейра Мукумби — бяха нарушили правилата на човешката колония, като се „сдушили“ с местните и предоставили техника и биоматериал на прасетата. Междувездният конгрес беше реагирал адекватно, като нареди нарушителите да бъдат изпратени на съд на друга планета, където, разбира се, да останат под карантина — но мерките трябваше да бъдат взети бързо и да са строги, за да не помисли вече никой на Лузитания да пренебрегва мъдрите закони, защитаващи човечеството от вируса на Десколадата. Кой би помислил, че такава нищожна човешка колония ще се опълчи срещу Конгреса, като откаже да предаде престъпниците? При тези обстоятелства нямаше друг изход, освен да се изпрати флотилия за разрушаването на Лузитания. Защото, докато на планетата цареше неподчинение, рискът от пускане в космоса на кораби, носещи заразата, бе твърде голям.

Всичко беше толкова ясно. Ландс обаче съзнаваше, че щом заплахата отmine, щом Десколадата бъде унищожена, хората ще

забравят какво ги е грозяло и ще започнат да леят горчиви сълзи за прасетата, за бедния народ, станал жертва на жестокия адмирал Боби Ландс, Втория ксеноцид.

Ландс не беше лишен от чувства. Мисълта за омразата срещу него не му даваше да спи. Пък и тази задача не му допаднаше особено — той не беше жесток човек и мисълта за унищожаването не само на прасенцата, а и на цялото човешко население на Лузитания го измъчваше. Никой от подчинените му не се съмняваше в неохотата му, с която щеше да стори необходимото; но и никой не се съмняваше в решителността му.

„Де да имаше някакъв начин — не преставаше да си мисли той. — Да можеше само Конгресът да ни изпрати вест, че е намерено лекарство или ваксина срещу Десколадата. Нещо, което да докаже, че опасност вече не съществува. Нещо, което да предотврати използването на «Докторчето» и то да остане в походно положение на борда на флагманския кораб.“

Тези пожелания обаче надали можеха да се нарекат надежди. Това бе невъзможно. Дори на Лузитания да са изнамерили лекарство, как можеше да се разбере това? Не, Ландс трябваше да извърши съзнателно онова, което е сторил Ендър Уигин, без да подозира. И щеше да го направи. И да понесе последствията. Щеше да се изправи срещу хулителите си с пълното съзнание, че е направил необходимото за благо на човечеството; сравнено с това, какво значение имаше дали човек е почитан, или несправедливо поруган?

* * *

В момента на възстановяване на ансибалната мрежа Ясухиро Цуцуми изпрати писмата си, след това се отправи към ансибалния център на деветия етаж на небостъргача и зачака с трепет. Ако родовите старейшини решат, че идеята му си заслужава да бъде обсъдена, щяха да поискат заседание в реално време, а той нямаше намерение да ги кара да чакат. Ако пък го смърят, той пръв щеше да прочете отрицателния им отговор, така че подчинените му на Божествен вятър щяха да го научат лично от него, а не от слухове.

Разбираше ли Аймана Хикари какво иска от него? Той бе в апогея на кариерата си. Ако продължава да се справя добре, щеше да започне да се мести от планета на планета, да се превърне в член на управленския елит, откъснал се от времето и изпратен в бъдещето благодарение на забавянето на стареенето при междузвездните пътувания. Ако го определят като посредствен обаче, имаше опасност да замразят растежа му в йерархията или дори да го понижат и той да остане завинаги на Божествен вятър. Никога нямаше да напусне планетата и щеше постоянно да се сблъсква със съжалението на онези, които знаеха, че не е успял да се издигне от обикновеното съществуване в космическата вечност на висшите ешелони.

Аймана вероятно го знаеше много добре. Дори това обаче не го беше спряло. Спасението на един чужд вид от унищожение — струваше си да жертваш една кариера за такава кауза. Какво значение имаше за Аймана, че не неговата е поставена на карта? Голяма чест беше, че мъдрецът е избрал точно Ясухиро, че го смята за достатъчно мъдър да разбере моралната опасност за народа на Ямато и достатъчно смел, за да действа въпреки цената, която трябва да плати.

Такава чест — Ясухиро се надяваше да му е достатъчна, за да го направи щастлив, ако загуби всичко друго. Защото наистина смяташе да напусне фирмата на Цуцуми, ако го порицаят. Ако родът му не предприеме действия за премахване на заплахата, той не можеше да остане. Нито да премълчи. Щеше да говори и да отправи обвиненията си към Цуцуми. Нямаше да ги заплаши, че ще го направи, защото представителите на рода гледаха с презрение на всяка заплаха. Просто щеше да говори. Сетне заради нелоялното му отношение те щяха да сторят всичко възможно, за да го съсипят. В никоя фирма нямаше да искат да го вземат на работа. Нямаше да може да се задържи дълго на никоя държавна служба. Когато казваше на Аймана, че ще отиде да живее при него, той не се шегуваше. Веднъж попадне ли под ударите на рода Цуцуми, човек можеше да разчита единствено на милостта на приятелите си — ако изобщо имаше приятели, които да не се страхуват от отмъщението на Цуцуми.

Такива мрачни сценарии минаваха през главата на Ясухиро, докато чакаше; чакаше, часове наред. Те със сигурност не бяха отминали писмото му с безразличие. Сигурно още го обсъждаха.

Накрая заспа. Операторката на ансибала го събуди — не тази, която беше дежурна, преди да заспи, а друга.

— Вие ли сте уважаемият Ясухиросу Цуцуми?

Заседанието беше в разгара си; въпреки най-добрите си намерения той бе последен. Цената на такова ансибално заседание в реално време беше космическа, да не говорим за неудобството при провеждането му. При новата компютърна система всеки участник трябваше да стои пред някой ансибал, тъй като за никакво обсъждане не можеше да става дума, ако чакаха забавянето от системите за сигурност при предаването на сигнала от компютър.

Когато видя надписите под лицата на дисплея, Ясухиросу се почувства едновременно поласкан и ужасен. Обсъждането не беше оставено на пълномощници и заместници. Йошиаки-Сейджи Цуцуми присъстваше лично, старецът управляваше фамилията Цуцуми, откакто Ясухиросу се помнеше. Това сигурно бе добър знак. Йошиаки-Сейджи — или Йес сър, както го наричаха, разбира се, не в негово присъствие — нямаше да се разкарва до ансибала, за да смърти някой непослушен подчинен.

Самият Йошиаки не говореше, разбира се. Тази задача се падаше на стария Еичи. Еичи бе известен като съвестта на Цуцуми — което, твърдяха злите езици, означавало, че е глухоням.

— Нашият млад брат се прояви доста дръзко, но постъпи наистина мъдро, като ни предаде мислите и чувствата на уважавания си учител Аймана Хикари. Въпреки че никой от нас на Хоншу няма честта да познава лично пазителя на Ямато, ние всички слушаме думите му. Не бяхме готови да приемем, че японците могат да са отговорни като народ за изпращането на Лузитанската флотилия. Нито сме смятали, че родът Цуцуми носи някаква отговорност за политиката освен пряко свързаната с икономиката и финансите.

Думите на младия ни брат са прочувствени и смели и ако не идваха от човек, скромнен и отнасящ се с необходимото уважение през всичките си години на работа с нас, предпазлив и в същото време достатъчно дръзък, за да поема рискове, когато се налага, ние може би нямаше да обърнем внимание на това писмо. Занимахме се обаче много внимателно с него и научихме от правителствени източници, че японското влияние в Междузвездния конгрес е било и е ключово по този въпрос. Смятаме, че не му е времето да опитваме да създаваме

съюз с други фирми, за да променяме общественото мнение, флотилията може да пристигне всеки момент. Това е наша флотилия, ако Аймана Хикари е прав; а дори да не е, тя е човешка флотилия, а ние сме човеци и следователно би трябвало да можем да я спрем. Карантината е достатъчна мярка за защита на човечеството от заразата. Затова бихме искали да те информираме, Ясухиро Цуцуми, че ти се показва достоен за името, което носиш. Ние ще насочим всички средства на фамилията Цуцуми към убеждаване на достатъчен брой конгресмени да се противопоставят на изпращането на флотилията — да се противопоставят толкова енергично, че да организират незабавно гласуване за отзоваването ѝ и издаването на забрана за унищожението на Лузитания. Независимо дали ще успеем, или не, нашият млад брат Ясухиро Цуцуми изпълни дълга си към нас не само с многобройните си постижения при управлението на фирмата си, но и с уменията си да изслуша един външен човек, да постави моралната си позиция над финансовите интереси и най-накрая да рискува всичко, за да помогне на рода и да стори най-правилното. Затова нареждаме на Ясухиро Цуцуми да се премести на Хон-шу, където ще служи на фамилията като мой помощник. — При тези думи Еичи се поклони. — За мен е чест, че такъв изключителен млад мъж ще се обучава за мой приемник, след като умра или се пенсионирам.

Ясухиро се поклони тържествено. Това, разбира се, бе голяма чест, да го извикат направо на Хоншу — никой не беше отивал там толкова млад. Но да бъде помощник на Еичи и да го замести — не за такъв живот бе мечтал Ясухиро. Не беше работил толкова усърдно и вярно, за да стане философ и пазител на моралните ценности на рода. Той искаше да участва активно в управлението на семейните финанси.

Докато стигне до Хоншу обаче, щяха да минат години. Елши можеше да се помине преди това. Йес сър със сигурност също щеше да е мъртъв. Вместо да замества Еичи, той можеше да получи по-добра служба, по-подходяща за истинските му способности. Затова Ясухиро не можеше да откаже този странен подарък. Щеше да приеме съдбата си и да я следва.

— О, Еичи, татко мой, прекланям се пред вас и пред всички велики бащи на фирмата ни и най-вече пред Йошиаки-Сейджи сан. Вие ми оказвате чест, за която не съм достоен. Надявам се да не ви

разочаровам твърде много. Също така съм благодарен, че в това трудно време духът Ямато е в такива грижовни ръце като вашите.

С официалното приемане на заповедта от негова страна заседанието свърши — все пак провеждането му бе доста скъпо, а родът Цуцуми винаги се стремеше да ограничава неоправданите разходи, ако е възможно. Връзката прекъсна. Ясухиро се облегна назад и затвори очи. Трепереше.

— О, Ясухиро сан! — възкликна операторката на ансибала. — О, Ясухиро сан...

„О, Ясухиро сан!“, помисли си Ясухиро. Предполагал ли бе Аймана до какво ще доведе посещението му? Колко лесно можеше да се стигне до съвсем различен изход. Сега той щеше да е сред мъжете от Хоншу. Каквато и да бъде ролята му, той щеше да с сред старейшините на рода Цуцуми. Не можеше да има по-благоприятен изход. Кой можеше да предполага?

Преди още да стане от стола си, представителите на рода Цуцуми вече разговаряха с всички конгресмени японци и много, които бяха с друг произход, но все пак следваха несесарианското течение. И с увеличаването на броя на политиците, подкрепящи каузата им, ставаше все по-ясно колко слаба е поддръжката за Лузитанската флотилия. Все пак спирането ѝ нямаше да излезе чак толкова скъпо.

* * *

Дежурният пекенинос, който следеше сателитите, на орбита около Лузитания, чу алармата и отначало не разбра какво става. Доколкото знаеше, този сигнал никога не се беше включвал. Първо предположи, че е бил засечен някакъв опасен циклон. Нищо подобно обаче нямаше.

Алармата бе задействана от телескопите с голям обхват. На екрана се бяха появили десетки въоръжени кораби, движещи се с висока, но не близка до светлинната скорост, при курс, който щеше да им позволи да хвърлят „Докторчето“ до час.

Дежурният предаде тревожната вест на колегите си, кметът на Милагре бе уведомен веднага, новината се разпространи светкавично. Всеки, който не се евакуира до час, ще загине, говореше се навред, и за

броени минути около корабите се събраха стотици човешки семейства, чакащи с тревога да бъдат превозени. Интересно, че кандидатите за полети в последната минута бяха само човеци. Изправени пред унищожението на собствените им гори с дървета-бащи, майки и братя, пекениносите не изпитваха нужда да спасят собствените си животи. Кои щяха да бъдат те без гора? По-добре да загинат сред обичаните си братя и сестри, отколкото да се скитат из чужди гори.

Колкото до Царицата на кошера, тя вече бе изпратила последните си дъщери и не изпитваше особено желание да се спасява. Тя бе последната от цариците на кошери, живели преди унищожението на родната им планета от Ендър. Чувстваше, че и тя трябва да приеме подобна смърт, макар и три хиляди години по-късно. Освен това, казваше си тя, как щеше да живее, когато най-добрият ѝ приятел, Човек, бе пуснал корени на Лузитания и не можеше да отпътува? Това не беше царствена мисъл, но все пак никоя царица на кошер досега не бе имала приятели. Това бе нещо ново в техния свят — да говориш с някого, който не си ти. Щеше да ѝ бъде твърде мъчно да живее без Човек. И след като оцеляването ѝ вече не беше ключово за запазването на вида, тя смяташе да предприеме тази велика, смела, трагична, романтична и най-проста стъпка: да остане. Доста харесваше идеята да постъпи благородно в човешкия смисъл; и тона, за нейна собствена изненада, показваше, че близкото съжителство с човеци и пекениноси я е променило доста. Те оказваха влиянието си върху нея по неподозирани начини. В цялата историята на народа ѝ нямаше царица на кошер като нея.

Иска ми се да заминеш — каза ѝ Човек — Предпочитам да знам, че си оцеляла. Тя обаче не му отговори.

* * *

Джейн беше непреклонна. Екипът, работещ върху езика на десколадорите, трябваше да напусне Лузитания и да остане на орбита около планетата на Десколадата. Разбира се, това включваше и нея самата, но никой не беше толкова глупав, та да оспорва оцеляването на човека, който извършва всички пренасяния на космически кораби, и на екипа, натоварен със спасението на човечеството. Не толкова силна от

морална гледна точка обаче бе позицията на Джейн, когато настоя Новиня, Грег, Олядо и семейството му, а също Валънтайн и нейните деца и приятели да бъдат пренесени на безопасно място в кораба на Якт. Щеше да изразходва твърде много умствена енергия, за да ги прехвърли един по един против волята им, ако стане необходимо.

— Защо ние? — попита Валънтайн. — Не сме искали специално отношение.

— Не ме интересува какво искате и какво — не. Ти си сестра на Ендър. Новиня е негова вдовица, децата ѝ са и негови деца; няма да позволя да бъдете убити, при положение че имам възможност да спася семейството на приятеля си. Ако мислите, че не е справедливо, можете да ми се оплачете по-късно, но сега се качвайте веднага на кораба на Якт, за да ви махна от тази планета. Ще спасите живота на повече хора, ако не ми губите времето в безполезни спорове.

Засрамени от тези специални привилегии и в същото време радостни, че те и близките им ще оцелеят през следващите няколко часа, членовете на екипа за разгадаване на езика на десколадорите се събраха в совалката, пренесена от Джейн встрани от пълния с хора космодрум; другите побързаха да се оттеглят на кораба на Якт, оставен също на скрито място.

В известен смисъл, поне за повечето от тях, появата на флотилията бе почти облекчение. Толкова дълго бяха живели в сянката ѝ, че присъствието ѝ сега най-последно ги избавяше от безкрайната тревога. До час-два всичко щеше да се реши.

* * *

В совалката, обикаляща около планетата на десколадорите, Миро седеше неподвижно пред компютъра си.

— Не мога да работя — заяви накрая. — Не мога да се съсредоточа върху нищо, когато народът и родният ми дом са на прага на разрушението.

Знаеше, че Джейн, стегната с колани за седалката си, е съсредоточила цялото си внимание, за да прекарва кораб след кораб от Лузитания към други колонизирани планети, неподготвени да ги

приемат. А през това време неговата единствена задача бе да разгадава съобщенията на непознати същества.

— Е, аз мога — каза Куара. — Все пак тези десколадори са също толкова сериозна заплаха, и то за цялото човечество, не за някаква си планетка.

— Колко мъдро и далновидно от твоя страна — отбеляза хладно Ела.

— Погледнете тези послания от десколадорите. Да видим дали ще забележите това, което прави впечатление на мен.

Ела извади образа от дисплея на Куара над своя компютър; същото направи и Миро. Макар и досадна, Куара бе способна в работата си.

— Виждате ли това? Каквото и да прави тази молекула, тя е предназначена да действа в мозъка по същия начин като хероиновата.

Нямаше спор, че двете молекули съвпадаха съвършено. Ела не можеше да повярва:

— Единственият начин да го постигнат е, ако са взели информацията от молекулата на Десколадата, която им изпратихме, след това да са създали човешки организъм, да са го изследвали и така да са открили кое химично вещество ни прави напълно безпомощни, за да могат да вършат каквото искат с нас. Няма начин да са създали човек за толкова краткото време, откакто им изпратихме информацията.

— Може би не е нужно да създават цяло човешко тяло — намеси се Миро. — Може би са толкова способни в тълкуването на генетична информация, че могат да си правят изводи за всичко от човешката физиология и анатомия само от тези данни.

— Ама те нямат дори сведения за цялата ни ДНК последователност.

— Може би са способни да събират информацията в сбит вид. Очевидно са я получили по някакъв начин и очевидно са се досетили кое ни прави неподвижни като камъни с глупави, доволни усмивки.

— За мен е дори по-очевидно, че целта им е била да прочетем тази молекула по биологичен път. Искали са веднага да приемем химикала. Сега сигурно си мислят, че седим и ги чакаме в безпомощно състояние.

Миро моментално смени образа на дисплея си:

— Мамка му, Куара, права си. Гледайте — три кораба вече ни приближават.

— Никога досега не са правили опит да ни доближат — отбеляза Ела.

— Е, те и сега няма да ни доближат. Сега ще им покажем, че не сме се хванали на въдицата с троянския им кон.

Миро стана и буквално излетя през коридора към спалното помещение, в което беше Джейн.

— Джейн! — изкрещя още преди да стигне. — Джейн! След няколко секунди тя отвори очи.

— Джейн! Премести ни на стотина мили и на по-близка орбита.

Тя го изгледа озадачено, сетне явно реши да му се довери, защото не каза нищо. Затвори отново очи. Файъркуенчър изкрещя от контролната зала:

— Преместихме се!

Миро се върна при останалите:

— Сега знаят, че не могат да го направят.

На дисплея му се виждаше, че чуждите кораби са спрели на десетина мили от тях.

— Опитват да ни обградят — отбеляза Миро.

— Е, видяха, че не са постигнали нищо с наркотика на щастливата смърт — отбеляза Куара.

— Ние обаче продължаваме да тъпчем на едно място.

— Това е, защото сме толкова глупави! — възкликна Миро.

— Самоподценяването няма да ни помогне в този случай — отбеляза Куара, — дори при теб да е оправдано.

— Куара! — срязва я остро Ела.

— Това беше шега, по дяволите! Не може ли човек да се помайтапи с батко си?

— О, да — измърмори хладно Миро. — Много смешно ми стана.

— Какво имаше предвид, като каза, че сме толкова глупави? — попита Файъркуенчър.

— Никога няма да разгадаем езика им, защото това не е език — отвърна Миро. — Това е набор от биологични команди. Те не говорят. Не мислят. Те създават молекули, които правят различни неща една с друга. Все едно човешкият език да се състои от тухли и сандвичи. Замеряш с тухла или даваш сандвич, наказание и награда. Ако имат

абстрактно мислене, няма да успеем да го разберем, като четем тези молекули.

— Трудно ми е да повярвам, че същества без абстрактно мислене са способни да създадат космически кораби като онези навън — отбеляза презрително Куара. — И те изпращат тези молекули, както ние изпращаме картини и звуци.

— Ами ако имат някакви органи, които направо да превеждат молекулните послания в химични вещества или градивни структури? Тогава ще могат...

— Ти не разбираш мисълта ми — настоя Куара. — Човек не може да създава знания, като хвърля тухли или сандвичи. Те имат нужда от език, за да съхраняват информацията извън телата си, за да си предават знанията от човек на човек, от поколение на поколение. Не можеш да летиш в космоса или да излъчваш електромагнитни съобщения на принципа на принудата.

— Май е права — призна Ела.

— Може би части от молекулните съобщения са набори от данни — не се предаваше Миро. — Това пак не е език — това стимулира мозъка да „си спомня“ неща, които изпращащият съобщението е преживял, а приемащият — не.

— Независимо дали си прав, или не — намеси се Файъркуенчър, — ние трябва да разшифроваме този език.

— Ако имам право, значи си губим времето.

— Точно така.

— О.

Миро разбра какво има предвид пекениносът. Ако теорията му беше вярна, цялата им мисия се обезсмисляше — можеше да се приеме, че се е провалила. Затова трябваше да продължават да действат, все едно Миро не е прав и езикът може да бъде дешифриран, защото иначе нямаше какво да сторят.

И все пак...

— Забравяме нещо — каза Миро.

— Не и аз — възрази Куара.

— Джейн. Тя е била създадена, защото цариците на кошери са искали да изградят мост между видовете.

— Между цариците-майки и човеците — уточни Куара. — Не между човеците и непознати чужди същества, бълващи вируси.

Ела обаче се заинтересува от идеята му:

— Човешкият начин на комуникация — разговор между равни, — със сигурност е толкова непонятен за цариците на кошери, колкото молекулният език за нас. Може би Джейн ще успее да намери някакъв начин да се свърже с тях филолично.

— Да четете мислите им? — изсумтя Куара. — Не забравяйте, че ние нямаме мост.

— Всичко зависи от това, какво отношение имат към филоличните връзки — каза Миро. — Царицата на кошера разговаря постоянно с Човек, нали? Защото и дърветата-бащи, и цариците на кошери използват филоличните връзки, за да общуват. Говорят направо със съзнанието си, без нужда от език. А приликите в биологията им не са повече, отколкото между цариците на кошери и човеците.

Ела кимна замислено:

— Джейн не може да прави такива опити сега, не и докато не реши проблема с флотилията на Конгреса. Щом се освободи и насочи вниманието си към нас обаче, може да опита да се свърже с тези... хора пряко.

— Ако тези същества общуваха филолично, нямаше да се налага да използват молекули — отбеляза Куара.

— Може би тези молекули са начин да общуват с животни — предположи Миро.

* * *

Адмирал Ландс не можеше да повярва, че слуша главния говорител на Междузвездния конгрес и първия секретар на Междузвездното адмиралтейство от дисплея на компютъра си.

И че и двамата повтарят едно и също.

— Карантина, точно така — каза секретарят. — Забраняваме използването на Деструктуриращото молекулно устройство.

— Налагането на карантина е невъзможно — възрази Ландс. — Движим се твърде бързо. Запознати сте с бойния план, който изпратих преди началото на пътуването. Ще са ни нужни седмици, преди да намалим скоростта. Ами хората ми? Едно е да предприемеш пътуване със скоростта на светлината и след това да се върнеш на родната си

планета. Да, близките и приятелите им вече ще са мъртви, но поне няма да са закотвени завинаги в някакъв космически кораб! Като се движим със скорост, близка до светлинната, спестявам месеци от живота им, които иначе ще се загубят в ускоряване и забавяне. Това ще им струва години!

— Надявам се, че не предлагате да взривим Лузитания заедно с целия народ на пекениносите и хиляди човеци само за да не се потисне екипажът ви — намеси се говорителят на Конгреса.

— Казвам, че ако не искате да взривяваме тази планета, всичко е добре — само ни позволете да се приберем по домовете си.

— Не може! — възрази първият секретар. — Десколадата е твърде опасна, за да оставим тази размирна планета без надзор.

— Искате да кажете, че отменяте използването на „Докторчето“, без да сте взели никакви мерки за ограничаване на заразата?

— Ще изпратим екип, който да установи условията на място — увери го секретарят.

— С други думи, ще изложите хората на риск от заразяване със смъртоносна болест, без да знаете какво е истинското състояние на нещата, при положение че има начин да се унищожи заразата без опасност за живота на незаразени хора.

— Конгресът взе решение — сръза го хладно говорителят. — Няма да извършим ксеноцид, докато съществува алтернатива. Разбрахте ли заповедта?

— Да, господине.

— Ще се подчините ли?

Първият секретар вдигна очи с потресено изражение. Никой не си позволява да обижда висш офицер, като го пита дали ще изпълни заповед.

Въпреки това главният говорител настоя:

— Е?

— Господине, аз винаги съм изпълнявал и ще изпълнявам обетите си.

С тези думи Ландс прекъсна връзката. Обърна се незабавно към Каузо, помощник-капитана на кораба, който също присъстваше на секретния разговор.

— Арестуван сте — каза Ландс.

Каузо вдигна вежди:

— Значи не възнамерявате да се подчините?

— Спестете ми личното си мнение по този въпрос. Знам, че сте с португалски произход също като населението на Лузитания...

— Те са бразилци.

Ландс не обърна внимание на уточнението му:

— Ще отразя в доклада, че не съм ви дал възможност да се противопоставите и че не носите никаква вина за действията ми.

— Ами обетът ви, сър? — попита спокойно Каузо.

— Дал съм обет да се подчинявам на всички заповеди в полза на човечеството. Не мога да извърша военно престъпление.

— Те не ви заповядват да извършите военно престъпление. Точно обратното.

— Напротив. Неунищожаването на тази смъртоносна заплаха ще бъде престъпление срещу човечеството, по-тежко, отколкото взривяването на планетата. — Ландс извади личното си оръжие. — Арестуван сте.

Помощник-капитанът сложи ръце зад тила си и се обърна с гръб.

— Сър, може да сте прав, а може и да не сте. И в двата случая обаче постъпката ви ще е чудовищна. Не знам как вземате такова решение сам.

Ландс залепи лепенка с упойващо вещество на тила на Каузо. Докато лекарството навлизаше в организма на помощника му, той каза:

— Аз не реших сам, приятелю мой. Запитах се: какво би направил Ендър Уигин, мъжът, който спаси човечеството от бъргерите, какво би предприел, ако толкова внезапно, в последната минута, му кажат: „Това не е игра, това е истинска война.“ Запитай се: какво щеше да направи, ако секунди преди да убие момчето Стилсън и момчето Мадрид в знаменитите си Първо и Второ убийство, някой възрастен се беше намесил, за да го спре? Щеше ли да го извърши, знаейки, че възрастният няма власт да го защити по-късно, когато врагът го нападне? Знаейки, че моментът е сега или никога. Ако възрастните във Военното училище му бяха казали: „Мислим, че има вероятност бъргерите да не възнамеряват да унищожат човечеството, затова не ги избивай всичките“, мислиш ли, че Ендър щеше да се подчини? Не. Той пак щеше да стори необходимото, за да унищожи опасността веднъж завинаги. С този човек се посъветвах. Неговата мъдрост ще последвам сега.

Каузо не отговори. Само се усмихна и кимна.

— Седнете и не ставайте, докато не ви заповядам друго.

Каузо седна.

Ландс включи ансибала, за да се свърже с останалите екипажи.

— Заповедта е дадена и ще действаме по нея. Изстрелвам ДМ устройството и ускоряваме до скоростта на светлината. Господ да ни пази.

След миг ДМ устройството се отдели от флагманския кораб и продължи с пълна скорост към Лузитания. След около час щеше да стигне достатъчно близо, за да се активира автоматично. В случай че гравитационният детектор не проработи, имаше часовников механизъм, нагласен на изчисленото време на сблъсъка.

Ландс увеличи скоростта над границата, при която излизаха от рамката на времето, течащо в останалата част от вселената. След това свали упойващата лепенка от врата на Каузо и я замени с неутрализираща.

— Сега можете да ме арестувате за измяната, на която станяхте свидетел.

Каузо поклати глава:

— Не, сър, флотилията е под ваше командване, докато се приберем у дома. Освен ако нямате някакъв глупав план за избягване на делото за военно престъпление, което ви очаква.

— Не, ще приема всяка присъда. Аз спасих човечеството от унищожение, но съм готов да се присъединя към човеците и пекениносите на Лузитания като необходима саможертва за постигането на тази цел.

Каузо отдаде чест, сетне се извъртя със стола си и заплака.

ПЕТНАЙСЕТА ГЛАВА ДАВАМЕ ТИ ВТОРИ ШАНС

*Като малка вярвах,
че ако служа добре на боговете,
те ще върнат времето и ще ми позволят да изживея
живота си повторно,
но този път без да ме лишават от майка ми.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

Един спътник на орбита около Лузитания засече изстрелването на ДМ устройството и курса му към планетата. Най-страшното се беше случило. Без опит за свръзка или преговори. Целта на флотилията очевидно бе унищожението на този свят, а с него и на един цял вид разумни същества. Повечето жители на планетата се бяха надявали, а някои дори очакваха да имат възможност да съобщят, че Десколадата е овладяна и вече не представлява заплаха; че и без това е твърде късно да спират каквото и да било, тъй като на различни планети вече съществуваха няколко десетки колонии на хора, пекениноси и царици на кошери. Вместо това срещу тях бе изстреляно смъртоносно оръжие и им оставаше не повече от час живот, дори може би по-малко, защото „Докторчето“ без съмнение щеше да бъде взривено на известно разстояние от повърхността на планетата.

Сега всички уреди се управляваха от пекениноси, защото всички човеци с малки изключения бяха избягали на космическите кораби. Затова новината бе предадена на кораба около планетата на десколадорите от пекенинос. И по съвпадение съобщението беше прието от Файъркуенчър. Той веднага заквича пронизително.

Когато останалите разбраха какво е станало, Миро веднага отиде при Джейн.

— Изстреляли са „Докторчето“ — каза и я разтърси леко.

Тя бавно отвори очи:

— Мислех, че сме ги надвили. Питър и Сиванму имам предвид. Конгресът взе решение за установяване на карантина и изрично забрани на флотилията да изстрелва ДМ устройството. А те въпреки това са го изстреляли.

— Изглеждаш толкова уморена — забеляза Миро.

— Полагам върховни усилия. Постоянно. А сега изгубвам връзката с тях. С дърветата-майки. Помниш ли как се чувстваше, когато загуби власт върху тялото си, когато беше сакат и бавен? Това ще се случи с мен, когато изгубя дърветата-майки.

Тя заплака.

— Стига. Спри веднага. Овладей се, Джейн, нямаме време за това.

Тя рязко освободи коланите, с които беше стегната.

— Прав си. Просто понякога е прекалено трудно да овладееш това тяло.

— „Докторчето“ трябва да се приближи до планетата, за да има ефект — полето се разсейва доста бързо, ако няма маса да го поддържа. Значи имаме около час. Със сигурност повече от половин час.

— И какво си представяш да направя през това време?

— Вземи тази проклетия. Изхвърли я в Отвъдното и никога вече не я връщай.

— Ами ако се взриви в Отвъдното? Ако нещо толкова разрушително получи отзвук там и се възпроизведе? Освен това аз не мога да прехвърлям неща, чието устройство не съм изучила. Около него няма никой, не е свързано с ансибал, няма какво да ме насочи към него в пространството.

— Не знам. Ендър щеше да се досети. Мамка му, мъртъв е!

— Да, от техническа гледна точка. Питър обаче още не е намерил пътя си към никой от спомените на Ендър. Ако изобщо има от тях.

— Какво може да си спомня? Такова нещо никога не се е случвало.

— Вярно е, че това е аюата на Ендър, но каква част от гениалността му се е дължала на аюата и каква — на тялото и мозъка му? Спомни си, че генетичният компонент оказва силно влияние — той е бил роден, защото изследванията са показали, че на Питър и Валънтайн съвсем малко не им достига, за да бъдат идеалният главнокомандващ.

— Права си. А сега той е Питър.

— Не истинският Питър.

— Виж, взел е част от Ендър и част от Питър. Можеш ли да го откриеш? Можеш ли да говориш с него?

— Когато аюите ни се срещнат, ние не разговаряме. Ние някак... танцуваме. Не е като с Човек и Царицата на кошера.

— Той не носи ли още оня кристал в ухото си? — попита Миро и докосна своя.

— Ама какво можем да сторим? Той е на часове от космическия си кораб...

— Джейн — прекъсна я Миро. — Опитай.

* * *

Питър изглеждаше потресен. Сиванму докосна ръката му, притисна се до него.

— Какво има?

— Мислех, че сме успели — каза той. — Когато Конгресът гласува забраната за използване на „Докторчето“.

— Какво имаш предвид? — попита Сиванму, макар вече да се досещаше.

— Изстреляли са го. Лузитанската флотилия не се е подчинила на заповедта. Кой би помислил? До взрива има по-малко от час.

Очите на Сиванму се наляха със сълзи, но тя примигна и ги пропъди.

— Поне пекениносите и цариците на кошери ще оцелеят.

— Но не и мрежата от дървета-майки — каза Питър. — Мигновените полети ще станат невъзможни, докато Джейн не открие друг начин да запазва спомените си. Дърветата-братя са прекалено глупави, дърветата-бащи — твърде егоистични, за да ѝ отстъпят от

паметта си; биха го направили, но не могат. Допускаш ли, че Джейн не е обмислила всички възможности? Край с мигновените пътувания.

— Значи това ще е нашият дом.

— Не, няма.

— Намираме се на часове от космическия кораб, Питър. Никога няма да стигнем до него преди експлозията.

— Какво е този кораб? Кабинка с лампа и херметична врата. Ние нямаме нужда от такава кабинка. Аз няма да остана тук, Сиванму.

— Връщаш се на Лузитания? Сега?

— Ако Джейн ме прехвърли. А ако не успее, тялото ми ще се върне, откъдето е дошло. В Отвъдното.

— Идвам с теб.

— Аз съм живял три хиляди години. Не си ги спомням много добре, но ти заслужаваш нещо повече от едно просто изчезване от вселената, ако Джейн не се справи.

— Идвам с теб, така че мълчи. Нямаме никакво време за губене.

— Аз дори не знам какво ще правя там.

— Напротив, знаеш.

— О? И какво е то?

— Нямам представа.

— Е, не е ли това истински проблем? Каква полза от този план, като никой не го знае?

— Искам да кажа, че ти си все същият. Имаш същата воля, на същото инатливо, находчиво момче, преминало през всички изпитания на Военното училище. Момчето, което не е позволило на хулиганите да го смажат — независимо от средствата. Гол, без друго оръжие освен сапуна по тялото си, така се е преборил Ендър с Бонзо Мадрид в банята на Военното училище.

— Явно добре си ме проучила.

— Питър. Аз не очаквам да бъдеш Ендър, да имаш неговия характер, неговите спомени, неговата подготовка. Ти обаче си този, който не може да бъде победен. Ти си този, който ще открие как да унищожи врага.

Питър поклати глава:

— Аз не съм той, наистина.

— Когато се срещнахме за пръв път, ти каза, че не си ти. Е, сега си. Цял, един човек, едно тяло. Сега нищо не ти липсва. Нищо не ти е откраднато, нищо не си изгубил. Разбираш ли? Ендър е изживял живота си под сянката на ксеноцида. Сега ти имаш възможност да бъдеш точно обратното. Да живееш по коренно различен начин. Да си този, който ще го предотврати.

Питър затвори очи.

— Джейн — произнесе след малко. — Можеш ли да ни пренесеш без кораб? — Заслуша се за момент. — Тя казва, че основният проблем е дали ние сме в състояние да се задържим цели. Тя премества кораба заедно с аюите ни — нашите собствени тела се поддържат цели от нас, не от нея.

— Е, ние го правим постоянно, няма проблем.

— Напротив, има. Джейн казва, че в кораба имаме визуални насоки, получаваме чувство за сигурност. Без тези стени, без светлина, в абсолютната празнота можем да загубим мястото си. Можем да забравим, че сме свързани със собствените си тела. Наистина ще е трудно да се задържим цели.

— Ще помогне ли, ако сме с толкова силна воля, толкова инатливи, амбициозни и егоистични, че винаги преодоляваме всички препятствия по свой собствен начин, независимо какво става?

— Мисля, че тези качества наистина ще са ни от полза.

— Да действаме тогава. На конете!

* * *

Намирането на аюата на Питър бе лесно. Джейн беше влизала в тялото му, бе следвала аюата му — или по-скоро гонила, — затова я познаваше, без да я търси. Със Сиванму обаче положението бе различно. Джейн изобщо не я познаваше толкова добре. Пътуванията, при които я беше пренасяла, се извършваха в космически кораб с познато местоположение. След като откри аюата на Питър обаче — или на Ендър, — задачата ѝ се оказа неподозирано лесна. Защото двамата, Питър и Сиванму, бяха свързани филолично. Между тях съществуваше ефирна мрежа. Дори без кутия, в която да се поберат,

Джейн можеше да ги пренесе заедно, и двамата наведнъж, сякаш бяха едно цяло.

И когато ги прехвърли в Отвъдното, тя почувства как двамата се държат още по-здравоедин за друг — не само с телата си, а и с невидимите връзки на съществуването. Излязоха заедно отвъд и заедно се върнаха в реалността. Джейн почувства известна ревност — също както ревнуваше Новиня, без да изпитва истинска тъга или гняв. Съзнаваше обаче, че е абсурдно. Миро бе нейният любим. Ендър беше неин баща и приятел, а сега от него бе останало съвсем малко. Той съществуваше като Питър, който си спомняше само последните няколко месеца с нея. Бяха приятели, но тя нямаше претенции за сърцето му.

Познатата аюа на Ендър Уигин и аюата на Сиванму се пренесоха дори по-здравоедин свързани на повърхността на Лузитания.

* * *

Застанаха насред космодрума. Последните неколкостотин души, уплашени за живота си, отчаяно опитваха да разберат защо пренасянето на корабите е спряло точно в момента на изстрелване на ДМ устройството.

— Всички космически кораби тук са пълни — отбеляза Питър.

— Ние обаче нямаме нужда от такъв — каза Сиванму.

— Напротив. Джейн не може да вземе „Докторчето“ без кораб.

— Да го вземе ли? Значи наистина имаш план.

— Не го ли каза сама преди малко? Не мога да допусна да сгрешиш в преценката си. — Сетне Питър заговори с Джейн през кристала: — Тук ли си вече? Можеш ли да се свържеш с мен чрез сателита... добре. Добре. Джейн, имам нужда от свободен кораб, изпразни някой от тези тук. — Той замълча, после добави: — Прехвърли хората на някоя колония, изчакай да слязат и върни кораба за нас, далеч от тълпата.

Един от космическите кораби на космодрума веднага изчезна. От тълпата се изтръгнаха радостни възгласи и всички се втурнаха към един от останалите кораби. Питър и Сиванму зачакаха, знаеха, че с

всяка минута, изгубена за разтоварването на кораба, „Докторчето“ се приближава към детонацията си.

Чакането приключи. Подобният на кутийка кораб се появи до тях. Питър отвори вратата и двамата влязоха, преди останалите наоколо да осъзнаят какво е станало. Тълпата нададе гневни викове, но Питър затвори и запечата люка.

— Вътре сме — каза Сиванму, — но къде отиваме?

— Джейн изчислява скоростта на „Докторчето“.

— Мислех, че не може да го вземе без космически кораб.

— Тя анализира данните от сателита. Ще изчисли точното положение на ДМ устройството в определен бъдещ момент, след това ще ни прехвърли отвъд и ще ни върне на абсолютно същото място със същата скорост.

— „Докторчето“ ще се озове в този кораб? С нас?

— Стой до стената. И се дръж за мен. Ще бъдем в безтегловност. Досега успя да посетиш четири различни планети, без да го изпиташ.

— Ти изпитвал ли си го? Питър се засмя и поклати глава:

— Не в това тяло. Предполагам обаче, че някъде дълбоко в съзнанието си знам как да се държа, защото...

В този момент изпаднаха в безтегловност, а в средата на кораба, без да докосва стените му, се материализира огромната ракета, носеща „Докторчето“. Ако двигателите ѝ още работеха, те щяха да бъдат изпепелени. Ракетата обаче се движеше по инерция; изглеждаше, сякаш виси във въздуха, защото космическият кораб се движеше с абсолютно същата скорост.

Питър закрепил краката си за една пейка, закована за стената, после протегна ръка и докосна ракетата.

— Трябва да я допрем до пода.

Сиванму също опита да я докосне, но веднага се отдели от стената и се понесе във въздуха. Започна да ѝ се повръща и тя отчаяно затърси някаква повърхност, която да ѝ бъде като долна опорна точка.

— Представи си, че устройството е отдолу — подкани я Питър. — Устройството е долу. Ти падаш към него.

Тя се преориентира. Приблужи се и докосна устройството. Беше в състояние само да наблюдава, радостна, че още не е започнала да повръща, как Питър леко прибутва ракетата към пода. Когато двете

повърхности се докоснаха, корабът потрепери, защото масата на устройството бе много по-голяма.

— Добре ли е? — попита Питър.

— Да — отвърна Сиванму; сетне си даде сметка, че въпросът е бил отправен към Джейн.

— В момента Джейн разглежда ракетата — обясни Питър. — Прави го с всеки кораб, преди да го пренесе. Едно време го правеше по компютърен път. Сега аюата ѝ извършва своеобразен оглед на вътрешната структура. В състояние е да го направи само ако въпросният предмет е в пряк контакт с нещо, което ѝ е познато: корабът. Ние. Когато запомни вътрешната му структура, ще може да го прехвърли отвъд.

— Просто ще го прехвърлим там и ще го оставим?

— Не. Устройството няма да запази целостта си и ще се взриви или ще се разпадне. И в двата случая никой не знае какви поражения ще причини. Колко негови малки копия ще се появят из вселената.

— Николко. За създаването на нещо ново е необходим интелект.

— От какво мислиш, че е създадено туй чудо? Като всяка частица от тялото ти, като скалите и дърветата, и облаците то е изградено от аюи. И към тях ще се свържат още аюи, жадни за съществуване, за съзидание, за развитие. Не, това нещо е зло и ние няма да го оставим отвъд.

— Къде ще го носим?

— У дома, при този, който го е изпратил.

* * *

Адмирал Ландс стоеше мрачен на мостика на флагманския си кораб. Знаеше, че Каузо вече е разгласил вестта — „Докторчето“ е изстреляно незаконно, в разрез със заповедите; адмиралът ще бъде съден или дори по-лошо, когато се върнат. Никой не му говореше, никой не смееше да го погледне. И Ландс знаеше, че трябва да го свалят и да поверят командването на Каузо, помощник-капитана на кораба, и на заместник-командира на флотилията, адмирал Фукуда. Жестът на Каузо да не го арестува веднага бе любезен, но безсмислен. Знаейки истината за неподчинението му, неговите хора нямаше да

искат да му се подчиняват повече, а и щеше да е нечестно да иска това от тях.

Ландс се обърна, за да предаде сам командването, и забеляза помощник-капитана, който вече се приближаваше.

— Сър.

— Знаем. Отказвам се от командването.

— Не, сър. Елате с мен.

— Какво сте намислили? — попита Ландс.

— Заместник-командирът по снабдяването докладва за някакъв предмет в трюма.

— Какъв?

Каузо не отговори. Ландс кимна и двамата излязоха от командната кабина.

* * *

Джейн бе пренесла контейнера, изпълняващ ролята на космически кораб, не в оръжейния склад, защото там можеше да се побере само „Докторчето“, а в главния трюм. Така ефектът щеше да е по-голям, а и премахваше опасността от повторно изстрелване на ракетата.

Питър и Сиванму излязоха в трюма.

След това Джейн махна малкия им кораб и така ги остави сами с „Докторчето“.

Корабът щеше да се появи отново на Лузитания, но никой нямаше да се качи в него. Нямаше нужда. ДМ устройството вече не летеше към планетата. Сега се намираше в трюма на флагманския кораб на Лузитанската флотилия, отдалечаваща се със скорост, близка до тази на светлината. Гравитационният взривател на „Докторчето“, разбира се, не можеше да се активира, защото не се намираха в близост до никакво космическо тяло с голяма маса. Часовниковият механизъм обаче все още работеше.

— Надявам се да ни забележат скоро — каза Сиванму.

— О, не се притеснявай. До взривяването има цели няколко минути.

— Никой ли още не ни е видял?

— В онази кабинка имаше някакъв човек — посочи Питър към една отворена врата. — Видя кораба, след това нас и „Докторчето“. Сега го няма. Предполагам, че не ще останем сами много дълго.

Една врата високо в стената на трюма се отвори. На площадката пред нея излязоха трима мъже.

— Здравсти — поздрави ги Питър.

— Кои сте вие, по дяволите? — попита единият, чиято униформа носеше най-много нашивки.

— Обзалагам се, че вие сте адмирал Боби Ландс. А този с вас трябва да е заместникът ви, Каузо. А вие сигурно сте заместник-командирът по тила, Лънг.

— Попитах кои, по дяволите, сте вие! — повтори Ландс.

— Струва ми се, че не подреждате задачите си по приоритет. Ще имаме достатъчно време за обсъждане на самоличността ми, след като спрете часовниковия механизъм на оръжието, което толкова непредпазливо изхвърлихте в космоса в опасна близост до една населена планета.

— Ако си въобразявате, че можете...

Адмиралът обаче не довърши изречението, защото по-мощник-капитанът скочи мълниеносно по стълбите към трюма, където веднага започна да върти болтовете, придържащи капака на часовниковия механизъм.

— Каузо — каза Ландс, — това не може да е...

— Точно това е „Докторчето“, сър.

— Ние го изстреляхме! — изкрещя адмиралът.

— Вероятно по погрешка — намеси се Питър. — Или по недоглеждане. Защото Междузвездният конгрес ви забрани да го използвате.

— Кои сте вие и как се появихте тук?

Каузо се изправи, по челото му се стичаше пот:

— Сър, имам честта да докладвам, че при не повече от две минути до експлозията успях да предотвратя разпрашаването на този кораб на атоми.

— Радвам се, че не сте измислили някоя глупава система, като завъртане на два различни ключа или някаква тайна комбинация за изключването на това чудо — отбеляза Питър.

— Не, предвидено е да се изключва доста лесно — потвърди Каузо. — Навсякъде са изписани инструкции как се прави. Активирането, това е трудната работа.

— Вие обаче някак си успяхте да го активирате.

— Къде е превозното ви средство? — пожела да узнае адмиралът; заслиза решително по стълбата към трюма. — Как се появихте тук?

— С един прекрасен контейнер, от който се освободихме, след като вече нямахме нужда от него. Не сте ли разбрали още, че не сме дошли, за да ни разпитвате?

— Арестувайте ги — нареди Ландс.

Каузо погледна адмирала, сякаш го смяташе за полудял. Другият офицер обаче пристъпи към изпълнение на заповедта. Направи няколко крачки към Питър и Сиванму.

Те моментално изчезнаха и се появиха отново на площадката, от която бяха дошли тримата военни. Отговорникът по тила зина от удивление:

— Сър, преди няколко секунди бяха тук.

Каузо, от друга страна, вече беше осъзнал, че става нещо необичайно и че за подобни случаи няма подходяща уставна реакция. Затова постъпи според коренно различни правила. Прекръсти се и зашепна молитва.

Ландс обаче отстъпи няколко крачки назад, докато не се блъсна в „Докторчето“. Опря се в него, сетне изведнъж дръпна ръка, сякаш се е опарил.

— О, Господи! — промълви. — Аз опитах да извърша това, което е направил Ендър Уигин.

Сиванму не се сдържаше вече. Разсмя се с глас.

— Странно — отбеляза Питър. — И на мен ми идеше да сторя същото.

— О, Господи! — повтори Ландс.

— Адмирал Ландс — заговори Питър, — имам едно предложение. Вместо да губите месеци реално време в промяна на курса за повторно незаконно изстрелване на това чудо или за установяване на безсмислена, унижителна карантина над Лузитания, защо не се насочите към някой от Стоте свята — Трондхайм е близо —

и междуременно не подготвите доклад за Междузвездния конгрес? Дори имам някои идеи за съдържанието му, ако се интересувате.

В отговор Ландс извади лазерния си пистолет и го насочи към Питър.

Питър и Сиванму мигновено изчезнаха и отново се появиха зад адмирала. Питър се пресегна и бързо обезоръжи Ландс, за нещастие счупвайки два пръста на ръката му.

— Извинете, загубил съм тренинг — рече. — Не съм се занимавал с бойни изкуства от... о, хиляди години.

Ландс се отпусна на колене, стиснал пострадалата си ръка.

— Питър — каза Сиванму, — накарай Джейн да спре да ни мести така насам-натам. Много е объркващо.

Питър ѝ намигна.

— Искате ли да чуете идеите ми за доклада ви до Междузвездния конгрес? — обърна се към адмирала.

Ландс кимна.

— Аз също — намеси се Каузо; предвиждаше, че ще се наложи да командва кораба известно време.

— Мисля, че трябва да изпратите съобщение по ансибала, че поради смущения в системата е било докладвано за изстрелване на „Докторчето“. Всъщност обаче това е предотвратено навреме и за да не се получават други издънки, сте преместили устройството в главния трюм, където сте го дезактивирали. Вие ли ще го дезактивирате? — обърна се Питър към Каузо.

— Веднага, сър. — Каузо се обърна към отговорника по тила. — Донеси ми инструментите.

Докато другият офицер вадеше инструментите за дезактивиране от един шкаф в стената, Питър продължи:

— След това можете да докладвате, че сте влезли във връзка с местните жители на Лузитания — това съм аз, които са свидетелствали за пълното обуздаване на Десколадата и че тази болест вече не представлява заплаха за никого.

— И откъде мога да съм сигурен в това? — попита Ландс.

— Защото аз съм носител на това, което е останало от вируса, и ако той не беше напълно обезвреден, вие щяхте да се заразите от Десколада и да умрете за броени дни. И така, в допълнение, за да се разбере ясно, че Лузитания не представлява никаква заплаха, ще

докладват, че тъй нареченият бунт на Лузитания не е нищо друго освен леко неразбирателство и че не човеците са се намесили в културата на пекени-носите, а самите пекениноси са упражнили свободните си права на разумни същества на собствената си планета и сами са поискали информация и техника от един приятелски настроен чужд вид — а именно човешката колония Милагре. Оттогава много пекениноси са получили добри знания за човешката наука и техника и в обозримо бъдеще ще изпратят посланици в Междузвездния конгрес с надеждата и Конгресът да отговори със същото. Ясно ли е дотук?

Ландс кимна. Каузо, работещ по демонтирането на бойния механизъм на ракетата, изръмжа в потвърждение.

— Можете също така да докладват, че пекениносите са влезли в съюз и с още една раса разумни същества, които въпреки някои прибързани доклади не са унищожени напълно при Ксеноцида на Ендър Уигин. Една какавидирала царица на кошер е оцеляла, тя е основният източник за знаменитата книга „Царицата на кошера“, чиято достоверност е извън всяко съмнение. На настоящия етап обаче Царицата на кошер на Лузитания не желае да обменя посланици с Междузвездния конгрес и предпочита интересите ѝ да бъдат представяни от пекениносите.

— Бъгерите все още съществуват? — не повярва Ландс.

— Всъщност Ендър Уигин не е извършил ксеноцид. Затова, ако изстрелването на тази ракета не беше предотвратено, вие щяхте да сте първият. Такова престъпление не е извършвано до днес, въпреки че опити не липсват, трябва да се признае.

По лицето на Ландс потекоха сълзи.

— Не исках да извършвам ксеноцид! Мислех, че това е правилното решение. Мислех, че така спасявам...

— Обсъждайте го по-късно с психоаналитика на кораба — прекъсна го Питър. — Има още една точка от дневния ред. Разработихме техника за извършване на космически полети, която може би ще заинтересува Стоте свята. Вече видяхте нейна демонстрация. Обикновено предпочитаме да го вършим в доста недодялани, подобни на контейнери космически кораби. Въпреки това този начин е доста добър и прави възможно посещаването на други светове, без да губим дори секунда от живота си. Сигурен съм, че отговорните за този нов метод на превоз с удоволствие ще пренесат в

близките няколко месеца всички пътуващи в момента космически кораби до дестинациите им.

— Само че това сигурно няма да е безвъзмездно — предположи Каузо.

— Е, да кажем само, че има някои предварителни условия. Ключова роля в извършването на мигновени полети играе една компютърна програма, която Междузвездният конгрес наскоро се опита да унищожи. Ние открихме начин да я заменим, но той не е достатъчно ефективен. Мога да кажа със сигурност, че Междузвездният конгрес никога няма да е в състояние да използва мигновени космически полети, ако не възстанови връзката на ансibalите с компютърната мрежа на всяка планета, без забавяне и без тези противни шпионски програмки, които постоянно джафкат като злобни псенца.

— Аз нямам власт да...

— Адмирал Ландс, не искам от вас да вземете такова решение. Просто ви давам идея за съдържанието на доклада, който трябва да изпратите по ансibalа до Междузвездния конгрес. Веднага.

Ландс отмести поглед:

— Не се чувствам добре. Ранен съм. Помощник-капитан Каузо, в присъствието на заместник-командир по тила Лънг ви упълномощавам да поемете командването на кораба и ви заповядвам да уведомите адмирал Фукуда, че сега той стои начело на тази флотилия.

— Няма да стане — възрази Питър. — Докладът трябва да бъде написан от вас. Фукуда не е тук и аз нямам намерение да повтарям всичко това и пред него. Затова вие ще напишете доклада и вие ще останете командир на кораба и няма да бягате от отговорността. Неотдавна направихте труден избор. Сгрешихте, но поне го направихте смело и решително. Покажете същия кураж сега, адмирале. Ние не ви наказваме — ако не се брой моята недодяланост, причинила травма на ръката ви, за което наистина съжалявам. Даваме ви втори шанс, адмирале.

Ландс погледна Питър през сълзи:

— Защо ми давате втори шанс?

— Защото това е, което Ендър винаги е искал. И може би, като ви даваме втори шанс, той също ще получи своя.

Сиванму хвана Питър за ръката и я стисна.

В този момент те изчезнаха от трюма на флагманския кораб и се появиха в главната зала на совалката на орбита около планетата на десколадорите.

Сиванму огледа помещението, пълно с непознати. За разлика от кораба на адмирал Ландс този нямаше изкуствено гравитационно поле, но като се държеше за Питър, тя успяваше да преодолее чувството си на гадене и да запази съзнание. Нямаше представа кои са тези хора, но предположи, че Файъркуенчър би трябвало да е пекенинос, а безименният работник пред един от компютрите — едно от съществата, всявали някога омраза и страх, безжалостните бьгери.

— Здравейте, Ела, Куара, Миро — каза Питър. — Това е Сиванму.

Сиванму бе ужасена, но и останалите явно бяха не по-малко уплашени от появата им. Миро пръв се осъзна:

— Да не сте си загубили кораба? Сиванму се засмя.

— Здравей, Царствена майко от Запада — продължи Миро, използвайки името на предшественичката на сърцето на Сиванму, богиня, почитана на Път. — Слушал съм много за теб от Джейн.

Една жена се появи на вратата към коридора.

— Вал? — обърна се към нея Питър.

— Не — отвърна тя. — Аз съм Джейн.

— Джейн — прошепна Сиванму. — Богинята на Малу.

— Приятелката на Малу — поправи я Джейн. — Както и твоя приятелка, Сиванму. — Тя протегна ръце към Питър, хвана неговите и го погледна в очите. — И твоя приятелка, Питър. Каквато винаги съм била.

ШЕСТНАЙСЕТА ГЛАВА

ОТКЪДЕ СТЕ СИГУРНИ, ЧЕНЕ ТРЕПЕРЯТ ОТ СТРАХ?

О, богове, вие сте несправедливи! Майка ми и баща ми заслужават да имат по-достойно дете от мен.

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

— „Докторчето“ е било в ръцете ви и вие сте го върнали? — възкликна удивено Куара.

Всички, включително Миро, помислиха, че тя не вярва, че флотилията няма да опита да го използва отново.

— Демонтираха го пред очите ни — отвърна Питър.

— Е, не може ли още веднъж да го монтират? — попита отново тя.

Сиванму направи опит да обясни:

— Адмирал Ландс няма да е в състояние да повтори действията си. Той не би оставил проблема неразрешен. Лузитания е в безопасност.

— Тя не говори за Лузитания — отбеляза хладно Ела. — Има предвид това място. Планетата на Десколадата.

— Аз ли съм единствената, на която ѝ е дошло на ум? — попита Куара. — Ако си кажем истината, така бихме си спестили всички понататъшни усилия за взимане на проби и овладяване на нови епидемии от по-жестоки версии на Десколадата...

— Нима предлагаш да взривим планета, населена с разумен вид? — удиви се Сиванму.

— Не точно в момента — отвърна Куара, сякаш смяташе Сиванму за най-тъпото същество, с което някога си е губила времето

да разговаря. — Ще го направим, ако установим, че са варелсе. Според класификацията на Валънтайн. Същества, с които не можеш да се разбереш. С които съвместното съществуване е невъзможно.

— Значи... искаш да кажеш, че...

— Искам да кажа това, което казах — сръза я Куара. Сиванму обаче не се отказа:

— Искаш да кажеш, че адмирал Ландс по принцип не размишлява грешно, че просто не е преценил добре фактите в дадения случай. Ако Десколадата още представляваше заплаха за Лузитания, негово задължение би било да взриви планетата.

— Какво са жителите на една планета в сравнение с живота на всички разумни същества?

— Това ли е същата Куара Рибейра, която се опита да ни попречи да унищожим вируса на Десколадата, защото смяташе, че има вероятност да е разумно същество? — намеси се Миро развеселено.

— Оттогава мислих много — отвърна Куара. — Тогава се държах като дете, сантиментално. Животът е ценен. Животът на разумните същества — още повече. Когато обаче един разумен вид заплашва съществуването на друг, застрашеният от унищожение има право да се брани. Не правеше ли Ендър точно това? Постоянно?

И огледа останалите победоносно. Питър кимна:

— Да, така правеше Ендър.

— В една игра — напомни Сиванму.

— В борбата с две момчета, които са заплашвали живота му. Той се е погрижат да не са в състояние да повторят. Така се води войната, в случай че имаш някакви глупави идеи за противното. Човек не се съпротивлява с минимална сила, мобилизира всичките си възможности, за да нанесе колкото може по-тежки поражения. Човек не се задоволява да зашемети врага, нито дори просто да го рани, да го обезвреди. Такава е и стратегията ни срещу болестите. Ние не търсим лекарство, което да убие само деветдесет и девет процента от бактериите и вирусите. Ако го направим, само ще създадем поредния резистентен щам. Налага се да ги избием на сто процента.

Сиванму пробва аргумент срещу това твърдение:

— Може ли да се прави такова сравнение — с битката срещу заболяванията?

— А ти с какво искаш да правиш сравнение? — контрира Питър.
— С турнир по борба? Да се бориш, докато омаломощиш противника? Чудесно — ако противникът играе по същите правила. Ами ако ти очакваш да се борите с голи ръце, а той извади нож или пистолет? Или с тенисмач? Да набираш точки, докато противникът не ти изпрати бомба? Във войната няма правила.

— Да, но... война ли е това? — попита Сиванму.

— Както каза Куара, ако установим, че не е възможно да постигнем разбирателство, да, война е. Това, което предприеха срещу Лузитания, срещу беззащитните пекениноси, беше унищожителна, безсърдечна, тотална война без зачитане на правата на другата страна. Това е нашият враг, освен ако не го накараме да разбере последствията от действията си. Нали това имаше предвид, Куара?

— Именно.

Сиванму чувстваше, че в тези аргументи има някаква грешка, но не знаеше каква.

— Питър, ако наистина смяташе така, защо не задържа „Докторчето“?

— Защото — отвърна той — може да грешим и опасността да не е неизбежна.

Куара изцъка презрително с език:

— Ти не беше тук, Питър. Не видя какво ни изпратиха — току-що създаден вирус, специално предназначен да ни превърне в пълни идиоти, които да седят безучастно, докато те дойдат с кораба си.

— И как ви го изпратиха? — попита Питър. — С препоръчано писмо? Или със заразено кученце, което не се сдържахте да не погалилите?

— Изпращат генетичен код — отвърна Куара, — но очакват да го разчетем, като създадем молекулата, която представя, и изпитаме ефекта ѝ.

— Не — възрази Питър, — предполагате, че това е основата на езика им, и сте решили да действате, сякаш е вярно.

— А ти може би по някакъв начин си разбрал, че не е така?

— Аз не знам нищо по този въпрос. Точно това исках да кажа. Ние просто нямаме представа. Не можем да знаем. Така, ако видим, че започват да изпращат проби с вируси, или ако опитат да ни взривят, тогава е оправдано да вземем мерки. Например внимателно да

изследваме вирусите, които съдържат пробите. Или, ако нападнат този кораб, да предприемем отбранителни действия и да анализираме оръжията и тактиката им.

— Това е добре сега, когато Джейн има здрава връзка с дърветата-майки и е в състояние да продължава мигновените полети. Сега можем да взимаме пробите, да бягаме от ракети и така нататък. Какво ще кажеш за преди, когато бяхме безпомощни тук? Когато имахме само няколко седмици живот или поне така си мислехме?

— Тогава не сте разполагали и с „Докторчето“, затова не е било възможно да унищожите тази планета. Успяхме да сложим ръка върху ДМ устройството едва след като Джейн възвърна силите си. А щом разполагаме с възможностите ѝ, вече не е нужно да взривяваме планетата на Десколадата, освен ако опасността не стане толкова голяма, че да не е възможно да се справим с нея по друг начин.

Куара се изсмя:

— Какво е това? Мислех, че Питър би трябвало да олицетворява лошата страна на Ендър. Излиза, че ти си изграден от доброта и светлина.

Питър се усмихна:

— Понякога човек трябва да защитава себе си или другите от безжалостното зло. И понякога единствената защита е използването на груба, разрушителна сила. В такива моменти и добрите хора постъпват жестоко.

— Никога не е излишно да си измислиш допълнителни оправдания, нали? Ти си наследник на Ендър. Затова смяташ за доста удобно да вярваш, че онези момчета, убити от него, са просто едно изключение от правилата ти за добро поведение.

— Аз оправдавам Ендър, защото е бил заблуден и беззащитен. Ние не сме беззащитни. Междувездният конгрес и Лузитанската флотилия не бяха беззащитни. И предпочетоха да действат, преди да разсеят заблудата си.

— Ендър е избрал да пусне в действие „Докторчето“, докато е бил заблуден.

— Не, Куара. Възрастните, които са го командвали, са използвали незнанието му. Те са имали възможност да се намесят и да го спрат. Разполагали са с достатъчно време за това. Ендър е мислел, че играе. Смятал е, че с използването на „Докторчето“ ще се покаже

недостоеен за доверието им, непокорен или дори прекалено жесток, за да му бъде поверено командването. Стараел се е да принуди началниците си да го изхвърлят от Военното училище. Това е. Правел е всичко възможно, за да ги накара да спрат да го измъчват. Възрастните просто са избрали да пуснат в действие най-мощното си оръжие: Ендър Уигин. Без да си правят повече труд за установяване на връзка с бъргерите. Дори когато е станало ясно, че Ендър ще унищожи родната им планета. Решили са да ги избият на всяка цена. Както адмирал Ландс. Както ти, Куара.

— Аз казах, че ще изчакам, докато се разбере със сигурност!

— Добре, значи сме на едно мнение.

— Ама ние трябва да се сдобием с „Докторчето“!

— „Докторчето“ изобщо не бива да съществува. То никога не е било нужно. Никога не е било уместно да се използва. Защото цената е твърде висока.

— Цена ли! — възкликна Куара. — То е по-евтино от старите ядрени оръжия!

— Нужни ни бяха три хиляди години, за да възстановим пораженията от унищожаването на родната планета на цариците на кошери. Това е цената. Ако използваме „Докторчето“, ще се превърнем в убийци на други видове. Адмирал Ландс е същият като хората, използвали Ендър Уигин. Те вече са били взели решението си: „Това е опасно. Това е зло. Трябва да бъде унищожено.“ Въобразявали са си, че е за добро. Че спасяват човечеството. Само че не е така. Мотивите им са били най-различни, но освен да използват оръжие, те са предпочели да не опитват да установят контакт с врага. Сетили ли са се да демонстрират на какво е способно „Докторчето“, като взривят някой необитаем спътник? Ландс постара ли се да провери дали положението на Лузитания не се е променило? А ти, Куара, с какви точно методи възнамеряваше да докажеш, че десколадорите са твърде злонамерени, за да живеят? На кой етап щеше да установиш, че представляват твърде голяма заплаха за всички останали разумни същества?

— Да обърнем въпроса, Питър. Как ти ще докажеш, че не представляват?

— Имаме по-добри оръжия от „Докторчето“. Преди известно време Ела създаде молекула, обезвреждаща Десколадата, без да пречи

на ролята на вируса в жизнения цикъл на всички лузитански растения и животни. Кой е казал, че не можем да направим абсолютно същото за всяка гадна малка зараза, която решат да ни изпратят, преди да се откажат? Кой може да е сигурен, че не правят вече отчаяни опити за общуване с нас? Откъде си сигурна, че изпратената от тях молекула не е израз на усилието им да ни накарат да ги заобичаме, като ни дадат химическо вещество, потискащо гнева ни? Откъде си сигурна, че вече не треперят от страх при вида на този космически кораб, който ту изчезва, ту се показва на някое друго място около планетата им? Опитваме ли ние да говорим с тях?

Питър огледа всички наоколо.

— Никой ли от вас не разбира? — продължи. — Съществува само един вид, който съзнателно се стреми да унищожи всички останали разумни същества без сериозен опит за установяване на контакт и без предупреждение. Това сме ние. Първият ксеноцид се е провалил, защото жертвите на атаката са успели да запазят една бременна женска. Вторият се провали по по-сериозна причина — защото няколко членове на човешката раса решиха да го спрат. Не просто някои, много. Конгресът. Една голяма корпорация. Един философ на Божествен вятър. Един самоански шаман и неговите поклонници. Сиванму и аз. Джейн. И хората на самия адмирал Ландс, когато най-сетне научиха как стоят нещата. Ние ставаме по-добри, не разбирате ли? фактите обаче остават непроменени — ние, човеците, сме единственият разумен вид, отказващ съзнателно да комуникира с другите същества и предпочитащ да ги унищожава напълно. Възможно е десколадорите да са варелсе, може и да не са. Аз обаче все повече се тревожа от мисълта, че ние сме варелсе. Това е цената на употребата на „Докторчето“, когато не е необходимо. Ако предпочетем да го използваме, ние не сме рамани. Никога не може да ни се има доверие. Ние сме тези, които трябва да умрат в името на сигурността на всички останали разумни същества.

Куара поклати глава, но самоувереността ѝ се беше изпарила.

— Звучиш, сякаш още опитваш да получиш прошка за престъпленията му.

— Това е бил Ендър. Той цял живот се е старал да превърне себе си и всички останали в рамани. Гледам стоящите в този кораб, мисля за хората, които опознах през последните месеци, и виждам, че

човечеството не върви на зло. Движим се в правилната посока. Понякога допускаме грешки. Понякога говорим необмислено. Като цяло обаче ставаме все по-достойни партньори на цариците на кошери и пекениносите. И ако десколадорите са малко по-малко рамани от нас, това не означава, че имаме право да ги унищожим. То още повече ни задължава да бъдем търпеливи с тях. Колко време ни бе нужно, за да стигнем дотук от бойните полета, покрити с човешки кости? Хилядолетия. И винаги сме имали учители, опитващи да ни променят и сочещи верния път. Малко по малко ние се учим. Нека научим тях — ако вече не знаят повече от нас.

— Може да са ни нужни години, докато разгадаем езика им — отбеляза Ела.

— Сега транспортът е лесен. Не се обиждай, Джейн. Достатъчно дълго можем да прехвърляме екипи, без никой да страда. Можем да оставим флотилия, която да наблюдава планетата. С участието на пекениноси и царици на кошери. В продължение на векове. На хилядолетия. Няма какъде да бързаме.

— Мисля, че това е опасно — каза Куара.

— А аз мисля, че ти имаш същото инстинктивно желание като всички нас, същото, което постоянно ни вкарва в неприятности. Знаеш, че ще умреш, и искаш да свършиш всичко преди това.

— Аз още не съм стара! Миро се намеси:

— Той е прав, Куара. Още от кончината на Марсау около теб витае смърт. Помислете за това всички. Човекът е същество с крачък живот. Цариците на кошери си мислят, че живеят вечно. Пекениносите се надяват на много векове в третия си живот. Само ние бързаме постоянно. Ние вземаме решения, без да сме получили достатъчно информация, защото искаме да действваме сега, въпреки че имаме още време.

— Така значи? — каза Куара. — Това ли е решението ви? Да оставите тези, които заплашват всичко живо, да си седят тук най-спокойно и да кроят плановете си, докато ние ги наблюдаваме от небето?

— Не ние — поправи я Питър.

— Не, точно така. Ти не участваш в този проект.

— Напротив, участвам. Ти обаче не участваш. Връщаш се на Лузитания и Джейн никога вече няма да те пренася тук. Не и докато не

докажеш, че си способна да се владееш.

— Нагло копеле! — изкрещя Куара.

— Всички тук знаят, че съм прав. Ти си като Ландс. Вземаш разрушителни решения и след това отказваш да промениш мнението си при каквито и да било обстоятелства. Има прекалено много хора като теб, Куара. Ние обаче няма да позволим на никого от тях да доближи тази планета, докато не съберем достатъчно знания. Ще дойде ден, когато всички разумни видове могат да стигнат до заключението, че десколадорите са варелсе и трябва да бъдат унищожени. Сериозно се съмнявам обаче, че тогава някой от нас тук, освен Джейн, ще е жив.

— Какво, да не мислиш, че ще живея вечно? — попита Джейн.

— Най-добре да е така. Освен ако с Миро не измислите как децата ви да пренасят кораби, когато пораснат... Сега би ли ни върнала у дома?

— Вече е направено.

Те отвориха вратата. Слязоха. Стъпиха на повърхността на планетата, която все пак нямаше да бъде унищожена. Всички освен Куара.

— Куара няма ли да дойде с нас? — поинтересува се Сиванму.

— Може би има нужда да остане сама за известно време — отвърна Питър.

— Давайте напред.

— Мислиш, че можеш да излезеш наглава с нея?

— Поне ще опитам. Той я целуна:

— Държах се жестоко с нея. Предай й, че съжалявам.

— Можеш по-късно да й го кажеш сам.

Тя се върна в космическия кораб. Куара все още седеше пред компютъра си. Данните, които бе гледала преди идването на Питър и Сиванму, още стояха над него.

— Куара.

— Махай се.

Гласът й бе дрезгав. Плачеше.

— Всичко, което ти каза Питър, е вярно.

— Това ли си дошла да ми кажеш? Да сипеш още сол в раната?

— Само че той отдава твърде голямо значение на това незначително подобрение на човешката раса.

Куара изсумтя. Нещо като съгласие.

— Защото ми се струва, че всички други вече са те набедили за варелсе. Решили са да те отхвърлят без право на обжалване. Без да опитат да те разберат.

— О, разбират ме. Малко момиченце, скърбящо за жестокия си баща, когото въпреки всичко е обичало. Все още търсецо заместител. Отнасящо се към всички с безумния гняв, характерен за баща й. Мислиш ли, че не знам какво са решили?

— Вече са те нарочили.

— Без никакво право. Аз наистина предложих „Докторчето“ да се задържи в случай на необходимост, но никога не съм твърдяла, че ще го използвам, без да опитам да установя контакт. Питър от самото начало ме обяви за жестока като онзи адмирал.

— Знам.

— Да. Не се съмнявам, че ми съчувстваш и че знаеш, че греши. Хайде, Джейн вече ни каза, че двамата сте... какъв беше онзи шибан израз? — влюбени.

— Не се гордея с Питър за онова, което ти наговори. То беше грешка. Той допуска грешки понякога. Понякога наранява и моите чувства. Ти също. Направи го току-що. Не знам защо. Но понякога и аз наранявам хората. И понякога върша ужасни неща, защото съм толкова сигурна, че съм права. Всички сме такива. У всеки от нас живее частичка варелсе. И частичка раман.

— Не е ли това най-добричката, уравновесена, примитивна философия на живота?

— Това е най-доброто, което мога да измисля. Не съм образована като теб.

— Не пробваш ли в момента да ме накараш да се почувствам виновна?

— Каж ми, Куара, ако не опитваш да подражаваш на баща си или да го възкресиш, или каквото друго говорят за теб, защо постоянно си толкова сърдита на всекиго?

Куара най-накрая се извъртя със стола си и погледна Сиванму в очите. Беше плакала.

— Наистина ли искаш да знаеш защо съм изпълнена с такъв неразумен гняв? — Гласът й продължаваше да трепери. — Наистина ли искаш да си играеш на психоложка с мен? Добре, чуй тогава.

Дразни ме това, че като дете по-големият ми брат Куим тайно ме малтретираше, а сега той е мъченик, ще бъде канонизиран за светец и никога никога няма да разбере колко зъл е бил и какви ужасни, ужасни неща ми е сторил.

Сиванму остана втрещена. Питър ѝ бе разказал за Куим, как е загинал, какъв човек е бил.

— О, Куара. Съжалявам.

На лицето на Куара се изписа пълно отвращение.

— Толкова ли си глупава? Куим никога не ме е докоснал, глупава, нахална, жалка добротворчице. Ти обаче толкова искаш да получиш някакво лесно обяснение за гадното ми поведение, че си готова да повярваш на всяка история, която звучи поне малко достоверно. И сега вероятно още се чудиш дали признанието ми е истина, или се отричам от думите си, защото се боя от някакви последствия и от някаква тъпа патка като теб. Натъпчи си това в главата, момиче. Ти изобщо не ме познаваш. Никога няма да ме познаваш. Аз не искам да ме опознаеш! Не искам приятели, а дори и да исках, нямаше да удостоя с тази чест кучката на Питър! Трябва ли да ти го кажа по-ясно?

В живота си Сиванму бе преживяла обиди от специалисти и унижения от шампиони в тази област. Куара беше доста добра, но не достатъчно, за да я накара да отстъпи.

— Забелязвам — каза тя, — че след като отправи злобни хули срещу най-благородния член на семейството си, ти все пак взимаш думите си назад. Значи все още изпитваш някаква лоялност към някого, въпреки че е мъртъв.

— Ти не разбираш от намеци, нали?

— И забелязвам, че продължаваш да говориш с мен, въпреки че ме презираш и искаш да ме обидиш.

— Ако беше животно, щеше да си пиявица, да се впиеш в да смучеш жизнени сокове!

— Защото, когато си поискаш, можеш да излезеш оттук и жалките ми опити да се сприятеля с теб няма да достигат до слуха ти. Ти обаче не го правиш.

— Това е невероятно!

Куара разкопча колана си, стана и излезе. Сиванму я проследи с поглед. Питър беше прав. Човеците са най-враждебният вид. Най-

опасният. Най-неразумен, най-непредвидим.

Въпреки това Сиванму си позволи да направи две предвиждания.

Първо, тя бе уверена, че изследователският екип някой ден ще установи контакт с десколадорите.

Второто предвиждане беше доста по-несигурно. По-скоро като надежда. Може би дори като пожелание. Че един ден Куара ще ѝ каже истината. Че един ден скритата ѝ рана ще зарасне. Че някой ден ще бъдат приятелки.

Не днес. Нямаше закъде да бърза. Сиванму щеше да опита да помогне на Куара, защото тя очевидно имаше нужда и защото на хората наоколо явно им беше писнало твърде много от нея, за да ѝ помагат. Това обаче не беше най-важното, което ѝ предстоеше. Да се омъжи за Питър и да започне съвместен живот с него — това бе с много по-голямо значение за нея. И да намери нещо за ядене, за пиене и място, където да се облекчи — точно в този момент на живота ѝ тези бяха приоритетите ѝ.

„Предполагам, че това означава, че съм човек — помисли Сиванму. — Не бог. Може би просто едно животно. Отчасти раман. Отчасти варелсе.“

Ала повече раман, отколкото варелсе. Поне в добрите ѝ дни. Питър — и той беше същият. И двамата — представители на един и същ пълен с недостатъци вид, решили да се съберат, за да създадат още някой и друг индивид.

„С Питър ще извикаме някоя аюа от Отвъдното, за да влезе в мъничкото тяло, създадено от нашите две тела, и ще бъдем свидетели как детето ни понякога се проявява като варелсе, а понякога като раман. Понякога ще бъдем добри родители, понякога ще претърпяваме пълен провал. Понякога ще сме отчаяно нещастни, понякога ще греем от такава радост, че едва ще сме в състояние да я понесем. Готова съм за този живот.“

СЕДЕМНАЙСЕТА ГЛАВА ПЪТЯТ ПРОДЪЛЖАВА БЕЗ НЕГО

*Веднъж чух за един човек, който се разделил надве.
Едната половина не се променяла нито на йота,
другата все растяла.*

*Неизменяемата половина винаги била права,
растящата винаги била нова. И се чудех в този час коя част
си ти и коя — аз.*

Из „Божественият шепот на Хан
Цинджао“

На сутринта преди погребението на Ендър Вальнтайн стана, изпълнена с мрачни мисли. Беше дошла на Лузитания, за да бъде с него и да му помага; съзнаваше колко наранява Якт, като иска отново да бъде част от живота на брат си, но въпреки това той напусна родната си планета, за да дойде с нея. Толкова много саможертви. А сега Ендър беше мъртъв.

Мъртъв и не съвсем. В дома ѝ спеше мъжът, в чието тяло се беше преместила аюата на Ендър. Аюата на Ендър и лицето на брат ѝ Питър. Някъде в него бяха спомените на Ендър. Той обаче още не ги беше открил, докосваше се до тях само несъзнателно от време на време. Той буквално се криеше в къщата ѝ, за да не възбужда тези спомени.

— Ами ако срещна Новиня? Тя го обичаше, нали? — бе попитал Питър почти веднага след пристигането си. — Той изпитваше онова ужасно чувство на отговорност към нея. В известен смисъл аз някак си се тревожа, че съм женен за нея.

— Интересен проблем на самоличността, не мислиш ли? — отбеляза Вальнтайн.

За Питър обаче това не беше просто един интересен проблем. Той бе ужасен от възможността да попадне в клопката на живота на Ендър. Страхуваше се да не би и той да трябва да се терзае до края на дните си от чувство за вина като Ендър.

— Като че съм зарязал семейството си — обясни. На това Валънтайн отговори:

— Съпругът на Новиня е мъртъв. Умря пред очите ни. Тя не търси някой млад мъж, който не я желае, Питър, животът ѝ е изпълнен с достатъчно страдание. Ожени се за Сиванму, живеј тук, хайде, бъди нов човек. Бъди истинският син на Ендър, живеј, както би живял той, ако нуждите на останалите не го бяха провалили от самото начало.

Дали той приемаше напълно съвета ѝ, или не, Валънтайн нямаше представа. Той продължи да се крие в къщата, да отбягва всички посетители, които можеха да събудят спомените му. Олядо, Грего и Ела се изредиха, за да изкажат на Валънтайн съболезнованията си за смъртта на брат ѝ, но Питър така и не се появи пред тях. Сиванму отиде вместо него; милото момиче притежаваше освен това желязна воля, което се харесваше много на Валънтайн. Сиванму играеше ролята на близка приятелка на опечалената, стараяше се да поддържа разговора, докато всяко от децата на Новиня говореше за това, как Ендър спасил семейството им, как осветлил живота им.

Пликт седеше в ъгъла на стаята, слушаше, запомняше, подготвяше речта, на която бе посветила целия си живот.

„О, Ендър, чакалите рѣфаха от живота ти през всички тези три хиляди години. Сега идва ред на приятелите ти. Ще бъдат ли в крайна сметка следите от зѣбите им по твоите кости различни?“

Днес всичко свършваше. Други може би разделяха времето по други критерии, но за Валънтайн ерата на Ендър Уигин приключваше. Ерата, започнала с един опит за ксеноцид, сега свършваше с предотвратяването (или отлагането) на друг. Сега човеците може би щяха да заживеят в мир с останалите разумни същества, обща съдба в общи колонии на десетина планети. Валънтайн щеше да напише историята на това съвместно съществуване, както бе писала историята на всяка планета, която беше посетила с Ендър. Щеше да създаде не някакво пророческо или свещено писание като „Царицата на кошера“, „Хегемона“ и „Животът на Човек“; тази щеше да е научен труд, с цитирани източници. Тя се стремеше да бъде не Павел, Мойсей или

Тукидид. Макар че пишеше под псевдонима Демостен, още от детството си, когато с Питър, първия Питър, мрачния, опасния, блестящия Питър, бяха използвали думите си, за да променят света. „Демостен“ щеше да е книга, отразяваща събитията на Лузитания и голяма част от живота на Ендър — как е пренесъл пашкула на Царицата на кошера, как е станал член на семейството, играещо най-значима роля в отношенията с пекениносите. Това обаче нямаше да е книга за Ендър. Щеше да е за утленингите и фрамлингите, за раманите и варелсе. Ендър, който бе чужденец във всяка страна, който нямаше място никъде, докато не избра една планета за свой дом — не само защото там имаше семейство, нуждаещо се от него, а и защото на това място не се налагаше да бъде изцяло член на човешката раса — тук той можеше да принадлежи и към племето на пекениносите, и към кошера на царицата. Можеше да е част от нещо по-голямо от обикновеното човечество.

И макар че нямаше дете, носещо името му на рожденото си свидетелство, тук той бе станал баща. На децата на Новиня. На самата Новиня, в известен смисъл. На младото копие на Валънтайн. На Джейн, първото дете от съвкупяването между расите, която сега бе умно и красиво същество, живеещо в дърветата-майки, в цифровите мрежи, във филотичните връзки на ансибалите и в тялото, което някога бе принадлежало на Ендър, а още по-отдавна — на Валънтайн, защото тя си спомняше как го е гледала в огледалата и как е наричала това лице свое.

Той беше баща и на един нов мъж, Питър, на този силен и завършен човек. Защото това вече не бе онзи Питър, излязъл за пръв път от космическия кораб. Не циничният, гаден, непокорен хлапак, изпълнен с наглост и кипящ от гняв. Той бе станал завършена личност. Носеше спокойна, стара мъдрост в себе си, макар че гореше с пламъка на младостта. Беше се събрал с жена, която не му отстъпваше по ум, добродетел и енергия. Водеше нормален живот. Най-истинският син на Ендър щеше да живее ако не толкова важен за бъдещето като този на баща си, то поне по-щастлив живот. Ендър не беше очаквал ни повече, ни по-малко от него. Промените на бъдещето на света са цел за онези, които искат имената им да останат в историята. Щастието обаче е за тези, чиито имена се запечатват в живота на близките им, остават в сърцата им като най-скъпи съкровища.

Валънтайн, Якт и децата им се събраха на верандата на дома си. Сиванму ги чакаше сама.

— Ще ме вземете ли с вас? — попита ги. Валънтайн ѝ подаде ръка.

„Каква ми е тя? — запита се. — Бъдеща племенничка? Приятелка е по-добро определение.“

* * *

Речта на Пликт от името на Ендър бе образна и трогателна. Тя се оказа добра ученичка. Не губеше време за несъществени неща. Веднага заговори за голямото престъпление, като обясни какво си е мислил Ендър по онова време и какво, след като истината му се е откривала малко по-малко, на отделни слоеве.

— Това беше животът на Ендър — каза тя, — като обелването на една огромна лучена глава от истина. За разлика от повечето от нас обаче той не си мислеше, че по средата се крие златно зърно. Има само люспи от илюзии и неразбиране. За него беше важно да разгадае всички грешки, всички предубедени изводи, всички изкривени наблюдения и сетне не да намери, а да създаде зърното на истината. Да запази свещ на истината там, където такава не съществуваше. Това бе подаръкът на Ендър за нас, да ни освободи от илюзията, че за всичко и за всички съществува само едно обяснение. Винаги, винаги има много повече за научаване.

Пликт продължи да разказва различни случки и спомени, весели и тъжни; събраните хора се смееха и плачеха, и пак се смееха, и замлъкваха много пъти, за да свържат тези разкази със собствения си живот. „Колко приличам на Ендър! — мислеха си понякога, а друг път: — Господи, моят живот изобщо не е такъв!“

Валънтайн знаеше и други случки, които нямаше да бъдат разказани тук, защото не бяха известни на Пликт или бяха убягнали от вниманието ѝ. Това не бяха важни спомени. Не разкриваха никаква дълбока истина. Бяха спомени от годините съвместен живот. Разговори, спорове, смешни и нежни мигове на десетки светове и космическите кораби между тях. И в основата им стояха спомените от детството. Бебето в ръцете на майка ѝ. Веселите възгласи на баща ѝ.

Първите му думи, бърборенето му. Не се задоволяваше с толкова прости неща като „гу-гу“ това бебе Ендър! Нуждаеше се от повече срички, за да проговори: „дидъл-дидъл“, „вагада-вагада“.

„Защо си спомням тези бебешки работи?“

Сладкото бебенце, жадно за живот. Бебешки сълзи от болка, когато падне. Смях на най-дребни неща — песен, при вида на любимо лице, заради сладостта на живота му тогава и защото нищо не му причиняваше болка. Беше заобиколен от обич и надежда. Ръцете, които го докосваха тогава, бяха силни и нежни; той можеше да им се довери.

„О, Ендър — мислеше Валънтайн, — как ми се иска да беше продължил да живееш в такава радост! Никой обаче не може. Ние проговаряме и така при нас идват лъжи и заплахи, жестокост и разочарование. Прохождаш и стъпките ти те извеждат извън закрилата на родния дом. За да запазиш радостта на детството, трябваше да умреш като дете или да живееш като такова, не да станеш мъж, не да пораснеш. Затова сега не скърбя за изгубеното дете и не съжалявам за добрия човек, измъчван от болка и чувство за вина, който бе мил с мен и с много други, когото обичах и когото почти бях опознала. Почти, почти.“

Валънтайн остави сълзите и спомените да текат с реката от думи на Пликт. Тези думи я трогваха и в същото време не я впечатляваха, защото си даваше сметка, че от всички присъстващи тя го е познавала най-добре и загубата ѝ е най-голяма. Дори по-голяма от тази на Новиня, седнала отпред, заобиколена от децата си. Миро бе прегърнал майка си с една ръка, с другата държеше Джейн. Ела стискаше ръката на Олядо и дори веднъж я целуна; по едно време разплаканият Гrego опря глава на рамото на сериозната Куара и Куара вдигна ръка, за да го притисне по-силно към себе си и да го утеши. Те също обичаха и познаваха Ендър, но в скръбта си се опираха един на друг; семейството щеше да се излекува от мъката, защото той ги бе сплотил или поне беше направил първата стъпка към сплотяването. Новиня щеше да преодолее скръбта, а може би и гнева си заради жестоките шегички на живота. Загубата на Ендър не беше най-лошото, което ѝ се случваше; в известен смисъл това бе най-доброто, защото сама го бе пуснала.

Валънтайн огледа пекениносите, седнали наоколо, някои — сред хората, някои — по-встрани. За тях това място беше два пъти по-

свещено. Останките на Ендър щяха да почиват между дънерите на Човек и Рутър, чиято кръв той бе пролял, за да затвърди връзките между видовете. Сега много пекениноси и човеци бяха приятели, макар че все още имаше страхове и вражди. Мостовете, изградени до голяма степен от Ендъровата книга обаче, им даваха надежда, че някой ден някой човек ще ги разбере.

Отстрани, далеч от хора и пекениноси, седеше един безименен работник. Той бе само един чифт очи тук. Ако Царицата на кошера скърбеше за Ендър, тя го пазеше за себе си. Тя винаги щеше да си остане една мистерия, но Ендър обичаше и нея; защото в продължение на три хиляди години бе останал неин единствен приятел и защитник. В известен смисъл Ендър можеше да я причисли към децата си, към осиновените си деца, израснали под неговата закрила.

Пликт говори четирийсет и пет минути. Заклучи просто:

— Въпреки че аюата на Ендър продължава да живее, защото всички аюи са безсмъртни, човека, когото познавахме, вече го няма. Тялото го няма и каквато и част от живота или делата му да носим в себе си, те вече не принадлежат на него, а на нас. Ендър живее в нас, както всички други приятели и учители, родители и любими, деца и братя, и дори чужди хора; той гледа през нашите очи и ни помага да изградим мирогледа си. Аз виждам как Ендър във вас ме гледа. Вие виждате как Ендър в мен гледа вас. И въпреки това никой от нас не е той; ние имаме собствена самоличност, собствен път. Изминали сме част от този път заедно с Ендър Уигин. Той ни показва неща, които иначе не бихме видели. Пътят обаче продължава без него. В крайна сметка той не е нищо повече от един обикновен човек. Но не и помалко.

И така свърши. Без проповеди — те бяха произнесени преди речта ѝ, защото епископът не искаше този нерелигиозен ритуал на говорене от името на мъртвия да се смесва със службата на Светата църква. Сълзите бяха пролети, скръбта бе отмита. Всички се надигнаха от местата си, старите — вдървено, децата — радостно, тичайки и крещейки, сякаш са били задържани насила. Приятно бе да чуеш смях и викове. Добър начин за сбогуване с Ендър Уигин.

Валънтайн целуна Якт и децата си, прегърна Сиванму и тръгна сред тълпата. Повечето жители на Милагре бяха избягали на други колонии; сега обаче, след спасяването на родната им планета, много от

тях предпочитаха да се върнат. Лузитания бе техен дом. Те не бяха пионери по душа. Много други обаче бяха дошли само за церемонията. Джейн щеше да ги върне по домовете и стопанствата им на девствените още светове. За запълването на празните домове в Милагре щяха да са нужни едно-две поколения.

Питър я чакаше на верандата. Валънтайн се усмихна:

— Мисля, че имаш среща.

Излязоха заедно от Милагре и отидоха в младата гора, все още носеща следи от неотдавнашния пожар. Спряха до едно дърво. Пристигнаха почти по едно и също време с останалите, идващи от погребението. Джейн се приближи до дървото-майка и го докосна — докосна част от себе си, или поне една скъпа своя сестра. Сетне Питър зае мястото си до Сиванму, а Миро — до Джейн, и свещеникът бракосъчета двете двойки под дървото-майка, пред погледите на пекениносите и Валънтайн, като единствен представител на човеците на церемонията. Никой друг не знаеше за това; бяха решили да не отвличат вниманието от погребението на Ендър и речта на Пликт. По-късно щеше да има достатъчно време, за да обявят сватбата.

След края на церемонията свещеникът си тръгна, воден от пекениносите, за да не се изгуби в гората. Валънтайн прегърна младите двойки, Джейн и Миро, Питър и Сиванму, поговори на всеки по малко, думи на поздравления и благопожелания, сетне се отдръпна.

Джейн затвори очи, усмихна се и четиримата изчезнаха. Само дървото-майка остана наред поляната, окъпано в светлина, отрупано с плод, окичено с цвят, вечен паметник на древната загадка, наречена живот.

ПОСЛЕСЛОВ

Сюжетът за Питър и Сиванму е свързан с Япония от самото започване на „Ксеноцид“, в която отначало възнамерявах да включа и „Рожби на съзнанието“. Бях прочел една история на довоенна Япония и останах впечатлен, че агресивната политика на страната не е била очертана от членове на управляващата върхушка, нито дори от висшите военни, а от млади, по-нисши офицери. Разбира се, самите тези офицери биха се изсмели на всяко твърдение, че са предопределили по какъвто и да било начин участието на Япония във войната. Те са предначертали тази политика не защото са държали властта в ръцете си, а защото управниците на страната не са смеели да се посрамят пред тях.

Докато размишлявах по този въпрос, ми хрумна, че основна роля тогава са играли представата на управляващия елит за разбиранията за чест на тези младши офицери и страхът от реакцията им при евентуално японско отстъпление или безучастност. Затова за предотвратяване нападенията на Япония срещу Китай, Индокитай и най-накрая срещу Съединените щати е било необходимо да се променят не истинските виждания на младшите офицери, а очакванията на началниците им по отношение на тяхната реакция. Така тези висши офицери не е трябвало да се убеждават, че войната е глупава и обречена на провал — те вече са го знаели и са предпочели да не го отчитат от страх, че ще ги обявят за недостойни. Необходимо е било тези висши началници да се убедят, че подчинените им, чието високо мнение е било толкова важно за тях, няма да ги осъдят, че са отстъпили пред лицето на една непреодолима сила, а ще ги почитат още повече, задето са запазили независимостта на нацията.

После си дадох сметка, че дори това е твърде директен подход — било е невъзможно да се постигне. Би трябвало да се изтъкне не само, че младшите офицери са променили вижданията си, а също и най-съкровенията си вярвания. Замислих се също така дали не е било възможно някой уважаван във военните среди мислител и философ да

промени вижданията на някой велик главнокомандващ. Такива идеи са оказвали влиянието си и преди — и по-специално в Япония, която въпреки привидната закостенялост на традициите и може би благодарение на дългото си съществуване в периферията на китайската култура е една от нациите, които с най-голяма готовност приемат и адаптират чужди идеи и обичаи, като запазват приемствеността на обичаите при максимална гъвкавост на разбиранията. Възможно е било сред военните да се разпространи виждането за безсмислеността и безполезността на войната; ако това се беше случило преди нападението над Пърл Харбър, Япония може би е щяла да се откаже от завоевателната война срещу Китай; да затвърди позициите си и да възстанови мира със Съединените щати.

(Дали това щеше да е за добро, или за лошо, разбира се, е друг въпрос. С предотвратяването на войната биха се избегнали много жертви и ужаси, бомбардировките на много японски градове и в крайна сметка първото използване на ядрено оръжие; от друга страна обаче, не бива да забравяме, че именно войната е довела до американската окупация на Япония и налагането на демократичните идеи и устройство, довели до разцвета на японската култура и икономика. Това никога нямаше да стане възможно под управлението на военния елит. За щастие ние нямаме власт да върнем колелото на историята, защото тогава бихме били изправени пред тежък избор.)

Замисълът ми бе някой (отначало мислех да е Ендър) да се прехвърля от свят на свят в търсене източника на властта в Междузвездния конгрес. Кого трябваше да накара да промени вижданията си, за да убеди Конгреса да спре Лузитанската флотилия? Тъй като от самото начало бях повлиян от историята на Япония, реших, че японската култура на далечното бъдеще трябва да играе някаква роля в романа. Така Питър и Сиванму се озоваха на Божествен вятър.

Друга линия на сюжета също ме насочи към Япония. Случайно гостувах на едни близки приятели в Юта, Ван и Елизабет Гесел, наскоро след като Ван, преподавател по японски език в университета „Бригам Йънг“, се беше сдобил с компактдиск на Хикари Ое. Ван ми го пусна — заплениваща, майсторска, изразна музика в съгласие със западната математическа традиция — и ми разказа за композитора. Хикари Ое страда от мозъчно увреждане и забавено умствено

развитие; в областта на музиката обаче той е безкрайно надарен. Баща му, Кензабуро Ое, наскоро получи Нобелова награда за литература; и макар да е написал много неща, най-значимите му произведения (които със сигурност са му спечелили наградата) са тези, в които описва отношенията си с увредения си син, болката от нещастieto и радостта от разкриването на истинската природа на детето, а също и на родителите, обсипващи го с любов.

Аз веднага почувствах Кензабуро Ое изключително близък, не защото моите творби до голяма степен напомнят неговите, а понеже и аз имам дете с мозъчно увреждане и съм преминал по същия път на справяне с нещастieto в живота ми. Също като Кензабуро Ое аз не спирам да описвам увреденото си дете в произведенията си; то се появява отново и отново. Точно тази близост с Ое обаче ме накара да избягвам творбите му, защото се боях, че ще открия идеи за тези деца, които не споделям, и това ще ме нарани или ядоса; или че идеите му ще са толкова истински и завършени, че ще бъда принуден да замлъкна, тъй като няма да има какво да добавя. (Този страх не е неоснователен. Бях сключил с издателя си договор за книга със заглавие „Genesis“, когато прочетох „Ancient of Days“ на Майкъл Бишоп. Макар че сюжетите нямаха почти нищо общо освен това, че описваха прежеждията на първобитни хора, попаднали в съвременното общество, идеите на Бишоп бяха толкова завършени и толкова истински, че се наложи да анулирам договора; написването на книгата стана невъзможно и вероятно никога няма да се осъществи.)

По-късно, след като написах първите три глави на тази книга, случайно се отбих в книжарницата „Нюз анд Повълс“ в Грийнсбъро, Северна Каролина, и там попаднах на една-единствена бройка на едно тънко книжле, наречено „Япония, тайнственото и аз“. Авторът бе Кензабуро Ое. Аз не го бях търсил, той сам ме намери. Купих си тази книжка; занесох я у дома.

Държах я неотворена на нощната си масичка два дена. Сетне дойде безсънната нощ, когато трябваше да започна четвърта глава, тази, в която Питър и Сиванму за пръв път се сблъскват с японската култура па планетата Божествен вятър (в град на име Нагоя, защото точно в този японски град брат ми Ръсъл отиде като мисионер през седемдесетте). Погледът ми попадна върху книгата на Ое и аз я взех, отворих я и зачетох първата страница. Отначало Ое описва

дълготрайната си връзка със Скандинавия, от времето, когато като дете чел преводи (или по-скоро японски преразкази) на серия скандинавски разкази за някой си Пиле.

Спрях да чета веднага, защото никога не се бях замислял за каквато и да било прилика между скандинавските страни и Япония. Веднага обаче си дадох сметка, че и Япония, и скандинавските страни са били периферни нации. Влезли са в цивилизования свят в сянката (или в ослепителното сияние) на една доминираща култура.

Замислих се за други периферни народи — за арабите, които са открили идеология, позволяваща им да превъзмогнат културното господство на Западния свят; за монголите, които са се обединили, докато завладеят голяма част от Азия, за да бъдат погълнати от Китай; за турците, които са изникнали от периферията на мюсюлманския свят, за да завладеят сърцето му, да сринат последните останки от римската култура, за да потънат отново в сянката на Европа. Всички тези периферни нации, въпреки че са владели цивилизациите, в чиито сенки са се зародили, никога не са успели да се отърсят от чувството, че не са си попаднали на мястото, че културата им е по-долно качество. В резултат на това те винаги са действали твърде агресивно, разширявали са максимално владенията си, извън границите, в които биха могли да установят стабилност и да се задържат; и винаги са били твърде неуверени, отказвали са се от истински силните и свежи черти на културата си и са запазили само привидно независимостта си. Манджурските владетели на Китай например са твърдели, че се дистанцират от народа, който управляват, решени да не се оставят да бъдат асимилирани от всепоглъщащата китайска култура; това обаче не е довело до установяването на по-пълна власт на манджурците, а до изтласкването им в периферията.

Историята познава малко истински централни нации. Една от тях е Египет, който остава централна нация до завладяването си от Александър Велики; дори след това той запазва голяма част от централността си до прегазването си от Исляма. Месопотамия може би също е била такава, но за разлика от Египет градовете в Междуречието не са могли да се обединят достатъчно, за да установят властта си над провинцията. В резултат на това те са били постоянно завладявани и управлявани от периферните си нации. Въпреки това с централността си Месопотамия е имала сили да претопява културно завоевателите си

в продължение на много години, докато накрая не се превръща в парче земя, предавано напред-назад между Рим и Персия. Колкото до Египет, централната му роля е окончателно прекратена от исляма.

Китай заема мястото си на централна нация по-късно, но удивително успешно. Извървява дълъг и кървав път към единството, но веднъж постигнато, то остава, ако не политическо, поне културно. Владетелите на Китай, както и на Египет, подчиняват провинцията, но рядко правят опити и никога не успяват да установят дълготрайна власт над различни в културно отношение нации.

Въоръжен с тази идея и други, произтичащи от нея, аз измислих разговор между Сиванму и Питър, в който тя му излага представите си за централни и периферни нации. Седнах пред компютъра и си нахвърлих бележки на тази тема, включващи следния пасаж:

Централните нации не се боят, че ще загубят идентичността си. Смятат, че всички народи искат да са като тях, че те са най-висшата цивилизация и всички други са или несполучливи имитации, или случайни грешки. Странно, но надменността им води до смирение — те не се перчат, не се показват, защото не изпитват нужда да доказват, че са по-висши. Променят се само постепенно и при това винаги твърдят, че остават непроменени.

Периферните нации, от друга страна, знаят, че не са най-великото постижение па цивилизацията. Понякога нападат, грабят и установяват властта си — викинги, монго-ли, турци, араби, — понякога претърпяват радикални трансформации, за да са конкурентоспособни — гърци, римляни, японци, — а понякога просто остават засрамени в сенките. Когато са в разцвет обаче, са непобедими, защото не са убедени в достойнствата си и затова изпитват нужда постоянно да се доказват — докато не се почувстват като централна нация. За жалост точно това самодоволство ги проваля, защото те не са централни нации и чувството, че са такива, не ги спасява. Преуспелите периферни нации не се задържат дълго като Египет или Китай, те претърпяват упадък, като арабите, турците, викингите и монголите след победите им.

Японците са се превърнали във вечната периферна нация.

Аз разсъждавам също така за Америка, която е основана от преселници от периферията, но въпреки това се държи като централна

нация, подчинила е (безжалостно) провинцията си, но само за кратко се е поблазнила от имперски амбиции; вместо това сега се задоволява да бъде център на света. Америка, поне за известно време, е притежавала високомерието на китайците — с предположението, че останалият свят иска да е като нея. Чудя се дали, както при исляма, една велика идея не е превърнала една периферна нация в централна. Също както арабите са отстъпили центъра на мюсюлманството на турците, първоначалната англосаксонска култура на Америка се променя и адаптира, докато великата ѝ нация не се превърне в център на света; аз още развивам тези предположения, но не съм в състояние да определя истината, защото бъдещето все още е неизвестно. Смятам обаче, че тази теория за централните и периферните нации е интересна и съм решен да я развия, докато я разбера по-добре.

След като си нахвърлих тези бележки, започнах да пиша главата. Сиванму и Питър привършиха вечерята си в ресторанта и се подготвиха за първата си среща с японския ми герой. Жена ми, Кристин, станала, за да се погрижи за едногодишното ни бебе, Зина, взе листа от ръцете ми и го прочете. Докато опитвах да заспя, тя също задряма, но изведнъж се събуди и сподели какво ѝ се е присънило. Сънувала, че японците на Божествен вятър носели прахта на предните си в медальончета или кутийки на врата; и че Питър се е почувствал загубен, защото имал само един предшественик и щял да умре заедно с него. Веднага си дадох сметка, че трябва да използвам тази идея; след това легнах, взех книжлето на Ое и зачетох.

Представете си удивлението ми, когато след първия пасаж за Скандинавия той анализира японската култура и литература съгласно абсолютно същата идея, която ми беше хрумнала след уводните му думи за Нилс. Той, изследователят на периферните хора на Япония, особено на културата на Окинава, предупреждава, че японската култура е заплашена да загуби централната си роля. Сериозната японска литература, казва той, е западнала точно защото японските интелектуалци „приемат“ и „разпространяват“ западните идеи не поради това, че вярват в тях, а понеже ги смятат за модерни; в същото време те пренебрегват изконните Ямато (традиционни японски) ценности, даващи на Япония сила да се превърне в централна нация. Той дори използва понятията „център“ и „периферия“ в следното изречение:

Следвоенните писатели търсят различен път, който ще заведе Япония не в центъра, а в периферията на света. (стр. 97–98)

Основата на съжденията му не е като на моите, но вижданията за света като съставен от център и периферия са подобни.

Аз приех загрижеността на Ое за литературата доста лично, защото, също както него, аз съм представител на една „периферна“ култура, която „приема“ и „разпространява“ идеи от друга, доминираща култура и е заплашена да се отклони от пътя към центъра. Говоря за мормонската култура, зародила се в периферията на Америка и ставаща все повече американска, отколкото мормонска. „Сериозната“ литература на съвременна Америка е упадъчна, долнокачествена и безнадеждно несъществуваща, не притежава аудитория, която да вярва или да се интересува от нея, не дава отзвук в обществото. И също като Ое (или поне така го разбирам) аз виждам възраждането (или създаването) на истинска мормонска литература в отхвърлянето на модерната „сериозна“ (но всъщност повърхностна) американска литература и замяната ѝ с литература според критериите на Ое за джунбунгаку (чиста литература — б. р.):

Ролята на литературата — тъй като човекът очевидно е същество, живеещо с историята — е да създава модел на съвременното, включващ минало и бъдеще, отразяващ също така хората на настоящата епоха. (стр. 66)

Това, което „сериозните“ мормонски литератури никога не са опитали да направят, е модел, отразяващ хората на нашата култура и епоха. Или по-скоро са опитали, но никога отвътре: позицията на скрития автор (ако използваме термина на Уейн Буут) винаги е била скептична и външна, вместо критична и вътрешна. Според мен не може да има истинска национална литература, ако ценностите ѝ са взети отвън, не от самата национална култура.

Аз обаче невинаги пиша изцяло мормонска литература. Често навлизам в жанра на научната фантастика и задоволявам потребностите на читателите му — на тази също периферна култура, макар и надхвърляща държавните граници. В същото време, за добро или за лошо, съм американски писател, създаващ американска литература за американските читатели. И на още по-общо ниво, съм

човек, пишещ човешка литература за човеци, както всички в този занаят. Понякога това също ми се вижда периферна култура. Ние със страстната си нужда да се съюзяваме, когато сме сами, да отхвърляме смъртта, като в същото време боготворим неустоимата ѝ мощ; да се противопоставяме на вмешателствата, като се месим в чуждия живот; да запазваме тайните си, като разкриваме чуждите; да бъдем неповторими в свят на еднакви индивиди; ние наистина сме единствени сред всички растения и животни, които за разлика от нас знаят мястото си и ако изобщо мислят за Господ, не си го представят като свой баща и себе си като негови подобия. Колко сме опасни ние, като онези царства от периферията, колко сме склонни да нахлуваме във всяко незавзето кътче в старанието си все пак да се превърнем в център.

Онова, което Кензабуро Ое иска за японската литература, аз го желая за американската, за мормонската, за научната фантастика, за човешката литература. То обаче невинаги се прави по най-явния начин. Когато Шусаку Ендо разсъждава върху смисъла на живота пред лицето на смъртта, той събира герои от съвременна Япония, но магията, науката и религията винаги присъстват в сърцето на фабулата му. Макар да не претендирам за майсторството на Ендо, не засягам ли и аз същите теми със същите средства в този роман? Нима „Рожби на съзнанието“ не е в съгласие с джунбунгаку само защото действието се развива твърде напред в бъдещето? Нима романът ми „Загубени момчета“ единствен от творбите ми носи сериозен дух и може да бъде признат за добро отражение на живота в Грийнсбъро през 1983 г.?

Мога ли да допълня думите на Нобеловия лауреат, като изкажа мисълта, че човек може да създаде „модел на съвременното, включващ минало и бъдеще“ под формата на роман, описващ общество на друго място и в друго време, което ясно контрастира с настоящата епоха? Или трябва да се обявя срещу джунбунгаку и да оспоря твърденията, с които съм съгласен, и да се престоря, че преследвам друга цел? Нима виждането на Ое за значимата литература е непълно? Или аз съм просто един представител на периферните литератури, копнеещ за центъра, но осъден никога да не се добере до това спокойно, всеобгръщащо място?

Може би затова чужденецът и външният човек са толкова важни във всичките ми произведения (макар и никога на преден план),

въпреки че в тях се показва и важноста на вътрешния човек и познатия. Не е ли обаче това един модел на съвременното ни, включващ минало и бъдеще; не съм ли аз със собственото си вътрешно противоречие между вътрешно и външно едновременно познат и чужденец, пример за човек на нашия век? Един ли е само сюжетът, в който авторът може да разкаже истината?

Когато чета „Дълбока река“ на Шусаку Ендо, аз съм чужд в този свят. Неща, при които японските читатели кимат и казват: „Да, така е, така е при нас“, са странни за мен и аз се питам: „Така ли го чувстват?“ Не се ли обогатявам еднакво от роман, описващ нечие друго съвремие? Не научавам ли еднакво от Остин и от Тайлър? От Ендо и от Русо? Не е ли светът на чужденец и аутсайдер еднакво важен за разбирането ми на това, какво е да си човек, както и светът, в който живея? Не е ли възможно да създам едно въображаемо бъдеще, казващо на хората толкова, колкото сюжетите на други писатели, описващи съвременното?

Може би всички сюжети са плод на въображението, независимо дали живееш във времето на действието, или си го измисляш. Може би за други японци „Дълбока река“ е също толкова странна, колкото за мен, защото Ендо без съмнение е различен от всички останали японци. Може би всеки писател, създаващ някакъв измислен свят, всъщност отразява своето време, като освен това изгражда свой собствен свят, който само той е видял; само незначителните подробности за дати, места и известни личности създават разликата между книги като „Рожби на съзнанието“ и „действителния“ свят, описан в „Дълбока река“. Постигнатото от Ендо и онова, към което се стремя аз, са едно и също: да накараме читателя да преживее една достоверна реалност, като в същото време проникне през обвивката от подробности до същността на причините и смисъла — което винаги се надяваме да постигнем, но никога не ни се удава в реалния живот. Причините и смисълът винаги са въображаеми, независимо колко пълен „модел на съвременното“ създаваме. Ако обаче въображението ни работи добре, а не просто „приемаме“ и „разпространяваме“ полученото от културата около нас, не създаваме ли всъщност джунбунгаку?

Аз не вярвам, че средствата на научната фантастика са по-малко подходящи за създаването на джунбунгаку от средствата на съвременната сериозна литература, макар че, разбира се, ние, които ги прилагаме, може да не успеем да се възползваме от всичките им

възможности. В това обаче аз може би греша; или творчеството ми е твърде несъвършено, за да докаже възможностите на нашата литература. Едно е сигурно: общността на любителите на научна фантастика включва не по-малко сериозни мислители и изследователи от привържениците на всеки друг литературен жанр. Ако великата литература се нуждае от голяма аудитория, тази аудитория е налице и за всички неуспехи на жанра трябва да се обвиняват писателите.

Затова аз ще продължавам с опитите да създам джунбунгаку, като отразявам съвременната култура с алегоричните и символистични средства, използвани от всички писатели на научна фантастика, съзнателно или не. Дали някое от произведенията ми ще постигне принципите на истинската сериозност, описани от Ое, ще решават други, защото независимо от достойнствата на автора, за да постигнат книгите му целта си, те трябва да въздействат на определена аудитория. Затова аз търся енергични читатели, по-способни да познаят сладостта и светлината, красотата и истината, от твореца, който ги е създал.

Издание:

ЕРА & Со, София, 2002

Светла Иванова, редактор

„Камея“ ООД, дизайн на корицата

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.